

140

ÉVES A DEBRECENI GAZDASÁGI
ÉS AGRÁR-FELSŐOKTATÁS

1868 – 2008

A FÖLD
SZERETETE
A HAZA
SZERETETE

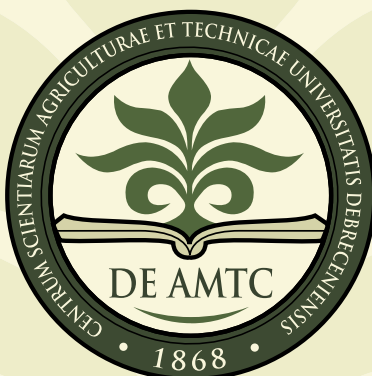
140 ÉVES A DEBRECENI
GAZDASÁGI ÉS AGRÁR-FELSŐOKTATÁS

140 ÉVES
A DEBRECENI GAZDASÁGI ÉS
AGRÁR-FELSŐOKTATÁS

1868 – 2008

Debrecen, 2008

ISBN 978-963-9732-41-4

Felelős kiadó:

Prof. Dr. Nagy János prorektor, centrumelnök

Szerkesztette:

Dr. Fürjné Rádi Katalin

Fotó: Mezőgazdasági Múzeum Adattár, Oláh Tibor,

Iklódy János, Egyetemi Archívum

Grafika: Griffes Grafikai Stúdió

Nyomdai munka: Center-Print Kft.

TARTALOMJEGYZÉK

Fejezetek a debreceni gazdasági és agrár-felsőoktatás történetéből	11
A debreceni agrár-felsőoktatás szerepe és lehetőségei a régió fejlődésében	43
Nemzetközi kapcsolataink	65
A Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centrumának karain oktatott szakok 2008	69
<i>Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Karon oktatott szakok</i>	71
<i>Mezőgazdaságtudományi Karon oktatott szakok</i>	78
<i>Műszaki Karon oktatott szakok</i>	93
PhD (doktori) képzés a Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centrumában	103
A Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centrumának kutató intézetei	123
<i>Karcagi Kutató Intézet</i>	123
<i>Nyíregyházi Kutató Központ</i>	132
<i>Debreceni Tangazdaság és Tájkutató Intézet</i>	139
A 2000–2008 között végzett jelentősebb beruházások és felújítások	143
Visszaemlékezések	151

ELŐSZÓ

Örömmel nyújtom át a Kedves Olvasóknak a debreceni gazdasági és agrár-felsőoktatás 140. évfordulója alkalmából készült kiadványt. Intézményünk történelmi gyökerei a XIX. század közepéig nyúlnak

vissza. Az 1850-es években Debrecen város bölcs vezetői felismerték, hogy a mezőgazdaság fejlesztése adottságainál fogva az egyetlen lehetőség, amely a Tisza mente és a Tiszántúl területét a nemzet legértékesebb éléskamrájává teheti. Tudós szakemberek, tanárok közös akaratával 1868-ban nyitotta meg kapuit a debreceni Országos Felsőbb Gazdasági Tanintézet. Nem sokkal a keszthelyi Georgikon és a német tannyelvű óvári Tanintézet életre keltése után Debrecenben is megindult a magyar nyelvű gazdasági felsőoktatás.

A tanintézet alapítása azt bizonyítja, hogy felelősséggel gondolkodó elődeink tudták, hogy iskolázott, csiszolt elmékre, jól felkészült mezőgazdákra van szükség a természet adta kincs, a föld műveléséhez. Az első tiszántúli agrár-felsőoktatási intézmény többszöri átalakulás után, 1953-ban Debreceni Mezőgazdasági Akadémiaként alakult újjá, 1962-től Agrártudományi Főiskolaként folytatta tevékenységét. 1970-ben alapították meg a Debreceni Agrártudományi Egyetemet a debreceni Mezőgazdaságtudományi Egyetemi Karral

és a szarvasi Öntözéses és Meliorációs Főiskolai Karral. További bővülést jelentett 1972-ben a mezőtúri Mezőgazdasági Gépészeti Főiskolai Kar, 1976-ban a Karcagi Kutató Intézet, majd 1992-ben a Nyíregy-

házi Kutató Központ csatlakozása. Az intézmény életében új korszak kezdetét jelenti a 2000. január 1-jén megalakult integrált Debreceni Egyetem, melynek szervezeti keretében 1 karral és 2 kutatóintézettel kezdte meg működését az Agrártudományi Centrum. 2002. szeptember 1-jén alakult meg az Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar. Az integrációból adódó előnyökkel bővültek lehetőségeink. A Műszaki Karral kibővült centrum 2008-ban már 3 egyetemi karral és 3 kutatóintézettel büszkélkedhet.

A Debreceni Egyetem az ország egyik legjelentősebb tudásközpontja, a régió kutatási-fejlesztési potenciáljának meghatározó bázisa. 15 karával az ország legszélesebb képzési spektrumú felsőoktatási intézménye, hallgatóinak száma közel 32 ezer. Az integrált egyetem szerves része az immár 140 éves hagyományokkal rendelkező agrár-felsőoktatási intézmény. A Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma az agrár-felsőoktatás és műszaki képzés, kutatás és szaktanácsadás központja és koordinátora a Tiszántúlon,

küldetése a mezőgazdaság, a környezet és a vidék fejlesztése Kelet-Magyarországon. Tevékenysége szolgálja egész Magyarország fejlődését és az ország nemzetközi hírnevének erősítését. Az intézmény a mezőgazdasági oktatás és a műszaki szakemberek képzése mellett az ipar, az élelmiszeripar, a környezetvédelem, a természetvédelem, a vadgazdálkodás, a szaktanácsadás, a szolgáltatások, a kereskedelem, a szakigazgatás és a pénzintézetek számára képez elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkező, a tanultakat alkalmazni és önállóan továbbfejleszteni tudó, kiemelkedő szervező és irányító feladatra képes innovatív szakembereket. Az itt szerzett diplomával sokan helyezkednek el az államigazgatásban, az önkormányzati szférában, a különböző belügyi és rendvédelmi szerveknél. A Műszaki Kar csatlakozásával létrejött a műszaki, az agrártudományi és a gazdasági tudományterületeken a közös kutatás és fejlesztés lehetősége.

Az Agrár- és Műszaki Tudományok Centrumának karain (Agrár- és Vidékfejlesztési Kar, Mezőgazdaságtu-

dományi Kar, Műszaki Kar) 17 alapszak, 10 már akkreditált mesterszak és 8 felsőfokú szakképzés közül választhatnak a hallgatók. Az érdeklődők számos szakirányú továbbképzésbe is bekapcsolódhatnak. A széleskörű gazdasági kapcsolatrendszer, a térség vállalataival, cégeivel való együttműködések biztosítják a gyakorlati képzés feltételeit. Az agrár-műszaki képzésben összesen 6700 hallgató vesz részt. Az intézmény tudományos potenciálja és teljesítménye, a magasan kvalifikált oktatók, kutatók száma, az oktatás színvonala a jövőben is biztosítja az itt szerzett diploma értékállóságát. A centrum négy doktori iskolája meghatározó szerepet tölt be a tudományos utánpótlásban.

A kutatást három kutatóintézet szolgálja: a szikes talajon és kedvezőtlen körülmények között gazdálkodó Karcagi Kutatóintézet, a homoktalajon működő Nyíregyházi Kutatóközpont és az állattenyésztési, növénytermesztési, valamint kertészeti osztályokkal egyaránt rendelkező, löszháton gazdálkodó Debreceni Tangazdaság és Tájkutató Intézet. A szaktanácsadási

tevékenységet a közelmúltban létrejött Regionális Szaktanácsadási Központ koordinálja az Észak-alföldi régióban, melynek feladata a területi szaktanácsadási központok működésének összehangolása és felügyelete, a termelők, szakmai civil szervezetek tájékoztatása, térségi nagyvállalatokkal való kapcsolat építése.

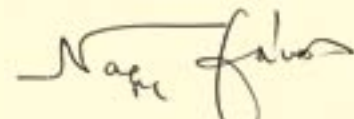
Az intézmény kiterjedt hazai és nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik: 355 hazai és 200 nemzetközi partnerrel működik együtt. Kutatási-fejlesztési tevékenységének döntő része a régió vállalatainak bevonásával folyik. A magasan kvalifikált mezőgazdasági szakemberek iránt a jövőben is megmarad, illetve nő a kereslet, mert a mezőgazdaság fejlesztéséhez szükséges van a termelési szerkezet modernizálására, új agrárstruktúrák kialakítására, a minőségi agrár- és vidékfejlesztési program teljesítéséhez nélkülözhetetlen emberi erőforrások biztosítására. A terület- és vidékfejlesztési szakemberek képzése a térség egész gazdasági életének fejlődésére is kedvező hatást gyakorol. A regionális tudományok oktatása, kutatása során intézményünk szoros kapcsolatot alakított ki a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központjával. Az együttműködésben meghatározó szerepet játszik a kutatóhálózat Debreceni Osztálya.

Az ünnepi kiadvány első részében felidézünk a debreceni gazdasági és agrár-felsőoktatás történetének legjelentősebb szakaszait és állomásait az alapítástól kezdve az integrációig, a Debreceni Egyetem megalakulásáig. A következő fejezetben a szerzők részletesen elemzik, hogy a Debreceni Egyetem, ezen belül az új karral bővült Agrár- és Műszaki Tudományok Cent-

ruma, illetve az itt folyó agrár és műszaki képzés és kutatás milyen szerepet játszik az Észak-alföldi régió fejlődésében és milyen lehetőségei vannak a regionális versenyképesség fokozásában. Ezt követően a centrum karain és a doktori iskolákban folyó oktató, kutatómunkát, kutatóintézeteink tevékenységét ismerheti meg az érdeklődő olvasó, majd bemutatjuk a 2000–2008 között megvalósult fejlesztéseket, legjelentősebb beruházásainkat. Az utolsó fejezetben intézményünk volt rektorai, vezetői emlékeznek vissza az agrár-felsőoktatás irányításában szerzett tapasztalataikra, az elért eredményekre.

Bízom benne, hogy e kötet méltó tanúja múltunk megbecsülésének és korhű dokumentuma jelenlegi sikeres tevékenységünknek. Ezúton fejezem ki köszönetemet oktatóinknak, kutatóinknak, dolgozóinknak és hallgatóinknak áldozatos munkájukért. Külön is köszönöm a szerzőknek, a szerkesztőnek és mindazoknak, akik részt vettek a kötet összeállításában. Ünnepi kiadványunkat jó szívvel ajánlom mindazoknak, akik valamilyen módon kötődnek intézményünkhöz, ezen keresztül a 140 éves hagyományokkal rendelkező debreceni gazdasági és agrár-felsőoktatáshoz.

Debrecen, 2008. október 2.

Prof. Dr. Nagy János
centrumelnök

FEJEZETEK A DEBRECENI GAZDASÁGI ÉS AGRÁR-FELSŐOKTATÁS TÖRTÉNETÉBŐL

Surányi Béla

BEVEZETÉS

A több mint ezeréves magyar oktatástörténetben viszonylag későn jelent meg a *mezőgazdasági szakoktatás*. Így nincsenek olyan történelmi gyökerei, mint pl. a *céhes* keretek között folyó utánpótlás-nevelésnek vagy a már a középkorban felbukkanó, a polgárság érdekeit szolgáló, a városi iskolákhoz kötődő *ipari-kereskedelmi* képzésnek.

A mezőgazdasági ismeretátadás, a paraszti népeség „szakképzése” a XVI–XVII. századig kizárólag a *család*, a *helyi közösség* privilégiuma közé tartozott. De a gazdálkodás *tapasztalati kultúrájának* nemzedéki sorjázása még sokáig létezett az intézményes szakoktatást követően is. A parasztság körében meglévő nemzedéki tapasztalatok mindig nagyobb súllyal estek latba, mint az újdonság gyakorlatban még nem tapasztalt előnye.

De a korszerű gazdálkodás elsajátításában az idő haladtával egyre nagyobb teret töltött be a széleskörű, *tudományos alapokon* nyugvó ismeret megszerzése. Míg Nyugat-Európában már jóval korábban, addig Magyarországon a XVIII–XIX. század fordulójától jelentősen megváltozott a mezőgazdaság megítélése, amelyről kiderült, hogy „...most már nem olyan könnyű foglalkozás... mit a fiú az apától kevés fáradtsággal megtanulhatott. A modern gazdaság hosszú, tudományos előkészültséget, ferasztó

tanulmányozást és sokoldalú beavatást igényel mindazoktól, kik kellő sikerrel gyakorolni óhajtják” – írja 1874-ben *Sporzon Pál*, aki a keszthelyi Georgikon igazgatójaként és tanáraként jelentősen hozzájárult a *háromszintű* mezőgazdasági szakoktatás hazai megindulásához.

A magyar mezőgazdasági szakoktatás viszonylag rövid múltja ellenére azonban bővelkedett időbeli prioritásokban, a nemzeti érdeket szolgáló messzemenő tervekben, törekvésekben, de azok megvalósításában is.

A kiegyezést követő évtizedek alatt vált rangjához méltóvá a hazai mezőgazdasági szakképzés, kikerülve az egyéni kezdeményezés és emberi tenni akarás sokszor szűknek bizonyuló köréből, amely az esetlegesség jegyeit hordozta magában és főként állami szerepvállalással, intézményi keretek között a nemzetgazdaság meghatározó ágazatának szellemi hátterévé nőtte ki magát.

Bár a hazai oktatásba való „beágyazódása” nem volt zökkenőmentes, ugyanakkor önálló képzési területként sem mindig felelt meg az elvárásoknak. A reformok, az útkeresés eredményei nem mindig tükrözték a jobbítás eredeti szándékát, amire utal a XIX/XX. század fordulóján bevezetett *agrárfelsőoktatási reform* is.

Európa, így Magyarország agráriuma is több forrásból táplálkozik. Bár a prehistorikus időszak egyes

korszakai között nincs – eddigi ismereteink szerint – folyamatosság, de hatásuk bizonyára nem múlt el nyomtalanul. Annál nagyobb – egyúttal tudományosan is igazolt – szerepet játszott a *római örökség*, a *népvándorlás* századainak hozadéka, a *magyarság* agrárismerete, a *hittérítő szerzetesek* gyakorlati tudása – elsősorban bencések és ciszterciák –, a *bizánci egyházzal* fenntartott kapcsolatok, a *belső és külső migráció*, kiváltképp a XVIII. században és az *Újvilág felfedezésének* „hozománya”.

Az első mezőgazdasági jellegű iskola Szempcen nyitotta meg kapuit, Európa első számveteli intézeteként. Ezt követi a szarvasi gyakorlati iskola, Tessedik Sámuel alapításaként. Európában szintén elsőként létesítette Festetics György keszthelyi Georgikonját. Magyaróvár, majd 1867 után az újonnan létesülő debreceni kolozsvári és kassai gazdasági tanintézet jelzi a fejlődés állomásait. 1874-től már a háromszintű képzésre nyílt lehetőség, ami további – különböző szintű – szakoktatási tanintézetek megnyitását eredményezte. A magyar agrárium fejlődését a szakoktatás igyekezett nyomon követni, illetve a változásokra felkészíteni a gazdátársadalmat. Ebből Debrecen agrár-oktatása is tevékenyen kivette részét és az Alföld szakemberképzésének fellegváraként vált ismertté. Az 1906-os reform tovább növelte a gazdasági tanintézetek rangját, mivel már akadémikaként folytathatták oktatói, kutatói tevékenységüket. Az első világháborúig kialakult a hazai agrárszakoktatási hálózat, amely minden hiányossága ellenére rászolgált a magyar mezőgazdaság bizalmára. Jóllehet, 1920 után megtört a gazdasági fejlődés lendülete és ez befolyásolta az agrárképzés addigi helyzetét is. Átszervezések, reformok, iskolahálózat-bővítés jellemzi azt a korszakot, amelyben a politikai, gazdasági rendszer alapjában változatlan maradt. Debrecennek a hazai szakoktatásban betöltött szerepe nem csökkent 1920-1944 között, sőt bizonyos értelemben növekedett,

amihez jelentősen hozzájárult az 1912-ben alapított tudományegyetem jelenléte. A városnak azon törekvése, hogy a pallagi gazdasági akadémia egyetemi karként tagozódjon be a debreceni felsőoktatásba, nem vezetett akkor sikerre. Sőt a mezőgazdasági egyetem korábbi tervei is kútba estek. Ezek is alátámasztják, hogy mekkora súlya volt a város mezőgazdasági szakoktatásának és a két világháború között az Alföld szakemberképzésének központjaként országos szerepkörre is alkalmas volt. Az összeállítás vázolja Debrecen szerepét, amely immár 140 éve áll a magyar mezőgazdaság szolgálatában.

A DEBRECENI ORSZÁGOS FELSŐBB GAZDASÁGI TANINTÉZET (1868–1906)

A debreceni *Országos Felsőbb Gazdasági Tanintézet* harmadikként kezdte meg működését az országban a *Georgikon* és *Óvár* után. Kialakításának körülményei azonban különböztek a többiekétől. A *keszthelyi Georgikont* Festetics György létesítette saját támogatásával és saját földbirtokai számára. Az *óvári tanintézet* a legkülönbözőbb irányú támogatás és törekvés nyomán alakult meg, ahol az oktatás nyelve is éveken át a német volt. Mindkét tanintézet a dunántúli gazdaságok számára és részben osztrák érdekeltségű területekre képezett szakembereket. A debreceni elsősorban a községtanács határozata alapján indult meg, nagyrészt saját anyagi forrásokra támaszkodva, magyar nyelvű oktatással, és elsősorban a tiszántúli mezőgazdaság felvirágoztatása érdekében. Megindítása nem volt könnyű feladat, annak ellenére, hogy az igény jelentős volt. Egyéb feltételek és körülmények miatt sokszor ütközött akadályba a megvalósítás. Ezek az akadályok azonban nem a szándék hiányából származtak, sokkal inkább az elindulás nehézségeiből.

A debreceni tanintézet megszervezésének eszméje a Bach-korszakra datálható. Az *első elképzelés* a várost vezető községitanácsi ülésén fogalmazódott meg 1856. december 1-én. A községitanács a mezőgazdasági oktatás érdekében egyaránt szükségesnek tartotta a felsőfokú- és az alsófokú képzés beindítását, tekintettel arra, hogy a különböző szintű képzésnek a szükségessége egyidejűleg merült fel.

A város akkori vezetősége – élén *Csorba János* polgármesterrel – mindent elkövetett, hogy az elgondolás mielőbb valóra váljon. Szerencsés véletlen folytán éppen a következő év májusában látogatta meg Debrecen városát I. Ferenc József császár, aki kilátásba helyezte a felállítandó intézet országos pénzalapból történő támogatását. A város a szükséges földterület és a tantermek biztosítására tett felajánlást. Debrecen vezetői örömmel vállalták valamennyi feltétel teljesítését, amennyiben „*a tan nyelv magyar fog lenni.*” A községitanács felhatalmazta a város vezetőjét, hogy vegye fel a kapcsolatot a magyaróvári gazdasági intézmény kormányzójával, azzal a céllal, hogy megismerhesse a létesítés feltételeinek körülményeit. A polgármester nemcsak az óvári gazdasági intézetet látogatta meg, hanem korábban megkereste a bécsi minisztériumot is a felmerülő kérdések megoldásának ügyében. A bécsi látogatásnak volt tulajdonképpen a következménye az 1857-ik évi császári látogatás.

Az első elgondolás szerint az új iskola elnevezése *kerületi gazdasági és erdészeti intézet* lett volna, s ennek érdekében egy *földműves iskolát* is működtetni kívántak. 1857. augusztus 31-én tartották meg azt a községitanácsi gyűlést, amely foglalkozott az intézet megvalósítását előmozdító felajánlásokkal. A gyűlés fontos határozatokat hozott. Vállalta, hogy a tanintézet mintagazdasága számára 400 kataszteri hold földet biztosít a Nagyerdő melletti Nyulas fogadónál. Az adományozott területen felépítendő földműves iskolá-

hoz téglát és épületfát ad. Ennek fejében a tanintézet engedélyt nyer arra, hogy a Nyulas közelében lévő Nagyerdőt tanulmányi célokra használhassa. Vállalta, hogy a város épületet emel és tantermeket bocsát az iskola rendelkezésére, amelyhez telket is biztosít. A városi tég-lavetőt az intézet hallgatói számára tanulmányi célokra megnyitja, s hasonló tanulmányi célokra átengedett a református kollégium fűvészkertjét és fizikai szertárát. A nagylelkű felajánlásokkal szemben a városnak három kikötése volt. Az első, hogy a felajánlott földterületet csakis gazdasági tanintézet céljaira lehessen használni. A második, hogy a földműves iskolában három debreceni ifjú teljes ellátást élvezzen, az egész intézetben pedig minden debreceni ifjú teljes tandíjmentességben részesüljön. A harmadik kikötés szerint – a tanítás nyelve kizárólag magyar lehet, s amennyiben ezt a feltételt nem tartanák meg, az egész adományozott földterület azonnal visszazáll a város birtokába.

A felajánlások ellenére a megvalósítás éveket váratott magára, és újabb tárgyalásokra csak 1863-ban vállalkoztak. Két év eltelte után a községitanács újabb ajánlásokat tett, de ekkor már nem volt olyan bőkezű, mint nyolc évvel azelőtt. Ismét biztosítani kívánt 400 kataszteri hold területet, de nem a Nyulasnál, hanem a Nagyerdő északnyugati szögletében. A Nagyerdő területéből ismételtén felajánlott 600 holdat tanulmányi célokra, de azzal a kikötéssel, hogy a terület tiszta jövedelme a város házipénztárát illeti. Kötelezettséget vállalt arra vonatkozólag is, hogy a tanintézet építéséhez szükséges építőanyagot önköltségi áron a kincstár rendelkezésére bocsátja és fűtési célokra fát is biztosít. Egyéb kötelezettséget nem vállalt, de az 1857-ben tett kikötéseit változatlanul fenntartotta.

A helytartótanács ezeket a feltételeket a további tárgyalás alapjául elfogadta, úgy hogy 1866-ban a városa akkori polgármestere *Szöllősy János* és főjegyzője *Szentgyörgyi Elek* kiadhatta azt az adománylevelet, amely az

intézet alapítólevelének tekinthető. Az okmány a kormány kötelezettségeit is magában foglalta. A feltételek pontos megtartásáért a tanintézet, a kormány nevében *Szlávy József* Bihar vármegyei főispán vállalt kötelezettséget. Ugyanebben az évben a helytartótanács gróf *Zichy Nándor* aláírásával helybenhagyta az adománylevelet. A város adományai közé számítható az a 200 kataszteri hold bérlet is, amelyet a tanintézet az említett 400 hold adományföld szomszédságában 1867 óta birtokolt. Az építkezés menetét az Országos Építészeti Igazgatóság irányította *Pribik Béla* állami főmérnök felügyelete alatt, s a munkát a város és a környező falvak tanácsai által kezelt köz munkások segítették. Az építés vezetését *Glaszner Flórián* látta el.

A tanintézet első épülete 1867-1883

Az építkezés gyorsan haladt és egy év leforgása alatt befejeződött. Két helyen emeltek épületeket. Az egyik helyszín a pallagi adománybirtok volt, ahol majorság és egyben iskola is létesült. A másik a Péterfia utca végén egy másfélholdas városi telek, ahol igen gazdaságosan épült fel a tanintézet egyemeletes épülete. (Ma a megyei könyvtár épülete áll ezen a telken.) A gazdasági tanintézet feladataihoz mérten már kezdetben is szűkösnek érezte az elhelyezést, hiszen mint felsőfokú oktatási intézménynek számos tanteremre, gyakorló helyiségre, szertárra és könyvtárra volt szüksége, amelyekre ebben az épületben nem

nyílt lehetőség. A tervek szerint három tagozata lett volna a gazdasági tanintézetnek: egy mezőgazdasági felsőfokú-, egy erdészeti- és egy földműves iskola. A felsőfokú mezőgazdasági iskola a városban, az említett épületben nyert elhelyezést, míg a földműves iskola a pallagi majorságban kapott helyet. Sajnos az erdészeti iskola nem jutott el a megvalósításig. A földműves iskolát 1867 júliusában, a mezőgazdasági oktatási intézményt 1868 októberében nyitották meg, *Országos Felsőbb Gazdasági Tanintézet* néven.

A tanintézet létesítésének célja – *Papi Balogh Péter* igazgató 1868 augusztusában megjelent tájékoztatója szerint: „... a gazdasági pályára készülő ifjakat, mint leendő birtoktulajdonosokat, bérnököket, magasabb készültségű gazdatiszteket, jövő hivatásukra, időszeri tudományos szakképzéssel, a gazdaság minden ágában, úgy az elméletnek, mint a gyakorlatnak alaposan előkészíteni.”

A felsőfokú tanintézet biztosította azt a *hármast* célkitűzést, amely az oktatás és a nevelés legfontosabb vonása volt:

- a) természettudományos ismeretek oktatása,
- b) megismertetni mindazokat a termelési eljárásokat, amelyek a hétköznapi munkájában előfordulnak, vagy előfordulhatnak,
- c) elsajátíttatni mindazokat a közgazdasági, jogi, kereskedelmi, piaci és közigazgatási eljárásokat, törvényeket, amelyek mindenkor meghatározzák a gazdálkodás jövedelmező működését a mindenkori törvényesség és közgazdasági feltételek között.

A tanintézet rendes hallgatója csak az lehetett, aki gimnáziumot vagy reáliskolát végzett, és egy évi gazdasági gyakorlatot igazolt. A debreceni hallgatók ingyenes oktatásban részesültek, mások 30 koronás tandíjat voltak kötelesek fizetni. A szegényebb sorsú példás előmenetelű és magaviseletű hallgatók tandíjkezdményben részesültek, vagy ösztöndíjra pályázhattak.

Az oktatás célját szolgálta a *tanintézet gazdasága*, amely 400 katasztrális hold adomány és 200 hold bérelt birtokból állt. Vezetésével a minisztérium 1867 tavaszán *Magyari-Kossa Károlyt* bízta meg intézői minőségben. A gazdaság modern eszközökkel rendelkezett, az ország egyik mintagazdaságának volt tekinthető. Ló- és sertésenyészet, tehenészet, juhászata volt, az állattenyésztést, a talajművelést és növénytermesztést magas fokon mutatta be hallgatóinak és hasznára vált a környék gazdáinak is. Korszerűnek tekinthető gépparkkal rendelkezett.

Megindultak a kísérletek elsősorban a talajművelés helyes módjának kiválasztására, a különböző növényfajták termesztési sorrendjének megválasztására, és úttörő munkának volt tekinthető a tápanyag-visszapótlásának kérdése is. Ugyancsak a korszerűség jegyének minősíthetők azok a növényvédelmi kísérletek, amelyek a növénytermesztési kutatások keretében folytak, továbbá azok a fajtakísérletek, amelyeknek alapján nemcsak a gazdaságban, hanem a különböző talajú tájakra javasolt fajtakat is meghatározták. A tanintézet gazdasága tehát nemcsak az oktatást, hanem a kutatást is szolgálta.

1869-ben a tanintézet *Tormay Béla* volt keszthelyi tanár személyében új igazgatót kapott. Rá várt a feladat, hogy az intézet anyagi ügyeit rendbe tegye, az eredményes oktatás érdekében a tanári kart folyamatosan bővítse, biztosítsa a tanszéki felszereléseket, a laboratóriumi eszközöket, a szertári felszereléseket, a könyvtárat.

Tormay mind az oktatás, mind a tudomány területén kiemelkedő személyiség volt, és néhány éves debreceni tevékenysége meghatározó időszakot jelentett a tanintézet történetében. Megszervezte a tanintézet első tanári karát. 1870-ben *meteorológiai állomást* hozott létre. Kialakította a *tanszékek rendjét*, amelyek 1868-1906 között mindvégig megmaradtak.

A tanszékek élére kiváló érdemeket szerző szakemberek kerültek:

- a növénytermesztési tanszék vezetője *Deininger Imre* r. tanár,
- az állattenyésztési tanszék vezetője *Tormay Béla* r. tanár,
- az állatbonc- és élettan, egészségügy tanszék vezetője *Békessy László* r. tanár,
- a mezőgazdasági üzemtan tanszék vezetője *Szűts Mihály* r. tanár,
- a műszaki tanszék vezetője *Domokos Kálmán* r. tanár,
- a vegytani és technológiai tanszék vezetője *Vedrődi (Schwartz) Viktor* r. tanár.

A Fűvészkerti telken a tanintézet 1883 októberében költözött át új otthonába. Az épület nem maradt hosszú ideig a tanintézet szolgálatában, ugyanis az 1890-es években megkezdődött a már korábban megtervezett pallagi felsőfokú tanintézet építése. Ez képezte tulajdonképpen a végleges és célnak megfelelő megoldást, a tanintézet és a gazdaság egy egységben való elhelyezését, amely a tanárok és a hallgatók számára is előnyösnek bizonyult. A városból távozó oktatóknak Pállagon tanári szolgálati lakások épültek, és így egy olyan sajátos tanintézet alakult ki, amely majorságával együtt mintaként szolgálhatott az egész országnak. 1903-ban a pallagi majorig lövontatású vasútvonal épült ki.

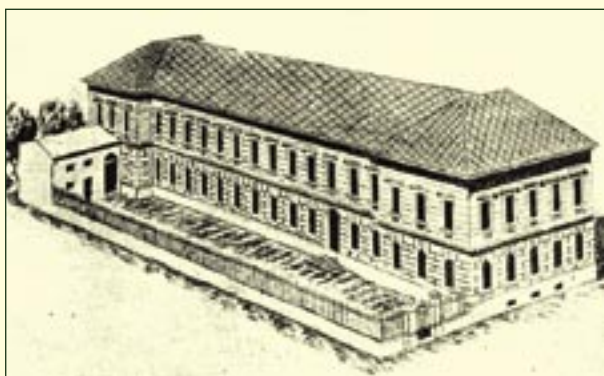
A fejlődés ellenére azonban számtalan nehézség, továbbá az ország gazdasági helyzete miatt 1873-ban megszületett a döntés, hogy egyedül Magyaróvár maradjon meg az országban felsőbb gazdasági tanintézetnek, Keszthelyen és Debrecenben az intézetet közép-fokúvá kell szervezni. Debrecen város törvényhatósága fellebbezett ugyan a döntés ellen, de eredmény nélkül. A király jóváhagyta a minisztérium előterjesztését, amelynek következményeként a debreceni Országos

Felsőbb Gazdasági Tanintézet 1876-tól *M. kir. Gazdasági Tanintézet* néven középfokú intézménnyé alakult.

A DEBRECZENI M. KIR. GAZDASÁGI TANINTÉZET (1876–1906)

1876-tól a tanulmányi időt három esztendőre emelték fel, de minősítése *középfokúra* csökkent. 1906-ig

A tanintézet második otthona 1883–1902 (Ma a Református Kollégium általános iskolája)

a beiratkozáshoz elegendő lett a középiskola hat osztályának elvégzése. A gyakorlati képzés szempontjából is fontos változás történt. Az első iskolai évet minden hallgatónak a pallagi gazdaságban rendszeres gyakorlati munkával kellett töltenie. Az elméleti oktatás az első esztendőben háttérbe szorult. A második és harmadik iskolai évet viszont a hallgatók a már említett városi központi épületben folytatták.

Simonffy Imre polgármestersége alatt a város szerződést kötött az állammal, melynek értelmében az 1900/1901-es években a pallagi tangazdaságban további új épületeket emeltek az oktatás céljaira.

Az építkezések befejeztével, 1901 ősztől az összes előadás *Pallagra* került, és ott nyert elhelyezést a hallgatók egy része is. De az akadémia teljes kiköltözése csak 1906-ban fejeződött be. Az oktatók számára további tanári lakások létesültek. Ennek az átalakulásnak

a megvalósítása azáltal vált lehetővé, hogy a földműves iskolát a kormány már 1890-ben áthelyezte Karcagra.

Módosult a képzés célja, a hangsúly kiemelten a *gyakorlati* oktatásra helyeződött át, egyúttal hangsúlyoztatva a *természettudományos* alapképzés szerepét és nélkülözhetetlenségét is.

Domokos Kálmán megszilárdította az oktatói kar belső fegyelmi színvonalát, és igyekezett megvalósítani a szigorúan összehangolt közös célt szolgáló oktatást.

A tanári kar a tanintézet keretében folyó munkásságán kívül az alföldi gazdatársadalom életében is hasznos tevékenységet fejtett ki. Segítette többek között a *Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara* és a *Debreceni Gazdasági Egyesület* munkáját. Az intézmény kiemelkedő oktatói állandó szerzői voltak a *Köztelek* és egyéb jó hírnévben álló mezőgazdasági szaklapoknak, és tisztségeket nyertek el az *OMGE* vezetőségében. Ebben az időszakban az intézet hallgatóinak száma 150 körül mozgott.

Nemcsak az *elméleti oktatásban*, hanem a *gyakorlati munka* fejlesztésében is jelentős előrehaladás következett be. Lényeges célkitűzés volt, hogy a tangazdaság mindenkor úgy lássa el feladatát, hogy a gazdasági jólétezés állandóan biztosítva legyen.

A DEBRECZENI M. KIR. GAZDASÁGI AKADÉMIA (1906–1944)

A hazai agrárium szempontjából fontos mozzanat volt az önálló *Földművelésügyi Minisztérium* létrehozása, az 1889. XVIII. tc. értelmében, melynek teljes szervezeti kiépülése az első világháborút megelőző években fejeződött be. Erre az időszakra esik *Darányi Ignác* (1849–1927) két ciklusra terjedő minisztersége a Földművelésügyi Minisztérium élén (1895–1903, 1906–1910), mely évek alatt számos fontos törvény született meg. „Politikusi pályája kezdetétől sokat tett

Debrecen, gazdasági tanintézeti hallgatók takarmányrépát raknak prizmába. 1899 (Mezőgazdasági Múzeum Adattár)

Debrecen, gazdasági akadémiai hallgatók Állattenyésztési gyakorlaton. 1904 (Mezőgazdasági Múzeum Adattár)

a mezőgazdaság színvonalának emeléséért. De ugyanígy szívügyének tekintette a *mezőgazdasági szakoktatás és kísérletügy* fejlesztését is, ami egyúttal hatékonyságának javulását is jelentette. Felismerte, hogy „...az ésszerűbb gazdálkodás útján haladó nagybirtok gazdatiszti szükséglete előtérbe állította a gazdasági tanintézetek eddigi képzési rendszerének megváltoztatását, a tanulmányi idő felemelését, a tantárgyak elmélyültebb oktatását. Ismét napirendre került a felsőfokú mezőgazdasági képzés fejlesztése, s az agrár-oktatás egyetemi követelménye az egész ország szakembereit mind erőteljesebben foglalkoztatta”. A 72.445/IV. A. 1. FM rendelet a „...magyaróvári akadémia szervezeti és oktatási színvonalára emelte a korábban középfokúként működő agrár-intézeteket... (...) ...a *debreceni tanintézet* átszervezéséről is intézkedett, s a kolozsvárral, kassaival, keszthelyivel együttesen azt *akadémiai rangra* emelte”. Amint korábban már említettük, a gazdatiszti képzést vállaló tanintézetekben eltérő színvonalú oktatás folyt, ami egyúttal különböző tanrendet, tanulmá-

nyi szabályzat alkalmazását is jelentette. Ezt kívánta orvosolni a 22.924/1889. FM sz. rendelet, amely *egyes tanulmányi szabályzatot* vezetett be.

A már hazailag és nemzetközileg is elismert *Debreceni Gazdasági Akadémia* fejlődését a háborús évek hátráltatták.

A háború után már szóba került az intézmény önállóságának kérdése. *Rapaics Raymund* az akadémia tanára 1919-ben javasolta az 1912-ben alapított *Tisza István Tudományegyetemmel* való egyesülést, ami később sem jutott nyugópontra.

A két világháború között állandóan napirenden volt a *mezőgazdasági egyetem* kérdése, annak ellenére, hogy már az 1920. évi XXX. tc. intézkedett a Kir. Magyar Tudományegyetem mellett működő *Kir. Magyar Közgazdaságtudományi Kar* felállításáról, melynek keretében *mezőgazdasági szakcsoport* is működött. Nem is beszélve az 1934. évi X. tc. által életre hívott *M. kir. József Nádor Műszaki és Közgazdaságtudományi Egyetem Mezőgazdasági és Állatorvosi Karáról*. E tör-

Magyar Királyi Gazdasági Akadémia pallagi épülete

vényjavaslat tárgyalása során felszólalt *Somssich László*, támogatván, ha nem is önálló egyetemenként, de kari tagozódásban a *mezőgazdaságtan* egyetemi oktatását. De ellenezte azt a *debreceni kezdeményezést*, amely a közgazdasági kar mezőgazdasági szakának Debrecenbe történő áthelyezését szorgalmazta. Ennek során a *Pallagon* lévő gazdasági akadémia megszűnt volna és egyetemi szakként működött volna tovább, oktatási célokra felhasználva a tangazdaságot is. Ezt a tervet annak idején támogatta *Bethlen István* miniszterelnökként is. Véleménye szerint: „...ha van az országban egy pont, ahol a *mezőgazdasági tudományokat* a legfelső fokon lehet művelni, akkor az *Debrecen*.” Ez a megoldás a *Debreceni Gazdasági Akadémia* és a *Tisza István Tudományegyetem* integrációjából valósult volna meg. Bethlen egyúttal támogatta a *középfokú gazdasági tanintézet* létesítését is. A debreceni tervet ejtették, de a Bethlen-kormány bukása után a Károlyi-kormány újból elővette, noha az OMGE által kibocsájtott memorandum legfőbb érvként az új intézménnyel szemben a főváros tudományos intézményhálózatának elvesztését

és a vidéki gazdaképző bázis gyengülését hozta föl. Az OMGE-velemény mögött a nagybirtok ellenérdekeltsége húzódtott meg.

A háborút követő években a változó történelmi és gazdasági feltételek hatására bizonyos mértékig módosult a mezőgazdasági akadémián a tanterv, valamint a képzés célja is. A legfontosabb oktatási célkitűzés az volt, hogy „*a középiskolai tanulmányaikat befejezett ifjaknak, akik a mezőgazdaság terén magasabb szak-képzettséget nyerni törekszenek, úgy az erre szükséges tudományos alap, valamint a gyakorlati ismeretek megszerzésére alkalmat szolgáltatasson.*”

A *Dunántúl* és az *Alföld* agrár-oktatási központjaiban Keszthelyen és Debrecenben, az akadémiák feladata elsősorban arra irányult, hogy *gyakorlati szakembereket* képezzenek ki a hazai mezőgazdaság számára. Az 1934-ben bekövetkezett átszervezés kedvezőtlenül érintette az akkor még akadémiaként működő Magyaróvárt is, hiszen a „...*változások kedvezményezettjei nem az akadémiák voltak, s ezt különösen Óvár nehezményezte*”. Jó néhány kérdés várt megoldásra és ez bizonytalanságot szült az

érintettek körében. Az 1925-ben kiadott referátum: *A mezőgazdaság tudományos jellegű tevékenységének irányelvei* címmel leszögezte, hogy „...az akadémiáknak nem a tudományos képzés, hanem a gyakorlati irányú ismeretek terjesztése és népszerűsítése a feladatuk”. Ez ellen minden érintett intézmény tiltakozott. *Rácz Mihály*, a debreceni akadémia tanára által hangoztatott vélemény, miszerint a közgazdaságtudományi kar igyekszik a *mezőgazdasági tudományos oktatást* kisajátítani, összezsengett a gazdasági akadémiák álláspontjával. Ez az ellentét a későbbiek során is megmaradt, aminek az 1930-as évek közepén az OMGE is hangot adott, utalván a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mezőgazdasági Kara és az akadémiák közti – nem csilapodó – ellentétre. Az OMGE egy köztes megoldást igyekezett elérni, ami azt jelentette, hogy az egyetemnek módja van *tangazdaság* fenntartására. Egyúttal azonban nem szabad elzárkózni a gazdasági akadémiák fejlesztésétől sem, noha elismerte, hogy „...a jelenlegi viszonyok között az akadémiákat a régi *minősítési joguktól* úgy-

szólván teljesen megfosztották”. Az OMGE valójában kiállt a Műegyetem keretei között folyó oktatás mellett. *Debrecen* viszont a „kettős oktatási rendszer hívének mutatkozott”. E nézetnek Pallag többször is hangot adott, így *Kesztyűs Lajos*, akinek véleménye szerint: „...a fejlett mezőgazdaságot csak tökéletes felsőfokú mezőgazdasági szakoktatás hozhatja létre”. A gazdasági számviteltan tanára az akadémiák súlyát szerette volna növelni a magyar agrárokztatásban, amelyek nemcsak a képzésben, hanem a tudományos kutatásban is tevékeny szerepet vállalnak. Az akadémiák és az egyetem közti ellentétek végigkísérik az egész korszakot. De azt az alapkérdést, hogy „...az agrár-felsőoktatás az akadémiák keretében nyerjen megoldást és ne az egyetemhez kapcsolódjék, ezen időszak törekvései sem oldották meg”.

1938-ban újra előtérbe került a gazdasági akadémiák *oktatási profiljának* a bővítése, különös tekintettel az üzemi, közgazdasági, piackutatási, értékesítési, szövetkezeti és tanácsadói háttér megteremtése érdekében, mert ezek a tárgyak csak lassan kaptak jelentőségükhöz méltó szerepet.

Vetőgép ismertetése a tangazdaságban. Akadémia, 1929 (Mezőgazdasági Múzeum Adattár)

1. éves hallgatók aratási munkán, Debreceni Gazdasági Akadémia, 1929 (Mezőgazdasági Múzeum Adattár)

1. éves hallgatók aratási munkán, Debreceni Gazdasági Akadémia, 1929 (Mezőgazdasági Múzeum Adattár)

*Dr. Halász Miklós a gyakorlati tanszék vezetője, a kukoricatörés és betakarítás munkálatait ismerteti, 1929
(Mezőgazdasági Múzeum Adattár)*

Az 1941-ben megtartott akadémiai értekezleten Debrecen memorandumot terjesztett elő: *Emlékirat a m. kir. gazdasági akadémiák főiskolai oktatásának fejlesztése tárgyában* címen, javasolván azt, hogy „...azonos feltételek mellett lehetővé kell tenni a nemes verseny kialakítását a vidéki gazdasági főiskolák és a Műegyetem mezőgazdasági osztálya között”. A nemes versengés szükségességéről írt az OMGE hetilapja, a *Köztelek* is. Debrecen felvetését a többi intézet is támogatta. A Műegyetem ellenezte a négyéves oktatás bevezetését főiskolai keretek között. Végül az 1942. évi XVI. tc. egyértelművé tette a reform fokozatos bevezetését, s elmozdította a holtpontról a hosszú idő óta tartó vívódást, amely megosztotta a magyar agrárfelsőoktatást. Noha a *Debreceni Gazdasági Akadémia* nem került bele az első körbe – Magyaróvár és Kolozsvár már az 1942/43. évi tanévtől – de Keszthellyel együtt arra lehetőséget kapott,

hogy a beiratkozó elsőéves hallgatók már a *főiskolai tanterv* alapján kezdjék meg tanulmányaikat. Pallag sajnálkozását fejezte ki amiatt, hogy az Alföld agrárképzési központja kiszorult a minőségi átszervezésből. Pedig a főiskolai képzés elindítása tovább növelte volna Debrecen vonzerejét – ami addig megvolt – nemcsak az Alföldön, hanem az ország más területein is. A megalapozott bizakodásra utalnak a beiskolázott hallgatók *származási hely* szerinti megoszlása 1868–1908 között, illetve az 1930-as évek elején (1., 2. ábra).

A korszak felsőfokú agráralkalmazásáról elmondható, hogy nem sikerült egy harmonikus egységet teremteni, ugyanakkor csorbát szenvedett Debrecen azon törekvése is, amely szakoktatásának gyökereihez méltó módon, főleg az Alföld agrárképzésében addig betöltött szerepét illetően – mintegy megkoronázva

– főiskolai szinten képezze tovább a leendő szakembereket.

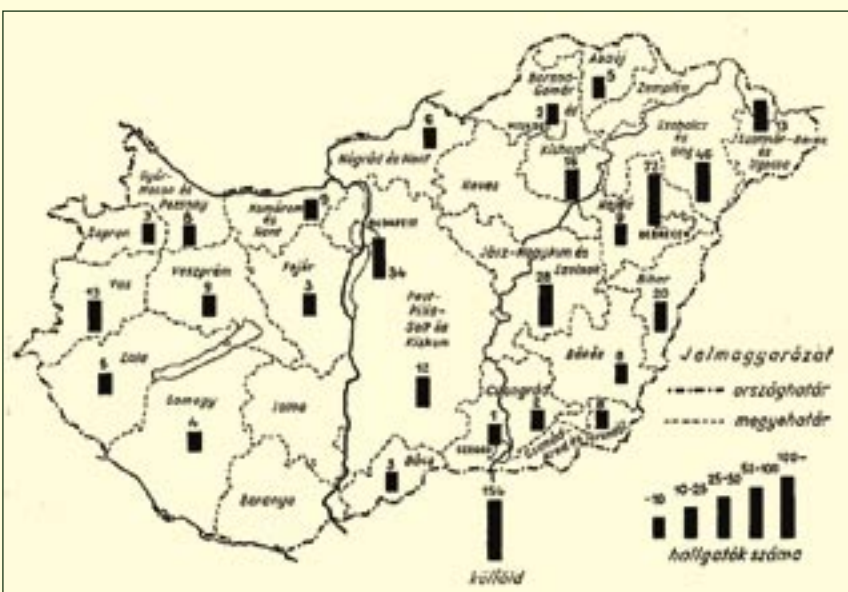
A hadszíntérré váló Tiszántúl, a háborús időszak, a politikai változások átértékelték Debrecen korábbi törekvéseit, egyúttal egy egészen más fejlődési pályára került a magyar agráralkotás is. *Tóth Mihály*, megbízott igazgató 1945. február elsejével az országban elsőként, megindította az 1944/45-ös tanév második félévét. 1945 egyúttal fordulópontot jelentett az ország életében, s ez nem hagyta érintetlenül a nagy múltú magyar mezőgazdasági szakotkatást sem.

A DEBRECENI AGRÁR-FELSŐOKTATÁS 1945–1949 KÖZÖTT

A második világháború befejeztét követően a földművelésügyi miniszter 1945. március 18-án kiadott 33046/1945. sz. rendelete az 1942. XVI. tc. értelmében újraindította az agrárfelsőoktatást. Az ideiglenes nemzeti kormány 8740/1945. M. E. sz. rendelete alapján létrejött a *Magyar Agrártudományi Egyetem*, s egyben intézkedés is történt annak szervezéséről. A kormány a rendelkezés szerint egyetlen agrártudományi egyetemet

1. ábra. A debreceni mezőgazdasági akadémia hallgatóinak származási helye az 1868–1908 közötti években (Forrás: Komoróczy Gy. szerk. 1968. 50.)

2. ábra. A debreceni mezőgazdasági akadémia hallgatóinak származási helye az 1930–1933 közötti években (Forrás: Komoróczy Gy. szerk. 1968. 90.)

létesített budapesti székhellyel, mely a Földművelésügyi Minisztérium alá rendelve a választott rektor által irányított önálló hatáskörű intézményként működött. Az új egyetem négy karra tagolódó szervezetben folytatta tevékenységét. A négy kar a következő volt: mezőgazdaságtudományi, állatorvostudományi, erdőgazdaságtudományi, kert- és szőlőgazdálkodástudományi.

A Mezőgazdaságtudományi Kar egy budapesti és három vidéki osztályra tagolódott: a magyaróvári, keszthelyi és debreceni osztályokra. A kar élén a dékán állt, az osztályok a dékán felügyelete alatt önálló egységet alkottak, élükön az osztályelnökkel.

A *Mezőgazdaságtudományi Kar Debreceni Osztálya* 1945. november 9-én *Arany Sándor* főiskolai ny. rendes tanár megbízott osztályelnök vezetésével tartotta meg első alakuló ülését. Arany Sándor 1946. márciusában megvált az osztályelnöki tisztségtől, s átmenetileg *Máthé Imre* irányítása alatt háromtagú bizottság vette át április 4-én az intézmény vezetését. Az egyszemélyi vezetés 1946. június 5.-től állt vissza, amikor *Tamás Ferenc* tanszékvezető tanár került az osztály élére.

Számos ok miatt azonban 1949. március 17-én a *Magyar Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Kara Debreceni Osztálya* megszűnt. A pallagi tanári kar egy részét és a hallgatók csekély hányadát a budapesti kar vette át és az intézmény néhány évre bezárta kapuit.

AZ ÚJJÁALKULT DEBRECENI MEZŐGAZDASÁGI AKADÉMIA

A háborút követő években a szövetkezeti mozgalom kiszélesedésével a földtulajdon rendszere teljesen átalakult, átmenetileg az agrárszakemberek képzése iránti igény is csökkent, az ötvenes évektől viszont kellő szakismeret hiányában nem valósulhatott meg a korszerűbb gazdálkodás. A helyzet javítása céljából a kormány 1953. szeptember 1-jén egy új mezőgazdasági intézményt alapított *Debreceni Mezőgazdasági Akadémia* néven. Az újjászervezett akadémia azonban nem elődjének helyét és területét foglalta el, hanem Debrecen városában a Böszörményi úton nyert elhelyezést.

Debreceni Mezőgazdasági Akadémia, 1953

A Debreceni Mezőgazdasági Akadémia (1953–1962)

A megújult Mezőgazdasági Akadémia jelentős hallgatósággal, de igen kis létszámú tanári karral kezdte el munkáját. Évenként mintegy 100 hallgatót vettek fel. Az első évtől a harmadév végéig már több mint 300 nappali hallgatója volt az intézménynek, akikhez később több száz fős levelező hallgató csatlakozott. A hároméves képzés idején a tanintézet első tanévére összpontosultak a gazdasági gyakorlatok valamint az alapozó tárgyak. A második és harmadik tanévben a szakmai és elméleti tárgyak mellett gazdaságirányító képzésben részesültek a hallgatók. A képzés a gyakorlati oktatás mellett nagy súlyt fektetett a természettudományos alapozásra.

1957-ben a 35. sz. törvényerejű rendelet a mezőgazdasági felsőoktatást újra szabályozta, a három éves mezőgazdasági akadémiákon a képzési időt négy évre emelte. Az oktatók *egyetemi oktatói* munkakörbe léptek, az intézmények *egyetemi jellegű, önálló* felsőoktatási intézményként folytatták tevékenységüket. E rendelet az *Agrártudományi Egyetem (Gödöllő) karát Mezőgazdaságtudományi Karrá* minősítette át. Ezzel megvalósult hazánkban az *egységes agrárfelsőoktatás*. Az új rendszerű képzésben diplomát szerző hallgatók azonos *mezőgazdasági mérnöki* képesítést kaptak. A négy agrármérnök-képző intézményben az oktatás *egységes tanterv* szerint folyt (Debrecen, Keszthely, Mosonmagyaróvár, Gödöllő).

1953-ban az akadémia 600 kataszteri hold területű gazdasággal rendelkezett, amely rövidesen 1400 kataszteri holdra növekedett. A későbbiekben a tangazdaság területe tovább gyarapodott, egy korszerű, üzemegységekre tagozódó, modern mezőgazdasági nagyüzemmé vált. Az akadémia újbóli megindulása után gazdaszabású építkezések kezdődtek el.

Ettől az időszaktól indult meg és bontakozott ki Debrecenben a rendszeres *mezőgazdasági kutatás*. Az akadémia helyzetét erősítette az a rendelet, amelynek értelmében 1962 novemberétől *Debreceni Agrártudományi Főiskolaként* folytathatta tevékenységét. Az 1953-1962 közötti időszak tulajdonképpen a második

Állattan gyakorlat

világháború utáni agrárfelsőoktatást megalapozó korszak volt. Ebben a periódusban alakult ki az a közel állandó tanári kar, amely az oktatás mellett képes volt rendszeres és sokirányú tudományos munka végzésére, és akik közül néhányan már elismerésre méltó tudományos előélettel is rendelkeztek.

Sajátos megoldással alakult a *Gyakorlati Tanszék*, amely ugyan szerves része volt az akadémiának, személyi állományának azonban csak részben volt oktatási feladata. A tanszék alkalmazottai munkaidejük nagyobb hányadában a gazdaság különböző ágazataiban termelésirányítási feladatokat láttak el. A tangazdaság igazgatója a minden-

kori rektor volt, azonban a gazdaság közvetlen irányítását a Gyakorlati Tanszék vezetője végezte. Így vált lehetővé az oktatás és a kutatás harmonikus összekapcsolása.

A tangazdaság időközben bekövetkezett növekedése teljes munkaidejű igazgatót igényelt. Így az oktatási intézmény és a tangazdaság egymástól szervezetileg elkülönült, és a Gyakorlati Tanszék tanárai mellékfoglalkozásként látták el oktatói feladatukat.

A Debreceni Agrártudományi Főiskola (1962-1970)

Az 1962 novemberében létrejött *Debreceni Agrártudományi Főiskolán* a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium a Művelődésügyi Minisztériummal

egyetértésben az intézmény rektorává *Bencsik Istvánt* – a korábbi mezőgazdasági akadémia igazgatóját – nevezte ki. Az intézmény oktatási feladata továbbra is az *általános agrármérnöki képzés* volt, négyéves időtartammal, melynek rendszere 1967-ig állt fenn. 1967-től a képzési időszak öt évre emelkedett. Jelentős fordulat következett be 1970-ben, amikor a hazai felsőoktatási intézményhálózat átszervezése folytán a debreceni főiskola a *Debreceni Agrártudományi Egyetem* nevet vehette fel.

Az *oktatás középpontjában* továbbra is az általános agrármérnök-képzés állt, vagyis a főiskola, illetve az egyetem olyan agrármérnököket képezett, akik a mezőgazdasági termelés valamennyi ágazatában – növénytermesztés, állattenyésztés, üzemszervezés, gazdálkodás – szakmai jártassággal rendelkeztek.

Növényteni gyakorlat

A *specializációt* az általános agrármérnöki diploma után úgy lehetett megszerezni, hogy az okleveles mezőgazdasági mérnök posztgraduális képzés keretében a gyakorlati igényeknek megfelelő sajátos szakirányú továbbképzésben részesül.

Az egyetemi képzés főbb vonásai (1970–2000)

1970-ben a *Debreceni Agrártudományi Főiskola* és a *Szarvasi Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum* összevonásából létrejött a *Debreceni Agrártudományi Egyetem*, amely egy debreceni mezőgazdaságtudományi egyetemi karból és a sarvasi öntözéses-meliorációs főiskolai karból állt.

1972-ben a *Mezőtúri Mezőgazdasági Gépészeti Főiskolai Kar* is az egyetem szervezetébe került, 1976-ban pedig a *Karcagi Talajművelési Kutató Intézet*. További bővülést jelentett a Debreceni Agrártudományi Egyetem *Termelésfejlesztési Intézetének* 1971-ben történt létrehozása, majd 1992-ben a *Nyíregyházi Kutató Központ* csatlakozása.

Az általános oktatási irányelveknek megfelelően az oktatómunka szervezete és tartalma is módosult.

A debreceni egyetemen a tápanyag- és vízgazdálkodás lett az a megkülönböztetett tudományterület, ahol az oktatás mélyítése szükségessé vált.

A *szakirányú differenciált tanterv* 1975 őszétől lépett életbe, mely szerint a hallgatóság a harmadik tanévtől négy szakirányban folytathatta tanulmányait. A szakirányok a következők voltak: növénytermesztés, állattenyésztés, ökonómia és növényvédelem. A *számítástechnika* oktatása az 1978/79. évi tanévtől indult meg.

Az 1996/97. évi tanévben nappali tagozaton elkezdődött a két éves *mérnöktanár*, az 1997/98. évi tanévben pedig az ötéves *környezetgazdálkodási agrármérnök*,

valamint a három éves *mezőgazdasági szakigazgatási szervezőmérnök*, továbbá az 1998/99. évi tanévben levelező tagozaton a négy éves *vadgazdamérnök* képzés.

Az 1998/99-es tanévtől beiratkozott hallgatók számára az államvizsgára bocsátás feltétele egy idegen nyelvből a középfokú „C” típusú *nyelvvizsga* letétele is. Az államvizsga a diplomaterv megvédéséből, a kijelölt tárgykörök vizsgáinak letételéből áll. Mindezek eredményes zárása után adható ki az *okleveles agrár-, gazdasági, környezetvédelmi, szakigazgatási mérnöki, mérnöktanári, illetve vadgazdamérnöki oklevél*.

Posztgraduális képzés

Az 1950-es évek végén már általánossá váltak az ún. *továbbképző tanfolyamok*, amelyekben – főleg a téli időszakokban – növénytermesztési, állattenyésztési és üzemgazdasági szakterülettel foglalkozó mérnökök vettek részt. Az ismeretek szinten tartására kezdődött meg az ún. *szakmérnök-képzés*.

Az egyetemeknek mindenkor joguk volt a *doktori cím* odaítélése, s ezt a jogot a Debreceni Agrártudományi Egyetem 1970-ben nyerte el.

Az egyetem a *tiszteletbeli doktori* cím adományozására is jogosultságot szerzett.

A rendszerváltás előtt az egyetemnek jogában állt a „*doctor sub auspiciis rei publicae popularis*” minősítésű doktori oklevél kiadása is.

A 47/1994. (IV. I.) Kormányrendelet a doktori képzést és a doktori (Ph.D) fokozat megszerzésének eljárását újílag szabályozta. Kivételt képez e rendelkezés alól a „*sub auspiciis rei publicae*” doktori cím odaítélése.

Az egyetem szervezett *doktori képzést* folytat, és ennek keretében vagy egyéni felkészülés alapján legmagasabb egyetemi végzettségként *doktori (Ph.D) fokozatot* ítélhet oda.

AZ EZREDFORDULÓIG ELFOGADOTT AKKREDITÁLT PROGRAMOK

1. Mezőgazdaságtudomány

Kódszám 99/100

Növénytermesztés, agroökológia

Programvezető:

Dr. Ruzsányi László egyetemi tanár, MTA doktora

Alprogramok:

- a. Az alkalmazkodó növénytermesztés összefüggés-rendszerének feltárása
Vezető: *Dr. Ruzsányi László* egyetemi tanár, MTA doktora
- b. Ökológiai adottságokhoz igazodó földhasználat és talajvédelem az Alföldön
Vezető: *Dr. Filep György* egyetemi tanár, MTA doktora

2. Közgazdaságtudomány

Kódszám: 97/100

A mezőgazdasági vállalkozások és a vidékfejlesztés ökonómiaja

Programvezető: *Dr. Nemessályi Zsolt* egyetemi tanár, mezőgazd. tud. kandidátus

A fenti jóváhagyást követően az Országos Akkreditációs Bizottság rövidesen további programot hagyott jóvá:

3. Mezőgazdaságtudomány

Kódszám: 287/1994

Regionális forrásokra épülő környezetbarát állattartás (juhtenyésztés, édesvízi halászat és haltenyésztés, természetes állattartás síkvidéki gyepeken)

Programvezető: *Dr. Veress László* egyetemi tanár, MTA doktora

A fenti program vezetője 1999. végén *Dr. Veress László* nyugalomba vonulásával változott, a program új megbízott vezetője *Dr. Bánszki Tamás* egyetemi tanár, MTA doktora.

Ugyancsak 1999. július 14-én nyert elfogadást az alábbi multidiszciplináris program:

4. Mezőgazdaságtudomány

Kódszám: 440/1999

A talaj és környezet kölcsönhatása

Programvezető: *Dr. Nagy János* egyetemi tanár, MTA doktora

A DEBRECENI AGRÁRTUDOMÁNYI EGYETEM FŐISKOLAI KARAI

A Debreceni Agrártudományi Egyetemhez kapcsolódott a *Szarvasi Mezőgazdasági Főiskolai Kar*, amely adottságainál fogva speciális képzést folytatott. Az egyetemhez való kapcsolódás után közvetlenül hároméves öntözéses *meliorációs üzemérműnk-képzés* folyt.

A szakosodás túlzottan bizonyult, ezért 1995-től *általános agrárműnk-képzés* indult meg, kiegészítve a növénytermesztés, az állattenyésztés és az ökonómia szakiránnyal. 2000. évtől a felsőoktatás országos hálózatának átszervezése részeként a *Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági Víz- és Környezetgazdálkodási Főiskolai Karaként* folytatta az oktató- és tudományos tevékenységét.

1972-ben főiskolai karként csatlakozott a *Debreceni Agrártudományi Egyetemhez* a *Mezőtúri Mezőgazdasági Gépészeti Főiskola*. Az 1985-ben jóváhagyott Felsőoktatási Törvény a Mezőtúri Mezőgazdasági Gépészeti Főiskolai Kart módosított elnevezéssel a *Gödöllői Agrártudományi Egyetem* szervezetébe helyezte át.

A Debreceni Agrártudományi Egyetem harmadik főiskolai kara a *Hódmezővásárhelyi Állattenyésztési*

Főiskolai Kar volt, amely ezt megelőzően az *Állatorvostudományi Egyetem Állategészségügyi Főiskolai Kara* volt. Az intézmény 1987-2000 között kapcsolódott a *Debreceni Agrártudományi Egyetem*hez, azonban a felsőoktatás általános integrációjával a 2000. évtől a *Szegedi Egyetem Főiskolai Karaként* folytatja tevékenységét.

AZ INTEGRÁLT DEBRECENI EGYETEM ÉS AZ AGRÁRTUDOMÁNYI CENTRUM MEGALAKULÁSA

Debrecenben az 1980-as években kezdődtek újra az egyeztetések a széttagolt felsőoktatás egyesítéséről. 1991-ben megalakult a Debreceni Universitas Egyesülés. A felsőoktatási intézmények között meglévő kutatási, oktatási együttműködés dinamikus fejlődésnek indult, jelentős közös fejlesztések valósultak meg.

Az 1993-ban elfogadott felsőoktatási törvény 1996-os módosítása kedvező törvényi feltételeket teremtett az universitas keretein belül történő együttműködésnek. A törvény kimondta, hogy a felsőoktatási intézmények felsorolása 1998. december 31-ével lejár. Meghatározta a felsőoktatási szövetséget mint az egységes felsőoktatási intézménnyé történő átalakulás átmeneti szervezeti keretét, amely maximum két évig állhat fenn. Kimondta, hogy az egyetem ezt követően csak akkor működhet, ha több tudományterületen, tudományterületenként több tudományágban, valamint több szakon megfelelő szintű képzést folytat.

Elindult az országos felsőoktatási fejlesztési program, amely az integrációt és a felsőoktatás korszerűsítését kívánta szolgálni. A változó társadalmi igényekre rugalmasan reagáló, hatékonyan gazdálkodó, színvonalas, oktató-kutató tevékenységet folytató, a társadalom és a régiók fejlődését szolgáló intézményekből álló

intézményrendszer létrehozása volt a cél. Az 1998-ban megalakult Debreceni Egyetemi Szövetség alapító tagjai közé tartozott hat felsőoktatási intézmény (*Debreceni Agrártudományi Egyetem, Debreceni Orvostudományi Egyetem, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Kossuth Lajos Tudományegyetem, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Debreceni Konzervatóriuma*), valamint társult tagként a *Magyar Tudományos Akadémia Atommag Kutató Intézete*.

2000. január 1-jével kezdte meg működését az integrált *Debreceni Egyetem* öt egyetemi és három főiskolai karral, több mint húszeszes hallgatói létszámmal.

Az 1999-ben módosított felsőoktatási törvény 116. §-a lehetővé tette az integrált intézmények agrártudományi karai, kutatóintézetei, tangazdaságai részére szakmailag autonóm agrártudományi centrum létrehozását az ágazati kutató-fejlesztő tevékenység, a szaktanácsadasi, növényi és állati járványos betegségeket megelőző, valamint a vidék- és területfejlesztési tevékenység ellátása érdekében.

A jogelőd Debreceni Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Karának, Karcagi Kutató Intézetének, Nyíregyházi Kutató Központjának tanácsai kezdeményezték a *Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum* megalapítását. A centrum megalapításához a Debreceni Egyetem Ideiglenes Intézményi Tanácsa 7/1999. sz. határozatával járult hozzá. Ennek megfelelően a Debreceni Egyetem szervezeti keretén belül 2000. január 1-jével létrejött az Agrártudományi Centrum.

Az Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Intézetet (2002. szeptember 1-től: *Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar*) az Egyetemi Tanács 22/2000. (04. 27.) sz., a *Debreceni Tangazdaság és Tájkutató Intézetet* a 7/2000. (09. 14.) sz. határozatával vette fel az Agrártudományi Centrumba. 2006. július 1-jétől csatlakozott a centrumhoz a *Műszaki Főiskolai Kar*, amely

2007. szeptember 1-jétől Műszaki Kar néven folytatja tevékenységét. Ettől kezdve az intézmény az *Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma* nevet viseli.

A Centrum szervezeti egységei az oktatásban: a Mezőgazdaságtudományi Kar (MTK), az Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar (AVK) és a Műszaki Kar (MK). A kutatást három kutatóintézet szolgálja: a szikes talajon és kedvezőtlen körülmények között gazdálkodó Karcagi Kutatóintézet (KKI), a homokta-

lajon működő Nyíregyházi Kutatóközpont (NYKK) és az állattenyésztési, növénytermesztési, valamint kertészeti osztályokkal egyaránt rendelkező, löszháton gazdálkodó Debreceni Tangazdaság és Tájkutató Intézet (DTTI).

Az intézmény tevékenységéhez szorosan hozzákapcsolódik a szaktanácsadás. Ezt a tevékenységet a nemrégiben alapított *Regionális Szaktanácsadási Központ* koordinálja.

Élettudományi Központ

A DEBRECENI AGRÁR-FELSŐOKTATÁS VEZETŐI
(1867–2008)

A 140 éves intézmény vezetői
(1867-2008)

1867-1868	igazgató	Papi Balogh Péter
1869	mb. igazgató	Molnár Lajos
1869-1873	igazgató	Tormay Béla
1873-1875	igazgató	Molnár Lajos
1875-1876	mb. igazgató	Békessy László
1876-1896	igazgató	Domokos Kálmán
1898-1912	igazgató	Kerpely Kálmán
1912-1918	igazgató	Dr. Sztankovics János
1919-1921	mb. igazgató	Gass Gyula
1921-1935	igazgató	Dr. Ruffy Varga Kálmán
1935-1937	igazgató	Dr. Juhos Lajos
1937-1938	mb. igazgató	Nárai Andor
1938-1939	mb. igazgató	Dr. Halász Miklós
1939-1945	igazgató	Dr. Gulyás Antal
1945	mb. igazgató	Tóth Mihály
1945-1946	mb. osztályelnök	Dr. Arany Sándor
1947-1949	osztályelnök	Dr. Di Gleria János
1953-1962	igazgató	Bencsik István
1953-1956	igazgatóhelyettes	Dr. Vecsey Tibor
1956-1962	igazgatóhelyettes	Kellermann Márton
1956-1962	igazgatóhelyettes	Dr. Szelényi Ferenc
1956-1962	igazgatóhelyettes	Dr. Ács Antal
1962-1965	rektor	Bencsik István
1962-1965	rektorhelyettes	Kellermann Márton
1962-1965	rektorhelyettes	Dr. Szelényi Ferenc
1962-1963	rektorhelyettes	Dr. Munkácsi Ferenc
1963-1965	rektorhelyettes	Dr. Gondola István
1965-1968	rektor	Dr. Munkácsi Ferenc
1965-1968	rektorhelyettes	Bencsik István
1965-1966	rektorhelyettes	Dr. Gondola István
1965-1968	rektorhelyettes	Dr. Radnóczy Ferenc
1966-1968	rektorhelyettes	Dr. Poór József

1968-1970	rektor	Bencsik István
1968-1970	rektorhelyettes	Dr. Helmeczi Balázs
1968-1969	rektorhelyettes	Dr. Gönczi Iván
1968-1970	rektorhelyettes	Dr. Varga Frigyes
1969-1970	rektorhelyettes	Dr. Ács Antal
1970-1977	rektor	Dr. Ács Antal
1970-1977	rektorhelyettes	Dr. Helmeczi Balázs
1970-1971	rektorhelyettes	Dr. Varga Frigyes
1971-1977	rektorhelyettes	Dr. Poór József
1977-1983	rektor	Dr. Tóth József
1977-1983	rektorhelyettes	Dr. Kádár Béla
1977-1983	rektorhelyettes	Dr. Kuruc Gyula
1983-1989	rektor	Dr. Szász Gábor
1983-1989	rektorhelyettes	Dr. Pethő Menyhért
1983-1989	rektorhelyettes	Dr. Pfau Ernő
1989-1992	rektor	Dr. Kozma András
1989-1992	rektorhelyettes	Dr. Szász Gábor
1992-1998	rektor	Dr. Loch Jakab
1992-1998	rektorhelyettes	Dr. Csizmazia Zoltán
1992-1998	rektorhelyettes	Dr. Nemessályi Zsolt
1998-2000	rektor	Dr. Csizmazia Zoltán
1998-2000	rektorhelyettes	Dr. Nagy János
1998-2000	rektorhelyettes	Dr. Győri Zoltán
2000-2001	rektor	Dr. Fésüs László
2000-2001	rektorhelyettes	Dr. Győry Kálmán
2000-2001	rektorhelyettes	Dr. Imre László
2000-2001	rektorhelyettes	Dr. Bazsa György
2000-2001	rektorhelyettes	Dr. Csizmazia Zoltán
2000-2001	rektorhelyettes	Dr. Édes István
2000-2001	rektorhelyettes	Dr. Nagy János
2000-2001	rektorhelyettes	Dr. Mihálydeák Tamás
2000-2001	rektorhelyettes	Dr. Nagy Sándor
2000-2001	rektorhelyettes	Kovácsné Dr. Bakosi Éva
2001-2002	rektor	Dr. Győry Kálmán
2001-2002	rektorhelyettes	Dr. Kovács László
2001-2002	rektorhelyettes	Dr. Imre László
2001-2002	rektorhelyettes	Dr. Nagy János
2001-2002	rektorhelyettes	Dr. Fésüs László
2001-2002	rektorhelyettes	Dr. Abádi Nagy Zoltán
2001-2002	rektorhelyettes	Kovácsné Dr. Bakosi Éva

2002-2003	rektor	Dr. Nagy János
2002-2003	rektorhelyettes	Dr. Győry Kálmán
2002-2003	rektorhelyettes	Dr. Kovács László
2002-2003	rektorhelyettes	Dr. Imre László
2002-2003	rektorhelyettes	Dr. Ertsey Imre
2002-2003	rektorhelyettes	Dr. Fésüs László
2002-2003	rektorhelyettes	Dr. Abádi Nagy Zoltán
2003-2004	rektor	Dr. Imre László
2003-2004	rektorhelyettes	Dr. Kovács László
2003-2004	rektorhelyettes	Dr. Fésüs László
2003-2004	rektorhelyettes	Dr. Nagy János
2003-2004	rektorhelyettes	Dr. Szabó József
2003-2004	rektorhelyettes	Dr. Abádi Nagy Zoltán
2003-2004	rektorhelyettes	Dr. Győry Kálmán
2004-2007	rektor	Dr. Nagy János
2004-2007	rektorhelyettes	Dr. Berta András
2004-2007	rektorhelyettes	Dr. Joó Ferenc
2004-2007	rektorhelyettes	Dr. Ertsey Imre
2004-2007	rektorhelyettes	Dr. Fésüs László
2004-2005	rektorhelyettes	Dr. Abádi Nagy Zoltán
2005-2007	rektorhelyettes	Dr. Sipiczki Mátyás
2007-	rektor	Dr. Fésüs László
2007-	rektorhelyettes	Dr. Jávor András
2007-	rektorhelyettes	Dr. Debreczeni Attila
2007-	rektorhelyettes	Dr. Szilvássy Zoltán
2007-	rektorhelyettes	Dr. Nagy János
2007-	rektorhelyettes	Dr. Paragh György
2007-2008	rektorhelyettes	Dr. Pálinkás József
2008-	rektorhelyettes	Dr. Fábián István

DEBRECENI EGYETEM
AGRÁRTUDOMÁNYI CENTRUM
(2007-TŐL AGRÁR- ÉS MŰSZAKI TUDOMÁNYOK CENTRUMA)
(2000-2008)

2000-2002	centrumelnök	Dr. Nagy János
2000-2002	centrumelnök-helyettes	Dr. Ertsey Imre
2002-2003	centrumelnök	Dr. Ertsey Imre
2002-2003	centrumelnök-helyettes	Dr. Jávor András

2003-2004	centrumelnök	Dr. Nagy János
2003-2004	centrumelnök-helyettes	Dr. Ertsey Imre
2004-2007	centrumelnök	Dr. Ertsey Imre
2004-2007	centrumelnök-helyettes	Dr. Jávor András
2007-	centrumelnök	Dr. Nagy János
2007-	centrumelnök-helyettes	Dr. Pepó Péter
2007-	centrumelnök-helyettes	Dr. Bács Zoltán

A DEBRECENI AGRÁRTUDOMÁNYI EGYETEM
MEZŐGAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR VEZETŐI
(1970-2000)

1970-1974	dékán	Dr. Kádár Béla
1970-1971	dékánhelyettes	Dr. Orbán Sándor
1970-1974	dékánhelyettes	Dr. Szász Gábor
1971-1974	dékánhelyettes	Dr. Kiss István
1974-1977	dékán	Dr. Sziki Gusztáv
1974-1977	dékánhelyettes	Dr. Pethő Menyhért
1974-1977	dékánhelyettes	Dr. Szász Gábor
1977-1980	dékán	Dr. Pethő Menyhért
1977-1980	dékánhelyettes	Dr. Szász Gábor
1977-1980	dékánhelyettes	Dr. Loch Jakab
1980-1986	dékán	Dr. Loch Jakab
1980-1986	dékánhelyettes	Dr. Bánszki Tamás
1980-1986	dékánhelyettes	Dr. Kozma András
1986-1989	dékán	Dr. Kozma András
1986-1989	dékánhelyettes	Dr. Lakatos Dénes
1986-1989	dékánhelyettes	Dr. Mirkó Lajos
1989-1991	dékán	Dr. Supp György
1989-1991	dékánhelyettes	Dr. Lakatos Dénes
1989-1991	dékánhelyettes	Dr. Szarukán István
1991-1997	dékán	Dr. Nagy Géza
1991-1994	dékánhelyettes	Dr. Mihók Sándor
1991-1994	dékánhelyettes	Dr. Győri Zoltán
1994-1997	dékánhelyettes	Dr. Berde Csaba
1994-1997	dékánhelyettes	Dr. Nábrádi András

1997-2000	dékán	Dr. Nábrádi András
1997-2000	dékánhelyettes	Dr. Kátai János
1997-2000	dékánhelyettes	Dr. Gonda István
1997-2000	dékánhelyettes	Dr. Kárpáti László

**A DEBRECENI EGYETEM AGRÁRTUDOMÁNYI CENTRUM
MEZŐGAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR VEZETŐI
(2000-2008)**

2000-2004	dékán	Dr. Pepó Péter
2000-2004	dékánhelyettes	Dr. Kátai János
2000-2004	dékánhelyettes	Dr. Jávor András
2004-2008	dékán	Dr. Kátai János
2004-2008	dékánhelyettes	Dr. Juhász Lajos
2004-2008	dékánhelyettes	Dr. Tamás János
2008-	dékán	Dr. Kátai János
2008-	dékánhelyettes	Dr. Komlósi István
2008-	dékánhelyettes	Dr. Tamás János

**A DEBRECENI EGYETEM AGRÁRTUDOMÁNYI CENTRUM
AGRÁRGAZDASÁGI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI KAR VEZETŐI
(2000-2008)**

2002-2006	dékán	Dr. Nábrádi András
2002-2006	dékánhelyettes	Dr. Kárpáti László
2002-2006	dékánhelyettes	Dr. Pető Károly
2006-	dékán	Dr. Nábrádi András
2006-	dékánhelyettes	Dr. Kárpáti László
2006-	dékánhelyettes	Dr. Pető Károly

**DEBRECENI EGYETEM AGRÁRTUDOMÁNYI CENTRUM
MŰSZAKI FŐISKOLAI KAR
(2007. SZEPTEMBER 1-TŐL MŰSZAKI KAR)
(2006-2008)**

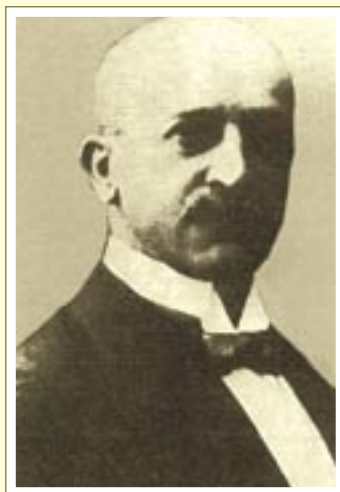
2006	dékán	Dr. Nagy Géza
2006	dékánhelyettes	Dr. Lőrincz Béla
2006	dékánhelyettes	Dr. Kocsis Imre

2007-	dékán	Dr. Varga Emilné dr. Szűcs Edit
2007-	dékánhelyettes	Dr. Kalmár Ferenc
2007-2008	dékánhelyettes	Dr. Kocsis Imre
2008-	dékánhelyettes	Dr. Husi Géza

INTÉZMÉNYÜNK VEZETŐI
(1869-1949)

Tormay Béla
igazgató
(1869-1873)

Kerpely Kálmán
igazgató
(1898-1912)

Dr. Sztankovics János
igazgató
(1912-1918)

Gass Gyula
mb. igazgató
(1919-1921)

Dr. Ruffy Varga Kálmán
igazgató
(1921-1935)

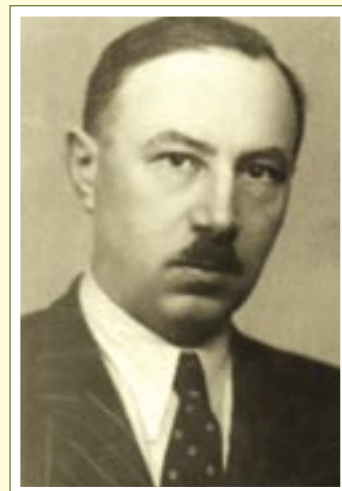
Dr. Juhos Lajos
igazgató
(1935-1937)

Dr. Halász Miklós
mb. igazgató
(1938-1939)

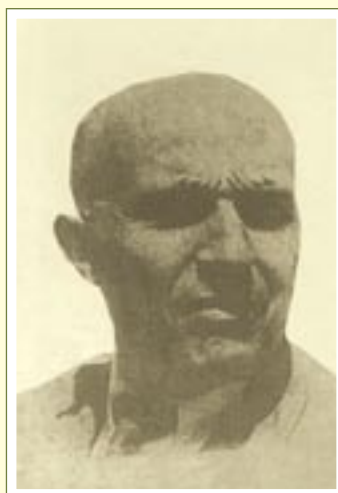
Dr. Gulyás Antal
igazgató
(1939-1945)

Tóth Mihály
mb. igazgató
(1945)

Dr. Arany Sándor
mb. osztályelnök
(1945-1946)

Dr. Di Gleria János
osztályelnök
(1947-1949)

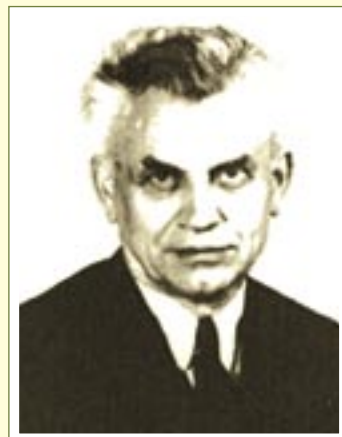
EGYETEMÜNK REKTORAI
(1952-2000)

Bencsik István
igazgató (1953-1962)
rektor (1962-1965), (1968-1970)

Dr. Munkácsi Ferenc
rektor
(1965-1968)

Dr. Ács Antal
rektor
(1970-1977)

Dr. Tóth József
rektor (1977-1983)

Dr. Szász Gábor
rektor (1983-1989)

Dr. Kozma András
rektor (1989-1992)

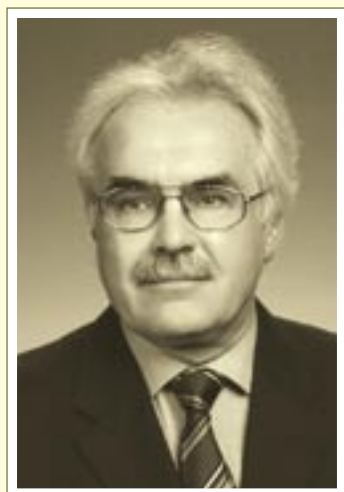
Dr. Loch Jakab
rektor (1992-1998)

Dr. Csizmazia Zoltán
rektor (1998-2000)

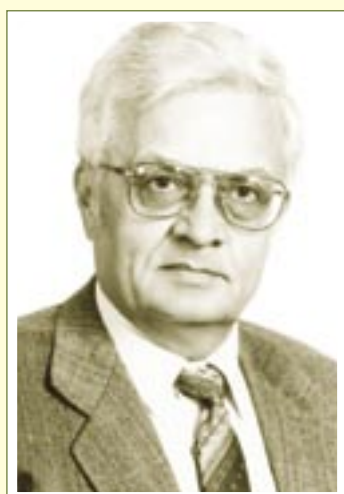
A DEBRECENI EGYETEM REKTORAI ÉS AZ AGRÁRTUDOMÁNYI CENTRUM
(AGRÁR- ÉS MŰSZAKI TUDOMÁNYOK CENTRUMA) ELNÖKEI
(2000-2008)

Dr. Fésüs László
rektor (2000-2001)
rektor (2007-)

Dr. Nagy János
centrumelnök (2000-2002,
2003-2004, 2007-)
rektor (2002-2003, 2004-2007)

Dr. Győry Kálmán
rektor (2001-2002)

Dr. Imre László
rektor (2003-2004)

Dr. Ertsey Imre
centrumelnök (2002-2003,
2004-2007)

IRODALOM

- Arany S.: A hortobágyi szikes talajok. In: Sajó E. – Trummer Á.: A magyar szikesek, különös tekintettel vízgazdálkodás útján való hasznosításukra. Bp. 1934.
- Dr. Arany Sándor. Életrajz és bibliográfia. (Életrajz: Loch Jakab). Debrecen, 1989.
- Bányai J. – Csoma Zs.: Az országos mezőgazdasági kiállítások és vásárok története. 1881-1990. Bp. 1996.
- Bencsik I.: A Debreceni Agrártudományi Főiskola 10 éve. (1953-1963). Bp. 1969.
- Buday B.: A gazdasági szakoktatás megszervezése. Köztelek, 1932.
- Csiki L.: Mezőgazdasági szakoktatásunk kialakulása, fejlődése és mai helyzete. Bp. 1943. 2. kiad.
- Csobán E.: A Gazdasági Akadémia = Vármegyei szociográfiák. 12. köt. Debrecen sz. kir. város és Hajdú vármegye. Bp. 1940.
- Csukás Zoltán professzor életútja. (1900-1957). Szerk. Jávorka L. – Ernst J. Bp. 2002.
- A debreceni agrárfelsőoktatás 100 éve. Szerk. Komoróczy Gy. Bp. 1968.
- A Debreceni Agrártudományi Egyetem 125 éve. Főszerk. Szász G. 1-3. köt. 1992-1994.
- A Debreceni Agrártudományi Főiskola centenáriumi ünnepei. 1868-1969. Debrecen, 1968.
- Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum Évkönyve. 2000/2001. tanév. Debrecen, 2001.
- Debrecen sz. királyi város egyetemes leírása. Szerk. Zelizy D. Debrecen, 1882.
- Debrecen szabad királyi város és Hajdú-Vármegye. Szerk. Csobán E. Bp. 1940.
- A Debreczeni M. kir. Felsőbb Gazdasági Tanintézet 1869-1870. Értesítője. Szerk. Molnár L. Debrecen, 1870.
- Debreczeni M. kir. Gazdasági Akadémia = Magyar városok fejlődése. 1. köt. Debrecen, 1931.
- A Debreczeni M. kir. Gazdasági Akadémia értesítője az 1906-1908. tanévről. Szerk. Sztankovics J. Debrecen, 1907-1908.
- A Debreczeni M. kir. Gazdasági Akadémia évkönyve. 1925-1934. Szerk. Ruffy-Varga K. Debrecen, 1926-1943.
- A Debreczeni M. kir. Gazdasági Akadémia hallgatóinak névjegyzéke. 1908-1913 és 1936-1937. Debrecen, 1908-1937.
- Debreczeni M. kir. Gazdasági Akadémia könyvtárának címjegyzéke. 1914. Összeáll. Kovács J. Debrecen, 1914.
- A Debreczeni M. kir. Gazdasági Akadémia óra- és vizsgarendje, tanári és tisztikarának, valamint hallgatóságának névjegyzéke az 1938/39. tanév I. félévében. Debrecen, 1939.
- A Debreczeni M. kir. Gazdasági Akadémia tanári és tisztikarának, valamint hallgatóságának névjegyzékes az 1903-1908, 1911-1914, 1922-1926, 1934-1939 tan évekről. Debrecen, 1936-1940.
- A Debreczeni M. kir. Gazdasági Tanintézet értesítője az 1896-1897, 1900-1905. tanévről. Debrecen, 1897-1905.
- A Debreczeni M. kir. Gazdasági Tanintézet és azzal összekapcsolt Földműves iskola értesítője az 1891-1893, 1896-1897. évekről. Debrecen, 1892-1894.
- A Debreczeni M. kir. Gazdasági Tanintézet szervezeti, rend- és fegyelmi szabályzata. Bp. 1889.
- A Debreczeni M. kir. Gazdasági Tanintézet szervezeti, rend- fegyelmi és házi szabályzata. Összeáll. Sztankovics J. Debrecen, 1914.
- A Debreczeni M. kir. Gazdasági Tanintézet tanári és tisztikarának valamint hallgatóságának névjegyzéke az 1903-1904, 1905-1906-ik tanévben. Debrecen, 1903-1905.
- Debreczeni M. kir. Gazdasági Tanintézet. (1857-1902) = Debreceni Képes Kalendárium. Debrecen, 1905.
- A Debreczeni Magyar királyi Gazdasági Tanintézet szolgálati szabályzata. Debrecen, 1898.
- Emlékkönyv a Georgikon alapításának 200. évfordulójára. I. Szerk. Fülöp É. M. Keszthely, *Ua*. II. Adattár (1797–2000). Keszthely, 1996. 2001.
- Fabricius E.: A magyar gazdatiszt. Bp. 1931.
- Fehér Gy.: Biographia. Elhunyt tanáraink. Bp. 1986.
- A felsőoktatás tananyagának és oktatási módszereinek korszerűsítése = Felsőoktatási Szemle. 1960. 12. sz.
- A földművelésügyi szakigazgatás története 1867-1948. Szerk. Pataky E. Bp. 1970.
- Gaál L.: A magyar állattenyésztés múltja. Bp. 1966.
- Gaál L.: A magyar növénytermesztés múltja. Bp. 1978.
- Gergely I.: Az új gazdaságirányítási rendszer hatása az agrár-felsőoktatásra = Felsőoktatási Szemle. 7-8. sz.
- Gönczi I.: Reform a felsőoktatási intézményekben = Felsőoktatási Szemle. 1960. 7-8. sz.
- Grigg, D. B.: A világ mezőgazdasági rendszerei. Bp. 1980.
- Gulyás P.: Magyar írók élete és munkái. 1-19. köt. Bp. 1939-2002.

- Házi rendszabályok a Debreczeni M. kir. Gazdasági Akadémia hallgatói részére. (1902). Debrecen, 1904.
- Heckenast J. – Zsinka J.-né: Szakoktatástörténet (1850-ig) I. Gödöllő, 1986.
- Heckenast J. – Zsinka J.-né: Szakoktatástörténet. II. Gödöllő, 1983.
- Jubileumi évkönyv. (1972 –2002.) 30 éves a mezőtúri mérnökképzés. Szerk. Vizolák K. Mezőtúr, 2002.
- Juhos L.: A debreceni M. kir. Gazdasági Akadémia ismertetője. Bp. 1937.
- Ki kicsoda a magyar mezőgazdaságban. 1. Köt. Szerk. Balogh M. Szekszárd, 1997.
- Kt.: A debreceni terv ellen. Köztelek, 1931.
- Kt.: Bethlen István gróf Debrecennek ígéri a mezőgazdasági egyetemet. Köztelek, 1932.
- Kt.: Gazdát cserél a gazdasági szakoktatás? Köztelek, 1934.
- Magyar agrártörténeti életrajzok. Szerk. Für L. – Pintér J. 1-3. köt. Bp. 1987-1989.
- A Magyar Agrártudományi Egyetem szervezeti szabályzata. Földművelésügyi Minisztérium. Bp. 1945.
- A magyar felsőoktatás évszázadai. Szerk. Kardos J. Bp. 2000.
- A Magyar királyi Gazdasági Akadémia szervezeti szabályzata. Tanulmányi, vizsgálati és fegyelmi szabályzata. Bp. 1939.
- A Magyar királyi Mezőgazdasági Főiskolák szervezeti szabályzata. Bp. 1942.
- A Magyar királyi Mezőgazdasági Főiskolák tanulmányi szabályzata. Földművelésügyi Miniszter. Bp. 1943.
- A magyar nevelés- és iskolatörténet kronológiája (996–1996). Összeállította: Mészáros I. Bp. 1996.
- Magyar mezőgazdasági szakoktatásának évkönyve 1909. évre. Összeáll. Dubravszky R. Bp. 1909.
- Magyarország mezőgazdasági szakoktatási intézményei. Szerk. Balás Á. Magyaróvár, 1897.
- Magyarország mezőgazdasági szakoktatása. Összeáll. Czetkovitz F. Bp. 1930.
- Manninger G. Adolf Tudományos Emlékezés kiadványa a tudós halálának 40. évfordulójára. Szerk. Ruzsányi L. Debrecen, 1994.
- A MTESZ Hajdú-Bihar Megyei Környezetvédelmi Bizottság negyedik százada. 1973-1998. Főszerk. Angyal L. Debrecen, 1999.
- Ormándy J. A debreceni m. kir. gazdasági tanintézet gazdaságának leírása és üzemterve = A mezőgazdasági szakoktatási intézmények gazdaságának leírása és üzlettervei. 2. Magyaróvár, 1903.
- Pethe F.: Útmutató az uradalmak s uradalmi gazdaságok igazgatási módjára. Pest, 1819.
- Rakaczkiné: Az agrár-szaktanárképzés története az 1930-as évektől napjainkig. Gödöllő, 2002.
- Rätz I.: Tormay Béla levelező tag emlékezete. Bp., 1915.
- Ruzsányi L.: Manninger G. Adolf. Tudományos Emlékezés halálának 40. évfordulóján. Debrecen, 1994.
- Somssich L.: A mezőgazdasági egyetemért. Köztelek, 1934.
- Sporzon P.: A hazai gazdasági felsőbb tanintézetek szervezésének kérdéséhez. Pest, 1869.
- Sporzon P.: Emlékirat a hazai gazdasági tanügy tárgyában. Keszthely, 1874.
- Surányi B.: Gazdasági könyvészet Debrecenben a XIX. század végéig. HB megyei Levéltár évkönyve, XIV. Db. 1987. 63-75.
- Surányi B.: Debrecen és a magyar mezőgazdasági szakoktatás a XX. század első felében. Déri Múzeum évkönyve 2004. Debrecen, 2005.
- A szarvasi agrároktatás ötven éve. (1927-1977). Szerk. Mihályfalvi I. – Bertók J. Szarvas, 1977.
- Szinnyei J.: Magyar írók élete és munkái. 1-14. köt. Bp. 1891-1914.
- Szűcs I.: Szabad királyi város Debrecen történelme. 1-3. köt. Debrecen, 1871.
- Tilkovszky L.: Balásházy János. Bp. 1970.
- Utasítások a Debreczeni M. kir. Gazdasági Tanintézet hallgatóinak gyakorlati kiképzésére. Összeáll. Kerpely K. Debrecen, 1902.
- Vörös S.: A gazdasági tanügy történetének vázlata. Kolozsvár, 1880.
- Walleshausen Gy.: A magyaróvári agrár-felsőoktatás 175 éve. Mosonmagyaróvár, 1993.

A DEBRECENI AGRÁR-FELSŐOKTATÁS SZEREPE ÉS LEHETŐSÉGEI A RÉGIÓ FEJLŐDÉSÉBEN

Baranyi Béla – Nagy János

BEVEZETÉS

Az európai integrációs folyamatok kiteljesedésével Európában, s ezzel együtt a globalizálódó világban – különösen a *Lisszaboni Stratégia (2000)* elfogadását követően – megkülönböztetett jelentőségre tesz szert a verseny- és alkalmazkodóképesség fokozása a tagországok agrárgazdaságaiban is, amely mindenekelőtt a megnövekedett élelmiszerszükséglet kielégítésével és a fenntartható fejlődés összhangjának megteremtésével, egyre inkább a tudás és a gazdasági élet szervezettségének és hatékonyságának a fokozásával biztosítható. A versenyképesség erősítésében pedig a globalizációs tendenciák mellett egyre fontosabb szerephez jutnak a regionális folyamatok.

A versenyképesség előtérbe kerülésének komplex folyamatában adottságai és hagyományai révén továbbra is kitüntetett szerep jut a mezőgazdaságnak és vele együtt a felsőoktatásnak, az agrárképzésnek és kutatásnak Magyarország, közelebbről belül pedig az Észak-alföldi régió életében. A kibontakozó világméretű élelmiszer- és energiaválság folyamatai közepette ugyanis az agrártermelés lényegében alapanyag termelő ágazattá vált, miután termékeinek döntő többsége ma már kisebb-nagyobb feldolgozottsági szinten jut el a fogyasztókhoz. Mindez együtt jár a gépesítés, a mezőgazdaság műszaki-technológiai színvonalának, teljesí-

tőképességének növekedésével. A magas áruminőség és a viszonylag kedvező áron való termelés igénye miatt a mezőgazdasági termelőkkel szemben egyre sürgetőbb elvárás, hogy magas minőségű terméket állítsanak elő, az átlagosnál alacsonyabb önköltséggel.

Az előbbiekkal összefüggő másik nagy kihívás, az élömunka hatékonyságának növelési kényszere, amellyel a mezőgazdasági termelőknek is szembe kell nézniük, különösen az EU tagországokban, ahol az utóbbi évtizedben megfigyelhető folyamat eredményeként átlagosan 25–30%-kal csökkent az élömunka részaránya a termelésben. A csökkenés mindenekelőtt azokban az országokban alacsonyabb, ahol magasabb a részaránya az élömunka igényesebb kertészetnek és a gyümölcs-termesztésnek.

A mezőgazdaság kiemelten fontos feladata mind országosan, mind regionálisan a termékminőség növelése, a költségcsökkentés, az élömunka hatékonyságának a fokozása, s nem utolsósorban a humánerőforrás minőségének javítása. A célkitűzések megvalósítása elsősorban a természeti adottságok teljesebb, hatékonyabb kihasználását, a mezőgazdasági hasznosítás lehetőségeinek teljesebb kiaknázását, másfelől pedig a piaci igények pontos felmérését és a lehetőségek megfelelő mérlegelését, végsősoron pedig a hatékonyabb gyakorlati megvalósítást

feltételezi. A globalizációs folyamatok és a fenntartható fejlődés által intézett kihívásokra megfelelő válaszokat többek között a tudomány, az agrár-felsőoktatás és kutatás szerepének erősítése adhat, amely regionális, sőt azon is túlmutató makroregionális szerepköréből fakadóan régtől fogva kiemelt jelentőséget biztosít a debreceni agrárfelsőoktatásnak.

A DEBRECENI AGRÁR-FELSŐOKTATÁS ÉS TUDOMÁNY REGIONÁLIS KÖRNYEZETE

A debreceni felsőoktatás és vele szoros összefüggésben a tudományos élet kisugárzásának és működési területének térségi lehatárolásakor, valamint a régiófejlesztés kapcsolatrendszerének a vizsgálatakor elsőként arra a nagyrégióra kell feltétlenül utalni, amelyben a tudományos élet és a régiófejlesztés összefüggésrendszere és hatásmechanizmusa legközvetlenebbül érvényesül.

Ez a térség maga az Észak-alföldi régió, amely Magyarország és az Alföld nagytáj fekszik, s hosszabb határszakaszokon Ukrajnával és Romániával, illetve rövid – néhány kilométeres szakaszon – Szlovákiával határos, ami multiregionális értelemben nyitottá teszi a régiót. A természetföldrajzi értelemben hét középtájból és 18 kistájból álló térség közigazgatásilag három (Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok) megyét és 27 statisztikai kistérséget foglal magában (1. ábra).

Az Észak-alföld régió a magyar agrárgazdaság szempontjából súlyponti stratégiai területet képez. Az Észak-alföldi régió a Dél-alföldi után Magyarország második legnagyobb területű (17 729 km²) és népességű (1 millió 525 ezer fő) tervezési-statisztikai régiója, amely az ország területének egyötödét (19,1%), népességének 15,2%-át magába foglalja magába, központja pedig az a vidéki Magyarország legnépesebb, a „Tiszán-túl fővárosának” is nevezett regionális, sőt makroregio-

1. ÁBRA

nális szerepkörű gazdasági, tudományos, felsőoktatási és kulturális centruma, Debrecen, ahol a régió szellemi kapacitásainak a nagy része koncentrálódik. A város gazdasági súlypont-szerepe, nemzetközi hírű egyeteme és az innovációkra épülő gazdasági fejlődés szellemi bázisa miatt a magyarországi nagy „regionális centrumok” közé tartozik (Baranyi B. 2008a).

Kedvező természeti adottságai miatt mezőgazdasági és vidékfejlesztési szempontból ma is nagy jelentőséggel bíró régió gazdasági helyzete rosszabb az átlagosnál, és kelet-magyarországi összehasonlításban is kedvezőtlen, bár gazdasági szerepe messze nem elhanyagolható. A többi régióhoz viszonyított elmaradottság egyik alapvető oka az *alacsony jövedelemtermelő képesség*. A régió az országos GDP előállításából mindössze tíz százalékkal részesedik, az egy főre jutó GDP-átlagok alapján a hazai régiók rangsorában az utolsó helyet foglalja el. A gondok forrása továbbá, hogy fejletlen a közlekedési infrastruktúra, jóllehet az M3-as autópálya Debrecenig és Nyíregyházáig történő továbbépítése jelentősen javít a helyzeten, ám a főutak közül a 4-es számú út túlterheltsége már egyre elviselhetetlenebb, az alsóbbrendű utak állapota pedig szintén nagyon rossz.

A régió gazdasági szerkezetében az *ipar és a szolgáltatás* a meghatározó, de továbbra is jelentős szerepet tölt be a *mezőgazdaság*. A mezőgazdaság mintegy 11%-kal járul hozzá a régió GDP-jéhez, amely kétszerese az országos átlagnak, miközben az ipar mindössze közel 10%-kal részesedik a régió GDP-jéből. Az iparban meghatározó a tőkeigényes vegyipar, ruházati ipar, élelmiszeripar, illetve a gépipar. A régiós ipari termékek 44%-a külföldön talált gazdára. A külföldi érdekeltségű vállalkozások mintegy 40%-a (2463 darab) 2004-ben kizárólagos külföldi tulajdonban volt, további közel 30%-uk pedig többségi külföldi tulajdonú (a külföldiek átlagos részaránya a jegyzett tőkéből 74–78%). A hátrányos, sőt belső (pl. Közép-Tisza-vidék) és külső, határ

menti (magyar–ukrán, magyar–román határtérség) perifériákon kialakult halmozottan hátrányos helyzet másik fontos oka az akut foglalkoztatási válság, a régió óta számottevő munkanélküliség. A munkanélküliségi ráta 9,1%-os aránya 2005-ös adatok szerint is magasan a 7,2%-os országos átlag fölött húzódott a régióban. A munkanélküliek jelentős százaléka pályakezdő fiatal. Nem minden ok nélkül illetik a régió belső és külső perifériáit a „periféria perifériája” jelzővel (Baranyi B. 2008a).

Az 1990. évi rendszerváltást követő gazdasági-társadalmi folyamatok az átlagosnál kedvezőtlenebbül érintették az északkeleti országrészt, miután a magyar gazdaság átalakulása újfent egy elmélyült területi válság körülményei között ment végbe. A területi válság alapvető jellemvonása az ország keleti részének „leszakadása” volt. Ennek egyik legnyilvánvalóbb jele, hogy Északkelet-Magyarország megyéiben – fokozottabban a jelenlegi Észak-alföldi régió térségében – a gazdaság átalakulását súlyos és *tartós munkanélküliség* kísérte. A munkanélküliek és a tartós foglalkoztatottsági válság döntően a Gyula–Szolnok–Balassagyarmat képzeletbeli vonaltól északra és keletre elterülő országrészben él ma is. Az országnak ebben az északkeleti kiterjedt térségében alig találni olyan települést, ahol a munkanélküliségi ráta ne érné el az országos átlag legalább kétszeresét. Az itt elhelyezkedő két, az Észak-magyarországi és az Észak-alföldi régió hat megyéje (Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdú-Bihar) évek óta élen jár a munkanélküliségi rangsorban.

A magyar régiók európai uniós összehasonlításban relatíve ma még mérsékelt fejlettségi szintet tükröznek, de az Észak-alföldi régió társadalmi-gazdasági pozíciója magyarországi összevetésben is a leghátrányosabb. Az egy főre jutó bruttó hazai termék, a GDP átlagok alapján a régió helyzete a koráb-

bi évekhez képest sem javult, sőt azt lehet mondani, hogy relatíve helyzete inkább romlott az 1990-es évek elejéhez viszonyítva. Az Észak-alföldi régió ma is a leghátrányosabb helyzetű térség Magyarországon, megelőzve az ugyancsak tartósan hátrányos helyzetű Észak-magyarországi régiót is, mélyen az országos átlag alatt, az utolsó helyet foglalja el a hazai régiók sorrendjében. Európai regionális összehasonlításban sem lényegesen kedvezőbb a helyzet, hiszen számos, a fejlettség szintjét jelző mutatót – nem csak a GDP-t – figyelembe véve is az uniós tagországok sorában az Észak-Alföld mindössze az utolsó tíz–tizenöt közötti helyet foglalja el. Igen tanulságos a legfejlettebb és a legfejletlenebb magyar régiót összehasonlítani, ami önmagában is kifejezi az európai gazdasági térben elfoglalt kedvezőtlen pozíciókat, miután a legfejlettebb Közép-magyarországi régió is inkább csak hazai összevetésben tekinthető fejlett térségnek. Jelenleg a fejlett Közép-magyarországi és az elmaradottnak számító Észak-alföldi régió egy főre jutó GDP-je több két és félszeres különbséget mutat.

Ami a *kistérségek fejlettségét* illeti, az Észak-alföldi régió e tekintetben sem foglal el különösen jó helyet, hiszen a gazdasági térszerkezet alakulását tekintve a kevésbé fejlett, fejletlen és leszakadó kistérségek tekintetében az Észak-alföldi régió átlagon felül reprezentált. Jellemző a kialakult helyzetre, hogy a régióban található 27 többcélú komplex kistérségi társulás közül mindössze a Debreceni számít dinamikus fejlődő kistérségnek, de második legkedvezőbb, ún. fejlett, stagnáló kistérségi kategóriába is csupán a Nyíregyházi, a Hajdúszoboszlói és a Szolnoki kistérség tartozik. A közepesen fejlett, felzárkózó kistérségek sorában csak egy, a Jászberényi, illetve a közepesen fejlett, stagnáló kistérségek között mindössze három – a Hajdúböszörményi, Karcagi és a Mezőtúri – kistérség található.

A RÉGIÓ MEZŐGAZDASÁGÁNAK ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI

Az Észak-alföldi régió több statisztikai adatsor alapján is Magyarország gazdaságilag egyik legelmaradottabb régiója. Az Észak-alföldi régiót országos összehasonlításban *mérsékelt gazdasági aktivitási arány* jellemzi, amely alapvetően a gazdaság alacsony teljesítőképességében gyökerezik. A gazdaságilag aktív népesség az Észak-Alföldön csak 49%-át adják a 15–74 éves népességnek, szemben az országos 54%-kal. Ennek magyarázata elsősorban a régió kedvezőtlen földrajzi fekvésében és infrastrukturális ellátottságának hiányosságaiában keresendő, amely hozzájárult ahhoz, hogy a térségben az elmúlt évtized folyamán *kevesebb beruházás valósult meg* az ország nyugati és központi területeihez képest. Az Észak-alföldi régió gazdasági helyzetét általánosan jellemzi, hogy a GDP-ből és a működő gazdasági szervezetekből való részesedése elmarad a területi, illetve népességi arányok nagyságához képest. Egy térség gazdasági fejlettségét, teljesítményét komplexen kifejező mutatószám a *bruttó hazai termék (GDP)* értéke (1. táblázat).

Az Észak-alföldi régió általánosan érvényesülő elmaradottsága mögött *jelentős térségen belüli különbségek* húzódnak meg. A régióban pontszerűen dinamikusan fejlődő térségeket találhatunk, amelyek elsősorban a megyeszékhelyeket és szűkebb környezetüket foglalják magukba, miközben kiterjedtek a Tisza-mentén elhelyezkedő *belső*, valamint a határ menti *külső periférikus területek*, s kedvezőtlen, hogy hiányoznak a regionális együttműködés gazdasági, társadalmi, kulturális hagyományai. Összességében *a régió gazdaságának korlátozott a versenyképessége* az európai gazdasági térben.

Az Észak-alföldi régió elmaradottságát több mutató értékei is alátámasztják, ugyanis amellet, hogy a régió kedvezőtlen GDP értékekkel jellemezhető, Magyarország régiói közül itt a legalacsonyabb a *működő*

1. TÁBLÁZAT

	Ezer Ft	Az országos átlag százalékában	A megyék átlagának százalékában	Az EU-25 átlagának százalékában	<i>Egy főre jutó GDP a magyar régiókban, 2005</i>
Közép-Magyarország	3 568	163,2	211,8	106,3	
Közép-Dunántúl	2 055	94,0	122,0	61,2	
Nyugat-Dunántúl	2 169	99,2	128,7	64,6	
Dél-Dunántúl	1 517	69,4	90,0	45,2	
Észak-Magyarország	1 441	65,9	85,5	42,9	
<i>Észak-Alföld</i>	<i>1 391</i>	<i>63,6</i>	<i>82,5</i>	<i>41,4</i>	
<i>Hajdú-Bihar</i>	<i>1 622</i>	<i>74,2</i>	<i>96,3</i>	<i>48,3</i>	
<i>Jász-Nagykun-Szolnok</i>	<i>1 358</i>	<i>62,1</i>	<i>80,6</i>	<i>40,4</i>	
<i>Szabolcs-Szatmár-Bereg</i>	<i>1 195</i>	<i>54,7</i>	<i>70,9</i>	<i>35,6</i>	
Dél-Alföld	1 482	67,8	88,0	44,1	
Magyarország	2 186	100,0	129,8	65,1	

Forrás: KSH Területi statisztikai évkönyv, 2006.

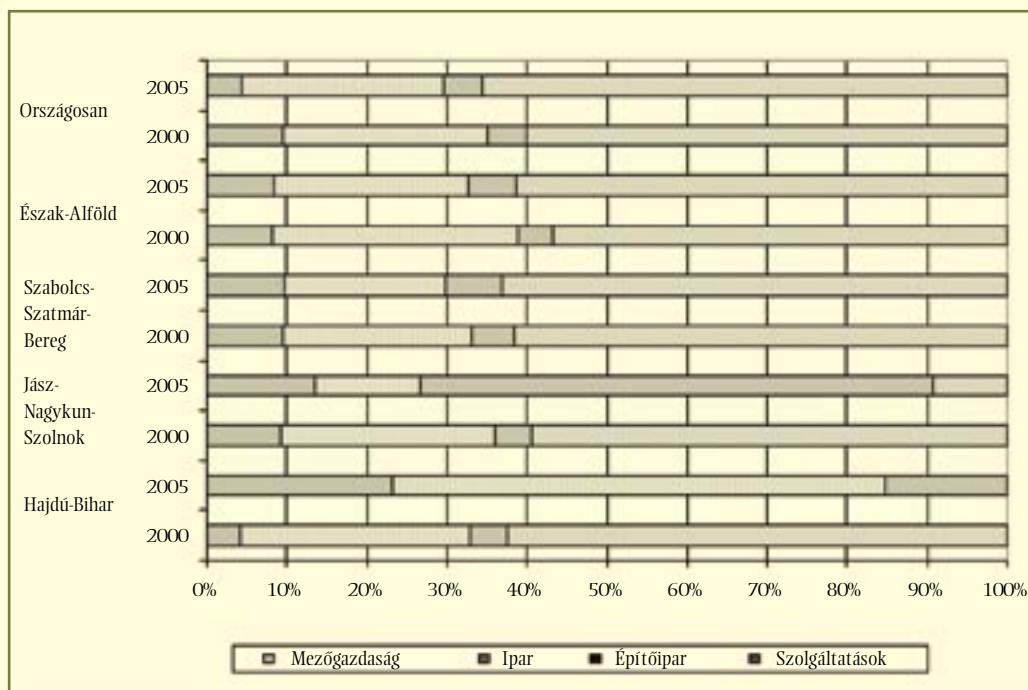
vállalkozások részesedése az exportból. A külföldi tőkebefektetések tekintetében sem áll jól a régió, mivel az egy lakosra jutó befektetett külföldi tőke csak 25,4%-a az országosnak.

Az Észak-Alföldön bőven áll rendelkezésre munkaerő, így a bérek szükségképpen alacsonyabbak. Kisebb számban vannak jelen azok a multinacionális nagyvállalatok is, amelyek a hazai átlagnál magasabb bérszínvonalukkal

2. ÁBRA

Az Észak-alföldi régió mezőgazdasága által előállított bruttó hozzáadott érték gazdasági ágak főbb csoportjai szerint 1999-ben és 2005-ben, %

Forrás: KSH területi statisztikai évkönyvek (2000, 2005) alapján szerk.: Nagyné Demeter D.

emelik a jövedelmi átlagot. A régióban jóval kevesebb az a dinamikus hazai vállalkozás is, amely magasabb jövedelmet tudna biztosítani esetleg több alkalmazottnak is. Emellett az Észak-Alföldön meghatározóbb a közszféra – leginkább az önkormányzatok – foglalkoztatási szerepe, amelynek közismerten alacsonyabb a jövedelmi színvonala.

Az alkalmazásban állók gazdasági ágak szerinti megoszlásában a gyors átalakulási folyamat ellenére ma is megfigyelhetők a régió hagyományos jellegzetességei, ami elsősorban a primer szektornak (a mezőgazdaságnak) az országos átlagnál (3,6%) jóval magasabb arányában (5,6%) mutatkozik meg, s a régió továbbra is az ország kevésbé iparosodott területei közé tartozik, annak ellenére, hogy az iparban alkalmazásban állók aránya meghaladja az országos átlagot. Az országos trendekhez hasonlóan az Észak-alföldi régióban is csökkent a mezőgazdaság és nőtt a szolgáltató szektor részesedése (Baranyi B. 2008b).

A régió a Dél-alföldi régió után Magyarország második legnagyobb agrárregiója, ami önmagában is jelzi, hogy országos viszonylatban is jelentős a térség mező-

gazdasága. A térség gazdasági fejlettségét és teljesítményét komplexen kifejező mutatószám a bruttó hozzáadott érték a mezőgazdaságra vonatkoztatva az utóbbi években tendenciaszerű csökkenést mutat, ám szerepe a régió gazdaságában relatíve még mindig igen jelentős, átlagot meghaladó arányt képvisel (2. ábra).

A nemzetközi és országos tendenciákat követve tehát a mezőgazdaság szerepe, országosan és regionálisan egyaránt, folyamatosan csökken. Az ágazat nemzetgazdaságon belüli szerepváltása elsősorban a terciér és kvaterner szektor robbanásszerű fejlődésének és erőteljes növekedésének köszönhető, ami várhatóan a jövőben is folytatódni fog majd. A mezőgazdasági beruházások volumene évről-évre alacsonyabb, ami a régió agrárpotenciáljának fenntartását is veszélyezteti. Az ágazat válságához erőteljesen hozzájárult, hogy az 1990. évi rendszerváltást, majd az agrárgazdasági- és a tulajdoni szerkezet radikális átalakítását követően a mezőgazdasági termékeket feldolgozó élelmiszeripari cégek felszámolása egy igen kiterjedt és széles bázisú

beszállítói réteg törvényszerű csődbe jutását eredményezte.

A magyar mező-, vad- és erdőgazdaság *bruttó hozzáadott értékének* 2005-ben már csak a 18,9 százalékát adta a régió, míg 1999-ben még 20,2 százalékát. A mezőgazdaság részarányának csökkenésével párhuzamosan nőtt a szolgáltatások bruttó hozzáadott értéke, mind a régióban mind országosan, ám a szolgáltató szektoron belül a mezőgazdasági szolgáltatások mértéke nem nőtt.

A régióban található az ország régiói között a legtöbb mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, halászati besorolású társas vállalkozás, de az egyéni gazdálkodók száma is csak a Dél-alföldi régióban magasabb. A regisztrált mezőgazdasági vállalkozások száma a gazdasági-társadalmi rendszerváltozás óta folyamatosan nőtt. Az utóbbi években lezajlott birtokkoncentráció ellenére az egyéni vállalkozások a társas vállalkozások számának mintegy háromszorosát teszik ki. Az Észak-alföldi régióban működő gazdaságok (egyéni gazdaságok és gazdasági társaságok) a gazdálkodás típusa szerint kiegyensúlyo-

zott képet mutatnak. Az egyéni gazdálkodók körében egyenletes a növénytermesztők, állattenyésztők és vegyes gazdálkodást folytatók eloszlása. A gazdasági szervezetek zömében vegyes gazdálkodást folytatnak, emellett a növénytermesztéssel foglalkozók aránya képvisel még magasabb arányt (2. táblázat).

A régió 1875,3 ezer hektárnyi területének 82,4 százaléka *termőterület*, ez az ország összes termőterületének 21,8 százalékát teszi ki, ami a három megye között csaknem azonos arányban oszlik el. A mezőgazdasági terület átlagos aranykorona-értéke (16,26 AK) alacsonyabb az országosnál (18,15 AK). Az egyes megyék között jelentősek a különbségek. Amíg Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében országosan a legalacsonyabb (12,31 AK), addig Hajdú-Biharban és Jász-Nagykun-Szolnok megyében az országos átlag körül (17,08 AK, illetve 19,41 AK) mozog az értéke. Ami az *éghajlati viszonyokat* illeti, igen változatos, ám a mezőgazdasági termelés szempontjából kedvező adottságokkal rendelkezik a régió, amely régió éghajlati szempontból a mér-

2. TÁBLÁZAT

A mezőgazdasági, vad-, erdő- és halgazdálkodási regisztrált vállalkozások számának alakulása az Észak-alföldi régióban, 1990–2006

Év		1990	1997	2000	2006
Társas vállalkozás összesen		94*	1942	2263	2278
Ebből:	Korlátolt felelősségű társaság	-	788	932	1110
	Betéti társaság	-	575	741	710
	Szövetkezet	280	434	433	312
Egyéni vállalkozás		-	5138	5269	7135
Mezőgazdasági vállalkozások összesen		374**	7080	7532	9413

Forrás: KSH területi statisztikai évkönyvek (1997–2006) és Mezőgazdasági Zsebkönyv (1990) alapján Forrás: KSH területi statisztikai évkönyvek (2000, 2005) alapján szerk.: Nagyné Demeter D.

* Vállalatok és gazdasági társaságok.

** Vállalatok gazdasági társaságok és szövetkezetek összesen.

sékelten meleg-száraz és kisebb részben a mérsékelt hűvös, mérsékelt száraz éghajlati körzethez tartozik. A régió talajtani szempontból igen változatos számos genetikai talajtípus megtalálható a területén (Nagy J. – Dobos A. – Szabó J. 2000).

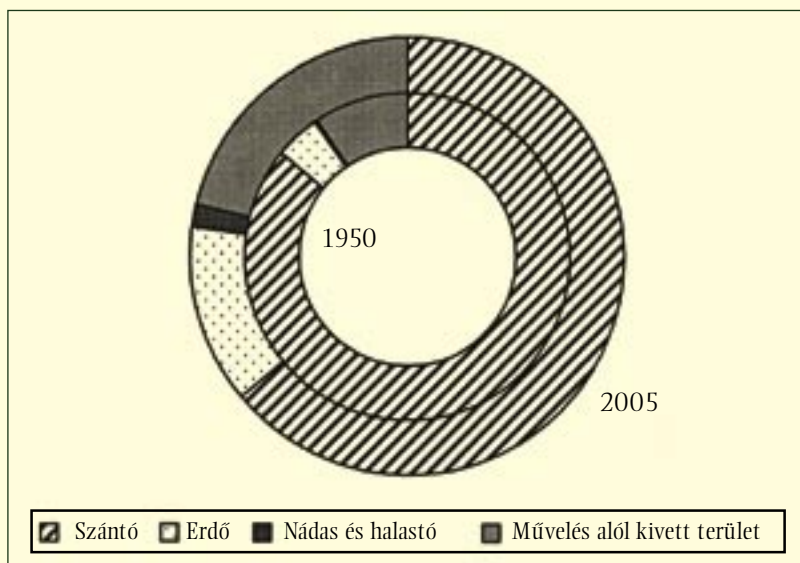
Az Észak-alföldi régió mezőgazdaságában régi hagyomány, hogy országos összehasonlításban is jelentős élelmiszer-feldolgozóipari alap-, illetve nyersanyag-termelő bázissal és jó minőségű, a térséghez köthető agrártermékekkel rendelkezik, többek között az ország gyümölcstermésének egyharmadát, almatermésének pedig közel itt szüretelik, s részben itt dolgozzák fel (Harsányi E. et al. 2003).

Ami a földhasználat és birtokviszonyok alakulását illeti, a régió három megyéjében a mezőgazdaságban előállított termékek csaknem azonos arányban oszlanak el, ám a mezőgazdasági művelés alá vont területek termőképessége hasznosítása, valamint a termelés intenzitása igen eltérő. Az elmúlt évtizedekben a földterület megoszlás és a művelési ágak szerkezete szükségszerűen követte a nemzetgazdaságban és a világpiacra bekövetkező változásokat. Az elmúlt több mint fél évszázadban a leginkább a szántóterületek aránya

csökkent. Amíg az 1950-es években a termőterületnek a szántó mintegy 74 százalékát adta addig 2005-ben már csak a 65 százalékát. A szántóterület erőteljes és folyamatos csökkenése a művelés alól kivett területek, az erdő, nádas és halastó művelési ágak tendenciózus növekedésének köszönhető (3. ábra).

A földhasználatban bekövetkező változások jó része a gazdasági-társadalmi rendszerváltozás után megindult privatizáció és az ezzel együtt járó tulajdoni átrendezés nyomán indult meg. Magyarországon a földhasználatot az utóbbi fél évszázadban különböző tulajdonformák keveredése a földtulajdon és a földhasználat elkülönülése jellemezte. Magyarországon a földhasználatnak az egész világon egyedülálló formája alakult ki az 1980-as évek végére. A mezőgazdasági termelés javarészt a termelőszövetkezetek állították elő. A szövetkezetekben a mezőgazdasági tevékenység különböző típusú, piacorientált mellék- és kiegészítő tevékenységgel társult. Emellett a nagyüzemi termeléshez szervesen integrálódott a kisüzemi-háztáji termelés. A gazdasági-társadalmi rendszerváltozás után a vagyoni kárpótlás keretében megindult a régi birtokok visszaigénylése, a föld magántulajdonba való visszajuttatása. A mezőgazdasági nagyüzemek

3. ÁBRA

Az egyes művelési ágak arányának változása az Észak-alföldi régióban, 1950 és 2005

Forrás: KSH Mezőgazdasági Statisztikai Adatgyűjtemény (1870–1970) és Területi Statisztikai Évkönyv (2005) alapján szerk.: Nagyné Demeter D.

termőterületének egy részét kárptótlási célokra elkülönítették, az így képzett földalapról az arra jogosultak kárptótlási jegyek fejében juthattak földhöz. A szövetkezetek egy része megszűnt egy része kisebb szövetkezetekké alakult, és néhány – az új tulajdoni viszonyok mellett – a tagoktól bérelt földeken tovább folytatta tevékenységét.

Az állami gazdaságok többsége részvénytársasággá alakult, kisebb részüket felosztották. A kárptótlás az évtized közepéig húzódtott. A privatizációs törvénynek eleget téve 1997 közepéig elárverezésre került több mint két millió hektár földterület, és mintegy 2,5–3 millió hektár terület vagyonnevesítésére került sor (ÁMÖ, 2000).

Az Észak-Alföld című régiókötet bemutatása

Farmer-Expo, 2008

A privatizációs folyamatnak köszönhetően gyökeresen megváltozott a *mezőgazdaság tulajdoni szerkezete és szervezeti struktúrája*. Míg a kilencvenes évek legelején a szövetkezetek voltak túlsúlyban, addig az évtized közepére az egyéni vállalkozások domináltak a régióban. A mezőgazdasági vállalkozások száma valamivel több mint hússzorosára nőtt, ami a birtokstruktúra nagyfokú differenciáltságát vonta maga után. A megszorodott egyéni gazdaságok átlagosan két hektár birtokmérettel rendelkeztek, ami a termelés hatékonyságát erőteljesen visszavetette. A kialakult kisméretű parcellák az intenzív művelési ágakat (szőlő-, gyümölcs-, zöldség termesztés) kivéve nem voltak és nem is lesznek alkalmasak versenyképes, EU-konform gazdálkodásra. Az elaprózódott birtoktesteken gazdálkodók elsősorban megélhetési, illetve jövedelem kiegészítő gazdálkodást folytattak és folytatnak ma is. Kedvező folyamatként említhető, hogy az ezredforduló óta fokozódik a birtokkoncentráció a régióban éppúgy mint országosan (*Nagyné Demeter D. 2008*).

A *gazdaságok birtokmérete* hosszú távon meghatározhatja a régió agrárpotenciálját. A fejlesztési támogatások megítélésében ugyanis jelenleg az üzem életképességének határát a két európai méretegységet (továbbiakban: EME), tehát 612 ezer forintot meghaladó standard fedezeti hozzájárulású üzemeknél vonják meg (4/2002/I.13. számú FVM-rendelet). Ez az alsó gazdaság méretet a pusztán számadatokat alapul véve az egyéni gazdaságok zömének kínálja támogatást. Ez azonban nem teljesen fedeti a valóságot, ugyanis az üzemek életképessége erősen alá van rendelve a birtokszerkezetnek. A tesztüzemi rendszer 2002. évi felmérése szerint az országban található 87 ezer gazdaság, vagyis az ÁMÖ 2000. évi felmérésében szereplő gazdaságoknak csak a kilenc százaléka éri el a fejlesztési támogatások nyújtásához szükséges két EME-t. A régióban működő gazdaságok zöme sem éri el a támogatások elnyeréséhez szükséges küszöbértéket. Ezért a jövőben egy ésszerű birtokkoncentráció mellett a

kisméretű, alacsony jövedelmezőségű egyéni gazdaságok kiszektálódása is nagy valószínűséggel szükségszerűen végbe fog menni (ÁMÖ, 2000; Tanka E. 2005).

A DEBRECENI EGYETEM ÉS AZ AGRÁR-FELSŐOKTATÁS OKTATÁSI ÉS KUTATÁSI POTENCIÁLJA

A felsőoktatás, a tudományos együttműködés és a régiófejlesztés szempontjából nyilvánvalóan meghatározóak a *magas színvonalon működő egyetemi és főiskolai oktatási intézmények*, amelyek hatóköre a régió is túlterjed. A tudományos szellemi bázis kötődése erős a régióhoz, azonban nincs kellően kihasználva a helyi fejlődés megalapozásában. A korábbi időszakban jelentős hátránya volt a régió felsőoktatási struktúrájának a túldimenzionált pedagógus-, agrár- és egészségügyi szakirány, az 1990-es évek második felében azonban megkezdődött a *gazdasági és jogi*, az agrárterületen pedig a *vidék-*

fejlesztési szakember képzés és egyre nagyobb szerepet kapott az *informatika* felsőfokú oktatása, ami a *régió egyik kitörési pontja* lehet.

A *regionális versenyképesség* kialakulásában és fenntartásában fontos szerepet játszik a *magas szintű tudásbázison alapuló munkaerő-képzettség*. A sikeres régiókban a magasán kvalifikált alkalmazottak aránya kiemelkedik a munkaképes lakosság körében. A humán tőke színvonala főleg az oktatási és képzési rendszerek hatékonyságától függ. Az oktatási rendszer hatékony abból a szempontból, hogy a munkaerő-piaci igényeket rugalmasan követi, másrészt felkészíti a fiatalokat, illetve képes átképezni a meglévő munkaerőt kreatív, innovatív tevékenységekre, az információs társadalom elvárásaira, üzleti szolgáltatásokra. A humán erőforrás minőségének megalapozásában meghatározó jelentőséggel bír a felsőoktatás és tudomány az Észak-alföldi régió gazdaságát illetően, többek között – a mezőgazdaság fontos szerepe miatt is – az *agrárfelsőoktatás*, mindenekelelt a 140 éves múlttal visszatekintő Debreceni Tudományegyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centrumának (AMTC)

Végzős hallgatók eskütétele

Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma központi épülete

felsőoktatási és tudományos, összességében a regionális versenyképességet fokozó *innovációs potenciálja* (Lengyel I. 2003; Rófi M. 2006).

A Debreceni Egyetem – benne az agrár-felsőoktatás és kutatás – a régió kutatási-fejlesztési potenciáljának is meghatározó bázisa. Az intézmény az ország leg-szélesebb egyetemi integrációját valósította meg, amely ma a felsőoktatási aktivitás közel 15%-át köti le. A K+F szektor is igen koncentrált térbelileg: kapacitásainak meghatározó része Debrecenhez kötődik, s rajta kívül elsősorban csak a másik két megyeszékhelyen van jelentékenyebb K+F tevékenység, ami a nemzetközi szintekhez való hatékony felzárkózást szolgáló új stratégia kidolgozását teszi lehetővé. A fő feladat e téren a régió K+F intézményei közötti együttműködés, illetve a szektor közvetlen gazdasági kapcsolatainak erősítése. A DE a szűkebb és a tágabb régió fejlesztését egyaránt eredményesen szolgáló együttműködést folytat a határon túli felsőoktatási intézményekkel és kutatóbázisokkal. Ilyen irányú kapcsolatai a Debreceni

Egyetemet alkalmassá teszik országos és nemzetközi jelentőségű tudományos technológiai fejlesztési programok koordinálására. A DE a versenyképesség és a gazdasági-társadalmi fejlődés megalapozásában ma már az ország egyik legjelentősebb tudásközpontja, amely képes rugalmasan reagálni az új kihívásokra, képes betölteni a valós tudományos fejlesztési központ szerepét (Nagy J. 2005a; 2006).

Mint ismert, Debrecen Magyarország fontos szellemi központja, felsőoktatásának gyökerei a régmúltba, egészen a XVI. századig nyúlnak vissza. Az 1538-ban alapított Debreceni Református Kollégium történelmi gyökeréből fejlődött Kelet-Magyarország oktatási, tudományos és kutatási központja, a hazai felsőoktatás egyik legtekintélyesebb felsőoktatási intézménye, a *Debreceni Egyetem*, amelynek közvetlen jogelődjét a *Magyar Királyi Tudományegyetemet* az 1912. évi XXXVI. törvénycikk a pozsonyi egyetemmel egyidejűleg alapította meg, s tényleges működését 1914-ben kezdte meg.

A *Debreceni Orvostudományi Egyetem*, a *Debreceni Agrártudományi Egyetem*, a *Kossuth Lajos Tudományegyetem* és a *Hajdúböszörményi Wargha István Pedagógiai Főiskola* integrálódásával 2000. január 1-jével az ország egyik legnagyobb felsőoktatási intézménye, a *Debreceni Egyetem* jött létre. Hajdú-Bihar megye állami egyetemei és főiskolái integrálódtak, amelynek eredményeként öt egyetemi és három főiskolai karral kezdte meg működését az újonnan létesült egyetem. A korábbi orvos- és agráregyetem bázisán Agrártudományi, illetve Orvos- és Egészségtudományi Centrum alakult. Jelenleg a Debreceni Egyetemnek 15 (Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési, Állam és Jogtudományi, Általános Orvostudományi, Bölcsészettudományi, Fogorvostudományi, Gyógyszerésztudományi, Közgazdaságtudományi, Informatikai, Mezőgazdaságtudományi, Népegészségügyi, Természettudományi, Zeneművészeti, Műszaki, Egészségügyi, Pedagógiai Főiskolai) kara van. Gyakorlóiskolákat, klinikákat és tangazdaságokat (Karcag, Nyíregyháza, Debrecen) is működtet az intézmény. A mintegy 30 000 hallgatói létszámmal rendelkező integrált egyetem szerves része az immár 140 éves jubileumát ünneplő *agrár-felsőoktatás* is, amely a Debreceni Egyetem Műszaki Főiskolai Kara, az egykori Ybl Miklós Főiskola közelmúltbeli csatlakozásával, 2007-től a *Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma* nevet viseli. Az új karral bővült nagy agrár-műszaki felsőoktatási centrum jogelőd intézményei voltak az *Országos Felsőbb Gazdasági Tanintézet* (1868–1906), majd ennek átszervezésével a *Debreceni Magyar Királyi Gazdasági Akadémia* (1906–1944), későbbi átmeneti időszakok és átszervezéseket követően a *Debreceni Mezőgazdasági Akadémia* (1953–1962), illetve a kvázi egyetemi jogállású *Debreceni Agrártudományi Főiskola* (1962–1970), amely a hazai felsőoktatási intézményhálózat újabb átszervezésével – miután 1970. szeptember 1-jén egyetemi rangot kapott – a *Debreceni Agrártudományi Egyetemenként*

(1970–2000) folytatta tevékenységét, végül a debreceni felsőoktatási intézmények integrációja során 2000. január 1-jén létrejött a *Debreceni Egyetem Agrártudományi Centruma* (2000–2007) (Szász et al. 2003).

A Debreceni Egyetem Agrártudományi Centruma – mielőtt 2006-ban csatlakozott hozzá a *Műszaki Főiskolai Kara* – két egyetemi karral és három kutatóintézettel végezte munkáját, nagy szervezeti egységei a *Mezőgazdaságtudományi Kar*, *Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar*, *Debreceni Tangazdaság és Tájékutató Intézet*, *Karcagi Kutatóintézet*, *Nyíregyházi Kutatóközpont* voltak, amelyek oktatási, tudományos és egyéb szakmai céljai, feladatai önmagukban is megfelelően hangsúlyozzák a *debreceni agrárfelsőoktatásnak a régió gazdasági fejlődésében játszott valós és lehetséges szerepét*, miután azok többek között az alábbiakat ölelték fel:

- az integrált felsőoktatás keretében folyó mezőgazdasági és vidékfejlesztési gyakorlati és posztgraduális képzés (felsőfokú szakképzés, tanfolyami képzés stb.) segítése, koordinálása, fejlesztése;
- az oktatás-kutatás-fejlesztés-szaktanácsadás integrált hatékony és egységes megjelenítése, a doktori iskolák támogatása;
- a magyar agrár és élelmiszeripari termékek, illetve a régió természeti, közgazdasági, környezeti viszonyainak megfelelő kutatás-fejlesztés, a biológiai megoldások kutatása, biológiai alapok megteremtése;
- a tangazdaságok és kutatóintézetek felszereltségének és műszaki színvonalának korszerű, EU-konform kialakítása;
- a vidék- és területfejlesztés szakmai bázisának biztosítása;
- a szaktanácsadás alapegységeit képző regionális mintagazdaságok, bemutató-gazdaságok működtetése;

- a mezőgazdasági vállalkozások számára közvetlen és hatékony komplex szaktanácsadás feltételeinek biztosítása;
- a termelők, feldolgozók, és forgalmazók részére szolgáltatások nyújtása (laborvizsgálatok, informatika stb.), versenyképesség (belföldi értékesítés, exportképesség, környezetvédelem) javítása;
- a szakemberképzés oktatási irányainak meghatározása;
- az agrártudományi terület szakmai autonómiájának biztosítása (Tóthné Kiss E. 2004).

A mezőgazdaság és az agrárgazdaság, s általában a gazdasági-társadalmi élet szakemberigényének széleskörű kielégítésén túl, a debreceni agrárfelsőoktatásban hosszú évtizedek óta a tudományos eredmények gyakorlati hasznosítását, a gazdaságfejlődést szolgáló sokoldalú tudományos kutatások is folynak igen nagy eredményességgel. A *Mezőgazdaságtudományi Kar* oktatói és kutatói jelentős számú kutatási projektben vettek részt az elmúlt időszakban, amelyek közül kiemelkednek többek között a Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Program keretében végzett, közel négyszázmillió forintos nagyságrendben támogatott alábbi kutatások:

- integrált agrárgazdasági modellek a 21. század mezőgazdaságában;
- fenntartható mezőgazdasági termelés fenntartható technológiájának fejlesztése;
- precíziós mezőgazdaság;
- kukoricakonzorcium;
- őshonos állatfajták génmegőrzése;
- élelmiszer alapanyag termelés alól felszabaduló mezőgazdasági területek felszabadítása.

A fentiekén túl kar oktatói és kutatói által évente 150 darab, megközelítően mintegy egymilliárd forint

értékben benyújtott kutatási pályázatból átlagosan 60 pályázat nyert támogatást, évi 200 millió forintos nagyságrendben a 2000-rel kezdődő évtized első felében.

Hasonlóan eredményes kutatási tevékenységet folytattak az Agrár- és Vidékfejlesztési Kar oktatói és kutatói, többek között az alábbi, a régió gazdasága számára is jól hasznosítható irányokban:

- környezetgazdaságtan - környezetpolitikai témák;
- termelés és marketingpolitika egyes mezőgazdasági ágak esetén;
- állattenyésztési ágazatok fejlesztésének gazdasági kérdései;
- munkaszervezési és humán erőforrás fejlesztési kutatások;
- vidékfejlesztési kutatások;
- számviteli rendszer fejlesztésével kapcsolatos témák;
- agrárinformatikai kutatások;
- földbirtok-politikai kutatások EU 5-ös kutatási program keretében (Tóthné Kiss E. 2004).

A Debreceni Egyetem Műszaki Főiskolai Karának csatlakozásával 2006. július 1-től pedig jelentős *műszaki* (építés, épületgépész, gépészmérnök, környezetmérnök, létesítménymérnök és műszaki gazdálkodási) *profilokkal* bővült a debreceni agrár és műszaki felsőoktatás bázisa.

A közel másfél évszázados debreceni agrár-felsőoktatás ily módon a felsőfokú szakemberképzés, a tudományos kutatás, a szaktanácsadás, regionális, sőt az Észak-alföldi régión túlnyúló makroregionális központja, szervezője és irányítója lett a Tiszántúlon. Az intézmény a mezőgazdasági oktatás, kutatás és termelés, továbbá a szaktanácsadás, szolgáltatás, kereskedelem, valamint a szakigazgatás és pénzügyintézetek, s nem utolsósorban vállalkozói szféra, s nem utolsósorban

az élelmiszeripar számára képez jelenleg is innovatív, a mezőgazdaság, a környezetgazdálkodás és -védelem, a vidék- és gazdaságfejlesztés, általában véve az agrárgazdaság újabbán pedig a műszaki, építőipari tevékenységeket szolgáló szakembereket Debrecen szűkebb és tágabb régiójában.

A Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centrumának súlyát és jelentőségét fejezi ki az is, hogy jelenleg az AMTC Mezőgazdaságtudományi és Vidékfejlesztési Karaira mintegy 3500, míg Műszaki Karára megközelítően 3100 hallgató, összesen tehát az agrár-műszaki képzésben mintegy 6600 hallgató vesz részt, amely a Debreceni Egyetem 30 ezer fős hallgatói létszámának mintegy negyedét teszi ki.

A debreceni agrár-felsőoktatás és -kutatás legrégebbi hagyományait leginkább megőrző és ápoló két meghatározó kara, a *Mezőgazdaságtudományi Kar* (MTK) és az *Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar* (AVK). Az AMTC legkorábbi tradíciókkal rendelkező szervezeti egysége Mezőgazdaságtudományi Kar. Az elmúlt években rendkívül dinamikusán bővült a karon indított szakok száma, ezzel párhuzamosan az államilag finanszírozott és a költségtérítéses hallgatók száma, amelyek együttes száma megközelíti az 1800 főt. A kar a hagyományos mezőgazdasággal kapcsolatos területek oktatását így az állattenyésztést, a növénytermesztést, a környezetgazdálkodást, a kertészetet és az élelmiszergyártást tűzte ki célul.

A másik, fiatalabb, de dinamikusán fejlődő szervezeti egység, az *Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar*, amely az agrárgazdaság és a vidékfejlesztés oktatását, kutatását végzi. Az kar elsődleges célja az agrárüzleti, szakigazgatási, vidékfejlesztési és informatikai képzés minőségi és felelősségteljes végzése. A célkitűzések között szerepel olyan felsőoktatási kutató és fejlesztő tevékenység kialakítása a régióban, amely kielégíti a nemzet az agrárgazdaság és az európai integrációs

folyamatok elvárásait, hallgató létszám megközelíti ma már az 1700 főt.

Mindkét karon széleskörű, döntően gyakorlat-orientált, a régió agrárgazdaságát, agrár- és vidékfejlesztését, s általában a térség gazdasági-társadalmi fejlődését szolgáló tudományos kutatási tevékenység folyik. A *Mezőgazdaságtudományi Karon* folyó kutató tevékenység magában foglalja a termőhely és fajtaspecifikus növénytermesztési technológiák továbbfejlesztését, az energiatakarékos talajhasználati rendszerek vizsgálatát, és a környezet-kímélő gyümölcsstermesztési technológiákat. A kari kutatás kiemelt területe az állattenyésztési ágazatok szervezési elemzési vizsgálata, az agrár-vidékfejlesztési és agrár- környezetvédelmi politika integrációja az Európai Unióban, valamint az informatikai és döntéstámogató rendszerek használata és bioenergetikai célú fejlesztések a mezőgazdaságban. A kar tanszékei és kutatási egységei jelentős kutatási együttműködést, alakítottak ki a termelővállalatokkal is.

Az Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar a hazai agrár-felsőoktatás neves intézményeivel konzorciumi szerződésben végzett kutatásokon túl nagy figyelmet fordít a régió mezőgazdasági vállalkozásaival közös projektek megvalósítására. A Kar kutatási-fejlesztési feladatai közé tartozik többek között a versenyképesség regionális megközelítéseinek társadalmi, gazdasági, ökológiai összefüggéseinek vizsgálata, az agrár struktúraváltás közgazdasági értékelése, az integrációs modellek kidolgozása. Fontos terület a vidékfejlesztés és a mezőgazdaság gazdasági, regionális és ökológiai kapcsolatrendszerének vizsgálata, az EU csatlakozás agrár-környezetvédelmi összefüggéseinek vizsgálata, a vállalati menedzsment elemzése és a mezőgazdasági vállalkozások munkahely szervezési vizsgálata.

A *Debreceni Egyetem AMTC* az alapfeladatok magasabb színvonalú ellátása, küldetésének tel-

jesítése érdekében széleskörű, nyitott és kölcsönös tudományos előnyökön alapuló kapcsolatrendszer tart fenn az oktatás és a kutatás valamennyi területén nemzetközi és hazai nagy cégekkel és agrárvállalatokkal. *A kutatás-fejlesztés területén mintegy 300 hazai vállalattal áll kapcsolatban az Észak-alföldi régióban.* A legszorosabb az együttműködés a kihelyezett tanszékként is működő Agrárgazdaság Kft-vel, az innovatív kutatásban élen járó Gran-Export Kft-vel, a közigazgatásban a Hajdú-Bihar Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatallal, a bioenergia területén a nyírségi Bátortrade Kft-vel, a jászságban pedig a Jászkiséri Agroszöv Zrt-vel. Kutatásfejlesztési projekteken és gyakorlati munkában kitűnő az együttműködés a KITE Mezőgazdasági Szolgáltató és Kereskedelmi Rt-vel, a Nagysz Mezőgazdasági Termelő és Szolgáltató Rt-vel, az Awassi Mezőgazdasági Élelmiszeripari és Kereskedelmi Rt-vel, a Tedej Rt-vel és a Kösely Mezőgazdasági Rt-vel.

A DEBRECENI
AGRÁR-FELSŐOKTATÁS ÉS KUTATÁS
MAKROREGIONÁLIS SZEREPE

A Debreceni Egyetem *kiterjedt hazai és nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik.* Együttműködési programjai az oktatáson, kutatáson kívül egyre több területre kiterjednek. Számos nagykövet, több mint harminc külföldi egyetem delegációja tett látogatást az intézményben 2004 és 2007 között, s több mint 70 egyetemmel jött létre kétoldalú nemzetközi szerződés, amelynek eredményeként több közös oktatási, kutatási program is indult. Hagyományosan jó kapcsolata van az intézménynek Debrecen testvérvárosainak az egyetemeivel, így például a németországi Paderborn, a finnországi Jyväskylä, az orosz Szentpétervár, az amerikai New Brunswick és a szomszédos Nagyváradi egyetemével.

Debrecen testvérvárosainak egyetemein kívül aktív nemzetközi partnerei még a japán Hirosaki és Chiba, az amerikai Indiana egyetem és a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem is.

Az Észak-alföldi régió *határ menti régió*, a határon átnyúló együttműködések kialakulásában nagy szerepe van a felsőoktatási intézményeknek. A határregiók számottevő része ma is elmaradott terület. A részben történeti, részben a kedvezőtlen makro- és mikrogazdasági tényezők és hatások következményei, az életképes gazdasági programok hiánya, az elavult infrastrukturális és közlekedési rendszerek és főként a szinte minden területen vontatottan fejlődő határon átívelő kapcsolatok miatt Magyarország és szomszédai számára egyaránt létfontosságú kérdés a határmentiség és a határon átnyúló együttműködés ügye (Baranyi B. 2007).

A Debreceni Egyetem AMTC is kitüntetett szerepet tölt be az *interregionális együttműködésekben*, hiszen a tudomány, amelyet közvetítenek, szinte minden esetben

*Határon átívelő kapcsolatok építése (Tőkés László püspök,
Nagy János rektor)*

4. ÁBRA

A Debreceni Egyetem
partnerkapcsolatai
Romániában
és Ukrajnában

Forrás:
MTA RKK ATI
Debreceni Osztálya

nemzetközi; emellett a társadalomnak csak egy szűk rétegét képezik, mégpedig olyan fiatalokat, akik hosszabb távon az ország gazdaságának és társadalmának elitjévé válnak. A tudományos és egyetemi központok határon túlnyúló vonzása a történelemből jól ismert. A múltban is elsősorban olyan intézmények között alakultak ki kapcsolatok, amelyek azonos régiókban helyezkednek el a határ két oldalán (pl. Debrecen–Nagyvárad). A határ menti felsőoktatási intézmények egymással egyeztetett képzési kínálattal, vendégoktatók kölcsönös meghívásával, jól funkcionáló együttműködéseikkel, több tudományterület együttműködését igénylő szakok megindításával és az áthallgatások biztosításával jobban kielégíthetik potenciális közönségeik igényeit, ezzel a régió egészében versenyképesek bírnak maradni (Baranyi B. – Nagy J. 2005).

Makroregionális értelemben a határ különböző oldalán lakók többek között úgy igyekeznek felzárkózni a régióhoz, hogy – amennyiben nincs a térségben – felsőoktatási intézmény alapítását kezdeményezik. A sikeres intézményalapításhoz azonban olyan konszolidált felsőoktatási partnerintézményre van szükség a határ magyarországi oldaláról, amely nem a saját létfenntartásáért küzd, hanem szakmailag is legitimálni tudja a határ túloldalán

keletkező egyetemet, vagy főiskolát. Ilyen intézmény a 2001-ben Kolozsvári központtal létrejött Erdélyi Magyar Tudományegyetem számára a Debreceni Egyetem. A régió felsőoktatási intézményei sokat tehetnek azért, hogy a környező országok felsőoktatási intézményeinek és kutatóintézmények bevonásával valódi, határokon átívelő egyetemi hálózat alakuljon ki (Kozma T. 1997).

A Debreceni Egyetem – az AMTC tevékeny részvételével – a szűkebb és a tágabb régió fejlesztését egyaránt eredményesen szolgáló együttműködést folytat a határon túli felsőoktatási intézményekkel és kutatóbázisokkal. Egyetemi, kari és intézeti szinten is kialakulnak együttműködések, amelyek nagy részét formális szerződések keretében meg is erősítenek. Egyetemi szintű nemzetközi szerződések kötöttek a Vasile Goldis Egyetemmel, a Nagyváradai Egyetemmel; a Partiumi Keresztény Egyetemmel; a Temesvári Egyetemmel; a Babes-Bolyai Egyetemmel (Románia), továbbá a P.J. Safarik Egyetemmel (Szlovákia), az Ungvári Állami Egyetemmel és Uzhhorod State Institute of Information Sciences (Ukránia). Kari szintű nemzetközi szerződések vannak a Romániában található kolozsvári „Juliu Hatieganu” Egyetemmel, a Marosvásárhelyi Orvosi Egyetemmel, a Nagybányai Egyetemmel, az „Al. I. Cuza”

Egyetemmel, az Oroszországi I.N. Uljanov Csuvás Állami Egyetemmel, a Moszkvai Állami Építőipari Egyetemmel, Szlovákiában a Szlovák Agrártudományi Egyetemmel, a Nyitrai Pedagógiai Főiskolával, Ukrajnában pedig a Kijevi Tarasz Sevcsenko Egyetemmel, a V.M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences-vel, az Ukrán Nemzeti Agrártudományi Egyetemmel, és a Kijevi Tarasz Sevcsenko Egyetemmel. Az Egyetem intézeti szintű együttműködések folytat a Brassói Kutató Intézettel; Livadai Kutató Intézettel; Lovrini Kutató Intézettel; Fundulea-i Kutató Intézettel; Csíkszeredai Intézettel (Románia), Slovosivo-SSP. Slachtitelská stanica, Horná Streda; Michalovce-i Intézettel (Szlovákia), valamint a Kárpátaljai Intézettel, és a Velika Bakta-val (Ukrajna) is (Rófi M. 2005).

A DE AMTC különösen szoros *oktatási és tudományos kapcsolatokat* épített ki az Észak-alföldi régióval szomszédos két ország – Románia és Ukrajna – egyetemeivel és kutatóintézeteivel. Legjelentősebb partnerei: a Nagyváradi Egyetem; az Agrár- és Állatorvostudományi Egyetem (Kolozsvár); a Bánáti Agrár- és Állatorvostudományi Egyetem (Temesvár); a Lucian Blaga” Egyetem (Nagyszeben); a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (Kolozsvár); a Babes-Bolyai Tudományegyetem (Kolozsvár); a Partiumi Keresztény Egyetem (Nagyvárad); a Burgonyakísérleti és Termesztési Állomás (Csíkszereda); az Agrár- és Állatorvostudományi Egyetem (Bukarest); a Temesvári Műszaki Egyetem; az Ukrán Nemzeti Agrártudományi Egyetem (Kijev); a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola (Beregszász). További konkrét együttműködés realizálódott nagybányai, jasi, aradi, ungvári felsőoktatási intézményekkel és tudományos műhelyekkel is (Nagy J. 2005b) (4. ábra).

A határon átnyúló interregionális felsőoktatási és tudományos együttműködés lehetőségeit teremti meg, illetve a meglévő kapcsolatok mennyiségét és minőségét javíthatja a keletről érkező *nyersanyagok feldolgozása*; *a keleti piacok növekedése*, *a K+F és oktatási kapcsolatok bővülése*, *a hazai és nemzetközi turizmus iránti*

igény növekedése, *egyedi és tájspecifikus különleges mezőgazdasági termékek* (hungarikumok) iránti fokozott kereslet, *a nemzetközi tranzitkereskedelem*, *áruszállítmányozás élénkülése*, *a vállalkezési övezetek szerepének erősödése*, *a gazdasági-társadalmi kapcsolatok bővülése Romániával és Ukrajnával*, *a külföldi befektetési érdeklődés* növekedése Északkelet-Magyarország, mint beruházási célterület iránt.

A *debreceni agrár-felsőoktatás* már a rendszerváltást megelőzően is az agrárgazdaság oktatása, kutatása területén számos hazai és külföldi intézménnyel állt kapcsolatban, amelyek elsődlegesen a volt szocialista országok felsőoktatási intézményeire terjedtek ki. A rendszerváltást követően, 1990 után a nyugat-európai, valamint tengerentúli egyetemekkel épült kapcsolat. Az elmúlt évtizedben főleg az oktatásfejlesztéssel kapcsolatos együttműködések, tantervfejlesztések kerültek a középpontba. Ezeknek az együttműködéseknek köszönhetően az egykori Agrártudományi Egyetem, majd később jogutódai kialakították és elfogadtatták az MBA képzést, fejlesztették a gazdasági agrármérnöki képzés belső tartalmát, EU ismeretanyaggal bővített szak- és közgazdasági ismeretek tantervet dolgoztak ki és bevezették az oktatásba. Eredményesen pályázott és vett részt az ipar és a felsőoktatás kapcsolatának szorosságát segítő nemzetközi, elsősorban európai uniós pályázati programokban, főleg a nyugat-európai egyetemekkel együttműködve.

KIHÍVÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK

A régióra jellemző, és részben a rossz foglalkoztatási helyzet kialakulását jelentősen előidéző kedvezőtlen iskolázottsági viszonyok javításában nagy feladatok várnak a jövőben az egyetemi-főiskolai képzésre. Jelenleg azonban az Észak-Alföld lakóinak részvétele a felsőoktatásban – a 90-es évek folyamán lejárásodott

nagy bővülés ellenére – Hajdú-Bihar megyét kivéve kissé elmarad az országos átlagtól. Különösen kedvezőtlen körülmény, hogy a hét magyarországi régió közül itt a legalacsonyabb az egyetemi képzésben részt vevők aránya, hiszen a modern, kvalifikált és jól fizető munkahelyek többsége csak egyetemi diplomával tölthető be. A 2000. január 1-jei egyetemi integrációt megelőzően Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében négy-négy, Hajdú-Biharban nyolc felsőfokú oktatási intézmény működött, igen eltérő kapacitásokkal. Egyetemi képzés jelenleg – és minden bizonnyal még hosszú ideig – csak Debrecenben található a régióban. A város ezáltal a harmadik legnagyobb felsőoktatási centrum Magyarországon. A Debreceni Egyetem hallgatója a magyar felsőoktatásban tanulók mintegy nyolc-kilenc százaléka, s Debrecen az Észak-Alföld felsőfokú képzési kapacitásának több mint fele. A debreceni felsőoktatási intézmények vonzása messze túlnyúlik a régió határain, de alapjában igen koncentrált: döntően a Békéscsaba–Solnok–Salgótarján vonaltól északkeletre fekvő területekre terjed ki, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megyék túlsúlyával. Jász-Nagykun-Szolnok megyének azonban nem elsődleges egyetemi központja a város, mert itt már Budapest és Szeged vonzása is erősen érvényesül. Ezzel együtt Debrecen egyik legfontosabb észak-alföldi regionális funkciója felsőoktatási központi szerepe, ami a sokáig hiányzó közgazdasági és jogi képzés megerősödésével tovább nőhet a közeljövőben.

A hazai és külföldi felsőoktatási központok között több jól funkcionáló együttműködés (például vendégoktatók kölcsönös meghívása révén) is kialakult az elmúlt időszakban, amelyek bővítik a választható pályák körét, az intézményi integráció révén pedig egyre inkább lehetővé válik a képzések összehangolása, a több tudományterület együttműködését igénylő szakok beindítása és az "áthallgatások", illetve a hallgatói

pályamódosítások. Így mind az intézmények, mind a hallgatók gyorsabban reagálhatnak a régióban felmerülő új munkaerőpiaci igényekre. A debreceni egyetem, illetve a régió főiskolái településük számára közvetlen gazdaságélénkítő szerepet is játszanak egyrészt mint jelentős foglalkoztatók, másrészt nagyszámú hallgatójuk, mint a helyi szolgáltatások fogyasztópiaca révén.

A régió *felsőoktatási potenciáljában* meghatározóak, sőt túlsúlyosak egyrészt a főiskolai, másrészt a pedagógus- (Debrecen, Nyíregyháza, Jászberény, Hajdúböszörmény), az agrár- (Debrecen, Nyíregyháza, Mezőtúr), valamint az egészségügyi (Debrecen, Nyíregyháza) kapacitások, azaz a közszolgálati szférához és a mezőgazdasághoz kötődő, rosszabb jövedelmi viszonyokkal jellemezhető szakmákban diplomásokat kibocsátó képzések. Átlagos a tudományegyetemi képzés súlya (Debrecen), alulreprezentált viszont a gazdasági (Solnok, Debrecen), s különösen a jogi (Debrecen), illetve a műszaki (a debreceni főiskolai karon kívül csak kislétszámú kihelyezett levelező tagozatok néhány városban) képzés, vagyis azok az ágazatok, amelyek a dinamikus piaci szférához kötődnek, jobban fizetőek, és a helyi gazdaság megújítása, a regionális fejlődés szempontjából a legfontosabbak lennének. Döntően e sajátosságokból ered az a tény is, hogy a nők jelentősen felül-, míg a férfiak rendkívül alulreprezentáltak az Észak-Alföld egyetemi-főiskolai képzésében.

A helyi felsőoktatási potenciál szakmai összetételét mindezek miatt a régió egyik legfontosabb strukturális fogyatékoságaként lehet értékelni. Ezzel függ össze ugyanis alapvetően a régióból származó felsőoktatási hallgatók rendkívül torz szakmasztruktúrája: a magyar felsőoktatásban tanulók 15%-át adó régióban él az óvónők képzősök harmada, a mezőgazdasági főiskolások majdnem háromtizede, az általános iskolai tanárjelöltek 23%-a – ám a műszaki egyetemistáknak vagy a közgazdász-hallgatóknak csak alig egytizede. Mindez a helyzet alap-

vetően és tartósan kihat a helyi értelmiség összetételére, az alulreprezentált képzési irányok miatt rosszabbak az innováció-fogadás lehetőségei, s a műszaki-közgazdasági kultúra fejletlensége kedvezőtlen a tőkebeáramlás, illetve a potenciális beruházók fogadása szempontjából is. Az öröklött helyzet megváltoztatása is rendkívül nehéz, hiszen az intézményi struktúra egy országos rendszer része, az új képzési irányok beindításának korszaka hosszabb időre lezárulni látszik, de például a nemrégiben megindult debreceni jogi, közgazdasági és vidékfejlesztési képzés felfuttatása is csak évtizedes távlatban érezhető hatását. Ezzel együtt a területfejlesztés eszközeivel is mindent el kell követni a változás – elsősorban az alulreprezentált szakirányokat választók támogatása, az e szakterületeken végzeteknek a régióba, különösen annak elmaradottabb térségeibe való (vissza)térítése – érdekében.

A képzés sokoldalúbbá tétele mellett fontos lenne a felsőfokú végzettséggel rendelkezők elvándorlásának megállítása, amely – miközben a térség teljes migrációs vesztesége jelentősen mérséklődött a korábbiakhoz képest – a 90-es évtizedben is változatlanul folytatódott. A változtatás azonban rendkívül nehéz, hiszen az elvándorlás legfőbb okai – az alacsonyabb kereset és a térség dinamikájának hiányából eredő kisebb karrierlehetőségek, továbbá bizonyos egyetemi végzettséget igénylő, kvalifikált munkahelyek hiánya a régió nagy részén, illetve különösen Budapest feltartóztathatatlannak tűnő szívó hatása a legtehetségesebb diplomások iránt – tartósan léteznek. E hatásokkal szemben leginkább a helyi-térségi identitás, a lokális kötődés erősítésével, illetve különböző, a diplomás szakembereket megcélzó speciális (pályakezdési, letelepedési) helyi támogatási rendszerek kialakításával lenne érdemes próbálkozni, akár régiószintű együttműködéssel is.

A Debreceni Egyetem a *régió kutatási-fejlesztési potenciáljának* is meghatározó bázisa. A K+F szektor is

igen koncentrált térbelileg: kapacitásainak meghatározó része Debrecenhez kötődik, s rajta kívül elsősorban csak a másik két megyeszékhelyen van jelentékenyebb K+F tevékenység. Ez a területi koncentrátság a szektor sajátosságainak köszönhetően nem tekinthető hátrányosnak, ami a nemzetközi szintekhez való hatékony felzárkózást szolgáló új stratégia kidolgozását teszi lehetővé. A fő feladat e téren a régió K+F intézményei közötti együttműködés, illetve a szektor közvetlen gazdasági kapcsolatainak erősítése. A DE a szűkebb és a tágabb régió fejlesztését egyaránt eredményesen szolgáló együttműködést folytat a határon túli felsőoktatási intézményekkel és kutatóbázisokkal. Ilyen irányú kapcsolatai a Debreceni Egyetemet alkalmassá teszik országos és nemzetközi jelentőségű tudományos technológiai fejlesztési programok koordinálására. A DE a versenyképesség és a gazdasági-társadalmi fejlődés megalapozásában ma már az ország egyik legjelentősebb tudásközpontja, amely képes rugalmasan reagálni az új kihívásokra, képes betölteni a valós tudományos fejlesztési központ szerepét.

A jövőt illetően végül igen fontos hangsúlyozni, hogy a DE a régió tudásközpontjaként olyan stabil high-tech innovációs csoportosulást hozzon létre, amely jelentős gazdasági szerkezetváltást, a tudásalapú gazdaság kibontakozását, a régió javuló versenyképességét eredményezheti, hogy a feltételek egy ilyen szerepkör betöltéséhez adottak. A Debreceni Egyetem rendelkezik fejlett tudásbázissal, a kedvező feltételek talaján könnyen továbbfejleszhető a magasan képzett, mobilis emberi erőforrás (képzés), kialakulban van a korszerű és megbízható alpinfrastruktúra, az innováció-menedzsment szakértelme és szervezete. Kialakítása megkezdődött, és kialakításra vár az innovatív gazdasági környezet, regionális innovációs kereslet (spin-off vállalatok, idetelepülő high-tech cégek, a régió vállalkozásainak átalakulása – ez utóbbi képzéssel, valamint az Észak-alföldi Regionális Innovációs Ügynökség hatékony

közvetítő tevékenysége eredményeként). A korábban kifejtettek alapján és a felsorolt feltételek teljesülése esetén pedig minden arra utal, hogy kialakulhat a megfelelő tőke-vonzó képesség, kritikus tömeg szükséges például a határon is átívelő regionális együttműködés révén (Baranyi B. – Nagy J. 2005).

A régió fejlődését meghatározó *kitörési pontot* jelentő területek meghatározásakor figyelembe kell venni, hogy a régió adottságai – a kutatási potenciál, illetve az ipari háttér – és a pozitív piaci tendenciák továbbá piaci rések mely területeken találkoznak. A Debreceni Egyetem erős, ipari hasznosításban végződő kutatási területei a gyógyszeripari K+F, a genomika, a díganosztikum-fejlesztés, a nanotechnológia, a funkcionális élelmiszerfejlesztés, és a megújuló energiaforrások. Külön említést érdemel az újdonságot jelentő bioengineering témakör, amelynek megalapozását a Debreceni Egyetem saját nanotechnológiai bázisán, az egyetem és a város aktív részvételével létrehozott Bioengineering Bay Zoltán Intézet létrehozásával képzele el.

A „tudás iparosítása” során a Debreceni Egyetem bázisán építkező innováció-alapú gazdasági fejlődéshez elengedhetetlen a Debreceni Egyetem és a cégek közötti hídképző intézmények létrehozása. A Debreceni Egyetemen megindult innovációs szemléletváltás első mérföldköveként, a Genomnanotech Regionális Egyetemi Tudásközpont projekt keretében létrejött GND Tudás- és Technológia Transzfer Iroda működésének első éve során, példásan együttműködve a Regionális Innovációs Ügynökséggel, accelerálta a kutatók és ipari partnerek közötti együttműködést.

A *versenyképességet* befolyásoló tényezők sorában meghatározó jelentősége van az egyes régiók *innovációs potenciáljának* és az *innovációs kapacitás bővítését* elősegítő szakpolitikáknak. A régió, mint az ország egyik tradicionális és jelentős vidéki felsőoktatási központjával, kutatóbázisával rendelkező egysége az emberek kultúrája, képessége és képzettsége, valamint

a tudás minősége tekintetében kedvező helyzetben van, bár K+F színvonala, szerkezete és a felsőoktatás struktúrája az innováció fejlesztés szempontjából nem minden esetben előnyös (Nagy J. – Rófi M. 2008).

Összességében az Észak-alföldi régió példája, benne az agrár-műszaki felsőoktatás és kutatás helyzete – néhány évvel az EU-csatlakozás után – arra int, hogy a legfontosabb kérdés továbbra is a regionális gazdasági-társadalmi fejlődés jövőbeni eredményessége. Ma még úgy tűnik, hogy a régióban hosszú ideig a fenntartható fejlődés és a hanyatlás kombinációja fog érvényesülni az Alföld számos területén, bár a válság egyre kisebb léptékű lesz, kistérségi szintű marad, s a mezőgazdasági termelés hagyományos és modern elemeinek az ötvözése, a természet- és környezetvédelem, a falusi- és ökoturizmus révén is a fenntartható fejlődés sikeresen megvalósulhat. Nyitott kérdés azonban, hogy mekkora részt foglalnak el a modern szerkezetű, de kicsiny eltartóképeségű térségek, s mekkora hányadot tesznek ki a hanyatló és alacsony életszínvonalat biztosító, fejlődésükben megrekedt falusi térségek.

IRODALOM

- ÁMÖ 2000: Magyarország mezőgazdasága a 2000. évben. Területi adatok. KSH, Budapest, 2000.
- BARANYI BÉLA 2007: *A határmentiség dimenziói*. 2. jav., bőv. kiad. Budapest-Pécs, Dialóg Campus K. 2007. 318 p. (Dialóg Campus szakkönyvek, Studia regionum, Területi és települési kutatások, 24.).
- BARANYI BÉLA 2008A: Észak-alföldi régió a „régiók Európájában”. In: Baranyi Béla (szerk.): *Észak-Alföld*. Pécs–Budapest: MTA Regionális Kutatások Központja – Dialóg Campus Kiadó, 2008. (Kárpát-medence régiói, 8. kötet. – Sorozatszerk.: Horváth Gyula.) 23–50. p.

- BARANYI BÉLA 2008B: Az Észak-alföldi régió gazdaságának általános jellemzői. – In: Baranyi Béla (szerk.): *Észak-Alföld*. Pécs–Budapest: MTA Regionális Kutatások Központja – Dialóg Campus Kiadó, 2008. (Kárpát-medence régiói, 8. kötet. – Sorozatszerk.: Horváth Gy.ula) 208–211. p.
- BARANYI BÉLA – NAGY JÁNOS 2005: A Debreceni Egyetem szerepe a regionális fejlődésben. In: Glück Róbert–Gyimesi Gábor (szerk.): *Évkönyv 2004–2005. II. kötet. Környezetvédelem, regionális versenyképesség, fenntartható fejlődés c. konferencia előadásai*. Pécs, PTE Közgazdaságtudományi Kara. Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola. 2005. 203–213. p.
- HARSÁNYI ENDRE – SÜLYOK DÉNES – NAGY ATTILA JÁNOS – HARSÁNYI GERGELY – NAGY JÁNOS 2003: A magyarországi földhasználat ötven éve. In: Kovács Teréz (szerk.): *A vidéki Magyarország az EU-csatlakozás előtt*. MTA Regionális Kutatások Központja, Pécs. 264–270. p.
- KOZMA TAMÁS 1997: Felzárkózási stratégiák, túlélési taktikák. In: BUDA MARIANN – KOZMA TAMÁS (szerk.): *Határmenti együttműködés a felsőoktatásban*. Debrecen, KLTE. (Acta Paedagogica Debrecina; 96.).
- LENGYEL IMRE 2003: Verseny és területfejlődés: térségek versenyképessége Magyarországon. – JATEPress, Szeged.
- NAGY JÁNOS 2005A: A Debreceni Egyetem és az agrár-felsőoktatás szerepe az Észak-alföldi régió és a határon átnyúló kapcsolatok fejlődésében. In: Baranyi Béla (szerk.): *Közéltések. A határon átnyúló kapcsolatok kilátásai és a mezőgazdaság regionális kérdései az Európai Unió keleti peremén*. Debrecen, MTA Regionális Kutatások Központja. 29–39. p.
- NAGY JÁNOS 2005B: Tudományos együttműködés a régiófejlesztésben. Debreceni Szemle XIII. évf. 1. 36-45.p
- NAGY JÁNOS 2006: Tudományos együttműködés a regionális versenyképesség erősítésében. In: Jávor András – Berde Csaba (szerk.): *A térségfejlesztés vezetési és szervezési összefüggései*. Debrecen. Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum. 9–16. p.
- NAGY JÁNOS – RÓFI MÓNKA 2008: Innovációs potenciál. In: Baranyi Béla (szerk.): *Észak-Alföld*. Pécs–Budapest: MTA Regionális Kutatások Központja – Dialóg Campus Kiadó, 2008. (Kárpát-medence régiói, 8. kötet. – Sorozatszerk.: Horváth Gy.ula) 368–389. p.
- NAGY JÁNOS – DOBOS ATTILA – SZABÓ JÓZSEF 2000: Belvív- és termőhely-védelem az Észak-alföldi Régióban. In: NAGY JÁNOS (szerk.): *Fenntartható mezőgazdaság-minőségi termelés*. Debrecen, DE ATC; MTK Földműveléstani Tanszék; MTA-DATE Földművelési Kutatócsoport. 56–72. p.
- NAGYNÉ DEMETER DÓRA 2008: Mezőgazdaság. – In: Baranyi Béla (szerk.): *Észak-Alföld*. Pécs–Budapest: MTA Regionális Kutatások Központja – Dialóg Campus Kiadó, 2008. (Kárpát-medence régiói, 8. kötet. – Sorozatszerk.: Horváth Gy.ula) 218–231. p.
- RÓFI MÓNKA 2005: A Debreceni Egyetem interregionális kapcsolatai. In: BARANYI BÉLA (szerk.): *Közéltések. A határon átnyúló kapcsolatok kilátásai és a mezőgazdaság regionális kérdései az Európai Unió keleti peremén*. Debrecen, MTA Regionális Kutatások Központja. 71–82. p.
- RÓFI MÓNKA 2006: A Debreceni Egyetem regionális szerepe az Észak-alföldi régió versenyképességének erősítésében. PhD-értekezés. Debrecen. Kézirat.
- SZÁSZ GÁBOR – SZÉKELYNÉ SIPOS KLÁRA – JÁVOR ANDRÁS szerk. 2003: 135 éves a debreceni agrár-felsőoktatás Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum, Debrecen.
- TANKA ENDRE 2005: A magyar birtokpolitika stratégiai jövőképe uniós tagságunk első évtizedében. – *Valóság*. 11. 10–15. p.
- TÓTHNÉ KISS ERZSÉBET szerk. 2004: Az integráció első négy éve a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrumában. Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum. Debrecen.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATAINK

Kárpáti László

A Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma nemzetközi tudományos hírnevének köszönhetően kiterjedt kapcsolatrendszerrel rendelkezik szerte a világon. Nemzetközi együttműködéseink alapját oktatóink, kutatóink tudományos és személyes kapcsolata alkotja.

Intézményünk mindig kiemelkedő fontosságúnak tartotta nemzetközi kapcsolatainak ápolását, így a

közép-kelet-európai régió egyetemeivel már nagy múltra visszatekintő kapcsolataink vannak, valamint az elmúlt évtizedben ugrásszerűen megnőtt kutatási és oktatási együttműködéseink száma az Európai Unió tagállamaival, az Amerikai Egyesült Államokkal, Kínával, Mongóliával és Japánnal.

A Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma eddig közel 70 külföldi egyetemmel

Hallgatóink brüsszeli tanulmányúton

kötött bilaterális szerződést, s ezek a szerződések nagyban segítik konkrét oktatási és kutatási programok létrejöttét és az oktatói-hallgatói mobilitást.

Szerződéseink közül *hagyományosan jó kapcsolatunk van Debrecen testvérvárosainak egyetemeivel*, így például a németországi Paderborn, a finnországi Jyväskylä, az orosz Szentpétervár, az amerikai New Brunswick és a szomszédos Nagyvárad egyetemeivel.

Debrecen testvérvárosainak egyetemein kívül aktív nemzetközi partnereink még a hollandiai Wageningen-i, a japán Chiba, az amerikai Indiana, az Iowa és az Arkansas egyetem valamint a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem is.

A legjelentősebb *mobilitási program* az Agrár- és Műszaki Tudományok Centrumában a *Socrates/Erasmus* és a *CEEPUS* programok. Az Európai Bizottság

Együttműködés a Partiumi Keresztény Egyetemmel, 2005

Egyiptomi delegáció, 2007

A Szász Parlament Mezőgazdasági és Környezetvédelmi Bizottságának tagjai a tárgyalások előtt az AMTC-ben, 2008

1987-ben indította el Rotterdami Erasmusról elnevezett programját, mely az egyetemi hallgatók és oktatók európai mobilitását kívánta minél szélesebb körben elősegíteni. Intézményünk kezdetektől részt vesz a programban, folyamatosan növekedett partnerintézményeink száma és ezzel együtt oktatóink, hallgatóink részvétele. Jelenleg 21 ország 63 intézményével van Erasmus bilaterális szerződésünk, továbbá több mint 20 egyetemmel van kétoldalú együttműködési szerződésünk.

A Partiumi Keresztény Egyetemmel (Nagyvárad) kötött egyezmény alapján a Partiumi Egyetemen 2005 óta folyik kihelyezett levelező BSc képzés, Mezőgazdasági mérnöki szakon.

Különösen fontosnak ítéljük a Wageningeni Egyetemmel folytatott kettős diplomás képzéseket, amelyek keretében több mint 10 hallgató vesz részt ebben az évben holland master képzésben, akik a Debreceni Egyetem diplomája mellett egy wageningeni diplomát is szereznek. Ezek eredményeképpen – kiváló tanulmányi eredményéért – egy hallgatónk PhD képzésre is felvételt nyert Wageningenbe.

Tárgyaláson a Tanácsteremben

Ezen szerződések köre a jövőben tovább bővül, hiszen a 2007-től indult új Lifelong Learning Erasmus Program keretein belül már nem csak oktatóink és hallgatóink cseréjére kerülhet sor, hanem az adminisztrációban dolgozók is lehetőséget kapnak az európai tapasztalatcserére.

A CEEPUS (Central European Exchange for University Studies) program keretében a Centrumban 5 hálózat működik összesen 60 nemzetközi partner részvételével.

Tagjai vagyunk az ISEP (*International Student Exchange Programme*) multilaterális mobilitási programnak

is, amelynek keretében elsősorban Amerikába utazhatnak ki diákjaink, illetve onnan érkehetnek hozzánk hallgatók.

Fontos nemzetközi kapcsolatnak számít aktív részvételünk az International MBA Networkben, melynek keretében az APSTRACT nemzetközi tudományos folyóirat társszerkesztői is vagyunk.

Mindemellett számos nemzetközi szervezet munkájában aktív tagként veszünk részt.

Nemzetközi kapcsolatainkat a DE AMTC Külső Kapcsolatok Központja koordinálja, munkájukhoz a karok szakmai kapcsolataikkal és

nemzetközi tapasztalataikkal jelentősen hozzájárulnak.

A Bolognai folyamat követelményeinek megfelelően az ECTS rendszer feltételeit már megteremtettük intézményünkben. A nemzetközi partneregyetemeken szerzett krediteket a Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centrumának mind a három kara elismeri, és a külföldi hallgatók által nálunk szerzett krediteket a partnerintézményeink elfogadják. Célunk, hogy angol nyelvű kurzuskínálatunk további bővítésével, angol nyelvű programok indításával vonzóbbá tegyük intézményünket a külföldi hallgatók számára.

A Debreceni Egyetem AMTC Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar MBA-hallgatóinak előadása Wim Heijman, a nemzetközi MBA hálózat vezetőségi tagja és a Kar vezetői előtt

---

A DEBRECENI EGYETEM AGRÁR- ÉS MŰSZAKI TUDOMÁNYOK CENTRUMÁNAK KARAIN OKTATOTT SZAKOK 2008

Jávor András

Debreceni Egyetem egyik jogelődje a Debreceni Agrártudományi Egyetem a régió és az ország mezőgazdasági fejlesztésében mindig jelentős szerepet játszott.

A jól működő nagyüzemi mezőgazdaság számára folyamatosan képezte az agrármérnököket. A végzetek elhelyezkedése biztosított volt, minden végzősnek jutott álláshely.

A rendszerváltás azonban jelentősen megnehezítette az agrár-felsőoktatás helyzetét. A mezőgazdaság funkciója változott, súlya, gazdasági megítélése nem kedvezett az agrárképzésnek. Az uniós csatlakozás sem javította a feltételeket a politikai és társadalmi hozzáállást.

Ezzel egyidejűleg általánosságban, mélységében és specializációban növekedtek az elvárások, a képzés, oktatás, a végzetek felkészültségének vonatkozásában.

Az oktatás változásában jelentős szerepet kaptak az oktatási verseny erősödése mellett a munkaerő-piaci kihívások és elvárások.

Az átalakulás folyamatát tovább nehezítették, bonyolították a bolognai folyamatok végrehajtásában vállalt nemzetközi kötelezettségek. A korábbi struktúra kibővült és kialakult az ötlépcsős képzés. A felsőfokú szakképzés az alap-, és mesterképzés, a doktorképzés jelentik a lépcsőket, amelyet kiegészít a szakirányú továbbképzések nagy kínálata.

Korábban nem művelt szakok – kertészet, élelmiszer – jelentek meg a képzésben és váltak vezető képzési területekké.

A vidék és vidékfejlesztés komplex kezelése is új szakok – természetvédelem, környezetvédelem, vadgazda – szakok beindítását is szükségessé tették. Jelentős piaci igény hozta magával a gazdasági jellegű képzések megjelenését, amely új kar – az Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar – keretében találta meg helyét az oktatási szerkezetben.

Elhez bővíteni és biztosítani kellett a vállalati kapcsolatrendszer is, amely bővítette a végzett hallgatók elhelyezkedési lehetőségeit. A sokkal szélesebb területen – bank, államigazgatási szféra, stb – elhelyezkedő tanítványaink minden esetben megállták a helyüket, és egyre inkább keresettek lettek az ország egész területén.

Számos tudományos vizsgálat eredményei is bizonyították, szükség van az Agrár és Műszaki Tudományok Centrumában végzett jó felkészültségű munkaerőre.

A vezetés stratégiai döntéseivel a lehetőségekhez képest megteremtette az új oktatási feladatok személyi, infrastrukturális és dologi feltételeit.

Az oktatás szerkezetének fejlesztése, kialakulása a Műszaki Kar csatlakozásával vált teljessé. Az általa

---

nos gépészeti, építészeti képzési területek megtartása mellett debreceni sajátossággá válhat az agrárium teljes vertikumát lefedő műszaki képzés. Ennek legfontosabb területei a mezőgazdasági és élelmiszeripari gépészet valamint építészet, a környezet és agrárkörnyezet védelem, az agrárgazdasági folyamatok műszaki fejlesztése és az automatizálás lehet.

Az idén – 2008-ban – a különböző képzési szintekre és szakokra felvett több mint 2000 hallgató bizonyítja, hogy a választott fejlődési irány helyes. Az alapképzési szakok rendszere zömében kialakult, néhány területen

azonban még várható indítás. Ilyenek a turizmus, vendéglátás, sport, és főleg a logisztika különböző területei. A mesterszakok számának bővítését, a szakirányú továbbképzések rendszerét is a piaci igényekhez igazítva kell végrehajtanunk. A mesterképzésben résztvevők számát folyamatosan növelni kívánjuk, arányuk 40% kell, hogy legyen a hallgatók között. Az angol tannyelvű szakok akkreditálásával tovább kívánjuk növelni az intézmény nemzetközi oktatási súlyát. Beiskolázás terén fokozottabban kívánunk élni lehetőségeinkkel a határon túli magyarság érdekében is.

AGRÁRGAZDASÁGI ÉS VIDÉKFEJLESZ- TÉSI KAR SZAKJAI

INFORMATIKAI STATISZTIKUS ÉS GAZDASÁGI TERVEZŐ SZAK (FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉS)

Olyan szakemberek képzése a cél, akik széles körű gazdasági, számviteli, pénzügyi, statisztikai, informatikai ismereteik birtokában képesek közreműködni vállalkozások, intézmények vezetőinek közvetlen munkatársaként, a felmerülő problémák megoldásában. Az informatikai statisztikus és gazdasági tervezők alkalmasak információk összegyűjtésére, rendszerezésére, feldolgozására, elemzésére alkalmazván a korszerű informatikai eszközöket és szoftvertermékeket. A képzés gyakorlat-orientált, de nagy hangsúlyt fektet a szükséges elméleti ismeretek átadására is. A gyakorlati képzés következményeként a végzett hallgatók képesek életszerű, kellő bonyolultságú statisztikai, számviteli, pénzügyi valamint gazdasági problémák megoldására. Az elméleti ismereteiket további alap-, vagy mesterképzésben való részvétel esetén is hasznosíthatják.

A képzési idő: 4 félév

A bizonyítvány megnevezése: informatikai statisztikus és gazdasági tervező

Az informatikai statisztikus és gazdasági tervező szakos hallgatók az alapismeretek elsajátítása után a szakmai modulokban szerezhetnek részletesebb és alaposabb információkat többek közt informatikából, statisztikából, közgazdaságtanból, vállalkozási ismeretekből, gazdasági tervezésből. A képzés nem elhanyagolható részét képezi a szaknyelv oktatása, melyre különös figyelmet fordítunk.

Főbb tantárgyak az informatikai statisztikus és gazdasági tervező szakon:

Alapismereti-képességfejlesztési modulok:

- Gazdasági alapismeretek (társadalmi alapismeretek, munkaerő-piaci ismeretek, álláskereső technikák)
- Viselkedéskultúra (munkavégzési technikák, irodaszervezés, protokoll és viselkedéskultúra)
- Informatikai alapismeretek (számítógép kezelői alapismeretek)

Kötelező szakmai modulok:

- informatikai ismeretek modul (szoftver-üzemeltetői ismeretek, informatikus felsőfokú szakmai ismeretek, informatika szakismereti alkalmazása, ügyviteli ismeretek)
- Statisztikai ismeretek modul (általános statisztika, statisztika az üzleti életben, statisztika a

társadalmi gazdasági életben)

- Közgazdaságtani ismeretek modul (mikro- és makroökonómia)
- Vállalkozási ismeretek modul (jogi-, számviteli-, vállalkozási-, gazdasági tervezési-, tanirodai ismeretek)
- Idegen nyelv modul

Továbbtanulási lehetőségek:

A szakképzés biztosítja, hogy a szakképesítést jó eredménnyel megszerzők alap-, illetve mesterképzésben folytathatják tanulmányaikat. A tanulmányaik folytatása esetén kérhetik ezen képzés keretén belül tanult tárgyak beszámítását.

A szakma szépségei:

A képzésben szerzhető informatikai, gazdasági, statisztikai és idegen nyelvi ismeretekkel számos izgalmas, érdekes területen lehet elhelyezkedni, ahol az ismeretek kreatív

hasznosításával jelentős személyes siker elérésére nyílik lehetőség. A szak további előnye, hogy az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazását is megköveteli a hallgatóktól, ezáltal fejlesztve a problémamegoldó képességüket.

**GAZDASÁGI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI
AGRÁRMÉRNÖKI ALAPSZAK**

Végzettségi szint: alapkocozat (baccalaureus, bachelor; rövidítve: BSc)

Szakképzettség: gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök

Választható szakirányok: Agrárgazdasági, Regionális- és vidékfejlesztési

Az alapszak képzési célja, az elsajátítandó szakmai kompetenciák:

A képzés célja olyan gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnökök képzése, akik képesek a termeléssel,

szolgáltatással, szaktanácsadással összefüggő szervezési és irányítási feladatok ellátására. Az elsajátított ökonómiai, menedzsment, regionális és térségi ismeretek birtokában, valamint a szakigazgatási feladatok, az agrártermelés sajátosságai és az agrárgazdaság kapcsolatrendszerének ismeretében, ökológiai szemléletük alapján képesek a munkaerő-piaci elvárásoknak megfelelő szakmai munka végzésére.

Rendelkeznek a vidékfejlesztés európai uniós normák szerinti értelmezéséhez, vidékfejlesztési programok tervezéséhez, lebonyolításához szükséges szakismeretekkel. Képesek a mezőgazdasági termelés és feldolgozás, az ipari termelőeszköz-ellátás, kereskedelem kapcsolódó feladatainak az integrálására.

Továbbá a szakon végzettek kellő mélységű elméleti ismeretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban történő folytatásához.

Az alapfokozat birtokában a gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök ismeri:

- a vidéki területek gazdaságfejlesztésének és területfejlesztésének összefüggéseit;
- a főbb növénytermesztési, kertészeti és állattenyésztési ágazatok működtetéséhez, szervezéséhez szükséges alapvető technológiákat, a tájhasznosítási, ökotermesztési és integrált termesztési stratégiákat;
- a fenntartható fejlődés, valamint a vidéki lakosság életminőségét meghatározó követelményeket;
- az élelmiszergazdaság működésének és fejlődésének nemzetközi, nemzeti és térségi összefüggéseit;
- a mezőgazdasági vállalkozások finanszírozásának lehetőségeit;
- a vidéki térség irányításszervezési megoldásait, a szakigazgatás követelményrendszerét;

- az Európai Unió integrációs területfejlesztési tervezési lehetőségeit és módszertanát;
- az európai uniós, illetve nemzeti mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatások formáit, az ehhez kapcsolódó pályázati követelményeket.

Az alapfokozat birtokában a gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök alkalmas:

- a vidéki területen élő emberek életfeltételeinek javítására, a rendelkezésre álló források integrálására;
- az agrárvállalatok és -vállalkozások irányítási, gazdasági feladatainak ellátására;
- a vidéki térség problémáinak, fejlesztési lehetőségeinek elemzésére; üzleti terv készítésére;
- hozzájárulni a gazdálkodási szerkezet folyamatos megújításához;
- számviteli ismeretei birtokában a kisvállalkozások bizonylatolási és elszámolási kötelezettségeinek teljesítésére;
- közreműködni a tájhasznosítási, ökotermesztési és integrált termesztési stratégiák kidolgozásában és megvalósításában;
- a vidéki térségfejlesztés nemzetközi követelményeinek kezelésére;
- a vidéki térség fejlesztéséhez szükséges projektek megírására, koordinálására.

A szakon végzettek rendelkeznek kapcsolatteremtő, problémafelismerő és problémamegoldó képességgel, együttműködési és kommunikációs készséggel, idegen nyelvtudással.

Nyelvi követelmények: az alapfokozat megszerzéséhez egy élő idegen nyelvből államilag elismert középfokú C típusú vagy azzal egyenértékű nyelvvizsga szükséges.

INFORMATIKUS ÉS SZAKIGAZGATÁSI AGRÁRMÉRNÖKI ALAPSZAK

Végzettségi szint: alapk fokozat (baccalaureus, bachel or; rövidítve: BSc)

Szakképzettség: szakigazgatási agrármérnök (zárójelben megjelölve a szakirányt)

Választható szakirányok: informatikai, szakigazgatási

Az alapszak képzési célja, az elsajátítandó szakmai kompetenciák:

A képzés célja olyan informatikus és szakigazgatási agrármérnökök képzése, akik az elsajátított elméleti és gyakorlati ismereteik birtokában képesek a termeléssel, szolgáltatással és szakigazgatással összefüggő szervezési és irányítási feladatok ellátására, az informatikai eszközök és rendszerek alkalmazására, tervezésére, fejlesztésének irányítására. A szakon végzettek kellő mélységű elméleti

ismeretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban történő folytatásához.

Az alapk fokozat birtokában a szakigazgatási agrármérnök ismeri:

- az agrár-szakigazgatás intézményrendszerét;
- a központi és helyi közigazgatás általános és ágazati szervezeti, működési és kommunikációs sajátosságait, a közigazgatás és agrárgazdaság kapcsolatát;
- az Európai Unió és más központi agrár- és gazdaságtámogatási rendszerek működését.

Az alapk fokozat birtokában a szakigazgatási agrármérnök képes:

- a mezőgazdasági, élelmiszer-feldolgozási, környezetvédelmi, vidékfejlesztési, agrárgazdasági és szakigazgatási ismeretei birtokában a szakigazgatási területeken informatikai rendszerek és alkalmazások tervezésére, fejlesztésének irányítására, fejlesztésében történő közreműködésre, üzemeltetésére és menedzsment feladatok ellátására;
- informatikai eszközök és rendszerek alkalmazására az agrár, szak- és közigazgatási jellegű problémák megoldásában;
- korszerű info-kommunikációs eszközök, módszerek és rendszerek alkalmazására;
- információs rendszerek fejlesztésére és alkalmazására;
- adatbázisok tervezésével, létrehozásával és menedzselésével kapcsolatos feladatok ellátására;
- informatikai támogatás és fejlesztés végrehajtásában történő közreműködésre; fejlesztési és üzemeltetési projektek tervezésére, irányítására;
- szakigazgatási alkalmazások működtetésére, felhasználói szolgáltatások ellátására (információs és döntéstámogató rendszerek használatára, klienszerver architektúrák és egyéb hálózati környezetek adat- és rendszerintegrációs feladatainak ellátására);

- szakértői rendszerek, intelligens megoldások alkalmazására.

Az alapfokozat birtokában a szakigazgatási agrármérnök alkalmas:

- az agrárgazdaság központi, regionális és helyi szintű igazgatását, felügyeletét, szervezését ellátó állami és civil szervezetekben vezetői, szervezői, hatósági és igazgatási munka ellátására;
- az Európai Unió szerveinél igazgatási és szakértői feladatok ellátására az agrárpolitika végrehajtásában;
- az Európai Unió és az állami, költségvetési szektor, valamint az agrárgazdaság közötti kapcsolatrendszer alkotó intézményekben vezetői, szervezői feladatok ellátására.

A szakon végzettek rendelkeznek kapcsolatteremtő, problémafelismerő és problémamegoldó képességgel, együttműködési és kommunikációs készséggel, idegen nyelvtudással.

Nyelvi követelmények: az alapfokozat megszerzéséhez egy élő idegen nyelvből államilag elismert középfokú C típusú vagy azzal egyenértékű nyelvvizsga szükséges.

PÉNZÜGY ÉS SZÁMVITEL ALAPSZAK

Végzettségi szint: alapfokozat (baccalaureus, bachelor, rövidítve: BA)

Szakképzettség: közgazdász pénzügy és számvitel alapszakon

Az alapszak képzési célja, az elsajátítandó kompetenciák:

A képzési cél, olyan gazdasági szakemberek képzése, akik elméletileg megalapozott gyakorlati ismeretek, készségek és képességek birtokában alkalmasak a vállalkozások, pénzintézetek és költségvetési intézmények pénzügyi szervezeteinek kialakítására, működtetésére, valamint számviteli szakfeladatok irányítására, a gazdálkodó és egyéb szervezetek számviteli politikájának és rendjének kialakítására, a számítástechnika felhasználásával való fejlesztésére, megszervezésére, a beszámolási kötelezettség teljesítésére, a költséggazdálkodás rendszerének kialakítására, fejlesztésére, működtetésére, a gazdálkodás elemzésére, értékelésére és ellenőrzésére. A szakon végzettek kellő ismeretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban történő folytatásához.

Az alapfokozat birtokában a pénzügy és számvitel alapszakon végzettek ismerik:

- a nemzetgazdasági ágak helyzetét, fejlődésük fő törvényszerűségeit;
- a vállalati gazdálkodás céljait, alapvető törvényszerűségeit;
- a vállalati gazdálkodás finanszírozási-számviteli-adózási alrendszerét, a vállalati finanszírozás alapelveit, közvetlen és közvetett finanszírozás formáit;
- a pénzügyi, számviteli folyamatok tervezésének, szervezésének, irányításának, ellenőrzésének elméleti alapjait és gyakorlatát, az értékelés technikáit;
- a vállalkozások tevékenységét szabályozó jogszabályokat, a vállalat piaci alkalmazkodásának legfontosabb pénzügyi feltételeit;
- a hazai és nemzetközi adózási, számviteli szabályokat, a vállalkozások működésének (alapítás, működés, átalakulás, megszüntetés) számviteli, pénzügyi megjelenítését;
- a számviteli információs rendszert, a beszámoló részeit, illetve az azt alátámasztó könyvelési folyamatokat, a tevékenységek elemzésének módszertanát, a döntés-előkészítés módszertani alapjait;
- a pénzügyi rendszer felépítését, az egyes pénzügyi típusok sajátosságait, a hitelezési folyamatot, az értékpapír-piac működésének fontosabb elemeit;
- az államháztartás feladatait és felépítését;
- a vállalkozási és közszféra működési törvényszerűségeinek fő különbségeit;
- a költségvetési gazdálkodás alapvető törvényszerűségeit, a költségvetési finanszírozás alapelveit és lehetséges technikáit.

Az alapfokozat birtokában a pénzügy és számvitel alapszakon végzettek alkalmasak:

- a pénzügyi, befektetési, finanszírozási, beruházási döntések előkészítésére, a hitelkérelmek, pénzügyi tervek, pályázatok készítésére, értékelésére;
- önálló finanszírozási döntésekre, a mérlegbeszámoló elkészítésére;
- a vagyonra és üzleti működésre vonatkozó beszámolók önálló összeállítására, elemzésére;
- adó-, illeték-, vám-, jövedék-, tb-kötelezettségek meghatározására és a bevallások elkészítésére;
- gazdasági folyamatok, szervezeti események komplex pénzügyi, számviteli következményeinek meghatározására;
- számviteli politika, számviteli szabályzatok készítésére;
- gazdálkodási, likviditási és hatékonysági követelmények összehangolására;
- önálló munkavégzésre és csoportmunkára;
- tárgyalási és prezentációs technikák alkalmazására, meggyőző szakmai érvelésre, korszerű informatikai eszközök használatára.

Nyelvi követelmények: az alapfokozat megszerzéséhez államilag elismert legalább középfokú C típusú szakmai vagy felsőfokú C típusú általános, illetve ezekkel egyenértékű nyelvvizsga szükséges.

KERESKEDELEM ÉS MARKETING ALAPSZAK

Végzettségi szint: alapfokozat (baccalaureus, bachelor, rövidítve: BA)

Szakképzettség: közgazdász kereskedelem és marketing alapszakon

Az alapszak képzési célja, az elsajátítandó kompetenciák:
A Kereskedelem és marketing alapszakon olyan szakemberek képzése a cél, akik a három és fél éves képzés kere-

tében stabil elméleti, módszertani közgazdasági alapokat szereznek, majd megismerkednek az üzleti tudományok néhány fontos területével, valamint részletesebben a kereskedelem és marketing alapvetően alkalmazandó tudásanyagával. A kereskedelemben és marketingben jártas szakemberek a munkaerőpiac keresett és elismert személyei, aki képesek akár önálló vállalkozások működtetésére, akár a közép- és nagyvállalati rendszer hierarchiájába beilleszkedve segíteni a vállalat sikeres működését. A képzés lehetőséget biztosít arra, hogy a hallgatók a kereskedelem vagy a marketing területén jobban elmélyedjenek és a gyakorlat szempontjából fontos ismereteket szerezzenek. Ez az alapszak gyakorlat-orientáltsága mellett olyan általános és széleskörű ismeretet nyújt a résztvevők számára, hogy bármely gazdálkodási és menedzsment mesterképzésre továbbléphetnek, ugyanakkor lehetőséget biztosít az ismeretek gyakorlatban történő alkalmazásához és a külkereskedelmi üzletkötői képzés megszerzéséhez is. A mesterkurzusokra való továbblépésben a szak hallgatói elsősorban a kereskedelem és a marketing területen indított mesterkurzusok esetében élveznek nagy előnyt.

Az alapfokozat birtokában a kereskedelem és marketing alapszakon végzettek ismerik:

- a társadalmi, gazdasági, piaci környezetet, mechanizmusait, szervezeteit, működési elveit, fejlődési trendjeit,
- a marketing fogalmát, koncepcióját, eszközrendszerét és módszertanát az üzleti és non-profit szférában,
- a marketing szerepét a vállalat, intézmény működésében, a marketing kapcsolatát a szervezet más folyamataival, funkcióival,
- a fogyasztói, vevői magatartás folyamatát, a fogyasztóvédelem területét,
- az értékesítési, üzletkötési tevékenység folyamatait, jogi, etikai követelményeit,

- a kereskedelmi vállalatok működését és szervezeteit, a kereskedelmi tevékenység főbb munkafolyamatait és technikáit,
- a logisztikai folyamatokat,
- az e-üzlet módszereit és hátterét,
- képesek a marketing értékesítés rövid és középtávú döntési folyamataiban való eligazodásra, a gyors piaci változások felismerésére, az azokhoz való alkalmazkodásra.

Az alapfokozat birtokában a kereskedelem és marketing alapszakon végzettek alkalmasak:

- kis- és középvállalatok kereskedelmi tevékenységének szervezésére és irányítására,
- különböző termékek és szolgáltatások beszerzésére és értékesítésére,
- önálló és csoportmunka végzésére,
- a szervezet funkcionális területeivel és a marketingszolgáltatókkal, beszállítókkal, partnerekkel való együttműködésre,
- reklám, eladás ösztönzési, piackutatási adatok elemzésére, hatékony programok összeállítására és lebonyolításuk ellenőrzésére,
- a kereskedelmi folyamatok elemzésére és tervezésére,
- egyes logisztikai feladatok ellátására,
- a kereskedelem és marketing specifikus szoftverek használatára,
- jelentések, felmérések elkészítésére, szóbeli és írásbeli kommunikációra.

Nyelvi követelmények: az alapfokozat megszerzéséhez államilag elismert legalább középfokú C típusú szakmai vagy felsőfokú C típusú általános, illetve ezekkel egyenértékű nyelvvizsga szükséges.

MEZŐGAZDASÁGTUDOMÁNYI KARON OKTATOTT SZAKOK

FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSEK

Gyógy- és fűszernövény Termesztő- és Feldolgozó

A képzés célja: A képzés célja olyan szakképzettség tanúsítása, amelynek birtokosa képes a gyógy- és fűszernövények Magyarországon termeszthető fajainak termesztéstechnológiáit megvalósítani, illetve azt fejleszteni. Jártas a feldolgozás módjaiban, a minőségi követelmények előírásaiban és a forgalmazás rendjében. Ismeri a gyógy- és fűszernövények felhasználásának lehetőségeit, formáit, az ehhez szükséges növény- és drogismerettel rendelkezik.

Szakmai kompetenciák:

Gyógynövény- és fűszernövény-termesztő tevékenységet végez

Gyógynövények átvételét, elsődleges feldolgozását végzi
Vadon termő gyógynövények gyűjtését szervezi és végzi

Továbbtanulási lehetőségek

A kreditbeszámítást biztosító alapképzési szakok a Debreceni Egyetem AMTC Mezőgazdaságtudományi Karán :

Természetvédelmi mérnök BSc

Mezőgazdasági mérnök BSc

Növénytermesztő mérnök BSc

Növénytermesztő és növényvédő technológus

A képzés célja: A képzés alapvető célja a növénytermesztés és növényvédelem hivatásszerű gyakorlásához szükséges szakképzettség tanúsítása.

A képzés után, a szükséges elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkező szakember képes a mezőgazdasági nagy- és kisüzemekben, magánvállalkozásokban a növénytermesztéssel, ezen belül kiemelten a növényvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátására.

Képes a szántóföldi növények termesztéstechnológiáit megvalósítani, azt fejleszteni, az egyes munkafolyamatokat megtervezni és azokat irányítani, az ökológiai adottságoknak megfelelően a termesztéstechnológia elemeit (biológiai, agrotechnikai) összehangolni és adaptálni.

Szakmai kompetenciák:

Termesztéstechnológiai műveleteket tervez, számításokat végez

Szántóföldi növényeket termeszt, növényvédelmet irányít

Növényápolást, öntözést végez, illetve végeztet

Továbbtanulási lehetőségek:

A kreditek egy részének beszámításával az alábbi szakokon van lehetőség a tanulmányok folytatására:

Mezőgazdasági mérnök BSc

Növénytermesztő mérnök BSc

Természetvédelmi mérnök BSc

Hulladékgazdálkodási technológus

A hulladékgazdálkodási technológus képzés alapvető célja olyan szakemberek kiművelése, akik képesek a településen, illetve a mezőgazdasági és élelmiszeripari termelés során keletkező hulladékok gyűjtését, kezelését, hasznosítását és ártalmatlanítását a gazdasági és környezetvédelmi igények korszerű, európai színvonalú összehangolásával megoldani. Aktív közreműködői, középszintű vezetői lehetnek az előzőekben említett

feladatok megoldásához kapcsolódó munkaterületeknek.

A hulladékgazdálkodási technológus képes és alkalmas lesz:

- a mezőgazdasági nagy- és kisüzemekben, magánvállalkozásokban a környezet-gazdálkodási, és ezen belül kiemelten a hulladékgazdálkodással kapcsolatos feladatok ellátására,
- a szakmai munkák közvetlen elvégzése mellett, munkacsoportok irányítására és a hulladékgazdálkodással kapcsolatos feladatok menedzselésére,
- korszerű középszintű irányítói, vezetői tevékenység végzésére, továbbá önálló vállalkozás létrehozására.

A szakon végzettek a BSc képzésben (pl. környezet-gazdálkodási agrármérnök, természetvédelmi mérnök) kamatoztathatják a megszerzett ismereteiket.

Logisztikai műszaki menedzserasszisztens

A képzési cél: A logisztikai műszaki menedzserasszisztens feladata a gazdasági élet különböző területein a mérnöki felkészültséget nem igénylő logisztikai tervezési, szervezési, irányítási, ellenőrzési feladatok ellátása, a vállalaton belüli, valamint a vállalat és a beszerzési/értékesítési piaci közötti integrált anyag- (áru-) és információáramlásnál közreműködés.

Szakmai kompetenciák:

- Ügyviteli, irodatechnikai, kommunikációs ismeretek
- Marketing és PR alapismeretek
- A beszerzés és az értékesítés előkészítése, megszervezése
- Veszélyes áruk tárolásának, szállításának kö-

vetelményei

- Áruterítés
- Az anyagbeszerző munkakör követelményei
- A Logisztikai ügyintéző speciális feladatai
Logisztikai menedzsment, ellátásilánc-menedzsment feladatok
- E-logisztikai feladatok

Továbbtanulási lehetőségek:

Továbbtanulás esetén a Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma, Mezőgazdaságtudományi Kar alábbi szakjaira számíthatók be a kreditek: Állattenyésztő mérnöki BSc, Élelmiszermérnöki BSc, Kertészmérnöki BSc, Környezetgazdálkodási agrármérnöki BSc, Mezőgazdasági mérnöki BSc, Növénytermesztő mérnöki BSc, Természetvédelmi mérnöki BSc, Vadgazda mérnöki BSc.

Nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szakügyintéző

A képzési cél: A képzés célja korszerű elméleti, módszertani és gyakorlati felkészültséggel rendelkező nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szakügyintézők képzése. A szakterületen dolgozók munkájuk során önállóan terveznek meg, készítének elő, irányítanak, illetve oldanak meg szállítmányozás-logisztikai feladatokat. Kapcsolatot tartanak az ügyfelekkel, ajánlatot adnak/kérnek/hasonlítanak össze, szerződést kötnek. Bonyolítják a fuvarozási, szállítványozási, logisztikai feladatokat, önállóan gazdálkodnak a rendelkezésre álló erőforrásokkal.

A képzés célja továbbá a kommunikációs és tanulási készségek olyan mértékű fejlesztése, hogy képesek legyenek a szakma fejlődésével járó új igények felismerésére, azoknak való megfelelésre.

Szakmai kompetenciák:

- Vállalkozások alapítása, működtetése, átszervezése, megszüntetése
- Ügyviteli és munkaerőpiaci ismeretek, álláskeresési technikák
- Szakmai kommunikációs tevékenység
- Informatikai és gazdasági idegen nyelv használata
- Vállalkozások menedzselése
- Nemzetközi kereskedelmi kapcsolatok és gazdasági folyamatok irányítása
- A kereskedelmi vállalkozás vezetése, a gazdálkodás megszervezése
- Nemzetközi Szállítványozási és Logisztikai Szakügyintéző tevékenysége

Továbbtanulási lehetőségek:

Továbbtanulás esetén a Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma, Mezőgazdaságtudományi Kar alábbi szakjaira számíthatók be a kreditek: Állattenyésztő mérnöki BSc, Élelmiszermérnöki BSc, Kertészmérnöki BSc, Kertészmérnöki BSc, Környezet-

gazdálkodási agrármérnöki BSc, Mezőgazdasági mérnöki BSc, Növénytermesztő mérnöki BSc, Természetvédelmi mérnöki BSc, Vadgazda mérnöki BSc.

Ménesgazda

A magyar lovashagyományok, a lótenyésztési és -használati kultúra egész Európában ismert, sőt elismert. A tradicionális magyar méneseink fajtafenntartásához, lovas hagyományaink sajátos egyediségének megőrzéséhez ma már egyre inkább csatlakoznak a magánlótartók is, akik értelemszerűen nem mindig képzett szakemberek. Hogy segítségükre lehessünk és hamisítatlanul folytathassuk az évszázados magyar lótenyésztési kultúrát, fiatal szakemberekre van szükség.

A ménesgazda felsőfokú szakképzés célja olyan ismeretekkel rendelkező szakemberek kibocsátása, akik ismerik a tágan értelmezett lótenyésztés és lóhasználat szakmai kérdéseit. Erkölcsei és szakmai értékük alapján rájuk bízható a tetemes vagyont képviselő tenyész- és

sportistállók üzemeltetése, fejlesztése. Részt vesznek a termék-előállítás technológiai és pénzügyi változatainak kidolgozásában, az értékesítésben, vagyis termelésvezetőként ellátják az alapszak, illetve mesterszak végzettséget nem igénylő feladatokat. Közreműködnek a döntéshozók felkészítésében, szakmai rendezvények előkészítési, szervezési, elemzési folyamataiban.

A Ménesgazda felsőfokú szakképzésben oklevelet szerzettek felvételt nyerhetnek az állattenyésztő mérnök, mezőgazdasági mérnök alapszakokra, s képzésük során a korábbi tanulmányokban elsajátított diszciplínák egy része meghatározott kredit értékkel kerül beszámításra.

ALAPKÉPZÉS

Állattenyésztő mérnök

A képzés célja olyan állattenyésztő mérnökök képzése, akik természettudományi, agrárműszaki, élelmiszer-gazdasági és mezőgazdasági technológiai, valamint állattenyésztési ismereteik birtokában képesek az állati termék előállítás termelési, feldolgozási, értékesítési folyamatainak tervezésére, irányítására, szervezésre, önálló gazdálkodásra, egyéni és társas vállalkozások működtetésére, továbbá kellő mélységű elméleti ismeretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban történő folytatásához.

Az alapfokozat birtokában az állattenyésztő mérnökök képesek: az állattenyésztés és takarmányozás, az állati termékek feldolgozása, értékesítése területén az ismeretek, módszerek, technológiák és munkaműveletek alkalmazására; az állattenyésztési ágazatokban folyó takarmánytermesztési, takarmányozási technológiai munkák szervezésére, berendezések és gépek szakszerű üzemeltetésére; gazdasági állatfajok

tenyésztő-nemesítő munkájának elvégzésére; az állat-állomány betegségmegelőző feladatainak szervezésére és megvalósítására; az előállított termékek szakszerű kezelésére és azok értékesítésére, piaci forgalmazására; állati termék előállítás minőségi, minőségbiztosítási, környezetvédelmi és munkavédelmi előírásainak, jogi és közgazdasági szabályozórendszerének alkalmazására; környezetvédelemmel és állatvédelemmel kapcsolatos előírások betartására; gazdálkodás pénzügyi feltételeinek tervezésére és gyakorlati megvalósítására; gazdasági folyamatok elemzésére és az azzal kapcsolatos nyilvántartási folyamatok végzésére.

Az állattenyésztő mérnök agrármérnök, állattenyésztő mérnök, valamint élelmiszerbiztonsági és -minőségi mérnök mesterszakokon folytathatja tovább tanulmányait.

Élelmiszermérnök

A képzés célja olyan élelmiszermérnökök képzése, akik általános ismeretekkel rendelkeznek a biológia, a kémia, a fizika és műszaki alaptudományokban, speciális ismeretekkel az élelmiszertudományban, szakmai alapismeretekkel az élelmiszerek előállítása és tartósítása, valamint az élelmiszertechnológia terén, továbbá kellő mélységű elméleti ismeretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban történő folytatásához.

Az alapfokozat birtokában az élelmiszermérnökök képesek: az élelmiszer előállítás és forgalmazás területén az élelmiszer-előállítással kapcsolatos gazdálkodástudományi, vezetési és szervezési, marketing, élelmiszeripari informatikai, szabványosítási és műszaki szabályozási elvek alkalmazására; az élelmiszeripari alapanyagokban és az élelmiszerekben a feldolgozás és a tárolás során bekövetkező fizikai, kémiai, biológiai és érzékszervi változások és ezek molekuláris hátterének felismerésé-

re; az élelmiszeripari műveletek alapjainak birtokában az élelmiszeripari feldolgozás és tartósítás korszerű technológiai és a biotechnológiai eljárások alkalmazására; élelmiszeripari nyersanyagok értéknövelő előállítására, tartósítására, biztonságos élelmiszerek előállítására; élelmiszer alapanyagok és élelmiszerek vizsgálati módszereinek biztonságos alkalmazására, a főbb élelmiszer komponensek azonosítására; az élelmiszeripar számára fontos mikroorganizmusok kimutatására, vizsgálati módszereinek elvégzésére; élelmiszeripari folyamatok tervezésére, szervezésére, ellenőrzésére; élelmiszeripari folyamatok minőségügyi rendszerének alkalmazására, irányítására; HACCP rendszer kiépítésében történő közreműködésre és annak irányítására; élelmiszertechnológiákkal kapcsolatos környezetvédelmi előírások alkalmazására; szakmai problémák megfogalmazására, elemzésére, értékelésére.

Az élelmiszermérnök élelmiszerbiztonsági és -minőségi mérnök, agrármérnök, állattenyésztő mérnök és

környezetgazdálkodási agrármérnök mesterszakokon folytathatja tovább tanulmányait.

Kertészmérnök

A képzés célja olyan kertészmérnökök képzése, akik képesek üzemi méretű termelési folyamatok irányítására és szervezésére, az ágazat szakigazgatási alapeladatainak és szaktanácsadói feladatainak elvégzésére. Alkalmasként önálló kertészeti magángazdaságok létrehozására és azok gazdaságos üzemeltetésére. A termékek forgalmazása, feldolgozása és tárolása terén is ismeretekkel rendelkeznek, továbbá kellő mélységű elméleti ismeretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban történő folytatásához.

Az alapfokozat birtokában a kertészmérnökök képesek: a kertészeti növényekben lejátszódó fontosabb folyamatok fizikai, kémiai, biológiai hátterének felismerésére; biológiai, kémiai, élettani, műszaki és

technológiai ismereteik alapján magas biológiai értékű kertészeti termékek előállítására, megővására; termesztés technológiák élettani, műszaki és közgazdasági hátterének meghatározására; kertészeti termesztésben károsító szervezetek felismerésére, ellenük való hatékony védekezésre; a termesztéssel kapcsolatos környezetvédelmi előírások alkalmazására; önálló kertészeti gazdaságok létrehozására és üzemeltetésére; kertészeti termékek tervezésére, szervezésére, ellenőrzésére; kertészeti termelés és forgalmazás terén a várható trendeket felismerni, a tevékenységet ennek megfelelően módosítani; szakmai problémák megfogalmazására, elemzésére, értékelésére.

A kertészmérnök a kertészmérnök, agrármérnök, környezetgazdálkodási agrármérnök és élelmiszerbiztonsági és -minőségi mérnök mesterszakokon folytathatja tovább tanulmányait.

Környezetgazdálkodási agrármérnök

A képzés célja olyan környezetgazdálkodási agrármérnökök képzése, akik képesek a mezőgazdasági környezet szabályozott hasznosításával, hatékony védelmével és tervszerű fejlesztésével kapcsolatos irányítási és végrehajtási feladatok elvégzésére. Hatékonyan érvényesítik a környezetgazdálkodás elveit a fenntartható mezőgazdaság, a környezet és tájvédelem gyakorlatában, továbbá kellő mélységű elméleti ismeretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban történő folytatásához.

Az alapfokozat birtokában a környezetgazdálkodási agrármérnökök képesek: önálló környezetszemléletű gazdálkodásra, korszerű mezőgazdasági technológiák

alkalmazására; környezetkímélő és fenntartható technológiák alkalmazására; vállalatok környezetirányítási rendszerének kezelésére; fenntartható földhasználatok kivitelezésére; fenntartható tájgazdálkodás megvalósítására; az agrár-környezetgazdálkodási rendszerek alkalmazására a gyakorlatban; azok ellenőrzésére, valamint szaktanácsadásra.

Az alapfokozat birtokában a környezetgazdálkodási agrármérnökök alkalmasak: agrár-környezetgazdálkodás kistérségi, települési és birtok szintű alapfeladatainak ellátására; agrár-környezetgazdálkodás szakigazgatási alapfeladatainak ellátására; települési, hulladékgazdálkodási feladatok irányítására; környezetvédelmi szakigazgatási alapfeladatok ellátására.

A környezetgazdálkodási agrármérnök mesterszakon a következő szakokat választhatja: agrármérnök, környezetgazdálkodási agrármérnök, élelmiszerbiztonsági és -minőségi mérnök.

Mezőgazdasági mérnök

A képzés célja olyan mezőgazdasági mérnökök képzése, akik megszerzett természettudományi, műszaki, mezőgazdasági és gazdasági ismereteik birtokában a

mezőgazdaság termelés, feldolgozás és gazdálkodás területén általános jártassággal rendelkeznek, továbbá kellő mélységű elméleti ismeretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban történő folytatásához.

Az alapfokozat birtokában a mezőgazdasági mérnökök képesek: természettudományi, műszaki, mezőgazdasági, technológiai, gazdasági és gazdálkodási ismeretek alkalmazására; önálló gazdálkodásra, a mezőgazdasági ágazatokban használatos korszerű technológiák alkalmazására; piacképes mezőgazdasági termékek előállítására és forgalmazására; mezőgazdasághoz kapcsolódó folyamatok ellenőrzésére, irányítására, mezőgazdasági projektek menedzselésére; a környezetvédelmi előírások, a fenntartható mezőgazdasági termelés alapelveinek alkalmazására; gazdasági technológiai innovációra.

A mezőgazdasági mérnökök agrármérnök, állattenyésztő mérnök, növénytermesztő mérnök, növényorvos, környezetgazdálkodási agrármérnök, valamint élelmiszerbiztonsági és –minőségi mérnök mesterszakokon folytathatják tanulmányaikat.

Növénytermesztő mérnök

A képzés célja olyan növénytermesztő mérnökök képzése, akik a növénytermesztés technológiai és vállalkozási ismeretének birtokában termelési, gazdálkodási, vezetői, szervezői, feldolgozási és forgalmazási folyamatok előkészítésére, elvégzésére, elemzésére és fejlesztésére alkalmasak, továbbá kellő mélységű elméleti ismeretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban történő folytatásához.

Az alapfokozat birtokában a növénytermesztő mérnökök képesek: a növényi termék előállítás, kereskedelem,

forgalmazás, menedzsment folyamatainak áttekintésére, értékelésére; szántóföldi növényekkel kapcsolatos természettudományos, műszaki, mezőgazdaság technológiai, gazdasági, gazdálkodási ismeretek alkalmazására; talaj- és tájvédelmi feladatok ellátására.

Az alapfokozat birtokában a növénytermesztő mérnökök alkalmasak: szántóföldi növényvel kapcsolatos szakterületi feladatok ellátására; a növényi termék előállításban, kereskedelemben, forgalmazásban önálló mérnöki vagy vezetői feladatok ellátására; egy-egy növényfaj termesztésére specializálódott vállalkozás termelési, termeltetési feladatainak operatív koordinálására; talaj- és tájvédelmi feladatok ellátására; különböző élelmiszert vagy élelmiszer.alapanyagot előállító üzemek termeltetési, felvásárlói, termelésszervezési feladatainak ellátására; szaktanácsadói és ellenőrzési feladatok elvégzésére. *Rendelkeznek* együttműködő, kapcsolatteremtő képességgel, kommunikációs készséggel, idegen nyelvtudással, a változásokhoz alkalmazkodó tanulási készséggel.

A növénytermesztő mérnökök agrármérnök, növénytermesztő mérnök, növényorvos, környezetgazdálkodási agrármérnök, valamint élelmiszerbiztonsági és -minőségi mérnök mesterszakokon folytathatják tanulmányaikat.

Természetvédelmi mérnök

A képzés célja olyan természetvédelmi mérnökök képzése, akik ökológiai, környezettudatos szemléletük alapján képesek a természetvédelem általános és sajátos feladatainak a megtervezésére, szervezésére, irányítására és végrehajtására. A természeti értékekkel és megújítható természeti erőforrásokkal tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetekkel (pl. erdészet, mezőgazdasági, vadgazdálkodási, halászati, gyepgazdálkodási, vidék- és településfejlesztési szervezetek) fenntartott munkakapcsolat során a természetvédelmi mérnökök érvényesíteni tudják a természetvédelmi elveket és előírásokat; alkalmasak a természetvédelmi nevelésre és a természetvédelmi turizmus szervezésére. Továbbá kellő mélységű elméleti ismeretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban történő folytatásához.

Az alapfokozat birtokában a természetvédelmi mérnökök képesek: az elsajátított természetvédelmi, erdőkezelési, mezőgazdasági, vízkormányzási, vad- és halgazdálkodási ismereteik alapján a gazdálkodási folyamatok és a természetvédelmi problémák, valamint a földhasználati és védelmi tevékenység komplex kezelésére; – természetvédelmi, hal- és vadgazdálkodási, erdészeti, mezőgazdasági és vízgazdálkodási problémák elemzésére; a természetvédelmi adattárak, az erdészeti és vadgazdálkodási üzemtervek, a földnyilvántartások adatainak, térképeinek megértésére és értelmezésére; természetvédelmi problémák megoldására, ökológiai szemléletű fajmegőrzési, élőhely-fejlesztési, tájrekonstrukciós feladatok elvégzésére. *Az alapfokozat birtokában a természetvédelmi mérnökök alkalmasak:* a természetvédelem hatósági és közigazgatási feladatainak ellátására;

- mezőgazdasági és erdőgazdasági vállalkozások, nem kormányzati szervek természetvédelmi feladatainak el-

látására; a természetvédelem tervezésére, irányítására, természetvédelmi szaktanácsadásra; turisztikai tevékenység végzésére; természetvédelmi szakigazgatási szerveknél és szakhatóságoknál, állat- és növénykeretekben, vadasparkokban, múzeumoknál munkakörök betöltésére.

Az alapképzésben végzettek természetvédelmi mérnök, agrármérnök mesterszakokon folytathatják tanulmányaikat.

Vadgazda mérnök

A képzés célja olyan vadgazda mérnökök képzése, akik ökológiai, környezettudatos szemléletük alapján képesek a vadvédelem és a természetvédelem általános és sajátos feladatainak a megtervezésére, szervezésére, irányítására és végrehajtására. A vadállománnyal, mint természeti értékkel tevékenységet folytató gazdálkodó vagy egyéb szervezetekkel (pl. erdészet, mezőgazdasági, halászati, gyepgazdálkodási, vidék- és településfejlesztési szervezetek) fenntartott munkakapcsolat során a vadgazda mérnökök érvényesíteni tudják a vadvédelmi és természetvédelmi elveket és előírásokat, a vadgazdálkodás érdekeit; alkalmasak a vadgazdálkodás

speciális feladatainak ellátására, a természetvédelmi nevelésre és a vadászati turizmus szervezésére. Továbbá kellő mélységű elméleti ismeretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban történő folytatásához.

Az alapfokozat birtokában a vadgazda mérnökök képesek: az elsajátított erdőgazdálkodási, mezőgazdasági, természetvédelmi ismereteik alapján a gazdálkodási folyamatok és természetvédelmi problémák, valamint a földhasználati és védelmi tevékenység komplex kezelésére; vadgazdálkodási, erdészeti, mezőgazdasági és természetvédelmi problémák elemzésére; statisztikai, rendszerelméleti, ökonómiai elemzési módszerek alkalmazásával a problémák megoldására; az Országos Vadgazdálkodási Adattár, az erdészeti és vadgazdálkodási üzemtervek, földnyilvántartások adatainak, térképeinek megértésére és értelmezésére; vadállomány-szabályozási problémák megoldására, ökológiai szemléletű élőhelyfejlesztési feladatok elvégzésére. *Az alapfokozat birtokában a vadgazda mérnökök alkalmasak:* a vadgazdálkodás és természetvédelem hatósági és közgazgatási feladatainak ellátására; vadgazdálkodási, vadkereskedelmi és turisztikai tevékenység végzésére; a vadgazdálkodás, vadászat, természetvédelem tervezésére, irányítására; vadgazdálkodási és természetvédelmi tanácsadásra; mezőgazdasági és erőgazdasági vállalkozások, nem kormányzati szervek vadgazdálkodási és természetvédelmi feladatainak ellátására; vad- és halgazdálkodási, vadászati, halászati, horgászati és természetvédelmi szakigazgatási szerveknél és szakhatóságoknál, állat- és növénykertekben, vadasparkokban, múzeumoknál munkakörök betöltésére.

A vadgazda mérnökök természetvédelmi mérnök mesterképzésben folytathatja tanulmányait.

Agrármérnök MSc szak

A képzés célja

Az agrármérnök MSc képzés az agrárvertikum és területeinek (állattenyésztés, növénytermesztés, kertészet, ökonómia) szakmai ismertanyagainak interaktív, egységes szemléletű elsajátítása, megfelelő készségek és képességek kialakítása. Az agrármérnöki képzés keretében az agráriumhoz kapcsolódó interdiszciplináris tudományterületeinek (környezetvédelem, környezetgazdálkodás, alkalmazott ökológia, stb.) elméleti és gyakorlati anyagának komplex szemléletű megismertetése. Az állattenyésztési, növénytermesztési, kertészeti tudományok ismeretei mellett az általános gazdálkodási, pénzügyi és humán (vezetési), továbbá környezetgazdálkodási, környezetvédelmi, valamint minőségbiztosítási ismeretanyagok készség szintű elsajátítása.

Kompetenciák

Az mesterfokozat birtokában az agrármérnök képes és alkalmas lesz a széleskörű mezőgazdasági, természettudományi, műszaki, társadalomtudományi és gazdasági ismeretnél fogva a magasabb vezetői feladatok ellátására, megfelelnek a Ph.D. doktori képzésbe történő belépésre. Alkotó módon tudnak részt venni a szakterületet érintő pályázati tevékenységben, innovációs, tervezési, fejlesztési folyamataiban, a termelési folyamatok irányításában, végrehajtásában. Képesek lesznek továbbá önálló, kreatív munkára, mérnöki szintű kommunikációra, a speciális mezőgazdasági termelő folyamatok szervezésére, irányítására.

Továbbtanulási lehetőségek

A végzett agrármérnökök a szakiránynak megfelelő Ph.D. doktori képzésben vehetnek részt, a jövő tudósai lehetnek.

Élelmiszerbiztonsági- és minőségi mérnök**MSc szak***A képzés célja*

Olyan szakemberek képzése, akik táplálkozástudományi és minőségügyi ismereteik alapján, mikrobiológiai, molekuláris biológiai, toxikológiai, analitikai tudásuk birtokában, megfelelő kockázatelemzési képességek birtokában logisztikailag és gazdaságilag hatékonyan tudják felügyelni és ellenőrizni a biztonságos és kiváló minőségű, az emberi táplálkozásra minden tekintetben alkalmas élelmiszer-előállítás folyamatát és forgalmazását annak etikai, jogi és élelmiszerbiztonsági aspektusait is figyelembe véve.

Kompetenciák

A mesterképzési szakon végzettek alkalmasak lesznek minden olyan üzemi, hatósági és egyéb ellenőrzési feladat ellátására, amely az élelmiszer-mikrobiológia és -higiénia, a műszeres analitika, az élelmiszer toxikológia és a táplálkozás-élettan területein és ezen tudományágak metszetében előfordulnak. Képesek lesznek továbbá az élelmiszerminőségi és biztonsági rendszerek működtetésére, önálló kialakítására és felülvizsgálatára; élelmiszerek és azok alapanyagait előállító iparágak működését élelmiszerbiztonsági szempontból is megfelelően kialakítani és folytatni, mely tevékenységbe a különböző veszélyforrások és azok vizsgálati helyeinek megállapítása, az alkalmazható vizsgálati módszerek ismerete, a szükséges beavatkozási lépések és megelőző tevékenységek ismerete is beletartozik. Ismereteik alapján a szakon végzett hallgatók hazai és nemzetközi szervezetekben vállalati, kutatóintézeti és szakigazgatási szinten egyaránt alkalmasak lesznek az élelmiszerbiztonság és -minőség területén vezetői munkakörök betöltésére, szakértői és szaktanácsadási feladatok ellátására.

Továbbtanulási lehetőségek

A mesterszakon elsajátított ismeretek alapján a végzettek alkalmasak tanulmányaik doktori képzés keretében történő folytatására.

Kertészmérnök MSc szak*A képzés célja*

Olyan okleveles kertészmérnökök képzése, akik ismerik és megfelelően alkalmazzák a tudomány és a kertészeti gyakorlat legújabb eredményeit. Tájékozottak a kertészeti ágazatban és az ahhoz kapcsolódó társadalomtudományokban, szakmájuk műveléséhez szükséges alap- és társadalomtudományokban. További cél, hogy Európa szerte felhasználható ismeretet adjon a szakterület művelőinek.

Kompetenciák

A mesterképzési szakon végzettek alkalmasak mind a kertészettudomány, mind a kutatások területén a korszerű gyakorlati módszerek és megoldások alkalmazására, irányítói szerepkör betöltésére, illetve önállóan képesek a kutatás, kutatás-fejlesztési feladatok teljesítésére. Képesek projektek, kutatási és fejlesztési programok kidolgozására és menedzselésére. Alkalmasak továbbá a szakmai ismeretek átadására mind az oktatás mind a szaktanácsadás keretein belül, a kertészeti természetes koordináció-jára, a kertészeti vertikumban és az ehhez kapcsolódó szakterületeken vezetési feladatok ellátására a természettudományi, környezetvédelmi, ökológiai és technológiai irányelvek együttes figyelembevételével. Szert tesznek a kertészeti növényekkel kapcsolatos komplex ismeretanyagok kreatív alkalmazására hazai és európai uniós környezetben.

Továbbtanulási lehetőségek

A végzettek rátermettek tanulmányaik doktori (PhD), illetve szakirányú továbbképzés keretében történő folytatására.

Növényorvos MSc szak*A képzés célja*

Olyan növényorvosok képzése, akik képesek megfelelő növényvédelmi döntések hozatalára, nagyüzemi növényvédelmi munkálatok szervezésére és irányítására, növényvédelmi szaktanácsadási tevékenységre. A növényvédelmi tevékenységet megfelelő növényvédelmi szakmai ismeretekre alapozva, környezettudatos gondolkodással végezzék. A szakon végzettek a megszerzett alapismeretek birtokában képesek a növényorvosi szakma napi velejárájaként folyamatos önképzésre, a növényvédelmi technológiák fejlesztésére, a termelő üzemek termesztési rendszerébe illeszkedő integrált növényvédelem megvalósítására. További cél a tudományos, doktori képzésben történő részvételre felkészítés.

Kompetenciák

A növényorvos alkalmas növényi kártevők, kórokozók illetve gyomnövények diagnosztizálására, az ellenük való hatékony védekezés megtervezésére, vezetésére, üzemi szintű növényvédelmi irányítói feladatok ellátására. Járványok és gradációk előrejelzésére, a kártétel létrejöttének megelőzésére, a növényt károsító szervezetek időbeli felismerésére, valamint növény-egészségügyi hatások elemzésére, karantén védekezés lefolytatására, környezetkímélő növényvédelmi eljárások kidolgozására és megvalósítására, új növényvédelmi módszerek adaptálására és továbbfejlesztésére. Képesek lesznek a környezet peszticid terhelését csökkentő növényvédel-

mi eljárások alkalmazására, integrált növényvédelem megvalósítására, az agrártudományok területén folyó tudományos munkába való bekapcsolódásra, pályázati tevékenység menedzselésére, kutatási feladatok megvalósítására, termelési folyamatok végrehajtására, ellenőrzésére, környezetvédelmi előírások betartására és érvényesítésére.

Továbbtanulási lehetőségek

A szakon végzettek megfelelő mélységű elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkeznek doktori (PhD) és szakirányú továbbképzésekbe való bekapcsolódáshoz.

Állattenyésztő mérnök MSc szak*A képzés célja*

A képzés célja olyan okleveles állattenyésztő mérnökök képzése, akik természettudományos, agrár-műszaki, élelmiszergazdasági, termék-feldolgozási és állattenyésztéstudományi ismereteik birtokában képesek az állattermék-termelés, feldolgozás, értékesítés, szakmai feladatai megoldására, továbbá az állattenyésztés területén tervező, szintetizáló kutatási és innovációs tevékenység végzésére.

Kompetenciák

A szorosan vett szakmai, majd gazdasági és humán ismeretek alapján a végzett mérnökök sikeresen vehetnek részt pályázatokban, illetve irányíthatnak mezőgazdasági projekteket. A megszerzett ismeretek alkalmassá teszik a végzeteket a környezetvédelmi előírások, a fenntartható gazdálkodás és a minőségbiztosítás, a vidékfejlesztés elveinek betartására.

A végzett hallgatók a különböző munkakörök és tevékenységek széles skálájának ellátására válnak alkalmassá, úgy mint az agrárgazdaságban és a kapcsolódó területeken zajló termelő folyamatok, illetve

minőségbiztosítási vagy mérnöki szolgáltatás irányítási feladatainak ellátása és azok felügyelete, az állattenyésztéstudományokon belül választott, speciális terület alkotó művelése. Alkalmasak lesznek továbbá az ok-okozati összefüggések felismerésére, felhasználására és továbbfejlesztésére, a szakterület problémáinak felismerésére, érdemi és használható megoldások kidolgozására, innovációs, tervezési, fejlesztési és kutatási feladatok elvégzésére. Képesek lesznek az agrártudományok területén folyó tudományos munkába való bekapcsolódásra, pályázati tevékenység menedzselésére, termelési folyamatok végrehajtására, ellenőrzése, valamint kutatási eredmények gyakorlati megvalósítására, környezetvédelmi előírások betartására és érvényesítésére.

Továbbtanulási lehetőségek

A végzettek alkalmasak tanulmányaik doktori (PhD) képzés keretében történő folytatására.

Természetvédelmi mérnök MSc szak

A képzés célja okleveles természetvédelmi mérnökök képzése, akik képesek a természetvédelem általános és sajátos feladatainak megtervezésére, szervezésére és irányítására. Megszerzett elméleti tudásuk alkalmazása során hatékonyan érvényesítik a természetvédelmi elveket és előírásokat. A mesterszakon elsajátított ismeretek birtokában alkalmasak tanulmányaik szakirányú továbbképzés, illetve doktori (PhD) képzés keretében történő folytatására.

Kompetenciák

A végzett hallgatók a különböző munkakörök és tevékenységek széles skálájának ellátására válnak alkalmassá. Többek között természetvédelmi és ökológiai hatástanulmányok elkészítésére, természetvédelmi nevelésre, természetvédelmi turizmus szervezésére. Képesek lesznek a természetvédelem hatóságai és köz-

igazgatási feladatainak ellátására, vad- és halgazdálkodási, vadászati, halászati és horgászati szakigazgatási szervek és szakhatóságok munkaköreinek betöltésére. A bemutató intézményekben, a természetvédelem területén tevékenykedő mezőgazdasági és erdőgazdasági vállalkozásokban, valamint NGO szervezeteknél vezetői feladatokat láthatnak el. Alkalmassak lesznek ex situ génmegőrzési feladatok ellátására és a természetvédelem tervezésére, irányítására, természetvédelmi szaktanácsadásra.

Továbbtanulási lehetőségek

A mesterszakon elsajátított ismeretek birtokában a végzett hallgatóknak lehetőségük van tanulmányaiknak szakirányú továbbképzés, illetve doktori (PhD) képzés keretében történő folytatására.

SAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉSI SZAKOK

Geodéziai és térinformatikai szakirányú továbbképzési szak

A geodézia és térinformatika legújabb szakmai eredményeit ismerő, a nemzetgazdaság legkülönbözőbb területein fellépő feladatok megoldására alkalmas, jól felkészült műszaki természettudományos szakemberek képzése.

A térinformatika területén az Európai Unióval történő harmonizáció következtében új munkahelyek teremtnének a környezetvédelem, a környezetállapot felmérés, a talajvédelem, a vízkészlet-gazdálkodás, a vízminőségvédelem, birtokrendezés, termésbecslés, az alkalmazott távérzékelés és a GPS alapú adatgyűjtés területén. A képzés eredményeként a korszerű szakismeretekkel rendelkező szakmérnökök munkaerő-piaci értéke jelentősen növekszik. A megszerzett ismeretekkel alkalmassak lesznek vállalkozói, vállalati, intézményi, hatósági tisztségviselői munkakörök betöltésére, valamint terve-

ző, szolgáltató, kivitelező vállalkozások térinformatikai rendszerek tervezésére, fenntartására és térinformatikai elemzési feladatok ellátására.

Halászati szakirányú továbbképzési szak

A halászati szakmérnök-képzés célja olyan alkotói tevékenységre alkalmas szakemberek továbbképzése, akik képesek a szakterületükön jelentkező vezetési és szakmai (gyakorlati, fejlesztési, oktatási, kutatási) feladatok önálló megoldására, valamint a tudomány legújabb eredményeinek a termelésben történő alkalmazására. A hazai lakosság táplálkozási szokásainak korszerűsítése és a kedvező külpiaci értékesítési lehetőségek a haltermelés jelentős mennyiségi növelését, illetve fajszerkezeti változatosságát indokolja. Magyarország természeti adottságai ezekhez jó háttérrel biztosítanak, különösen az Agrár- és Műszaki Tudományok Centrumának vonzáskörzetébe tartozó alföldi térségekben.

Ingatlangazdálkodási szakértői továbbképzési szak

A szakértői képzésben résztvevők jogosulttá válnak az állami és önkormányzati ingatlanok értékesítésére, valamint képesek az azokkal való hasznos gazdálkodásra. A szakot elvégzők olyan képesítést kapnak, amellyel önállóan is elkészíthetik az ingatlan értékbecslését, valamint az ingatlanok adásvétel és csere közvetítését. A szakon olyan tananyagok elsajátítására kerül sor, amely naprakész információkkal ruházza fel a leendő szakembereket a folyamatosan bővülő ingatlanpiac, illetve az ingatlanközvetítő-és forgalmi értékbecslők körében. A továbbképzési szak tananyagában szerepelnek az Európai Unió működésének, politikájának, pályázati lehetősé-

geinek ingatlangazdálkodáshoz is kapcsolódó ismeretei. A képzés kiterjed az ingatlanok értékbecsléséhez szükséges műszaki ismeretek elméleti és gyakorlati oktatására, az ingatlanközvetítői tevékenységhez elengedhetetlen naprakész információkra. A jogi ismeretek során betekintést nyernek a képzésben résztvevők az ingatlanhoz, ingatlanpiachoz kapcsolódó jogszabályokba, gyakorlatot szereznek a formanyomtatványokban való eligazodásra.

Növényvédelmi szakirányú továbbképzési szak

A képzés célja növényvédelmi specialisták (szakmérnökök) képzése, akik az okleveles agrár-, kertész-, erdőmérnöki, szakképzettségük birtokában képesek a posztgraduális szakképzés során olyan ökológiailag megalapozott elméleti és gyakorlati növényvédelmi tudásanyagot, valamint a kor kihívásainak eleget tevő informatikai, szervezési, jogi ismereteket elsajátítani, amelyek képessé teszik a végzett hallgatókat a növényvédelemmel kapcsolatos termelésirányítói, forgalmazói, technológia- fejlesztői, tervezői, szaktanácsadói, továbbá kutatói feladatok színvonalas ellátására.

A végzett szakemberek a környezetvédelem kívánalmainak is megfelelő szakszerűséggel használják föl a növényvédő szereket, és ne csak megismerjék, hanem a gyakorlatban alkalmazni is tudják az integrált növényvédelem eszközrendszerét, alkalmasak az I. kategóriás növényvédő szerek forgalmazására és felhasználásra.

Terület- és településfejlesztési szakértő szakirányú továbbképzési szak

A szakon olyan korszerű, a legújabb európai uniós terület- és településfejlesztési ismeretekkel is rendelkező

szakemberek képzése a cél, akik a regionális és települési, gazdasági és társadalmi folyamatok vizsgálatára, a komplex válságkezelési, települési és regionális fejlesztési programok összeállítására, európai, valamint kistérségi integrációval együttjáró feladatok megoldására, regionális és önkormányzati stratégiák kidolgozására, végrehajtásának irányítására képesek.

A szakképzés tananyaga kiemelten foglalkozik az EU-s források megismertetésével és a pályázatkészítés gyakorlati módszertanával.

A továbbképző posztgraduális terület és településfejlesztési szak programja az Európai Unió és a tagállamok regionális fejlesztési és kohéziós politikájának cél-, eszköz- és intézményrendszerében nyújt eligazodást. Az európai tervezési, regionális fejlesztési és irányítási gyakorlat átfogó ismertetésével a piacgazdaságokban alkalmazott modern regionális politikai eszköztár hasznosítására készíti fel a hallgatókat. Az új szakirányú továbbképzés különböző területi egységek és fejlődési folyamatok sajátosságainak elemzésével hozzájárul az Európai Unióban alkalmazott területfejlesztési technikák és módszerek, az európai regionális fejlesztési együttműködések szervezéséhez szükséges ismeretek elsajátításához.

HAGYOMÁNYOS KÉPZÉS EGYETEMI SZAKOK

Agrármérnöki szak

Képzési cél: agrárértelmiségi szakemberek képzése, akik a mezőgazdasággal összefüggő mérnöki: növénytermesztési, állattenyésztési, ökonómiai, biotechnikai, környezetvédelmi, termékfeldolgozási, minőségbiztosítási diszciplinákból szerzett, megalapozott elméleti tudással és gyakorlati készségekkel rendelkeznek,

felkészültek a termelőmunka tudományos igényű irányítására.

Agrár mérnök-tanári szak

Képzési cél: olyan okleveles mérnök-tanárok képzése, akik az okleveles mérnöki és pedagógiai végzettségükre is építve alkalmasak a középfokú agrár-, illetve műszaki szakképzésben a szakképzettüknek megfelelő szakmai elméleti tantárgyak oktatására, valamint a tudományos minősítés megszerzéséhez szükséges tanulmányok folytatására.

Agrárkémikus agrármérnöki szak

Képzési cél: agrárkémikus mérnökök képzése, akik a kemizálási, feldolgozási, szervezési, irányítási és vezetési tevékenységhez szükséges magas szintű termelési, technológiai és speciális elméleti és gyakorlati ismeretekkel, valamint integrált higiénés és környezetkímélő szemlélettel rendelkeznek, továbbá az agrárkemizálás alapvető területeit (talajtermékenység-tápanyagutánpótlás, növényvédelem, gazdasági haszonállatok takarmányozásának kémiája) elméleti és gyakorlati alapjainak és szakigazgatási vonatkozásainak ismeretében felkészültek a termelői, kutatási-fejlesztési és hatósági feladatok megoldására, és így a mezőgazdasági vegyi anyagokat magas szinten alkalmazni tudó szakemberekké válhatnak, akik az engedélyhez kötött mezőgazdasági vegyi anyagok használatára is jogosultak.

Élelmiszer minőségbiztosító agrármérnöki szak

Képzési cél: olyan szakemberek képzése, akik élelmiszer-ipari műszaki; technológiai felkészültségük, az élelmiszer-gazdasággal összefüggő agrármérnöki

elméleti tudásuk és gyakorlati készségük alapján, élelmiszer-kémiai, mikrobiológiai, higiéniai és toxikológiai, minőségellenőrzési, minőségbiztosítási és -tanúsítási, valamint élelmiszer-minősítési gyakorlati ismereteikre támaszkodva, élelmiszer-ismerettel, továbbá a termék-előállítással és -értékesítéssel kapcsolatos szabványosítási, műszaki szabályozási és egyéb élelmiszerjogi és speciális marketing ismeretekkel, valamint célirányos ökonómiai, munkaszervezési és informatikai felkészültséggel rendelkezve képesek az élelmiszer-gazdaság teljes vertikumában (nyersanyagtermelés, feldolgozás, értékesítés) és bármely szektorában a minőségbiztosítási, minőségellenőrzési, minőség szabályozási területek egységes szemléletű, felsőszintű irányítójaként e szervezetek vezetőjeként, minőségfejlesztőként vagy vállalkozóként tevékenykedni.

Környezetgazdálkodási agrármérnöki szak

Képzési cél: a fenntartható (értékőrző) mezőgazdálkodás és vidékfejlesztés területeire olyan „generalista típusú” agrárértelmiségi szakemberek, agrármérnökök képzése, akik ismerik a környezet- és tájgazdálkodás főbb területeinek (mezőgazdasági célú környezethasználat / agrártermelés, környezet- és természetvédelem, környezetelemzés-tervezés-alakítás) alapjait, belső összefüggéseit és e területek kölcsönhatásait, rendelkeznek azokkal a legfontosabb ökológiai, mezőgazdasági, műszaki jogi, közgazdasági, társadalmi és kulturális ismeretekkel, amelyek képessé teszik őket területfejlesztési, vidékfejlesztési, környezetgazdálkodási és gyakorlati mezőgazdálkodási feladatok ellátására és koordinálására, irányítására.

MŰSZAKI KARON OKTATOTT SZAKOK

A műszaki Kar az alábbi műszaki képzési területekhez tartozó alapszakokon folytat képzést:

ÉPÍTÉSZMÉRNÖKI ALAPKÉPZÉSI SZAK

A képzés időtartama: nappali tagozaton 8 félév, levelező tagozaton 10 félév

Az alapképzési szak képzési célja, az elsajátítandó szakmai kompetenciák:

A képzés célja építészmérnökök képzése elsősorban a magasépítő tevékenység (kivittelezés, gyártás, szolgáltatás, vállalkozás, szakhatósági munka, bizonyos tervezési és kutatási részfeladatok) területre, akik természet-tudományi, műszaki és művészeti, valamint gazdasági, humán és nyelvi ismereteik, továbbá az ezekhez kapcsolódó készségeik révén alkalmasak irányítás mellett a fentiekben leírt műszaki feladatok megoldására, továbbá kellő mélységű elméleti ismeretek birtokában a képzés második ciklusban történő folytatására.

Az építészmérnökök ismerik:

- az építészettörténet, az építészeti elméletek, a társművészetek és a kortárs építészet megjelenési formáit;
- a tervezői szemléletmódot és az építészeti tervezés menetét, a teljes beruházási folyamatot;
- a településfejlődés fő történeti folyamatait és a településtervezés alapvető környezetalakítási, társadalmi és gazdasági feladatait, a településépítészeti tervezés alapvető elemeit, a kapcsolódó legfontosabb jogszabályokat és építéshatósági eljárásokat, alapszintű jártasságuk van a hivatalos

településrendezési eszközök kidolgozásában és társadalmi egyeztetésében;

- az alapvető tartószerkezet-típusokat, szerkezeti anyagokat, jártasak ezek modellezésében,
- a munkavédelemmel kapcsolatos alapvető feladatokat.

Alapfokozat birtokában az építészmérnökök – a várható szakirányokat is figyelembe véve – képesek:

- építési műszaki dokumentáció készítésére, a vonatkozó ábrázolási szabályok és szabványok alkalmazására, építészeti rajz, modellezés, prezentáció készítésére;
- alapvető hardver és szoftver ismeretek birtokában számítógép és mérnöki programok kezelésére, legalább egy CAD (építészeti tervezést segítő komplex számítógépes) program felhasználói szintű alkalmazására;

- az épületfizikai és környezeti hatások, problémák kezelésére, az épületek funkcionális összefüggéseinek felismerésére és alkalmazására;
- szakirányú tevékenységük során a széles körben használatos épület szerkezetek felhasználási területeinek és műszaki teljesítményeinek figyelembevételére;
- kisebb léptékű magasépítési tartószerkezetek (ide értve statikailag határozott és határozatlan szerkezeteket is) önálló erőtanai és kiviteli tervezésére kézi és számítógépes módszerekkel a hatályos szabványok szerint;
- építési műszaki tervdokumentáció biztos olvasására és értelmezésére, beleértve, hogy az adott épület a funkciónak megfelel-e, tartószerkezete a várható mechanikai igénybevételeknek ellenáll-e, a választott épületszerkezetek eleget tesznek-e a tőlük elvárható és a szabályozásban előírt követelményeknek, valamint esztétikusan illeszkednek-e a környezetükbe;
- az építési tevékenységhez kapcsolódó feladatok szakma szerinti megosztására, a tervezési (társ-tervezők) és kivitelezési folyamat szereplőiből álló munkacsoportokkal való együttműködésre;
- az épületmegvalósítási folyamatok tervezéséhez, szervezéséhez, irányításához, követéséhez és ellenőrzéséhez szükséges műszaki, gazdasági, akadálymentesítési, minőségügyi, jogi ismeretek együttes alkalmazására;
- a létesítménygazdálkodáshoz, -fenntartáshoz, az épületállomány üzemeltetéséhez szükséges műszaki, gazdasági, szervezési ismeretek alkalmazására;
- új technológiák, szerkezetek, termékek megismerésére, megértésére.

Megszerezhető oklevél: ÉPÍTÉSZMÉRNÖK

Felvételhez eredményes rajz alkalmassági vizsgát kell tenni.

A rajzalkalmassági vizsga feladatai:

- szabadkézi rajzvázlat készítése beállított mértani testről,
- vetületeivel adott műszaki tárgy látszati képének megrajzolása,
- látszati kép alapján vetületi ábrák készítése,
- vizuális teszt.

Szakirányok:

- építész
- épületszerkezeti konstruktőr

*A szakot elvégző építészmérnök főbb tevékenységi területei:**Építész szakirányon:*

- segédtervező,
- számítógépes szerkesztő, építészeti grafikus,
- építéshatósági főelőadó,
- városfejlesztési mérnök,
- településüzemeltetési, épületfenntartási előadó,
- ingatlanforgalmazási tanácsadó,
- városgazdálkodási, településfejlesztési előadó,
- termékforgalmazó menedzser,
- szakhatósági mérnök.

Épületszerkezeti konstruktőr szakirányon:

- tervezőirodai konstruktőr, szerkezetszerkesztő,
- építési vállalkozó,
- felelős műszaki vezető,
- építésvezető, technológus, szakipari vezető,
- műszaki lebonyolító, műszaki ellenőr, műszaki szakértő,
- termékgyártó, termékfejlesztő, termékforgalmazó építészmérnök.

ÉPÍTŐMÉRNÖKI ALAPKÉPZÉSI SZAK

A képzés időtartama: A nappali tagozaton 8 félév, levelező tagozaton 10 félév

Az alapképzési szak képzési célja, az elsajátítandó szakmai kompetenciák:

A képzés célja felkészült, nyelvtudással rendelkező építőmérnökök képzése, akik alkalmasak építési,

fenntartási és üzemeltetési, vállalkozási és szakhatósági feladatok ellátására, a képzésnek megfelelő tervezési és egyszerűbb fejlesztési feladatok önálló megoldására, bonyolultabb tervezési munkákban való közreműködésre. A jogszabályban meghatározott tervezői és a vezető tervezői jogosultság az előírt gyakorlati idő után az elvégzett ágazat és azon belüli szakiránynak megfelelően szerezhető meg.

Alapfokozat birtokában az építőmérnökök – a várható szakirányokat is figyelembe véve – képesek az elvégzett ágazatnak és szakiránynak megfelelően:

- kellő szakmai gyakorlat után tervezői és vezető tervezői jogosultság megszerzésére,
- egyszerűbb fejlesztési feladatok önálló megoldására,
- irányítás mellett érdemi mérnöki közreműködésre bonyolultabb tervezési munkákban,
- munkavédelmi feladatok megoldására.

Alapfokozat birtokában az építőmérnökök – a várható szakirányokat is figyelembe véve – képesek az építőmérnöki szakma teljes területén:

- műszaki vezetői tevékenység végzésére,
- építési műszaki ellenőri tevékenység végzésére,
- építési, akadálymentesítési, fenntartási és üzemeltetési, vállalkozási és szakhatósági feladatok ellátására,
- településmérnöki és településüzemeltetési feladatok ellátására az önkormányzatok területén.

*Megszerezhető oklevél: ÉPÍTŐMÉRNÖK**Szakirányok:*

- magasépítési
- települési

A szakot elvégző építőmérnökök főbb tevékenységi területei:

Magasépítő szakirányon:

- közmű-, mély- és magasépítési területen építésvezető, vállalozási mérnök, technológus,
- szerkezetgyártó- és szakipari üzemekben irányító mérnök,
- üzemvezető,
- irányító mérnök, üzemvezető – szerkezetgyártó és szakipari üzemekben,
- vállalkozó,
- szakhatósági mérnök,
- közműtársulásoknál építő és üzemeltető mérnök,
- önkormányzatok műszaki osztályán mérnöki feladatok ellátása.

Települési szakirányon:

- önkormányzatok fejlesztő és igazgatási szervezeteiben közreműködő és irányító,
- főépítési feladatok körében beruházási-üzemeltetési folyamatok irányítója,
- településszervezési és területi tervezési munkákban közreműködő tervező.

GÉPÉSZMÉRNÖKI ALAPKÉPZÉSI SZAK

A képzés időtartama: nappali tagozaton 7 félév,

A levelező tagozaton 8 félév

Az alapképzési szak képzési célja, az elsajátítandó szakmai kompetenciák:

A képzés célja gépészmérnökök képzése, akik alkalmassak gépek és gépészeti berendezések üzemeltetésére és fenntartására, a gépipari technológiák bevezetésére, illetőleg alkalmazására, a munka szervezésére és irányítására, a műszaki fejlesztés, kutatás és tervezés átlagos bonyolultságú feladatainak ellátására a munkaerőpiac igényei szerint, továbbá kellő mélységű elméleti is-

meretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban történő folytatásához.

Alapfokozat birtokában a gépészmérnökök – a várható szakirányokat is figyelembe véve képesek:

- gépelemek, gépek, készülékek, berendezések, szerkezetek konstrukciós tervezésére, szerkesztésére,
- gép- és fém- és/vagy polimer szerkezetek és ezek elemek gyártásának, szereléstechológiájának kidolgozására, irányítására,
- gépek, szerkezetek diagnosztikai vizsgálatára, karbantartási, megbízhatósági, javítástechológiai feladatainak kidolgozására,
- gépészeti technológiai folyamatok irányítására, gépi berendezések kiszolgálásának szervezésére,
- mechatronikai rendszerek működtetésére, fejlesztésére,
- logisztikai és anyag mozgató rendszerek működtetésére, fejlesztésére,
- környezetvédelmi feladatok műszaki irányítására,
- környezetbarát technológiák alkalmazására, ipari környezet kialakítására, környezetvédelmi technikai eszközök tervezésére, gyártására,
- építésgépesítési technológiák alkalmazására, működtetésére és irányítására,
- épületgépészeti berendezések tervezésére, kivitelezések előkészítésére, szervezésére és irányítására,
- hő- és áramlástechnikai, vegyipari folyamatok tervezésére, kivitelezésére, felügyeletére és irányítására, járművek és mobil gépek tervezésére és gyártására, üzemeltetésére,
- munkavédelmi feladatok megoldására.

Megszerezhető oklevél: GÉPÉSZMÉRNÖK

Szakirányok:

- épületgépész
- gépjárműtechnikai
- üzemeltető-karbantartó

A szakot elvégző gépészmérnök főbb tevékenységi területei:

Épületgépész szakirányon:

Tervezés

- döntés-előkészítő tanulmánytervek készítése,
- ajánlati és versenytárgyalási dokumentációk készítése,
- installációs és technológiai épületgépészeti műszaki kiviteli tervek készítése.

Kivitelezés

- versenytárgyalási ajánlati anyagok készítése,
- építési munkahelyeken szerelési, befejezési munkák,
- korszerű technológiák befogadása vagy kifejlesztése,
- gyártmányfejlesztési, előregyártási munkák.

Üzemeltetés

- az épületgépészeti berendezések és rendszerek üzemeltetése, karbantartása,
- folyamatos üzemvitel mellett szükségessé váló felújítási, átalakítási és bővítési munkák végzése, energetikai feladatok ellátása.

Vállalkozás

- épületgépészeti feladatok vállalásától kulcsátadásig történő komplex szervezési és irányítási munka.

Gépjárműtechnikai szakirányon:

- gépjárművek üzemeltető és javító-karbantartó egységeinek vezetése és irányítása, általános mérnöki feladatok ellátása a gépjárművekkel kapcsolatosan (pl. műszakvezető, szervízvezető, vizsgáló állomás vezető, diagnosztikai mérnök, hibafeltevő, stb.),
- gépjárművek hatósági feladatainál mérnöki feladatok végzése (pl. közlekedési felügyeletknél vizsgáló mérnök, hibafeltáró és diagnosztikai mérnök, stb.),
- biztosító társaságoknál hibafeltáró és kárszakértő, valamint műszaki szakértői tevékenységek végzése,
- autókereskedésekben és szervizekben műszaki vezetői feladatok ellátása.

Üzemeltető-karbantartó szakirányon:

- termelési egységek vezetése, általános mérnöki feladatok ellátása (gépész üzemvezető, főgépész, főművezető, művezető, műszakvezető, műszaki vezető, műhelyvezető, termelés előkészítő, termelésprogramozó, termelésirányító, gyártástechnológus, készülékszerkesztő, emelőgép ügyintéző, stb.),
- karbantartó, javító, felújító üzem vagy üzemrész irányítása (TMK-vezető, diagnosztikai üzemvezető, javítástervező technológus, hiba-bemérő, hibaelhárító, MEO-vezető, szerelésirányító, stb.),
- gépészeti feladatok tervezése, irányítása és szervezése a beruházási, fejlesztési, valamint korszerűsítési munkálatoknál (beruházási előadó, szerelésvezető, műszaki ellenőr, részletszerkesztő, üzemszervező, stb.),
- egyéni vállalkozás,
- társas vállalkozásokban irányító tevékenység.

KÖRNYEZETMÉRŐKI ALAPKÉPZÉSI SZAK

A képzés időtartama: nappali tagozaton 7 félév, levelező tagozaton 8 félév

Az alapképzési szak képzési célja, az elsajátítandó szakmai kompetenciák:

A környezetmérő szak elsősorban preventív. A képzés célja olyan korszerű természettudományos, ökológiai, műszaki, közgazdasági és menedzsment ismeretekkel rendelkező környezetmérők képzése, akik a különböző területeken jelentkező környezeti veszélyeket képesek felismerni és a kárelhárítási tevékenységet irányítani. Szakmai ismereteik birtokában alkalmasak a meglévő környezeti ártalmak és károk csökkentésére, illetve megszüntetésére; a természeti erőforrások észszerű felhasználására, hulladékszegény technológiák

kialakításának, azok működtetésének önálló megoldására. Képesek technológiai megoldásokat kidolgozni a hulladékok újrahasznosítására, a veszélyes hulladékok ártalmatlanítására, általános ismeretekkel rendelkeznek a természet- és tájvédelem, a környezetpolitika területén, továbbá képesek mérnöki képzettségük és egy világnyelv ismerete birtokában hazai és külföldi szakemberekkel való kommunikációra és csapatmunkára. Alkalmasak a környezetvédelmi projektek tervezésére, szervezésére, ellenőrzésére és a mérnöki munkában való alkotó részvételre, képesek alkalmazkodni a folyamatosan változó követelményekhez. A megszerzett ismeretek birtokában alkalmassá válnak a képzés második ciklusban történő folytatására.

Alapfokozat birtokában a környezetmérők – a várható szakirányokat is figyelembe véve – képesek:

- környezeti elemek és rendszerek mennyiségi és minőségi jellemzőinek vizsgálatára, mérési tervek összeállítására, azok kivitelezésére és az adatok értékelésére;
- környezetvédelmi kárelhárítási módszerek alkalmazására, kárelhárítás előkészítésére és a kárelhárításban való részvételre;
- vízgazdálkodási feladatok megoldására, döntés-előkészítésben való részvételre;
- víz- és szennyvíztisztítási technológiák üzemeltetésére és optimalizálására;
- szilárd és folyékony kommunális hulladékok kezelési technológiáinak üzemeltetésére; hulladékgazdálkodási tervek elkészítésére;
- környezetvédelmi eljárások (műveletek, berendezések, készülékek) értékelésére, kiválasztására, tesztelésére, az üzemvitel ellenőrzésére, szaktanácsadásra;
- korszerű zaj- és rezgésvédelmi módszerek alkalmazására;
- környezetvédelmi megbízotti, referensi, stb. feladatok ellátására;

- környezetvédelmi szakértői, tanácsadói, döntéselőké-szítési munkában való részvételre;
- hatásvizsgálatok végzésére és hatástanulmányok összeállítására;
- munkavédelmi feladatok megoldására;
- közigazgatási, önkormányzat környezetvédelmi (település környezetvédelmi) hatósági, ellenőri, szakértői munkakörök betöltésére;
- oktatási, környezetpolitikai, konfliktuskezelési, menedzseri tevékenységre;
- környezetvédelmi létesítményeket – víz- és szennyvíztisztító telepek, veszélyes, kommunális hulladék-tároló, hulladékégetőmű, stb. – üzemeltető szervezetekben mérnöki, üzemviteli feladatok ellátására;
- települési környezetvédelmi program készítésére, a környezeti eljárások irányítására.

Megszerezhető oklevél: KÖRNYEZETMÉRNÖK

Szakirányok:

- környezettechnológiai
- környezetmenedzsment

A szakot elvégző környezetmérnök főbb tevékenységi területei:

Környezettechnológiai szakirányon:

- környezetvédelmi létesítményeket – veszélyes, kommunális hulladéktároló, hulladékégető-mű, stb.,
- üzemeltető szervezetekben mérnök, üzemeltető,
- különböző telepített ipari üzemekben környezetvédelmi mérnök,
- környezetvédelmi létesítmények tervezésénél kivitelezésénél mérnök,
- kutatások, vizsgálatok végzésénél mérnök,
- szakhatóságoknál különböző szakterületeken mérnöki, önkormányzatok környezetvédelmi feladatainak irányítása,

- környezeti elemek és rendszerek mennyiségi és minőségi jellemzőinek vizsgálatára, mérési tervek összeállítására, azok kivitelezésére és az adatok értékelésére,
- környezetvédelmi kárelhárítási módszerek alkalmazására, kárelhárítás előkészítésére és a kárelhárításban való részvételre,
- vízgazdálkodási feladatok megoldására, döntés-előkészítésben való részvételre,
- víz- és szennyvíztisztítási technológiák üzemeltetésére és optimalizálására,
- szilárd és folyékony kommunális hulladékok kezelési technológiáinak üzemeltetésére, hulladékgazdálkodási tervek elkészítésére,
- környezetvédelmi eljárások (műveletek, berendezések, készülékek) értékelésére, kiválasztására, tesztelésére, az üzemvitel ellenőrzésére, szaktanácsadásra,
- korszerű zaj- és rezgésvédelmi módszerek alkalmazására.

Környezetmenedzsment szakirányon:

- környezetvédelmi létesítményeket, veszélyes- és kommunális hulladéktárolókat, hulladékégető-műveket üzemeltető szervezetekben mérnök, üzemeltető,
- ipari üzemekben környezetvédelmi mérnök,
- környezetvédelmi létesítmények tervezésénél kivitelezésénél mérnök,
- közigazgatási, önkormányzat környezetvédelmi (település környezetvédelmi) hatósági, ellenőri, szakértői munkakörök betöltésére,
- oktatási, környezetpolitikai, konfliktuskezelési, menedzseri tevékenységre,
- környezetvédelmi létesítmények, víz- és szennyvíztisztító telepek, veszélyes, kommunális hulladéktároló, hulladékégetőmű, stb. üzemeltető szervezetekben mérnöki, üzemviteli feladatok ellátására,
- települési környezetvédelmi program készítésére, a környezeti eljárások irányítására.

MŰSZAKI MENEDZSER ALAPKÉPZÉSI SZAK

A képzés időtartama: A nappali tagozaton 7 félév, levelező tagozaton 8 félév.

Az alapképzési szak képzési célja, az elsajátítandó szakmai kompetenciák:

A képzés célja gazdálkodási mérnökök képzése, akik megfelelő természettudományi, műszaki tudományi, gazdálkodási és szervezéstudományi ismeretekkel rendelkeznek a termékek és szolgáltatások anyagi, informatikai, pénzügyi és humán folyamatai integrált megoldásához, továbbá kellő mélységű elméleti ismeretekkel a képzés második ciklusban történő folytatásához.

A gazdálkodási mérnökök ismerik:

- a műszaki és menedzsment terület alapfogalmait és fő összefüggéseit;
- a termelési, szolgáltató folyamatok reál, humán, illetve gazdasági és társadalmi összefüggéseit;
- a szervezetek működési elveit;
- a szervezetekben a műszaki, gazdasági és menedzsment jellegű tevékenységeket, azok összefüggéseit;
- a termelő és szolgáltató vállalkozások alapításához és menedzseléséhez szükséges ismereteket;
- a kapcsolódó tudományok (pl. szociológia, pszichológia, jog) és a műszaki és menedzsment tudományok határterületeinek elveit és eredményeit;
- a környezetvédelem, munkavédelem, minőségügy, iparjogvédelem, valamint a fogyasztóvédelem követelményeit.

Alapfokozat birtokában a gazdálkodási mérnökök képesek, illetve alkalmasak:

- műszaki technológiai, gyártási, logisztikai, minőségbiztosítási és informatikai folyamatok irányítására, szervezésére, ellenőrzésére;

- üzleti tervek készítésére;
- döntés-előkészítési feladatok elvégzésére;
- innovációs stratégiák megvalósítására;
- munkahelyi csoportok irányítására;
- információ menedzselésére,
- emberi erőforrás menedzselés feladatainak ellátására;
- számviteli rendszer áttekintésére,
- a termelésmenedzsment operatív feladatainak ellátására, termelő és szolgáltató tevékenység nyújtására,
- a minőségi és hatékonysági mutatók meghatározására,
- a versenytársak, a termékek, a piacra lépési lehetőségek elemzésére.

A szakon végzettek rendelkeznek együttműködő, kapcsolatteremtő képességgel, kommunikációs készséggel, idegennyelv-tudással, felelősségtudattal, minőség tudattal, értékelési és önértékelési, analízáló és szintetizáló képességgel.

Megszerezhető oklevél: GAZDÁLKODÁSI MÉRNÖK

Szakirányok:

- ipari
- építőipari

A szakot elvégző gazdálkodási mérnökök főbb tevékenységi területei:

- vállalkozások alapítása, működtetése, fejlesztése,
- stratégiai és operatív üzleti tervek készítése,
- pénzügyi tervezés controlling, cash-flow készítése,
- marketing menedzsment,
- műszaki és termelési folyamatok menedzsmentje,
- humán menedzsment,
- információs és informatikai menedzsment,
- munkahelyek kialakítása, szervezése,
- beruházások, fejlesztések menedzselése,
- változás menedzselés, szervezet átalakítás,
- minőség menedzsment.

LÉTESÍTMÉNYMÉRNÖKI MESTERKÉPZÉSI SZAK

A képzés időtartama: nappali tagozaton 4 félév

Az új szak indításával célunk az, hogy megfeleljünk az építőipar és a társadalom elvárásainak, vagyis olyan mérnököket képezzünk, akik ismerik egy létesítmény megalkotásának és fizikai élettartamának összes fázisát, beleértve a létesítést, beüzemelést, fenntartást, üzemeltetést, felújítást. Követelmény továbbá, hogy széles spektrumú ismeretekkel rendelkeznek az épület rendszereiről, azok egyes elemeiről és úgy tudják kezelni a létesítményt, mint egy kiterjedt, integrált rendszert.

Ma egyre több korszerű, magas műszaki, technikai színvonalú, nagy létesítmény épül: hűtött-fűtött lakóépületek, intelligens irodaépületek, uszodák, bevásárlóközpontok, stb. Az ipar is egyre újabb speciális gyártóhelyeket követel, például a mikroelektrotechnika vagy a biotechnológia speciális tisztasági követelményeit csak nagyon igényes légtechnikai rendszerekkel lehet kielégíteni.

Egyre szorosabb az épületek alrendszerének kapcsolata, azok egymásra hatása is, hogy csak a szerkezettemperálást, vagy a fotovoltaiikus kéthéjú tetőt, mint néhány kiragadott példát említsünk.

A tervezett képzés indítását az is indokolja, hogy a nagy tervező intézetek megszűnésével, egyre kevesebb az olyan állandó tervezői csapatok száma, ahol valamennyi szakterület képviselve van. Az önállóan működő kisebb tervezői csoportok egy-egy nagyobb projekt létesítésére alkalmi csapatokat alkotnak, és a specialisták mellett szükség van az alrendszerek egymásra hatását alaposabban ismerő, a változtatások hatását rendszerszinten végiggondolni és korrektül kezelni képes létesítménymérnök közreműködésére.

A képzés célja, az elsajátítandó szakmai kompetenciák:

A képzés célja olyan mérnökök képzése, akik képesek előképzettségük, szakmai ismereteik, nyelvismeretük, jogi és gazdasági tanulmányaik alapján a teljes létesítmény-kivitelezési folyamat végigkísérésére - a koncepció kialakításától a tervezésen keresztül a beüzemelés elvégzésig, – majd pedig a folyamatos üzemeltetés, karbantartás, felújítás teendőinek összefogására. Alkalmask meglevő kommunális, ipari, vagy mezőgazdasági épületek teljes körű üzemeltetésre, a vezetési, irányítási és fejlesztési feladatok ellátására, épületek auditálására, épületek és részrendszereik diagnosztikai vizsgálatára, kutatási és fejlesztési feladatok végzésére, és a létesítménymérnöki tanulmányok doktori képzés keretében való folytatására is.

a) A mesterképzési szakon végzettek ismerik:

- a szakmához kötött elméletet és gyakorlatot, rendelkeznek bizonyos szintű manualitással, mérési készséggel – ezek laboratóriumi szintű ismeretével,
- a vezetéshez kapcsolódó feladatokat és tevékenységeket,
- a számítógépes kommunikációt és elemzést,
- a környezetvédelem, a minőségügy, a fogyasztóvédelem, a termékfelelősség, a munkahelyi egészség és biztonság, a műszaki és gazdasági jogi szabályozás, valamint a mérnöketika alapvető előírásait,
- a kutatáshoz vagy tudományos munkához szükséges, széles körben alkalmazható problémamegoldó technikákat,
- épületszerkezeti, épületgépészeti, épületvillamossági rendszereket,
- a globális társadalmi és gazdasági folyamatokat;

b) A mesterképzési szakon végzettek alkalmasak:

- a megszerzett tudás alkalmazására és gyakorlati hasznosítására, a problémamegoldó technikák felhasználására,

-
- a tudományágban megszerzett szakmai tapasztalat ismereti határaitól származó információk, felmerülő új problémák, új jelenségek feldolgozására,
  - a lehetőségek szerint helytálló bírálat vagy vélemény megfogalmazására, döntéshozásra, következtetések levonására,
  - a megoldandó problémák megértésére és megoldására, eredeti ötletek felvetésére,
  - a feladatok szakmailag magas szinten, önállóan történő megtervezésére és végrehajtására,
  - önművelésre, önfejlesztésre a saját tudás magasabb szintre emelésére,
  - a műszaki – gazdasági – humánerőforrások kezelésének komplex szemléletére,
  - rendszerszemléletű, folyamat orientált gondolkodásmód alapján komplex rendszerek átfogó tervezésére,
  - integrált ismeretek alkalmazására a feladatok organizációjához, tenderbonyolításához, kivitelezés-szervezéséhez, szakágak közti koordinációjához,
  - átadás-átvételi eljárások lebonyolítására, épületek beüzemelésére, rendszereinek be szabályozására,
  - létesítmények üzemeltetéséhez, fenntartásához, felújításához diagnosztikai vizsgálat elkészítésére, létesítmények auditálására, energetikai tanúsítások elkészítésére, értékbecslésre,
  - állapotfelmérések elvégzésére, ezek alapján értékelés és javaslat kidolgozására, komplex megoldások kidolgozására, ilyen rendszerek fejlesztésére, felső szintű tervezésére, szervezésére és irányítására,
  - informatikai és irányítástechnikai eszközök alkalmazására a létesítmények építési, üzemeltetési, karbantartási szakterületén,
  - épületek funkciójától függő technológiák és az épületek belső és külső környezetével kapcsolatos ismeretek gyakorlati alkalmazására,
  - tervezési feladatok-organizációjához, tenderbonyolításához, a kivitelezés-szervezés szakágak közti koordinációjához szükséges ismeretek alkalmazására,
  - minőségbiztosításhoz, átadás-átvételi eljáráshoz, épületek beüzemeléséhez, rendszereinek be szabályozásához szükséges ismeretek gyakorlati alkalmazására,
  - létesítmények üzemeltetésével, fenntartásával, felújításával kapcsolatos diagnosztikai vizsgálat elkészítésére, létesítmények auditálására, energetikai tanúsítások elvégzésére, értékbecslésre, létesítmény menedzsmenti feladatok ellátására.

PHD (DOKTORI) KÉPZÉS A DEBRECENI EGYETEM AGRÁR- ÉS MŰSZAKI TUDOMÁNYOK CENTRUMÁBAN

Pepó Péter

A Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centrumának (AMTC) jogelődjében a Debreceni Agrártudományi Egyetemen 1993-ban kezdődött el a Ph.D. (doktori) képzés több doktori programban. Ezzel intézményünkben kezdetét vette az az új típusú doktori képzés, amely felépítését a Bolognai folyamat elindítása és a kiteljesítése tette indokolttá. A korábbi időszakban a képzési gyakorlatnak megfelelően a magyar tudományos rendszerben három lépcsős tudományos fokozatszerzési rendszer működött, melyek közül csak az egyetemi doktorátus (doktor univ.) cselekmény koordinálása és az oklevél kiadása tartozott intézményünkhöz. A további tudományos fokozatokat (tudományok kandidátusa CSc, tudományok doktora DSc) a Magyar Tudományos Akadémia megfelelő intézményei működtették és adták ki a megfelelő minősítést.

A nyugat-európai, amerikai, és egyéb fejlett országok gyakorlatának megfelelően vettük át a '90-es években az új típusú PhD képzés rendszerét. A Debreceni Agrártudományi Egyetemen 1993-ban növénytermesztési és agrárökonómiai doktori programok indultak, melyet 1994-ben kiegészített és teljessé tett az állattenyésztési program elindítása.

Az elkezdett és egyre sokrétűbbé váló doktori programok az 1990-es években gyakorlatilag teljes egészében átfogták az agrárvertikum valamennyi diszciplína területét és az azokhoz csatlakozó alap- és alapozó társtudományok kutatási területeit egyaránt.

Olyan képzési struktúra alakult ki, mely oktatásban és kutatási területeiben a regionális, országos és nemzetközi elvárásoknak teljes egészében megfelelt. Különös hangsúlyt kapott az egyes doktori programokban, majd a későbbiekben megalakuló doktori iskolákban az interdiszciplináris szemlélet, valamint az innovációs folyamat és tevékenység iránti elkötelezettség. Valamennyi jelenleg működő doktori iskolában alapvető szempont a K+F+I folyamat komplex és koherens megvalósítása. Már az 1990-es években megkezdődött az az egyre erősödő trend, hogy a doktori iskolák oktatási és kutatási tevékenységében egyetemünk professzorai mellett bevonjuk a speciális tudományterületeket művelő hazai és nemzetközi elismertségű kutatóintézeti és egyéb területeken dolgozó kollegákat. Ez a folyamat tovább folytatódott és kiteljesedett a 2000. évtől kezdődő programok szervezeti átalakítását célzó folyamatban. Az 1990-es években a Debreceni Agrártudományi Egyetemen az alábbi doktori programok működtek:

- Multidiszciplináris Társadalomtudományok
- Interdiszciplináris Agrár- és Természettudományok
- Állattenyésztési tudományok
- Növénytermesztés és Agroökológia

Ezek a doktori programok a törvényi előírásoknak megfelelően 2002. évtől átalakultak és doktori iskolaként működnek tovább. 2007. ősze – 2008. tavasza között a Magyar Akkreditációs Bizottság törvényi

megfeleltetési eljárás keretében vizsgálta és értékelte a doktori iskolák eddigi működését és eredményességét. Az eljárás során mind a négy doktori iskola megfelelt a MAB követelményeinek. Az eljárás során a doktori iskolák működési köre is és besorolása is kisebb-nagyobb mértékben változott, valamint több doktori iskola a tudományterületnek egy-egy kimagasló képviselőjének nevét vette fel. A Debreceni Egyetem AMTC keretében jelenleg az alábbi doktori iskolák működnek:

- Állattenyésztési Tudományok Doktori Iskola
- Hankóczy Jenő Növénytermesztési, Kertészeti és Élelmiszertudományi Doktori Iskola
- Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
- Kerpely Kálmán Növénytermesztési és Kertészeti Tudományok Doktori Iskola.

A MAB megfeleltetési ajánlása során kialakult a doktori iskolák törzstagjainak a köre, megnevezésre kerültek a doktori iskolákban oktató egyetemi tanárok és egyetemi docensek, valamint a témavezetők.

A törvényi előírásoknak megfelelően a doktori iskolákban a Ph.D. hallgatók nappali, levelező és egyéni felkészülési eljárásban kerülnek felvételre és teljesíthetik

a fokozat megszerzésének követelményeit. A nappali és levelező tagozaton 3 éves, az egyéni felkészülés esetében pedig 1 éves képzés, illetve eljárás az előírás. Az abszolutóriumot szerzett Ph.D. hallgatók doktori szigorlatot tesznek, majd a munkahelyi vitát követően nyilvános tudományos vita keretében ismertetik disszertációjukat és bizonyítják a Ph.D. fokozat megszerzésére való alkalmasságukat. Mind a négy doktori iskolában a doktori iskolák vezetői élnek azzal a lehetőséggel, hogy a doktori iskolán belül doktori programokat működtessenek azzal is kifejezve az adott doktori iskola képzési és kutatási rendszerének sokféleségét, interdiszciplináris jellegét.

Az 1993. évben elindult doktori programokban évenként folyamatosan növekvő létszámú nappali, levelező és egyéni felkészülési Ph.D. hallgatót vettünk fel. 2005-től kezdődően stabilizálódott a felvett doktoranduszok létszáma, mely évente kb. 50 fő elsőéves hallgatót jelent a négy doktori iskolában. Az elmúlt 15 évben, amely intézményünkben az új típusú doktorképzés időszakát jelentette, mintegy 200 fő Ph.D. doktori oklevelet bocsátottunk ki. Az egyes tanévekben a hallgatói létszám megoszlását az alábbi táblázatok mutatják be doktori iskolánként.

Tanév	Nappali	Levelező	Egyéni	Összesen
1994/95	1	4	0	5
1995/96	4	7	1	12
1996/97	4	8	2	14
1997/98	4	4	0	8
1998/99	5	3	0	8
1999/2000	6	4	1	11
2000/2001	9	7	0	16
2001/2002	6	5	0	11
2002/2003	12	13	1	26
2003/2004	9	8	0	17
2004/2005	12	7	0	19
2005/2006	12	8	1	21
2006/2007	13	10	4	27
2007/2008	8	9	2	19
Összesen	105	97	12	214

*Állattenyésztési
tudományok Doktori
Iskola*

Tanév	Nappali	Levelező	Egyéni	Összesen
1993/94	11	13	2	26
1994/95	5	7	2	14
1995/96	2	7	1	10
1996/97	6	2	6	14
1997/98	6	1	2	9
1998/99	3	2	1	6
1999/2000	6	8	3	17
2000/2001	7	4	-	11
2001/2002	4	1	1	6
2002/2003	3	5	1	9
2003/2004	5	7	1	13
2004/2005	6	7	-	13
2005/2006	16	15	0	31
2006/2007	14	11	1	26
2007/2008	11	9	0	20
Összesen	105	99	21	225

*Hankóczy Jenő Növény-
termesztési, Kertészeti
és Élelmiszertudományi
Doktori Iskola*

Tanév	Nappali	Levelező	Egyéni	Összesen
1993/94	6	3	-	9
1994/95	3	6	-	9
1995/96	3	5	3	11
1996/97	3	3	3	9
1997/98	4	-	-	4
1998/99	3	5	-	8
1999/2000	7	4	-	11
2000/2001	2	15	-	17
2001/2002	5	1	1	7
2002/2003	3	10	-	13
2003/2004	4	9	-	13
2004/2005	5	18	-	23
2005/2006	5	8	3	16
2006/2007	4	12	2	18
2007/2008	7	5	2	17
Összesen	64	104	14	185

*Ihrig Károly Gazdálkodás-
és Szervezéstudományok
Doktori Iskola*

Tanév	Nappali	Levelező	Egyéni	Összesen
1999/2000	0	5	3	8
2000/2001	4	3	1	8
2001/2002	5	4	1	10
2002/2003	3	3	1	7
2003/2004	6	4	3	13
2004/2005	5	5	2	12
2005/2006	5	5	5	15
2006/2007	9	16	1	26
2007/2008	12	22	4	38
Összesen	49	67	21	137

*Kerpely Kálmán
Növénytermesztési és
Kertészeti Tudományok
Doktori Iskola*

A doktori iskolákban abszolutóriumot és doktori (Ph.D.) fokozatot szerzettek létszámadatait összefoglaló táblázatok tartalmazzák.

Állattenyésztési tudományok Doktori Iskola

Tanév	Absz. száma	Doktori fokozatot szerzettek	
		Év	Fő
1994/95	0		
1995/96	0	1996	1
1996/97	5	1997	4
1997/98	6	1998	3
1998/99	1	1999	0
1999/2000	0	2000	0
2000/2001	4	2001	5
2001/2002	7	2002	6
2002/2003	8	2003	5
2003/2004	2	2004	2
2004/2005	7	2005	7
2005/2006	6	2006	10
2006/2007	7	2007	7
2007/2008	0		
Összesen	53	Összesen	50

Hankóczy Jenő Növénytermesztési, Kertészeti és Élelmiszertudományi Doktori Iskola

Tanév	Absz. száma	Doktori fokozatot szerzettek	
		Év	Fő
1993/94	-		
1994/95	-	1995	1
1995/96	3	1996	0
1996/97	12	1997	4
1997/98	11	1998	11
1998/99	14	1999	6
1999/2000	14	2000	7
2000/2001	3	2001	8
2001/2002	11	2002	7
2002/2003	11	2003	3
2003/2004	5	2004	6
2004/2005	5	2005	3
2005/2006	11	2006	7
2006/2007	9	2007	7
2007/2008	0		
Összesen	109	Összesen	70

Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

Tanév	Absz. száma	Doktori fokozatot szerzettek	
		Év	Fő
1993/94	0		
1994/95	0		
1995/96	0		
1996/97	6		
1997/98	5	1998	4
1998/99	11	1999	4
1999/2000	4	2000	0
2000/2001	3	2001	1
2001/2002	7	2002	2
2002/2003	12	2003	5
2003/2004	7	2004	8
2004/2005	11	2005	4
2005/2006	12	2006	12
2006/2007	15	2007	5
2007/2008	0		
Összesen	93	Összesen	45

Kerpely Kálmán Növénytermesztési és Kertészeti Tudományok Doktori Iskola

Tanév	Absz. száma	Doktori fokozatot szerzettek	
		Év	Fő
1999/2000	0		
2000/2001	0	2000	1
2001/2002	0	2001	0
2002/2003	0	2002	3
2003/2004	9	2003	1
2004/2005	7	2004	3
2005/2006	6	2005	8
2006/2007	9	2006	3
2007/2008	0	2007	8
Összesen	31	Összesen	27

A doktori iskolák eredményességét, tevékenységük hatékonyságát több mutatóval együttesen fejezhetjük ki. Rendkívül fontos ilyen mutató az, hogy milyen arányú a nappali és levelező+egyéni hallgatók megoszlása. A doktori iskoláinkban ez az arány évente változó, átlagosan 35-45 % között változik a nappali hallgatók arányát.

nya az összes Ph.D. hallgatók létszámához viszonyítva. Ugyancsak fontos mutató a jelentkezők létszáma a felvehető keret létszámához viszonyítva. Ez az arány évente és iskolánként változó, átlagosan a nappali tagozaton 180-300 %-os túljelentkezés a jellemző, amely a doktori iskoláink képzési minőségét és elismertségét bizonyítja. Ugyancsak fontos a végzett doktorok diplomáinak minősítése. A Ph.D. hallgatók doktori oklevelének 95 %-a „summa cum laude” minősítéssel került kibocsátásra a doktori iskolák eddigi 15 éves működése során, amely ugyancsak jelzi a doktori fokozatot szerzett Ph.D. hallgató szakma iránti elkötelezettségét és felkészültségét. A doktori iskolákban működő Ph.D. hallgatók kutatási, kísérleti eredményeiket nívós hazai és nemzetközi szakmai, tudományos folyóiratokban jelentetik meg. Az eddigiek során átlagosan egy Ph.D. hallgatóra jutó tudományos publikációk száma (a doktori képzés 3 éves időtartama alatt) 11 tudományos közlemény volt.

Mind a négy doktori iskolában magas színvonalú oktató munka és tudományos témavezetés folyik. A doktori iskolák minőségi színvonalát a törzstagok, az oktatók és témavezetők együttesen biztosítják a doktori iskola vezetőjének irányításával. A doktori iskolák vezetői és az iskola munkájában résztvevő oktatók és tudományos témavezetők száma az alábbi:

- Állattenyésztési Doktori Iskola (vezetője Dr. Kovács András egyetemi tanár, DSc)
Oktatók száma: 50 fő
Ebből témavezető: 28 fő
- Hankóczy Jenő Doktori Iskola (vezetője Dr. Győri Zoltán egyetemi tanár, DSc)
Oktatók száma: 26 fő
Ebből témavezető: 21 fő
- Ihrig Károly Doktori Iskola (vezetője Dr. Szabó Gábor egyetemi tanár, DSc)
Oktatók száma: 42 fő
Ebből témavezető: 40 fő

- Kerpely Kálmán Doktori Iskola (vezetője Dr. Nagy János egyetemi tanár, DSc)

Oktatók száma: 52 fő

Ebből témavezető: 42 fő

Mind a négy doktori iskola a törvényi előírásoknak megfelelő szabályos működését a doktori iskolák az egyetemi doktori szabályzattal harmonizáló belső szabályzata biztosítja. Rendelkeznek a rájuk vonatkozó belső ügyekben a megfelelő autonómiával. A DI belső ügyeit a doktori iskola vezetője által működtetett Doktori Iskola Tanácsa dönti el. A négy doktori iskola működését integrálja és koordinálja a Debreceni Egyetem AMTC Doktori Tanácsa, amely a doktori iskolákat érintő közös ügyekben hozza meg határozatát. A DE AMTC Doktori Tanácsának elnöke részt vesz a Debreceni Egyetem EDHT munkájában, mellyel biztosított az egyetemi doktori képzés egysége.

Az egyes doktori iskolák fontosabb tevékenységi területeit, képzési rendszerét, elért eredményeit, hazai és nemzetközi kapcsolatait tartalmazza a következő összeállítás:

ÁLLATTENYÉSZTÉSI TUDOMÁNYOK DOKTORI ISKOLA

Egyetemünkön a doktorképzés az állattenyésztési tudományokban – a MAB határozata értelmében – 1994. szeptemberében indult meg a „Mezőgazdaság” tudományágban a „Regionális forrásokra épülő környezetbarát állattartás” című „A” típusú programmal. A programvezető 1994-1998 között Dr. Veress László, 1999-től 2005-ig Dr. Bánszki Tamás volt.

Az 2001. januárjától ideiglenesen akkreditált Állattenyésztési Tudományok Doktori Iskola 2002. januárjától végleges akkreditációt kapott, vezetője 2005-től Dr. Kovács András.

A doktoranduszok kutatási témái szorosan kapcsolódnak az Állattenyésztéstudományi Intézet tudományos tevékenységéhez, a kísérleti telepek munkájához, valamint a Tiszántúl legfontosabb aktuális állattenyésztési, gyepgazdálkodási kutatási területeit ölelik fel.

A doktori iskola a DE AMTC MTK keretében az alábbi tanszékekkel működik együtt:

- Állattenyésztéstudományi Intézet
- Vidékfejlesztési és Tájhasznosítási Tanszék
- Természetvédelmi, Állattani és Vadgazdálkodási nem önálló tanszék

A doktori iskolában az alábbi tudományterületek működnek:

Kérődzők – Állattermék-előállítás	Dr. Bodó Imre
Takarmányozás, halbiológia	Dr. Tanyi János
Szaporodásbiológia, genomika	Dr. Kovács András
Állatnemesítés – Génmegőrzés	Dr. Bodó Imre
Állat, legelő és állatökológia	Dr. Bánszki Tamás

A doktori iskola jelenlegi tőrzstagjai a következők:

Dr. Bodó Imre
Dr. Gundel János
Dr. Jávor András
Dr. Komlói István
Dr. Kovács András
Dr. Mihók Sándor
Dr. Nagy Géza
Dr. Tanyi János
Dr. Váradi László
Dr. Juhász Lajos
Dr. Rédei Károly

A doktori iskola munkájában 26 akkreditált oktató és 25 témavezető vesz részt.

A doktori iskola munkájában szerződéssel résztvevő kutatóintézetek:

- Állattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézet, Herceghalom
- Erdészeti Tudományos Intézet, Budapest
- Halászati és Öntözési Kutatóintézet, Szarvas

PhD védés a doktori iskolában

A képzés kezdete óta 40 hallgatónk szerzett PhD fokozatot.

- A legfontosabb tudományos dolgozatok az alábbi témakörökben készültek:
- A magyarországi hízóbaránnyok vágás utáni minősítése
- Kvantitatív genetikai vizsgálatok a magyar merinó populációban
- A nem-specifikus védekező mechanizmus és a betegségekkel szembeni ellenálló-képesség kiváltása immun-stimulátorokkal a haltenyésztésben
- Erőforrás kímélő haltermelő rendszerek fejlesztése, különös tekintettel az integrációra
- Az in vitro embrió-előállítás és embrió biopszia alkalmazásának lehetősége a szarvasmarha-tenyésztésben
- Molekuláris genetikai eszközök alkalmazása a boorola (FecB) mutációt hordozók azonosítására a szapora merinó fajtában
- Keresztezett báránnyok vágott test- és húsminősége
- A juhtej termelése, minősége és feldolgozása közötti összefüggések
- A különböző intenzitású legelőhasználat hatása a talajra és a gyepek növényzetére
- A variancia és a beltenyésztettség vizsgálata számítógépes szimulációval
- Különböző nagyságú ezüstkárász (*Carassius auratus gibelio* Bloch) populációk hatása az egy-nyaras ponty (*Cyprinus carpio* L.) termelésére
- Hazai szénák penészfertőzöttségének vizsgálata és a vizsgálati módszerek fejlesztése
- A genetikai távolság becslése cigája és zackel fajtakörbe tartozó állományok között, valamint az SLA-6, -7, -8 gének kifejeződés és polimorfizmus vizsgálata

- Néhány környezeti tényező hatása a sertéshizlás eredményeire
- Környezetbarát, kombinált tavi haltermelő rendszerek fejlesztése
- Parthenogenetikus sertés embriók előállításának vizsgálata
- Tejelő tehének méhgyulladásának hatása a szaporodásbiológiai teljesítményre
- Az expandálás hatása a pulykahizlító takarmányok gyártásától felhasználásáig
- Tenyészértékbecslés a magyar sportlőtenyésztésben

A doktori iskola külföldi kapcsolatai:

University of Zagreb, Horvátország

Edinburgh University, Skócia

Gembloux Agricultural University, Belgium

Hebrew University of Jerusalem, Rehovot, Izrael

University of Rostock, FBN Dummerstorf, Németország

University of Léon, Spanyolország

Agricultural University of Norway, Norvégia

Kínai Agrártudományi Akadémia, Peking, Kína

INRA, Franciaország

Universidad Autonoma de Barcelona, Spanyolország

Purdue University, Amerikai Egyesült Államok

Mongol Állami Agrártudományi Egyetem, Ulanbátor, Mongólia

Swiss Federal Research Station for Animal Production (RAP), Posieux, Svájc

Wageningen Egyetem, Hollandia

Università degli Studi della Toscana, Olaszország

Gansu Agricultural University, Lanzhou, Kína

Universität für Bodenkultur Wien, Ausztria

University of Palermo, Olaszország

INNOVUS Company, Skócia

HANKÓCZY JENŐ NÖVÉNYTERMESZTÉSI,
KERTÉSZETI ÉS ÉLELMISZERTUDOMÁNYOK
DOKTORI ISKOLA

Az agrártudományok, és ezen belül a növénytermesztés-tudomány művelését a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrumában és jogelőd intézményében (a Debreceni Agrártudományi Egyetemen) évtizedek óta az interdiszciplinaritás jellemzi. Országos és nemzetközi kutatási programok teljesítésében a Hankóczy Jenő Növénytermesztési, Kertészeti és Élelmiszertudományok Doktori Iskola a növény-, a talaj-, az agroklimatológia-, az agrokémia, az analitika, a növénytermesztés és a növényvédelem, valamint a műszaki tudományok oktatói, kutatói hagyományt teremtve dolgoztak együtt, mellyel létrehozták, országosan (és nemzetközileg is) ismertté tették a debreceni növénytermesztési iskolát.

A Hankóczy Jenő Növénytermesztési, Kertészeti és Élelmiszertudományok Doktori Iskola elődje a Debreceni Agrártudományi Egyetem által 1993-ban akkreditált Növénytermesztés-Agroöklógia doktori program volt. 2000. januártól a Debreceni Agrártudományi Egyetem a Debreceni Egyetem keretében működik, 2001. januártól a program a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum Mezőgazdaságtudományi Karán, mint ideiglenesen, majd 2002-től véglegesen akkreditált „Növénytermesztési és kertészeti tudományok” doktori iskola keretében folytatja a tudományos képzési feladatokat.

A doktori iskola vezetését a kezdetektől Dr. Ruzsányi László, az Egyetem Növénytermesztési Tanszékének professzora látta el haláláig. Feladatát 2002-től előbb ideiglenesen, majd 2003-tól véglegesen az Élelmiszertudományi, Minőségbiztosítási és Mikrobiológiai Intézet (korábban Mezőgazdasági Termékfeldolgozás és Minősítés Tanszék) vezetője, Dr. Győri Zoltán vette át.

A doktori iskola munkájának folytonos megújulását mutatja, hogy a Debreceni Egyetem Mezőgazdaságtudo-

mányi Karának Doktori Tanácsa indítványozta a doktori iskola két programba történő szerveződését.

A két doktori program:

1. Fenntartható növénytermesztés, programvezetője: Dr. Pepó Péter egyetemi tanár, DSc
2. Élelmiszeralitika, élelmiszerbiztonság, programvezetője: Dr. Győri Zoltán egyetemi tanár, DSc

Az így integrálódott doktori programokban a hallgatók felmenő rendszerben a 2006/2007-es tanévtől kezdhetik meg a munkát.

A doktori iskola a Magyar Akkreditációs Bizottság által Hankóczy Jenő Növénytermesztési, és Kertészeti Tudományok Doktori Iskola néven 2008-ban lett akkreditálva, amely később mind a kutatási területében, mind nevében kiegészült az élelmiszertudomány területével.

A kutató és oktató munkát a fokozatosság a lépésről-lépésre haladás jellemzi, aminek eredményeként a következő években markánsabban jelenik meg a két program. A kutatásoknak és az eredmények gyakorlati ellenőrzésének helyet biztosít az egyetem Tangazdasága, a Látóképi Növénytermesztési Kísérleti Telep, illetve a Mezőgazdaságtudományi Kar Élelmiszertudományi, Minőségbiztosítási és Mikrobiológiai Intézet általános és egyedi műszerekkel jól felszerelt analitikai laboratóriuma.

A doktori iskola feladatainak fő irányai:

- Növénytermesztés és a környezet összefüggései
- Környezet-, technológia és termékminőség komplex rendszere
- Természeti erőforrások fenntartása, javítása
- Racionális termőhely hasznosítás
- Talajtermékenység, talajleromlás-talajjavítás
- Növénytermesztés biológiai alapjai és hasznosítása

- Tápanyag-gazdálkodás és növénytáplálás
- Fenntartható növénytermesztés termesztési, növényvédelmi, gépesítési feltételei
- Terméktárolás, feldolgozás és minősítés
- A tápláléklánc minőségbiztosítása
- Növénytermesztési és kertészeti eljárások, termesztéstechnológiák komplex fejlesztése
- Élelmiszerbiztonság, környezetminőség

Az Iskola a növénytermesztési kutatás széles körét foglalja magába mind tudományterületi, mind technológiafejlesztés szintjén. Országosan és nemzetközileg kiemelkedők a növényfiziológiai, agrokémiai, termékminőséget megalapozó, ellenőrző és a növénytermesztési, valamint a kertészeti kutatások eredményei. Ez a kutatás öröndetesen bővült az elmúlt években különösen a növényi termékekhez kapcsolódó élelmiszer minőségbiztosítás, valamint az élelmiszeranalitika egyes területeivel.

A doktori iskola meghatározó oktatói, témavezetői

Az Iskola alapítói nemzetközileg ismert és elismert tudósok, a hazai tudományos közélet formálói, elismert művelői. Tisztségviselői vagy tagjai világ és európai szakmai szövetségeknek, az MTA különböző szakbizottságainak, a DAB bizottságoknak és munkabizottságoknak.

Felkészültségüknel, pozicionális helyzetüknel fogva biztos szellemi háttérrel nyújtanak a tudományos képzéshez, az új kutató gárda felkészítéséhez.

A doktori iskola által művelt tudományterületek és vezetőik:

Agrokémia Loch Jakab DSc

Agroökológia Szász Gábor DSc

Növényi termékek tárolása, minőségellenőrzése
Győri Zoltán DSc

Növényi termékpályák minőségbiztosítása Győri Zoltán DSc

Növénytermesztés Pepó Péter DSc

Zöldségtermesztés Hodossi Sándor DSc

Gyümölcsstermesztés Gonda István CSc

Termesztéstechnológia és termékminőség fenntartása Pepó Péter CSc

Növényvédelem Szarukán István CSc

Növénygenetika Pepó Pál CSc

Növénynevelés Bedő Zoltán DSc, Szundy Tamás DSc, Marton L. Csaba DSc

Vetőmagtermesztés Veisz Ottó DSc

Víz- és tápanyag-gazdálkodás Pepó Péter DSc

Élelmiszerbiztonság Győri Zoltán DSc

Analitikai speciációk, módszerfejlesztés Győri Zoltán DSc

A doktori iskola jelenlegi témavezetői a Debreceni Egyetemről: Bardócz Zsuzsanna Magdolna, Borbély Jánosné, Bozsik András, Csapó János, Fenyvessy József, Gonda István, Győri Zoltán, Hodossi Sándor, Kovács Béla, Loch Jakab, Pepó Pál, Pepó Péter, Prokisch József, Radócz László, Sárvári Mihály és Szarukán István, akik munkáját elismert külső témavezetők segítik: Ambrus Árpád (Magyar Élelmiszer-biztonsági Hivatal), Bánáti Diána (Központi Élelmiszer-tudományi Kutatóintézet), Kovács Erzsébet (Szegei Tudományegyetem Mérnöki Kar), Marton L. Csaba (MTA Mezőgazdasági Kutatóintézet, Martonvásár) és Tanács Lajos (Szegei Tudományegyetem Mérnöki Kar).

A doktori iskola jelenlegi törzstagjai: Bardócz Zsuzsanna Magdolna, Bozsik András, Fenyvessy József, Gonda István, Győri Zoltán, Hodossi Sándor, Kovács Béla, Kovács Erzsébet, Loch Jakab, Pepó Pál, Pepó Péter, Prokisch József, Radócz László, Sárvári Mihály, Szarukán István, Tanács Lajos

A doktori képzés eredményei

A program létesítése óta beiratkozott hallgatók száma évenként és tagozati bontásban:

Tanév	Nappali	Levelező	Egyéni	Összesen
1993/94	11	13	2	26
1994/95	5	7	2	14
1995/96	2	7	1	10
1996/97	6	2	6	14
1997/98	6	1	2	9
1998/99	3	2	1	6
1999/2000	6	8	3	17
2000/2001	7	4	-	11
2001/2002	4	1	1	6
2002/2003	3	5	1	9
2003/2004	5	7	1	13
2004/2005	6	7	-	13

Az 1993. évben akkreditált PhD program első évében – az adott lehetőségeket kihasználva – 26 hallgatót (11 nappalit, 13 levelezőt, 2 egyénit) vettünk fel. A program kezdetétől ez ideig összesen 184 hallgató iratkozott be, 84 nappali, 75 levelező, 25 egyéni tagozatra. A nappali tagozatosok létszámát évről-évre a megadott keretszám, a levelező és egyéni tagozatra felvettek számát a követelményeknek megfelelt pályázók létszáma határozta meg. A nappali tagozatra többéves átlagban 60%-os túljelentkezés jellemző. A felvettek közül agrár és nem agrár (elsősorban biológus, vegyész, ökológus) végzettségűek egyaránt vannak.

A doktori iskola Debreceni Egyetembe integrálódását követő időszak működési adatait tekintve elmondható, hogy a 2007/2008-as tanévvel bezárólag 69 hallgató nyert felvételt, 31 szerzett abszolutóriumot és 13 szerzett fokozatot. Ha ehhez az értékhez hozzávesszük a még Debreceni Agrártudományi Egyetemre beiratkozott hallgatók teljesítményét, a 2000 óta fokozatot szerzett hallgatók száma 46.

A doktori iskola szoros kapcsolatot épített ki több kutatóintézettel. A kutatóintézetek közül kiemelhető

az MTA Martonvásári Mezőgazdasági Kutató Intézete és a Szegedi Gabonatermesztési Kutató Kht, a Növény és Talajvédelmi Szolgálat, melyeknek vezető kutatói a doktori iskola alapító tagjai és ebben a minőségükben a képzésben, a tudományos kutató munkában jelentős mértékben hozzájárultak az iskola munkájának eredményesebbé tételéhez.

A kihelyezett tanszékek (Martonvásáron, Szegeden, Budapesten az OMMI-ban) a magas színvonalú oktatás és kutatás szervezeti keretét is biztosítják.

A tudományos kutatómunkát hasznosan segíti a széles körű partnergazdasági kapcsolat. A doktori iskola közvetlen vagy közvetett módon hozzájárul a KITE, az IKR, a Mezőhegyesi Állami Ménesbirtok, a vetőmag-előállító és forgalmazó, a növényvédő cégek, takarmánygyártók, kelet-magyarországi cukorgyárak, gabona feldolgozó, sütőipari és más élelmiszergyártó üzemek termelés- és technológiafejlesztő munkájához, élvezi ezzel a partnergazdaságok és együttműködő cégek szellemi, anyagi támogatását is.

A doktori iskola számos nemzetközi oktatási és kutatási intézménnyel ápol dokumentált (szerződéses) vagy egyéb együttműködésen alapuló kapcsolatot (többek között: Agricultural University Gembloux; University of Reading; Agricultural University Wageningen; Institut Agrikulturchemie Göttingen; Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität; Iowa State University; Universität Hohenheim; Rothamsted Experimental Station; Justus Liebig Universität, Giessen; Universität Rostock; Vysokaj Skoly Polonohospodarskej Nitra; Agrártudományi Egyetem (BOKU) Bécs; Nagyváradai Egyetem; Állatorvosi és Mezőgazdasági Egyetem Kolozsvár; Sveuciliste Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Eszék; University of Georgia (USA); INRA Clermont Ferrand; IUNG Pulawy; Tottori University; University of Kyoto; University of Zagreb; Instituto de Agroquímica y Tecnología de Alimentos; Institute of Chemical Tech-

nology, Prague, Serbian Institute for Food Technology). Az együttműködés egyaránt kiterjed közös kutatási pályázatok elkészítésére és benyújtására, kutatási projekteken való közreműködésre, nemzetközi kongresszusok, konferenciák közös rendezésére, oktatói együttműködésre (tanterv-fejlesztés, speciális szakelőadások kölcsönös tartása, hallgatók részképzésének segítése, biztosítása), oktatói (kölcsönös) tanulmányutak feltételének biztosítására.

IHRIG KÁROLY GAZDÁLKODÁS- ÉS SZERVEZÉSTUDOMÁNYOK DOKTORI ISKOLA

A Debreceni Egyetem Doktori és Habilitációs Bizottsága javaslatára, az egyetem rektorának a felterjesztésére, a korábbi „Mezőgazdasági vállalkozások és vidékfejlesztés ökonómiája” c. „A” típusú akkreditált doktori program (programvezető: Dr. Nemessályi Zsolt egyetemi tanár, CSc) átalakítása révén alakult meg a doktori iskola.

A Magyar Akkreditációs Bizottság 2002/2/III. sz. határozatával akkreditálta a doktori iskolát, melynek vezetését időközben Dr. Szabó Gábor egyetemi tanár, DSc vette át.

A határozat értelmében „a Debreceni Egyetem a Társadalomtudományok tudományterületen, ezen belül a Multidiszciplináris társadalomtudományok tudományágban (Gazdálkodás- és szervezéstudományok, Növénytermesztési és kertészeti tudományok, Állattenyésztési tudományok) doktori képzésre, doktori fokozat odaítélésre, valamint habilitációs eljárás lefolytatására jogosult”.

A MAB plénuma 2003/5/II/1. sz. határozata alapján, a D 54. sz. doktori iskola módosított tudományterületi és tudományági besorolása: Interdiszciplináris: 4. Agrártudományok

(4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok 4.3. Állattenyésztési tudományok), 5. Társadalomtudományok (5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok) volt.

A 2007/2008. tanévben lebonyolított törvényességi megfeleléségi eljárás eredményeképpen, a MAB 2008/3/VII/2/019. sz. határozata alapján, doktori iskolánk (DI) megfelel minősítést kapott. A doktori iskola fokozatadási joga a gazdálkodás- és szervezéstudományok tudományágra terjed ki. Folyó év tavaszától a DI neve: Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudo-

Név	Tud. fokozat	Munkahelyi besorolás
Szabó Gábor a doktori iskola vezetője	közp. tud. doktora (DSc)	egyetemi tanár
Berde Csaba	mg. tud. kandidátusa (CSc) (agrárgazdaságtan és üzemszervezés)	egyetemi tanár
Ertsey Imre	mg. tud. kandidátusa (CSc) (agrárgazdaságtan és üzemszervezés)	egyetemi tanár
Herdon Miklós	közp. tud. (PhD)	egyetemi docens
Lazányi János	mg. tud. doktora (növénytermesztési és kertészeti tudományok) (DSc)	egyetemi tanár
Nábrádi András	közp. tud. kandidátusa (CSc)	egyetemi tanár
Nemessályi Zsolt	mg. tud. kandidátusa (CSc) (agrárgazdaságtan és üzemszervezés)	egyetemi tanár
Popp József	az MTA Doktora (közgazdaságtudományok)	tud. főig. helyettes

mányok Doktori Iskola. A DI névadója a két világháború között a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem nemzetközileg elismert professzora volt, aki a

különösen a szövetkezetelmélet és a szövetkezetpolitika, az élelmiszer-gazdaság integrációs kapcsolatai, a statisztika és a marketing területén alkotott maradandót.

Megemlítjük, hogy Dr. Ihrig Károly tanítványai közül az elmúlt évtizedekben, többen – így például Dr. Mátyás Antal és Dr. Tomcsányi Pál akadémikusok – kiváló oktatóként és kutatóként szolgálták hazánkat, s valamennyien nagy tisztelettel emlékeznek volt professzorukra.

Kutatási terület: a szélesebb értelemben vett agribusiness makro- és mikrogazdasági, továbbá a vidékfejlesztéssel összefüggő kérdései.

A doktori iskolán belül két doktori program működik:

Tantárgyfelelős oktató	Tantárgy
Kötelező tárgyak	
Dr. Ertsey Imre egyetemi tanár	Kvantitatív módszertani ismeretek
Dr. habil. Berde Csaba egyetemi tanár	Vezetés- és szervezélmélet
Dr. habil. Nábrádi András egyetemi tanár (a tárgyat korábban Dr. Pfau Ernő egyetemi tanár oktatta)	Vállalati gazdaságtan
Dr. Kuti István egyetemi docens	Közgazdaságtan – Makroökonómia
Dr. Kuti István egyetemi docens (a tárgyat korábban Szolnokiné Dr. Karkus Mária egyetemi docens oktatta)	Közgazdaságtan – Mikroökonómia
Dr. Mészáros Sándor c. egyetemi tanár	Kutatásmódszertan
Dr. Szabó Gábor egyetemi tanár	Agrárgazdaságtan és agrárpolitika

- Az élelmiszer-gazdasági vállalkozások és a vidékfejlesztés gazdaságtana (vezető: Dr. Szabó Gábor egyetemi tanár, a közgazdaságtudomány doktora).

- A társadalmi aszimmetriák jellemzői és azok kezelhetősége (vezető: Dr. Borsos János professor emeritus, a mezőgazdasági tudományok doktora).

A DI a Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centrumában, az Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kara keretében működik.

A doktori iskola törzstagjai

A DI törzstagjai: a Kar főállású egyetemi tanárai mellett, Dr. habil. Herdon Miklós egyetemi docens, továbbá az Agrárgazdasági Kutató Intézet tudományos főigazgató-helyettese, Dr. habil. Popp József .

A doktori iskola törzstagjai

A törzstagok számának növelését elsőrendű feladataink közé soroljuk.

A DI oktatói tevékenysége

Az első öt tanévben évente átlagosan 8 fő, a következő öt évben 11 fő, míg a legutóbbi öt évben 17 fő volt beiratkozott hallgatóink száma. Egyértelműen nőtt a nappali képzésre felvettek száma is, akik gyakorlatvezetőként jelentős mértékben segítettek oktatómunkánkat.

A legutóbbi években néhányan vállalati ösztöndíjjal kerültek be a nappali hallgatók közé.

A DI keretében jelenleg 7 kötelező és 13 szabadon választható tantárgy oktatására kerül sor.

A kötelező tárgyakat az alábbi kollégák oktatják, illetve oktatták.

A kötelező tárgyak oktatói

A szabadon választható tantárgyak esetében arra törekszünk, hogy:

- a választott tárgyak minél jobban segítsék a doktorandusz választott témájában való elmélyülést,

- a Kar valamennyi tanszékének az oktatói kapjanak lehetőséget az oktatásra.

Kutatómunka

A kutatási témák a DI programjainak megfelelően – elsősorban, de nem kizárólag – a szélesebb értelemben vett agribusiness makro- és mikroökonómiai összefüggéseire, továbbá az utóbbi években, a vidékfejlesztés gazdasági-társadalmi problémáira is irányulnak. A kutatási témák választása során előnyben részesítjük az Észak-alföldi régióhoz kapcsolódó témaköröket. A doktoranduszok tanulmányi és kutatómunkáját több mint 40 egyetemi és főiskolai vezető oktató (tanárok és docensek), valamint kutatóintézeti szakember segíti.

2008. júniusáig 51 fő kapott doktori fokozatot doktori iskolánkban. Az elmúlt években a legtöbben számviteli és pénzügyi, vállalatgazdaságtani, továbbá vezetési és szervezési területen szereztek doktori

diplomát. Az eddigiekben a legeredményesebb témavezetőknek Dr. Berde Csaba, Dr. Kozma András, Dr. Nábrádi András és Dr. Nemessályi Zsolt professzorok bizonyultak. Egyre inkább előtérbe kerülnek a vidékfejlesztéssel, a környezetvédelemmel, továbbá az Európai Unió agrárpolitikájával kapcsolatos kutatások is.

A DI kutatómunkáját több intézmény munkatársai segítik, a témavezetők közé egyre több külső szakembert tudunk bevonni, ami a doktoranduszok látókörét szélesíti és az elhelyezkedési esélyeiket is növeli.

PhD hallgatóink sikeresen szerepelnek a doktoranduszok számára rendezett OTDK és más konferenciákon, mobilitásuk és teljesítményük elismerést nyert más doktori iskolák részéről is. A DI-ben doktori fokozatot szerzett fiatal kollégák közül többen elnyerték a Bolyai Ösztöndíjat.

A DI széleskörű és élő hazai kapcsolatrendszerrel rendelkezik. Az mezőgazdasági felsőfokú intézmények

Műhelymunka a doktori iskolában

mellett elsősorban az Agrárgazdasági Kutató Intézettel, az MTA Közgazdaságtudományi Intézetével, valamint a Budapesti Corvinus Egyetemmel működünk együtt.

A doktori iskola széleskörű nemzetközi kapcsolatokkal is rendelkezik. E kapcsolatok többségét a DE Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kara által kötött intézményközi szerződések alapozzák meg. A kapcsolatok másik része az EU projektekben való együttműködések révén alakult ki. Végül a Kar kutatóinak személyes kapcsolatai is hozzájárulnak a nemzetközi együttműködések elmélyítéséhez.

Kapcsolataink sokrétűek:

- Tapasztalatcsere a PhD képzések rendszerét és követelményeit illetően.
- A tananyagaink frissítéséhez és korszerűsítéséhez hozzájutunk tantervekhez és különböző kiadványokhoz.
- A PhD hallgatóink és doktorjelöltjeink egyre gyakrabban utaznak ki a különböző országokba, egyelőre sajnos többnyire rövidebb időre, de jelentős erőfeszítéseket teszünk annak érdekében, hogy a több hónapos tanulmányutak kerüljenek előtérbe.
- Jelenleg az európai kapcsolatok (Ausztria, Németország, Hollandia, Csehország, Románia) dominálnak, a tengerentúli együttműködések gyakorlatilag az USA-ra korlátozódnak (az Iowa State University-vel való együttműködésünk több mint 10 éves múltra tekint vissza, és a Stanley Johnson ösztöndíjjal 5 PhD hallgatónk töltött 1-1 hónapot az egyetemen).
- Az elmúlt években több alkalommal került sor külföldi professzor előadására a különböző kurzusok keretében, de idegen nyelvű teljes kurzus indítása még csak a terveinkben szerepel.

KERPELY KÁLMÁN NÖVÉNYTERMESZTÉSI ÉS KERTÉSZETI TUDOMÁNYOK DOKTORI ISKOLA

Az első doktori (PhD) programok elfogadása óta eltelt időszakban jelentősen változtak az oktatás-kutatás szemléleti feltételei és feladatai. Előtérbe kerültek a hangsúlyozottan interdiszciplináris jellegű kutatások, a talaj, a víz- és a környezet tudomány területeken is. Ez indokolta, hogy a Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma jogelődjénél, a Debreceni Agrártudományi Egyetemen 2000-ben „A talaj, a víz és a környezet közötti kölcsönhatások” címmel új doktori program induljon.

A doktori program támaszkodott a DATE 1993-ban akkreditált „Növénytermesztés-Agroökológia” PhD programjában kialakult tudományos tradíciókra, a kutatási hagyományokra, a program oktatóinak e téren szerzett kutatási tapasztalataira és eredményeire, valamint a kutatásokat támogató infrastruktúrára.

A rendszerváltás óta a gazdasági és társadalmi változások a talajtan és a kapcsolódó tudományágak területén is felerősítették azokat az új kutatási irányokat, melyeknek egyes elemei részben az előző kutatási programban is megvoltak. Azonban több figyelmet fordítunk a talajok pufferoló, átalakító és természetes öntisztuló képességének megismerésére, szabályozására, valamint a talajban és tágabban vett környezetében lejátszódó, a talaj minőségét nagymértékben befolyásoló jelenségek vizsgálatára és értelmezésére. Igényként jelentkezett azoknak a folyamatoknak a kutatása, amelyek a talaj és a talajvízkészletek szennyezéséhez vezettek.

A talajtan és talajhasználatlan fejlesztését szolgáló programban az együttműködő egyetemek és kutatóintézetek tudományos tevékenységét oly módon sikerült ötvözni, hogy mind a közvetlenül érintett természettudományok, mind a műszaki tudományos szakterületek

új kutatási irányjai nagyobb hangsúlyt kaptak. Kiemelt célként fogalmazódott meg a szakterületen alkalmazható célravezető környezetvédelmi technológiák tudományos megalapozása és fejlesztése.

A kutatómunka legfontosabb alapja az Európában egyedülálló és elismert Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum szántóföldi multifaktoriális (vetésváltás x talajművelés x trágyázás x öntözés x növényszám x genotípus) 1984-ben alapított tartamkísérlet és azok tudományos eredményei. A program erősségének számított ezen kívül a nemzetközi beágyazottság, a hallgatók rendszeresen bemutatták eredményeiket nemzetközi konferenciákon.

2002-ben a Magyar Akkreditációs Bizottság 2002/2/III. sz. határozatával akkreditálta Multidiszciplináris Agrártudományok Doktori Iskolát (MAB kódszáma: D53).

Majd a MAB plénuma a 2003/5/II/1. sz. határozata alapján módosította a doktori iskola tudományte-

rületi és tudományági besorolását: Interdiszciplináris: 1. Természettudományok (1.4. Földtudományok), 4. Agrártudományok (4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok).

A korábbi doktori program és az új doktori iskola között folytonosságot jelent az is, hogy a doktori iskola vezetője dr. Nagy János DSc, programvezető.

A doktori iskola jelentősen kibővítette kutatási spektrumát, kiszélesítette a képzésben részt vevő oktatók körét. Ennek megfelelően az Interdiszciplináris Agrár- és Természettudományok Doktori Iskola bázisa szélesebb lett.

A doktori iskola több tudományág és kutatási terület – földművelés, földtudomány, növénytermesztés, kertészet, növényvédelem, talajhasználat, talajvédelem, talajjavítás, agrometeorológia, agrár-műszaki, kertészeti biotechnológia és a területfejlesztés – bevonásával kutatja a fenntartható mezőgazdálkodás leghatékonyabb módjait, módszereit és fejlesztési lehetőségeit. A ku-

Tárgyalások a Chibai Egyetem képviselőjével

tatási program célja a mezőgazdálkodással kapcsolatos kutatások kiszélesítése.

A kutatási eredmények – elsősorban az Észak-Alföldi Régióban – megalapozzák a mezőgazdasági földhasználat és a területfejlesztés hatékonyságának javítását, biztosítva azt, hogy a beavatkozások környezetkímélők, valamint eleget tesznek a fenntartható gazdálkodás követelményeinek.

A doktori iskolában Földhasználat-Területfejlesztés, Agrárműszaki, Környezetgazdálkodás, Kertészet, Kertészeti Biotechnológia doktori program működik.

Földhasználat-Területfejlesztés doktori program

Programvezető: Nagy János DSc

Programvezető-helyettes: Szász Gábor DSc

A doktori iskola kutatja a földhasználati rendszerek és a mezőgazdálkodás hatását a természeti erőforrások (víz, talaj, levegő) állapotára és változásaira. A DI programjában az oktatás mellett fontos szerepe van a kutatás-fejlesztésnek: a termőhely-specifikus technológiák fejlesztése, a talajhasználat vizsgálata és értékelése a növények növekedésére, a kórokozók, kártevők és gyomok elszaporodására, a talajéletre, a tápanyag és humuszmérlegre, a talajban tárolt nedvesség hasznosítására. Kiemelt feladat a fenntartható agrárfejlődés nélkülözhetetlen elemének a talajvédelemnek vizsgálata, a talajerózió, a defláció, az elsavanyosodás, a szikesedés, a fizikai, kémiai és biológiai degradáció, a talaj tápanyagforgalmának elemzése, értékelése. Fontos kutatási terület az okszerű talajhasználat, a talajok termőképességének fenntartása (korszerű, környezetbarát agrotechnika és tápanyag-gazdálkodás, talajkímélő öntözés). Fontos a talajélet, talajszerkezet és talajművelés hatásának vizsgálata a víz és tápanyag felvehetőségére és hasznosulására. A gazdálkodás közgazdasági és környezeti szempontból optimális szintjének és módszereinek meghatározása. Az új tudományos eredmények gyakorlati alkalmazhatóságának vizsgálata, hatáselemzése a gazdálkodás eredményességére.

Agrárműszaki doktori program

Programvezető: Sinóros-Szabó Botond DSc

A doktori iskola több tudományág számos – egymással összetartozó, kiegészítő és egymást kölcsönösen feltételező – kutatási terület összehangolt tanulmányozásával vizsgálja a fenntartható fejlődés és a fenntartható mezőgazdaság hatásvédelését, szerkezeti ki- és átalakítását, illetve az ezekhez tartozó rendszereket, módszereket és eljárásokat, valamint a fejlesztési lehetőségeket.

Az agrárműszaki tudományterületet összességében, de részterületeiben is átfogja a rendszerszemléletű, „részösszefüggéseket” elemző, hatékonyságnövelésre koncentrálnó lokális és globális összefüggéseket figyelembevevő energetikai analízis és szintézis, amely egyaránt magába foglalja úgy a készletenergiákat, mint a megújuló energiák tudományterületeit.

A biomassa (termelés – feldolgozás – felhasználás) környezetgazdálkodási nézőpontú tudományos vizsgálata számos új – eddig nem tisztázott – megoldást és adaptációt rejt magában. E tudományos terület sokirányú és szerteágazó lehetőségei közül kiemelhető a szervesanyagok fermentációval történő környezet-harmonikus átalakítása és bioenergia előállítása, az olaj- és keményítőtartalmú növények komplex vizsgálata és a folyékony bioenergia előállítás, valamint a biomassa hőhasznosítás szakterületei és azok vizsgálata.

Környezetgazdálkodás doktori program

Programvezető-helyettes: Tamás János DSc

A talajdegradációval, a talajszennyezéssel és szennyeződéssel összefüggő folyamatok részletes feltárása, megelőzése, kedvezőtlen hatásaiknak csökkentése, valamint az ezeket befolyásoló tényezők vizsgálata laboratóriumi és szabadföldi kísérletekben, illetve célmodellekkel. Vizsgálni kell azokat az alapvető folyamatokat, törvényszerűségeket, amelyek befolyásolják egyrészt a talajok minőségét és használatát, másrészt

meg kell ismerni a degradált és szennyezett talajokban lejátszódó folyamatokat. A rendelkezésre álló ismeretek alapján lehetséges kiválasztani a hatékony remediációs, stabilizációs és meliorációs eljárásokat. Fontos feladat az alkalmazható vizsgálati módszerek és eszközök kiválasztása, fejlesztése. A különböző talajt tisztító folyamatok parametrizálása, modellezése.

A környezetgazdálkodás tudományterületének vizsgálata feltételezi és egyben igényli a természeti erőforrások felhasználási nézőpontú vizsgálatát és hatáselemzését.

Kertészeti doktori program

Programvezető: Szabó Zoltán DSc

Programvezető-helyettes: Nyéki József DSc

A kertészet a magyar agrárgazdaság legszínesebb és legsokoldalúbb mezőgazdasági ágazata. Kertészeti termesztésünk jelentős változások előtt áll. Az Európai Unióhoz történt csatlakozás a hazai kertészeti termesztés számára nagy kihívás, de az ágazat fejlődéséhez eddig soha nem remélt lehetőséget is jelent. Az ágazat fejlesztése jól illeszkedik a mezőgazdaság modernizációjának programjába, módot ad alapvető fontosságú élelmiszerek termelésére, kézimunka-igényes ágazat révén a foglalkoztatási szint fenntartására és megfelelő termelői jövedelmek elérésére.

A versenyképesség megtartása, illetve növelése érdekében meg kell újítani a biológiai alapokat, új technológiákat kell kialakítani és bevezetni a termesztésbe. A fejlesztéshez elengedhetetlen, hogy a kertészet minden területén felkészült, a hazai és nemzetközi ismereteket szintetizáló, az ismeretek hatékony átadására képes szakemberek irányítsák a változásokat. Az oktatásban és a kutatásban kiemelt szerep jut a doktori iskolában végzett doktoranduszoknak.

Kertészeti biotechnológiai doktori program

Programvezető: Fári Miklós Gábor DSc

Programvezető-helyettes: Nemeskéri Eszter CSc

A kertészeti biotechnológia az elmúlt mintegy három évtized során a biotechnológián belül új, rendkívül dinamikus fejlődő ágként alakult ki, és e terület rendkívül dinamikus fejlődik. Többek között magába foglalja a kertészeti növények sejt- és szövettenyésztését, molekuláris biológiáját, genetikai transzformációt valamint az ún. molekuláris nemesítés legfejlettebb módszereit. Magyarországon elsőként az Interdiszciplináris Agrár- és Természettudományok Doktori Iskola fogadta be a kertészeti biotechnológiát önálló programként. Ennek az alapja az a felismerés, hogy az Észak-alföldi Régió jövőjében a legfejlettebb kertészeti termesztés csak úgy rendezkedhet be sikerrel közép- és hosszútávon, ha a kertészet elméletét a legmagasabb tudományos színvonalon alapozza meg. Ezt a feladatot szolgálja jelen doktori iskola. Sikeres működésének minden feltételét a Debreceni Egyetem biztosítani tudta. A 2005. év második felében átadásra került Élettudományi Központ épületében több mint 250 m² saját kutató laboratóriumokkal, és egyéb rendkívül színvonalas kutatási térrel rendelkező sejt képezi a jövő programjának a gerincét, a már évek óta sikerrel működő eddigi kertészeti biotechnológiai egységeken kívül. A kertészeti biotechnológiai program fő K+F hátterét a Debreceni Egyetem Regionális Tudásközpont képezi. A kutatási témák az alábbiak: zöldségnövények szelenizálása rákellenes programok részeként; magas antioxidáns aktivitású funkcionális gyümölcs és zöldségporok előállítása; melatoninban és más biológiailag aktív anyagokban gazdag meggy fajták/klónok kiválasztása; szárazságnak, és légköri aszálynak ellenálló egynyári virágok, valamint zöldbabfajták nemesítése; új dísznövény nemzetség- és fajhibridek előállítása; új, alternatív kertészeti növényfajok biológiai potenciáljának meghatározása és kiterjesztése; únemesítés bevezetése; bioreaktor technológia kialakítása és bevezetése a kertészeti növények klónozásában; magasabb

hatóanyagtartalmú gyógynövényfajták előállítására; új felhasználásra alkalmas ipari paprikafajták nemesítése molekuláris nemesítéssel és androgenezissel.

A doktori iskola keretében különleges kutatási és oktatási együttműködésre kínál alkalmat, hogy Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja (MTA RKK) és a Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma (DE AMTC) között a területi (regionális), valamint az agrár- és vidékfejlesztési tudományok kapcsolatainak szorosabbra fűzése és elmélyítése céljából, 2001 májusában hivatalos együttműködési megállapodás született. A két intézmény, az eddigi együttműködés tapasztalatainak kölcsönösen pozitív megítélésére alapozva, 2006. november 9-én megújította a megállapodást. Az elméleti és módszertani szempontokból egymáshoz számos területen szoros szálakkal kötődő két tudományterület – eleget téve az európai uniós kihívásoknak – szövetkezett annak érdekében, hogy a modern regionalizmus szemszögéből sokoldalúan tudja elvégezni tudományos igényű vizsgálatait. A kétoldalú megállapodást aláírók megteremtik a doktori iskolában azokat a feltételeket, amelyek az országban egyedülállóan biztosítják az agrár és regionális tudományok összefüggéseinek magas színvonalon történő oktatását és kutatását.

Az együttműködésben az MTA RKK részéről meghatározó szerepet játszik Horváth Gyula főigazgató, az MTA doktora, egyetemi tanár, Széchenyi-díjas kutató, az Academia Europaea tagja, valamint a kutatóhálózat Debreceni Osztálya, amely a hatékonyabb, napi együttműködés érdekében a doktori iskolával egy épületben nyert elhelyezést.

A doktori iskola a – kétoldalú megállapodása keretében – regionális tudomány oktatásába igen magas kompetenciával és tudományos elismertséggel rendelkező tisztségviselőt tud bevonni dr. Baranyi Béla DSc személyében az MTA Regionális Kutatások Köz-

pontjából. Így a Debreceni Egyetemnek lehetősége van a MTA RKK Debreceni Osztály teljes kutatóállományával együttműködni, valamint lehetőség van a kutatás feltételeinek differenciált, összehangolt fejlesztésére, a párhuzamosságok elkerülésére.

Több mint 10 éve kölcsönösen előnyös együttműködés alakult ki a doktori iskolai Iskola és a Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézete (kihelyezett tanszék) között. Az együttműködési megállapodás lehetőséget biztosít a környezeti rendszer-tudomány mezőgazdasági alkalmazásainak további kutatására, a kutatók hatékony bevonására, együttműködésre.

A DI doktori iskola széleskörű és dokumentálható nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik. Az alábbiakban a legfontosabbakról adunk rövid áttekintést.

Kétoldalú nemzetközi együttműködés jött létre a Readingi és a Wageningeni Egyetemmel. Az együttműködés célja:

- közös kutatási tevékenység,
- speciális rövid-távú tanulmányi programok,
- tudományos anyagok és egyéb információk cseréje,
- tudományos találkozók és szemináriumokon való részvétel,
- oktató- és PhD hallgatók cseréje az intézmények között,
- részvétel az európai kutatási, fejlesztési és oktatási programokban,
- közös konzultációs tevékenység.

Rood J. Summelfield és Peter J. Gregory (Readingi Egyetem) professzorok a doktori képzésünkben és a közös kutatási programokban folytatott eredményes munkáját 1999-ben Egyetemünk „Doctor Honoris Causa” cím adományozásával ismerte el.

A Genti, Upsalai, valamint a Wageningeni Egyetem és Kutató Központ tevételesen támogatja munkánkat.

Minden évben 20 fő külföldi hallgató vesz részt gyakorlati képzésünkben.

A DI felszereltsége megfelel a hazai, ill. nemzetközi elvárásoknak. A doktori iskolához kapcsolódó intézetek műszeres ellátottsága elsősorban az elmúlt évtized pályázati lehetőségeinek köszönhetően jelentősen fejlődött.

Tekintettel a doktori iskola profiljára, az egész országból vár hallgatókat. A képzési programok külföldi hallgatók számára is vonzóak lehetnek, az iskola tagjai készek azokat angol nyelven közvetíteni.

A hallgatók teljes képzését a felvételtől a kurzusokon való részvételen, a kutatómunkán, az értekezés megírásán keresztül a doktori védésig az DE Doktori Szabályzata, az egyes részleteket a DE AMTC Doktori Szabályzata tartalmazza. Hallgatóink a képzésben ezen, szabályzatban lefektetetteknek megfelelően vesznek részt.

A hallgatók a képzésük során 3 különböző típusú kurzust hallgathatnak kötelező, ill. választható jelleggel.

1. általános kurzusok (kötelező): Földhasználat, Statisztika, kutatómódszertan.
2. speciális kurzusok: az egyes tudományterületek által meghirdetett kurzusok tartoznak (pl. A talaj és a környezet, Környezetgazdálkodás és környezetvédelmi technológiák, Kertészet és környezet, Terület- és vidékfejlesztés, Az Európai Unió regionális- és strukturápolitikája, stb.).
3. Választható jelleggel a témához kapcsolódó meghirdetett kurzusok (Talajfizikai, Talajbiológia, A trágyázás környezeti hatása, Növény és környezet, Vízgazdálkodás, Precíziós mezőgazdaság, Csonthéjasok termesztése, Korszerű fajtahasználat a gyümölcsstermesztésben, Támogatási rendszerek az Európai Unióban és Területfejlesztés – vidékfejlesztés és a regionalitás stb.).

Az egyetemen belüli átjárhatóság lehetővé teszi, hogy hallgatóink a DI kurzusain kívül a témához kapcsolódó doktori iskolák kurzusait is hallgathassák és

A doktori iskola végzett doktoranduszainak avatása

ezáltal képzésüket szélesítsék. A doktori iskola szívesen fogadja fokozatszerzésre a határon túli hallgatókat is.

A hallgatók 1999/2000-es tanévben kezdték meg tanulmányaikat. A felvett doktoranduszok száma 115 fő (40 nappali, 47 levelező, 28 egyéni felkészülő), közülük abszolutóriumot szerettek száma 47 fő, akik közül sikeresen fokozatot szerettek száma 38 fő (7 nappali, 12 levelező, 19 egyéni felkészülő). A regionális tudomány összefüggéseinek felhasználásával 9, az agrotechnikai tényezők hatásának és kölcsönhatásának elemzéséből 14, a környezetgazdálkodás és környezetvédelem területén 7, agrárműszaki területen 5 és kertészeti témában 3 tudományos dolgozat született.

A doktori iskolát 15 törzstag (11 DSc, 3 CSc és 1 professor emeritus) alapította. Törzstagok: Nagy János, Baranyi Béla, Blaskó Lajos Fári Miklós, Kátai János, Kővics György, Nyéki József, Nyiri László, Rajkai Kálmán, Soltész Miklós, Sinóros-Szabó Botond, Szabó Zoltán, Szász Gábor, Tamás János, Thyll Szilárd. A törzstagok mellett 1 professor emeritus, 3 egyetemi magántanár, 12 docens, 5 tudományos főmunkatárs és 6 tudományos munkatárs segíti és irányítja a hallgatók képzését, valamint kutatási tevékenységét.

2007-től a doktori iskola Kerpely Kálmán akadémikus, növénytermesztő egyetemi tanár, a magyar rozs-

és dohánytermesztés, illetve a talajerőgazdálkodás, a műtrágyázás fejlesztésének kiemelkedő gyakorlati szakembere nevét viseli.

A Debreceni Egyetem AMTC-n a 4 doktori iskolában 15 évvel ezelőtt, 1993-ban megindult Ph.D. doktori képzés folyamatosan bővülve és tartalmilag megújulva mind mennyiségi, mind minőségi szempontból eredményesen betöltötte és betölti a tudományos képzésben és egyetemi oktatói utánpótlásban a szerepét.

Célunk, hogy az eddigi doktori iskolákat megerősítve, további tudományterületeken bővítsük a doktori programokat, lehetőség szerint a későbbiekben akkreditáljunk új doktori iskolákat. A hazai képzés mellett elengedhetetlenül fontosnak ítéljük azt, hogy a doktori iskoláink bekapcsolódjanak a nemzetközi tudományos képzési rendszerbe, azaz a fejlődő és fejlett országokból fogadjunk Ph.D. hallgatókat. Tovább kell erősíteni a már meglévő hazai és külföldi kapcsolatrendszerünket az egyes doktori iskolák esetében. Megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy a doktori iskoláinkban fokozatot szerzett hallgatóink már napjainkban is elismert egyetemi oktatók, tudományos kutatók és egyre növekvő számban töltenek be felelősségteljes beosztásokat a versenyszféra különböző vállalatainál, mely tendencia a jövőben tovább fog erősödni.

A DEBRECENI EGYETEM AGRÁR - ÉS MŰSZAKI TUDOMÁNYOK CENTRUMÁNAK KUTATÓINTÉZETEI

KARCAGI KUTATÓ INTÉZET

Zsigrai György

A KUTATÓ INTÉZET RÖVID TÖRTÉNETE

Alapítás éve: 1947

Karcagi Állami Növénynevelő Telep (1947-1955)

A II. világháborút követően a földművelési tárca vezetése egy a Közép-Tiszavidék kedvezőtlen agroökológiai adottságai között folytatott mezőgazdálkodási tevékenység problémakörének kutatásával foglalkozó kutatóintézet létrehozásáról határozott. A Karcagi Mezőgazdasági Középiskola épületei, illetve területe egy részének igénybe vételével, a Bödönháti Nemesítő és Kísérleti Telep nemesítési alapanyagára alapozva Dr. Vezekényi Ernő irányítása alatt megalakult a Karcagi Állami Növénynevelő Telep. Alapfeladata a térségben jelentősebb szerepet betöltő gazdasági növények (takarmányrépa, szegletes lednek, őszi búza, stb.) nemesítése volt. 1952-ben a kutatók száma már 8 fő, a rendelkezésre álló terület 4000 kh, a nemesítési munkába vont növényfajok száma pedig 15 volt. A kutatási tevékenység kiterjedt az agrotechnikai fejlesztés, illetve a szikjavítás kérdéskörére is.

Nagykunsági Mezőgazdasági Kísérleti Intézet (1955-1970)

1955-ben egy korábbi kormányhatározat végrehajtási utasítása értelmében a Karcagi Állami Növénynevelő Telep Nagykunsági Mezőgazdasági Kísérleti Intézet néven tájkutató intézetté alakult Szolnok megyére, illetve Hajdú-Bihar megye bihari területeire kiterjedő hatáskörrel. Feladata a táj növénynevelése, növénytermesztési, állattenyésztési, illetve üzemszervezési problémáinak kutatása volt. A Szarvasi Öntözési Kutató Intézettől 1958-ban csatolták a karcagi intézethez a kisújszállási és a kunhegyesi kísérleti telepeket, amelynek eredményeként a kutatási feladatok öntözési kutatásokkal bővültek. Ebben az időszakban alakították ki a Kutató Intézet új központi telephelyét. A gazdasági épületeket 1957-ben, a főépületet 1960-ban adták át. A talajművelési kutatások 1955-ben kezdődtek el. Igen nagy hangsúlyt kaptak a szikes, illetve réti talajokkal kapcsolatos talajművelési, öntözési és egyéb agrotechnikai kutatások.

Talajművelési Kutató Intézet (1970-1976)

Az 1960-as évek végén a nagyobb kutató intézetekben profiltisztítást hajtottak végre, aminek eredményeként egy-egy konkrét témakörre szakosodott, országos jellegű feladatok ellátására is alkalmas intézetek alakultak ki. Ennek megfelelően a MÉM, mint irányító hatóság a karcagi Kísérleti Intézet nevét Talajművelési Kutató Intézetre módosította, amelynek feladatát országos hatáskörrel 1970-től kezdődően a talajművelési rendszerek és módszerek, valamint a különböző talajok talajjavítási eljárásainak fejlesztésére irányuló komplex kutatásokban jelölte ki. Emellé társult a bükkönyfélék, a szegletes lednek, a szudánifű, a köles és a mohar nemesítése és termesztéstechnológiájuk fejlesztése. Ebben az időszakban a Talajművelési Kutató Intézet nevéhez kötődik a „Korszerű talajművelési rendszerek, módszerek, valamint talajjavítási eljárások komplex kutatása” című országos kutatási célprogram kidolgozása, valamint a végrehajtás koordinálása.

DATE Kutató Intézete, Karcag (1976-1999)

A Talajművelési Kutató Intézet a MÉM utasításra 1976. júniusában a Debreceni Agrártudományi Egyetemhez került DATE Kutató Intézete néven, részben önálló gazdálkodási tevékenységet folytató szervezeti egységként. A Kutató Intézet fontos szerepet játszott a „K-9. Talajtermékenység fokozása alapvetően új irányok kidolgozásával”, „Egyéb takarmánynövények nemesítése és fajtafenntartása”, valamint a „Gyepgazdálkodás fejlesztésének komplex kutatása” című országos szintű kutatási feladatok megvalósításában. A Debreceni Agrártudományi Egyetem, az FM Szakoktatási és Kutatási Főosztálya, valamint az Agrárkutató Intézmények aktív együttműködése tette lehetővé a „G-9. A talajtermékenység fokozását, az elsődleges biomassza termelés gazdaságos növelését megalapozó fontosabb K+F feladatok” című program kidolgozását és megvalósítását az

1980-as években. A program keretében a meliorációs, valamint talajhasználati és talajművelési projektekben résztvevő kutatóhelyek koordinálását a Karcagi Kutató Intézet végezte.

Debreceni Egyetem AMTC Karcagi Kutató Intézet (2000 -)

A felsőfokú oktatás intézményrendszerének átalakítása eredményeként a Kutató Intézet 2000. január 01-én a Debreceni Egyetem szervezeti rendszerébe integrálódott, bár az integráció eredményeként elvesztette önálló jogi személy státuszát. Alapító intézménye az Egyetem Agrártudományi Centrumának. A kutatási feladatok nagyobb részt a Közép-Tiszavidék mezőgazdasági hasznosításával, illetve a talajaink védelmével kapcsolatos problémák körére terjed ki. Ennek megfelelően nemesítési, agrotechnikai, talajtermékenységi, talajvédelmi, talajhasznosítási, talajművelési, juhászati,

gyepgazdálkodási és vidékfejlesztési jellegű témakörök képezik a Kutató Intézet kutatási alapfeladatait. A K+F tevékenység köre az utóbbi évtizedben kibővült, aminek eredményeként fontos és perspektivikusnak mondható kutatásokat kezdtünk bioenergetikai, és a talajok szénforgalmával kapcsolatos témakörökben is. A Kutató Intézet munkatársai egyre több tématerületen bekapcsolódnak az AMTC karain folyó graduális oktatási tevékenységbe, telephelyei pedig egyre jelentősebb bázisát képezik a BSc képzésben a korábbinál nagyobb jelentőséget kapó gyakorlati oktatásnak.

AZ INTÉZET ÉLETÉBEN MEGHATÁROZÓ VEZETŐK ÉS SZAKEMBEREK

Korábbi igazgatók:

Dr. Vezekényi Ernő (1947-1960)

A Karcagi Állami Növénynevelő Telep munkájának elindítója, takarmányrépa, szegletes lednek, őszi búza, valamint pázsitfű fajok nemesítője. Kutatásokat végzett a szikes gyepék javítása, a szikes és réti talajok művelése terén. Több állami kitüntetés birtokosa.

Dr. Sípos Sándor (1960-1963)

Irányítása alatt megerősödtek az intézet talajművelési tárgyú kutatásai. Nevéhez kötődik a nehéz fizikai féleségű talajok művelésének kutatását célzó kísérletek megszervezése, illetve országos szinten történő koordinálása. A „Talajtermékenység” című tudományos folyóirat szerkesztője.

Dr. Kurucz Gyula (1963-1980)

Az MTA doktora, a DE AMTC AVK Professor Emeritus-a. Irányítása alatt megszilárdult a Nagykunsági Mezőgazdasági Kísérleti Intézet kutatási profilja, amelyben nagy hangsúlyt kaptak a talajtermékenységi,

illetve meliorációs tematikájú kutatások. Országos szinten is jelentős ökonómiai vizsgálatokat folytatott a talajjavítás és melioráció témakörében. A TCP-7, valamint a G-9 K+F programok egyik vezetője.

Dr. Borsos János (1980-1982)

Az MTA doktora, a DE AMTC AVK Professor Emeritus-a. Fontos kutató-elemző munkát végzett a mezőgazdasági vállalatok gazdálkodásának ökonómiai elemzésében, majd a dohányvertikum gazdasági összefüggéseinek feltárásában. Irányítása alatt a Kutató Intézetben jelentős szerepet kapott az ökonómus szemléletmód, ami hozzá segítette az intézetet a presztízsének elmélyítésében. Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjének birtokosa.

Dr. Nyiri László (1982-1992)

Az MTA doktora, a DE AMTC MTK Professor Emeritus-a. Több országos szintű kutatási program vezetője, a mezőgazdasági tudomány doktora, az MTA Tudományos Minősítő Bizottságának tagja. Intézeti feladatai mellett a Debreceni Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Karán a földműveléstan című tárgy professzora. A savanyú talajok javításának egyik legismertebb hazai szaktekinélye. Vezetése alatt kristályosodott ki a Kutató Intézet K+F profilja.

Dr. Józsa Árpád (1992-2002)

Jelentős tevékenységet végzett a térség mezőgazdasági nagyüzemei tevékenységének közép- és hosszú távú tervezésében. Felelős tervezőként részt vett a Tisza-tó kialakításához kapcsolódó mezőgazdasági tervezésben, tanulmányok készítésében. Jelentős eredményeket ért el a „Korszerű talajművelési rendszerek, módszerek” című kutatási célprogram keretében a talajművelés ökonómiai, üzem- és munkaszervezési kérdéseinek elemzése terén. 1979-83. között a DATE

Kutatásszervezési Osztályának vezetőjeként részt vett az egyetemi kutatások koordinálásában.

Jelenlegi igazgató:

Dr. Blaskó Lajos (2002 -

Az MTA doktora, a DE AMTC MTK Víz- és Környezetgazdálkodási Tanszék egyetemi tanára. A nagy agyagtartalmú, hidromorf talajok javításának és hasznosításának lehetőségeit kutatja. Több cikluson keresztül volt a Kutató Intézet országos kutatási projektjeinek programtitkára, majd tudományos igazgatóhelyettese. Az MTA Talajtani és Agrokémiai Bizottságának tagja, 2007. óta az MTA Közgyűlés doktor képviselője. 2000-2004 között a Magyar Talajtani Társaság elnöke. A Kerpely Kálmán Doktori Iskola alapító tagja.

**KORÁBBI KUTATÁSOK ÉS FŐBB
EREDMÉNYEK**

A Kutató Intézet kutatási-fejlesztési tevékenységét a fennállása során zömmel négy, egymással összefüggő tématerületen fejtette fejti ki, amelyek terén elért főbb kutatási eredmények a teljesség igénye nélkül az alábbiakban foglalhatók össze:

- Kidolgoztuk az eredeti szerkezetű, nagy térfogatú liziméteres talajmonolit mintavételezési módszerét. Olyan liziméteres vizsgálatsorozatot valósítottunk meg, amellyel a különböző hidrológiai viszonyoknak a mélyben sós talajok fejlődési folyamatára gyakorolt hatása előrejelezhető. Meghatároztuk a különböző hidrológiai állapotok hatását a talaj nedvesség, valamint a N, P, K, Ca, Mg és Na tartalmának vertikális mozgására, anyagmérlegére és ezek dinamikájára.
- Kidolgoztuk a savanyú talajok Ca, Mg visszapótlásának részletes, üzemi alkalmazástechnológiáját, bevezettük a gyakorlatba az önporló dolomitokkal történő talajjavítást.
- Granulált kohósalak és altalajkeverék felhasználásával költség- és energiatakarékos réseléssel talajnedvesség-szabályozási technológiát dolgoztunk ki, amely alkalmas a homoktalajok vízrendezésére is.
- A különböző CaSiO_3 -tartalmú anyagok felhasználásával talajjavítási technológiát dolgoztunk ki az erősen savanyú talajok fizikai és kémiai tulajdonságainak, illetve tápanyag-szolgáltató képességének javítására.
- Az idő- és energiatakarékosabb talajművelési eljárások kidolgozása során megállapítottuk, hogy a különböző középmelylazítók elsősorban a mélyművelést, míg a nehézkultivátorok a sekélyebb alpművelést igénylő növények talaj-előkészítésében perspektivikusak. A nehézkultivátorok és középmelylazítók alkalmazásával adott körülmények között, esetenként a szántást helyettesítve nemcsak jelentős üzemóra és üzemanyag takarítható meg, hanem az ezen eszközök alkalmazása utáni kisebb mértékű rögzépződés lehetőséget ad az elmunkálás menetszámának csökkentésére, a talajt jobban kímélő művelési rendszer alkalmazására.
- A vakondrénes mélylazításra alapozva továbbfejlesztettük az olcsóbb öntözési eljárást, amely kiválóan alkalmas a hígtrágyák környezetkímélő módon történő talajba juttatására, de az átmenetileg vetésváltásban kikapcsolt rizstelepek intenzív növényekkel történő hasznosítására is.
- Megállapítottuk a csernozjom, a réti és a szikes talajok talajművelésének művelési összetételét, időbeni alakulását, gépmunka ráfordításait és költségadatait.
- Különböző eredetű (kommunális, ipari és mezőgazdasági) és halmazállapotú, környezetszennyező szervesanyagok feldolgozására és trágyaként tör-

tendő hasznosítására 5 db szolgálati know-how-t dolgoztunk ki.

- Folyamatos legeltetést elősegítő gyeptelepítési és hasznosítási eljárásokat dolgoztunk ki. Ígéretes kísérleteink vannak egyes legeltethető szálastakarmányokkal a juhok legeltetési folyamatának nyári aszályos időszakban történő meghosszabbítására. Kialakítottuk a gépesített tömegtakarmányozás megoldásához szükséges etetőszint és tömegtakarmány önetető jászlat.
- Kidolgoztuk a bakhátas megoldást alkalmazó cserjesor telepítés technológiáját szolonyec talajon, amely egyéb kedvező hatások mellett alkalmas a legelőterületek szakaszolására.

Érvényben lévő szabadalmak:

- TÁP-KOMPOSZT (TERRASOL-komposzt) juhtrágya alapú komposzt gyártási technológia (Monori I., Csízi I., Blaskó L., Zsigrai G., Bíró B., Gyárfási I.),
- ALEX, őszi búza fajta,
- KG Magor, őszi búza fajta,
- KG Kunhalom, őszi búza fajta,
- KG Pusztá, őszi árpa fajta,
- Kunsági-2, őszi árpa fajta.

Szolgálati találmányok:

- „Eljárás a hígtrágya és a városi szennyvíz kijuttatására altalajöntözéssel.” (Kapocsi I.)
- „Eljárás a savanyú és egyben magnéziumhiányos talajok meszezéssel egyidejűleg történő melioratív magnézium utánpótlására.” (Nyiri L., Blaskó L., Balogh I., Kazó B.)
- „Juhtrágya kezelésére alkalmas készítmény, valamint eljárás juhtrágya és természetes ásványianyag alapú biokoncentrátum készítésére.” (Csontos I., Karuczka A., Kazó B., Kocsis I., Magyar J.)

- „Állattartó épület, főleg juhodály.” (Csontos I., Fábrián M.)
- „Nyári szállás legelőntartott állatok részére.” (Csontos I.)
- „Berendezés állatok önetetésére.” (Csontos I., Turai I.)
- „Eljárás és elrendezés a juh iparszerű legelőntartására.” (Csontos I.)
- „Eljárás fatelepítéssel kombinált kommunális szemét környezetvédő elhelyezésére.” (Kapocsi I., Csontos I., Józsa Á.)
- „Kondor őszi búza fajta.” (Fazekas M., Farkas B.)

Szolgálati know-how-k:

- „Lépcsőzetes biotrágya készítési eljárás félhíg állapotú szerves trágyákból, melléktermékekből és egyéb trágyákból.” (Csontos I., Kapocsi I., Karuczka A.)
- „Hígtrágyák és szennyvizek szántóföldi hasznosítására alapozott anyag- és energiatakarékos cukorcirok termesztési és komplex hasznosítási technológia.” (Kapocsi I., Csontos I., Lazányi J.)
- „Komplex technológia a kötött talajok talajvíz szabályozására és hasznosítására.” (Kapocsi I., András I.)
- „A egységes üzemi tápanyag-gazdálkodási rendszerbe beilleszthető önporló dolomitokkal történő új talajjavítási eljárás.” (Balogh I., Blaskó L., Nyiri L.)
- „Eljárás a zöldség növények Ca-, Mg- és K-trágyázására savanyú erdő- és homoktalajokra, az egyes növénycsoportok speciális igényeinek figyelembevételével.” (Balogh I., Blaskó L.)
- „Eljárás ötkomponensű, nyomelemekkel kiegészített talajjavító műtrágya alkalmazására és mezőgazdasági alkalmazástechnológiájára.” (Balogh I., Blaskó L., Nyiri L.)
- „Eljárás a N, P, Mg és N, P, K, Ca, Mg-tartalmú

Szántóföldi kísérletek Karcagon

- talajjavító műtrágyakeverék előállítására és mezőgazdasági felhasználására.” (Balogh I., Blaskó L., Nyiri L.)*
- *„Eljárás a mányi kőporbányából termelt nyersdolomit mezőgazdasági hasznosítására.” (Balogh I.)*
  - *„Nagy térfogatú, eredeti szerkezetű talajmonolitok mintavételének és kompenzációs lizimétertelep kialakításának technikai megoldása és technológiája.” (Karuczka A., Nyiri L.)*
  - *„Komplex technológiai eljárás a hibrid szudánifüvek vetőmagtermesztés biztonságának növelésére.” (Lazányi J.)*
  - *„Eljárás a selejt- és hulladék nyersbőr környezetkímélő tárolására.” (Csontos I., Kapocsi I., Józsa Á.)*
  - *„Eljárás a biotrágya készítéshez szükséges adalékanyagok előállítására.” (Csontos I., Kapocsi I., Karuczka A.)*
  - *„Lépcsőzetes biotrágya készítés vágóhídi melléktermékekből.” (Kapocsi I., Csontos I., Bene S.)*
  - *„Hígtrágyával öntözött amaranthus, chenopodium és rumex félék termesztése és hasznosítása.” (Kapocsi I., Bene S.)*
  - *„Komplex technológia az üzemanyag pótlására alkalmas alkohol előállítására hígtrágyával öntözött cukorcirokból.” (Kapocsi I., Lazányi J., Zombori J., Babóczky Ené., Kovács B.)*
  - *„Komplex technológia a legeltetésre alapozott libahús termelésre.” (Kapocsi I., Bene S.)*
  - *„Eljárás a síkfekvésű gyenge termőképességű területek hasznosítására erdősávok és haszonfa erdők telepítésével.” (Kapocsi I.)*

JELENLLEG MŰVELT FŐBB KUTATÁSI
TÉMÁK

A Kutatóintézet kutatási tevékenysége az alábbi tudományterületekre terjed ki: talajtan (ezen belül főleg talajjavítás és talajvédelem), a növénytermesztéshez kapcsolódóan talajhasználat, talajművelés és tápanyag-gazdálkodás, növénynemesítés, továbbá a gyepgazdálkodás, az állattenyésztésen belül a juhtartás és tenyésztés. Az intézetben művelt tudomány területek eredményei a talajhasználati és vidékfejlesztési kutatásokban szintetizáltan jelennek meg.

A Kutatóintézet alapkutatási K+F témakörei:

- *Víz- és anyagforgalmi folyamatok főbb paramétereinek meghatározása különböző talajokban liziméteres és laboratóriumi körülmények között (Dr. Blaskó Lajos)*
- *Talajtani és vízforgalmi vizsgálatok a Közép-Tiszamente főbb talajtípusain (Dr. Zsembeli József)*
- *A tápanyag-gazdálkodás növénytermesztési, termékminőségi és környezeti hatásainak vizsgálata a Közép-Tiszavidék főbb talajtípusain (Dr. Zsigrai György)*
- *Réti szolonyec talajok szántó, gyep és egyéb alternatív hasznosítását alapozó kutatások és azok alkalmazási lehetősége (Dr. Blaskó Lajos)*
- *A szárazgazdálkodás követelményeihez igazodó és gazdaságos talajművelési eljárások fejlesztése (Dr. Zsembeli József)*
- *A Tiszántúl elsavanyodott talajainak védelmére és termékenységének növelésére alkalmas, új talajjavítási-talajvédelmi eljárás alapjainak és üzemi alkalmazástechnológiájának kidolgozása (Dr. Balogh István)*
- *Tiszántúli réti talajok művelési alternatíváinak kidolgozása (Dr. Forgács Lajos)*
- *A vidékfejlesztés és fenntartható mezőgazdaság*

ökonómiai kérdései az észak-alföldi régióban (Dr. Fehér Alajos)

- *A mezőgazdasági struktúrák változásának vizsgálata a Közép-Tiszamente térségében (Dr. Czibalmos Róbert)*
- *Az Alföld szélsőséges ökológiai adottságaihoz alkalmazkodó kalászos gabonafélék nemesítése (Puskás Árpád)*
- *A takarmánycirok-félék nemesítése (Ábrahám Éva Babett)*
- *A szegletes lednek és pillangós szálastakarmány növények nemesítése (Ábrahám Éva Babett, Puskás Árpád)*
- *Juhágazat fejlesztése alföldi feltételek között (Dr. Csízi István)*
- *Kedvezőtlen adottságú gyepterületek környezetkímélő hasznosítása (Monori István)*

Főbb pályázatos kutatási témáink:

- *Biomasszára alapozott komplex, kapcsolt hő- és villamosenergia előállítási technológia” (Témafelelős: Dr. Balogh István)*
- *„Szerves juhtrágya és biohulladék komposzt-technológiák állategészségügyi és élelmiszer-biztonsági szempontú fejlesztése” (Témafelelős: Monori István)*
- *„Az öntözés optimalizálása súlyliziméterekkel meghatározott vízforgalmi adatok alapján” (Témafelelős: Dr. Zsembeli József)*
- *„A multifunkciós mezőgazdaság lehetőségei az észak-alföldi és az észak-magyarországi LEADER kistérségekben” (Témafelelős: Dr. Fehér Alajos)*
- *„Szennyezett területek hasznosítása biofinomításra alkalmas növényi alapanyagok előállításával” (Témafelelős: Dr. Blaskó Lajos)*

A kutatási alapfeladatokon, illetve pályázatos K+F projekteken túlmenően a Kutató Intézet megbízások

kutatási tevékenységeket is folytat a gazdasági szereplők számára. Legjelentősebb partnereink közül a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, a Linzer Agrottrade Hungary Kft., a Syngenta Seed Kft., illetve a Yara Hungary Kft. említhető.

A KUTATÓINTÉZET REGIONÁLIS SZEREPE, JELENTŐSÉGE

A Kutatóintézetet Jász-Nagykun-Szolnok megye és Hajdú-Bihar megye bihari részére kiterjedő hatáskörrel alapították. A regionális hatáskör, illetve szerepvállalás a térség hasonló agroökológiai adottságain (pl. nehéz mechanikai összetételű, szikesedésre hajlamos, kedvezőtlen vízgazdálkodású talajok, fokozott aszályhajlam, illetve belvízérzékenység) alapszik. A Kutató Intézet eredményeinek legfőbb felhasználói jelenleg is e térségben vannak, ugyanis itt folyik a legtöbb kihelyezett kísérlet, növény-szaporítási, tenyészállat előállításai és vetőmag-szaporítási tevékenység és az intézet által kifejlesztett kutatási eredmények, valamint a termesztett vetőmagvak elsődleges felhasználói az e térségben tevékenykedő gazdák. A Kutató Intézet az itt gazdálkodók tájékoztatására évente több alkalommal szervez bemutatókkal egybekötött szakmai rendezvényeket.

Rendszeres kapcsolatot tartunk a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivattal, tagja vagyunk a megyei Agrárkamarának.

A Kutató Intézet talaj-, növény- és vízvizsgálatokra akkreditált Központi Laboratóriuma rendszeresen végez talaj- és vízvizsgálatokat, illetve készít tápanyaggazdálkodási terveket a térségben gazdálkodók számára.

Az intézet kutatói részt vesznek a DAB, valamint a térségben működő, a mezőgazdasági innováció elősegítését célzó egyesület munkájában. Az intézet kísérleti

és bemutató terei bázisát képezi a térség agrár felsőoktatási, illetve középfokú oktatási intézményein folyó gyakorlati oktatási tevékenységnek is.

A KUTATÓINTÉZET SZEREPE AZ OKTATÁSBAN

A Kutató Intézet munkatársai rendszeresen részt vesznek a Debreceni Egyetem, illetve más agrár felsőoktatási intézmények oktatási tevékenységében az alábbiak szerint:

- DE AMTC MTK Kerpely Kálmán Doktori iskola alapító tag (4 fő)
- DE AMTC MTK Kerpely Kálmán Doktori iskola Talajjavítás tárgyfelelős (1 fő)
- Rendszeres részvétel a DE AMTC AVK Nagykunsági Tájgazdálkodási Tanszék oktatómunkájában (16 fő)
- Kecskeméti Főiskola Kertészeti Főiskolai Kar Talajvédelem, rekultiváció tárgyfelelős (1 fő)
- DE AMTC MTK Természetvédelmi mérnök BSc Szak Gyógynövényismeret és Védett gyepek kezelése tárgyfelelős (1 fő)
- DE AMTC MTK Természetvédelmi mérnök MSc szak Globális környezeti rendszerek tárgyfelelős (1 fő)
- DE AMTC MTK Környezetgazdálkodási agrármérnök MSc szak Környezetgazdaságtan tárgyfelelős (akkreditáció alatt)
- DE AMTC MTK Környezetgazdálkodási agrármérnök BSc szak Talajvédelem tárgyfelelős (1 fő)
- Szolnoki Főiskola Agrár és Műszaki Fakultás Agro-kémia tárgyfelelős (1 fő)
- DE AMTC MTK Környezetgazdálkodási agrármérnök BSc szak Vízrendezés (drénezés) tárgyfelelős (1 fő)
- DE AMTC MTK Környezetgazdálkodási agrármérnök MSc szak Öntözéstechnika tárgyfelelős (1 fő)

A Kutatóintézet munkatársai szerepet vállalnak a DE AMTC MTK Környezetgazdálkodási agrármérnök akkreditáció alatt lévő MSc szak idegen (angol) nyelvű oktatásában is.

A Kutatóintézet tudományos fokozattal rendelkező munkatársai rendszeresen bekapcsolódnak az egyetemen folyó doktorképzés oktatási, témavezetői, illetve bírálati tevékenységébe.

A KUTATÓINTÉZET BELFÖLDI ÉS KÜLFÖLDI KAPCSOLATAI

A Kutatóintézet fennállása alatt mindig nagy hangsúlyt fektetett a tudományterületén, illetve a tudományterületén működő állami irányító szervekkel, felsőoktatási intézményekkel, kutatóintézetekkel, illetve a mezőgazdaság gyakorlati szereplőivel történő szoros együttműködésre és kapcsolattartásra. Jelenlegi belföldi, illetve külföldi partnereink az alábbiak:

- DE AMTC MTK, illetve AVK
- DE TTK
- MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet
- Károly Róbert Főiskola Fleischmann Rudolf Mezőgazdaságtudományi Kutatóintézet, Kompolt
- Veszprémi Egyetem Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar, Keszthely
- Szent István Egyetem Mezőgazdasági- és Környezet-tudományi Kar, Gödöllő
- Szolnoki Főiskola Agrár és Műszaki Fakultás, Mezőtúr
- Budapesti Műszaki Egyetem, Budapest
- ELGOSCAR 2000. Környezetgazdálkodási Kft., Budapest
- Bay-Bio, Szeged
- Bay-Logi, Miskolc
- Biokontroll Hungária Kht., Budapest
- Középtiszai Mezőgazdasági Rt., Kunhegyes
- Dr. Varga Csaba Környezetegészségügyi Oktató és Szolgáltató Bt.
- Kunmadaras és Térsége Vállalkozási Övezet Fejlesztő, Beruházó és Szolgáltató Kht.
- Agrárinnovációs Műhely Közhasznú Egyesület
- Területfejlesztési Tudományos Egyesület, Gödöllő
- Magyar Juhtenyésztők Szövetsége
- AMI Agrolinz Melamine International GmbH, Ausztria
- Agroökológiai Kutató Intézet, Szlovákia
- Wageningeni Agrártudományi Egyetem, Hollandia
- ISTROPOL SOLARY, Szlovákia
- Saatzucht Gleisdorf, Ausztria
- Novi Sad-i Egyetem, Jugoszlávia
- Veen Ecology, Hollandia
- Kyotói Egyetem, Japán
- Genti Egyetem, Belgium
- Mezőgazdasági Kutató- és Fejlesztő Intézet, Fundulea, Románia
- Mezőgazdasági Kutató Állomás, Turda, Románia

NYÍREGYHÁZI KUTATÓ KÖZPONT

Tógyi Sándor

A KUTATÓ KÖZPONT KIALAKULÁSÁNAK
RÖVID TÖRTÉNETE

A Debreceni Mezőgazdasági Kamara javaslatára Nyíregyháza város 1926-ban 29 hektár területen hozta létre a Homokkísérleti Gazdaságot, és felépítette a Téli Gazdasági Iskolát. Az intézmény alapításának célja a nyírségi homoktalajok hasznosításának kutatása, az elért eredmények bemutatása és a szakmai képzés volt.

A Homokkísérleti Gazdaságot 1948-ban államosították, majd 1955-ben a kutatások koncentrálása érdekében a különálló kisvárdai, gyulatanyci, nyíregyházi, nagykállói és újfehértói kutatóhelyek összevonásával megalakították a Nyírségi Mezőgazdasági Kísérleti Intézetet, amely feladatát, mint tájintézet látta el. Tevékenységi körébe tartozott a homoktalajokon termesztendő szántóföldi növények, a rozs, burgonya, lucerna, csillagfűrt, napraforgó nemesítése, fajtafenntartása, vetőmagszaporítása és ezen keresztül a növények agrotechnikájának kidolgozása. Feladata volt továbbá a gyümölcsnemesítési és gyümölcsstermesztési kísérletek beállítása, dohánytermesztési és dohányszárítási technológiák kidolgozása, a szerveződő nagyüzemi gazdaságok üzemviteli problémáinak elemzése, a növénytermesztés és állattenyésztés egyes munkafolyamatainak gépesítése a tájkörzetben.

Nyíregyházán az egykori Homokkísérleti Gazdaság területén 1961-65 között felépült az intézet központja. Az intézetnek ekkor több mint 500 dolgozója és 757 hektár kísérleti területe volt. Az intézetet 1969-ben át-

szervezték, és létrehozták a Nyírségi Agrotechnikai Kutató Intézetet. Az átszervezés során az intézet feladata lecsökkent, részfeladat megoldó jelleget öltött, és az agrotechnikai kutatásokon túl a burgonya és napraforgó nemesítésére, termesztéstechnológiájának fejlesztésére korlátozódott.

1975-ben az intézetet a Vetőmagtermeltető és Értékesítő Vállalat vette át, annak Kutató Központjaként tevékenykedett. Az átszervezést követően feladatát ismét újrafogalmazták, tevékenységében fontos szerepet kapott a biológiai alapok biztosítása, a hüvelyes növények nemesítése.

A Földművelésügyi Miniszter 30.063/1/1992. számú határozatával a Nyíregyházi Kutató Központot a Debreceni Agrártudományi Egyetemhez integrálta, és megbízta a homoktalajok komplex hasznosításának kutatásával, a tájörzet kedvezőtlen ökológiai adottságai között biztonságosan termesztendő növényfajták nemesítésével.

A 2000. évben létrejött, 2001-től egységes rendszerben működő Debreceni Egyetem keretein belül megalakult Agrártudományi Centrum egyik alapító tagja a Kutató Központ, és működtetését a továbbiakban a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum Kutató Központ Nyíregyháza néven folytatja. Küldetése nem változott. A tájörzet mezőgazdasági kutatásának tevékeny résztvevője, szaktanácsadási és oktatási feladatokat is ellát.

Jelenleg a Kutató központ három telephelyen működik: Nyíregyháza, Kisvárdá és Nagykálló; 626 ha földte-

rületen gazdálkodik. A Kutató Központ engedélyezett létszáma 110 fő (ebből 20 fő kutató, 30 fő technikus és laboráns).

Igazgató: **Dr. Tógyi Sándor**

Tudományos igazgatóhelyettes:

Dr. Dobránszki Judit, kandidátus,
tudományos főmunkatárs

A Kutató Központ történetében az igazgatókon kívül meghatározó személyek:

Vágó Mihály	nemesítő
Borús József	fajtafenntartó
Bukai József	nemesítő
Borbély Ferenc	nemesítő
Vágvölgyi Sándor	nemesítő
Márton Árpád	agrotechnikus

KORÁBBI KUTATÁSOK ÉS FŐBB EREDMÉNYEIK

Nyíregyházi Homokjavító Kísérleti Gazdaság
(1928-1954) Westsik Vilmos vezetésével

Westsik Vetésforgók beállítása (1929)

300 szakcikk és több mint 2000 egyéb közlemény megjelentetése.

- 1930-35 között gyakorlati szemle: 300-650 gazda évente (május, június hónapban)
- 1947-50: 367-466 gazda
- 1951-55: 548-1054 gazda
- 1956. 1856 gazda
- téli elméleti tanfolyamok

Westsik vetésforgó tartamkísérlet

Kisvárdai Növénynemesítő Telep (1943-1954) Teichmann Vilmos vezetésével.

- Rozsnemesítés, fajtafenntartás (egy fajta született)
- Burgonyanemesítés, fajtafenntartás
- Napraforgónemesítés, fajtafenntartás (egy fajta született)
- Csillagfürt-nemesítés, fajtafenntartás (egy fajta született)
- Szöszösbükköny-nemesítés, fajtafenntartás (egy fajta született)
- Lucernanemesítés

Nyírségi Mezőgazdasági Kísérleti Intézet (1955-1970) Klencner Imre vezetésével

1961-től költségvetési intézet – ebben az időben intenzíven fejlődött: központi épület, biokémiai, és izotóp laboratóriummal, üvegházzal, burgonyatárolóval, feldolgozóval, magtár és dohány szárítóval bővült.

Burgonyanemesítés, fajtafenntartás:

Új fajták: Boldogító
Kisvárdai rózsa
Lilla
Mindenés
Somogyi sárga kifli

Fenntartva még: Gülbaba, Margit, Aranyalma.

A Gülbaba és Kisvárdai rózsa 1960-70 között uralkodó fajta, a hazai vetésterületen 80 %-os részárányal.

A vad fajkon alapuló rezisztencianemesítés elindítása.

Új vírusdiagnosztikai módszerek bevezetése, új módszerek kidolgozása a vetőgumó termesztésben (szártalanítás, nyári ültetés, előcsíráztatás, stb.)

Csillagfürt: nemesítés különböző csillagfürt fajokból

Létrejött fajták: Kisvárdai fehér édes, Gyulatanyai 784, Gyulatanyai gyorsfejlődésű

Agrotechnikai kutatások: vetésidőtől kezdve a különböző technológiai elemek vizsgálata a takarmányfelhasználásig.

Rozs: „Kisvárdai rozs” fenntartása – nemesítés folytatás.
Termesztés elemek tisztázása.
Új fajtafenntartási módszer kidolgozása.

Napraforgó: Kisvárdai napraforgó fenntartása.

Nemesítés folytatása.

Moly ellenállóság fokozása.

Lucerna: Kisvárdai lucerna (1967)
homokon is termesztendő
– magtermesztési kísérletek.
Agrotechnikai kísérletek – vegyszeres gyomirtás.

Szöszösbükköny: Kisvárdai fajta fenntartása.
Termesztés technológiai elemek kidolgozása

Dohány: Agrotechnikai eljárások kidolgozása

Gyümölcs: Fajtagyűjtemény létrehozása, alma, körte, meggy elemzése.
Jonathán koronaalakítása.
Nagyüzemi gyümölcs telepítési rendszer kidolgozása.

A szántóföldi munkát laboratóriumi vizsgálatokkal egészítették ki: kórtani, fiziológia, biokémiai, talaj és izotóp vizsgálatokra is volt lehetőség.

Tájkutatás, hasznosítás

Nyírségi homokterületen és Szatmár-Bereg kötött talajain végeztek vetésforgó, talajerő-gazdálkodási, talajművelési, - javítási és – védelmi kutatások.

Részt vettünk az „egységes országos műtrágyázási kísérletben (K-9)”.

Egyéb:

Nagyüzemi burgonyatermesztés komplex gépesítésének kidolgozása a Gépkísérleti. Intézettel együtt. Állattenyésztési telepek gépesítésének kialakítása II. Tiszai Vízlépcső öntözőrendszeréhez megyét érintő gazdálkodást elemző, helyzetfelmérő tanulmány elkészülte.

Nyíregyháza Agrotechnikai Kutató Intézet (1971-1974) Klencner Imre vezetésével

Átmenetileg részfeladat megoldó intézetté vált, inkább agrotechnikai jellegű kutatások folytak – a programos kutatásban vezető szerepet nem kapott. A nemesítési stagnált. Magyar burgonya fajtákat vissza kellett vonni.

Vetőmag Vállalat Kutató Központ (1975-1992) Klencner Imre vezetésével

A nemesítés megerősödése, új fajok nemesítésbe vonása a jellemző, új nemesítő gárda megszervezése.

Új fajták:

2 burgonya, 6 bab, 6 zöldborsó, 2 rozs, 5 csillagfürt, 3 szárazborsó, 4 lóbab, 2 lucerna, 1 szarvaskerep, 2 fénymag.

Fajták termesztés technológiájának kidolgozása, Westsik vetésforgó fenntartása.

1985: burgonyanemesítés megszűnt.

1988: biotechnológiai laboratórium átadása.

DATE Kutató Központ (1992-2000)

Lazányi János vezetésével

Biotechnológiai kutatások megerősödése.

Nemesítés eredményei:

1 burgonya, 2 zöldborsó, 4 szárazbab, 1 olajhibrid, 5 napraforgó vonal szabadalmaztatása, 1 évelő rozs, 2 lucerna, 1 lóbab, 1 tavaszi bükköny, 2 köles, 2 mohar.

Westsik-vetésforgók fenntartása.

Homoktalajok komplex hasznosítása: talajjavító szerek, (riolittufa stb.) deflációvédelem, K, Ca, és Mg ellátás hatásvizsgálata.

A Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum Kutató Központ kutatási eredményei (2001-2006) Tógyi Sándor vezetésével**Fajtaelismerés:**

Margit velőborsó (2002)

Emma tavaszi bükköny (2005)

Rachel étkezési burgonya (2006)

Kinga lóbab (2008)

- Hatékony alma regenerálási eljárás kidolgozása, új mikrooltási módszer kidolgozása (OTKA).
- Fásnövények in vitro kultúrába vitele.
- In vitro módszer kidolgozása burgonyánál Erwinia fajokkal szembeni rezisztenciaszint meghatározására (GVOP).
- Burgonya génbank fenntartása, bővítése in vitro körülmények között.
- In vitro módszerek kidolgozása szárazborsó és burgonya genotípusok szárazságtűrésének tesztelésére (GVOP).
- Mikrogumó előállítási rendszer továbbfejlesztése, melynek eredményeképpen a vírusmentes

burgonya szaporítóanyag előállítás hatékonyságát jelentősen fokozni lehet (Területfejlesztési támogatás).

- Westsik-vetésforgó fenntartása és tápanyag dinamikai értékelése, termést befolyásoló tényezők értékelése különös tekintettel a talajnedvesség változására (FVM).
- Racionális tápanyaggazdálkodást elősegítő talajvizsgálati módszerek alkalmazása a Nyírség homoktalajain (FVM).
- Fajtaspecifikus technológiák egyes elemeinek kidolgozása.
- Nyírségvíz ZRt. Szennyvíztisztító Telepén keletkező kommunális szennyvíziszapból komposzt készítési eljárás kidolgozása, amelyben a komposzt megfelel a terménövelő anyagokra vonatkozó előírásoknak (OM).
- Szélenergiával működő mezőgazdasági célú autonóm öntözési és vízellátási rendszerek fejlesztése (OM).
- Ökológiai gazdálkodásra alkalmas kutató központi fajták kiválasztása.
- Zöld- és szervestrágya visszapótlási rendszer kidolgozása az ökológiai gazdálkodásban.
- Folyamatosan végzi a Kutató Intézet 18 növényfaj nemesítését.
- 53 minősített fajtája és 13 más által nemesített fajta fajtafenntartását látjuk el.
- Génmegőrzési feladatként 1600 tétel megőrzéséről és felújításáról gondoskodunk.

Kutatóink munkájukról szakcikkekben, hazai és nemzetközi folyóiratokban számolnak be (évente 15-20 publikáció). Előadásokkal, posztterekkel vesznek részt hazai és nemzetközi konferenciákon (20-30 poszter vagy előadás).

A Kutató Központ minden évben kiadványt készít,

amelyben a kutatók számot adhatnak munkájukról.

A Kutató Központ a kutatás-fejlesztés eredményeiről évente 3-4 alkalommal tudományos tanácsuléseken, szakmai bemutatókon is tájékoztatást ad a kutatótársaknak, illetve a régióban gazdálkodóknak. A bemutatók szántóföldi szemlével egybekötötték, ahol a gazdák kiválaszthatják a tájörzetben legjobban termő fajtákat, illetve megismerkedhetnek a Kutató Központ fajtáival, azok termeléstecnológiájával, tanácsot kaphatnak a homoki gazdálkodás nehézségeinek elhárítására. A bemutatókon kívül a vetőmagot vásároló gazdák, illetve az érdeklődők személyes konzultáció során kérhetnek a különböző kérdésekre választ.

Jelenleg művelt fő kutatási témák:

Biotechnológiai kutatások:

- Burgonya vírusmentesítése, az in vitro technológia fejlesztése, in vitro génbank fenntartása, bővítése.
- Lágyszárú és fás növények mikroszaporítása, regenerálása.
- Ozmotikus stresszhatások laboratóriumi értékelése, in vitro szelekciós módszerek kidolgozása.
- Növénynemesítést segítő módszerek kidolgozása.

Tájba illő növényfajok nemesítése, fajtafenntartása a biológiai alapok biztosítása:

- Burgonyanemesítés, fajtafenntartás, in vitro szaporítóanyagra alapozott zártrendszerű vetőburgonya termesztési rendszer fejlesztése.
- A tájörzet ökológiai adottságaihoz alkalmazkodó kalászos és takarmánynövények biológiai alapjainak fejlesztése (rozs, triticale, lucerna, bükköny).
- Nagy magvú hüvelyes növények nemesítése, fajtafenntartása (csillagfürt, lóbab, borsó, lencse, bab).
- Étkezési és nagy olajtartalmú napraforgó fajták

nemesítése, fajtafenntartása, dísznapraforgó nemesítés.

- Kertészeti növények nemesítése, fajtafenntartása (zöldborsó, zöldbab).
- Madáreleség előállításához szükséges alternatív növények (köles, fénymag, zab, mohar, stb.) nemesítése, fajtafenntartása.
- Funkcionális élelmiszerek előállításához szükséges alternatív növények nemesítése (pohánka, zab, köles stb.).

Agrotechnikai kutatások:

- a homoktalajok komplex hasznosításának kutatása, alternatív környezetkímélő technológiai eljárások kidolgozása, talajerő gazdálkodással kapcsolatos kutatások végzése.
- A Westsik vetésforgó (Kialakítás éve: 1929) tartamkísérletek fenntartása.
- Ökológiai gazdálkodás kutatása.
- Mezőgazdasági melléktermékek újrahasznosításának kutatása (biogáz, bioetanol gyártás mellékterméke, kommunális szennyvíziszap stb.).
- Szántóföldi növények tápanyag- és vízgazdálkodásának vizsgálata.
- Speciális fajtákra adaptált termesztéstechnológiák kidolgozása.
- Alternatív növények termesztéstechnológiájának fejlesztése.

A Kutató Központ részvétele az oktatásban

A Kutató Központ kihelyezett tanszékeken keresztül vesz részt a Debreceni Egyetem oktató munkájában.

A kihelyezett tanszékek:

- Nyírségi Tájtermesztési Tanszék (DE)
- Tájökológiai és Tájtermesztési Tanszék (DE)
- Növénynemesítési és Növénybiotechnológiai Tanszék (DE)

A kihelyezett tanszékek a Kutató Központban elért tudományos eredményekre alapozva a homoktalajok komplex hasznosításának módját, a Kutató Központban nemesített növények fajtaspecifikus agrotechnikáját ismertetik. A tanszékek munkájában a kutatók vesznek részt.

Több hallgató készíti az intézetben diplomadolgozatát. Van lehetőség PhD képzésben való részvételre is.

A szaktanácsadók képzésében is szerepet vállalnak a kutatók akár tanfolyamok, akár bemutatók szervezése keretein belül ismertetik legújabb eredményeiket, a biotechnológia, a biológiai alapok megteremtése és az agrotechnikai kutatások területéről.

A Kutató Központ regionális szerepe, jelentősége

A Nyírséget különleges éghajlati és talajviszonyok jellemzik, ezért már a múltban is sok közigazgatási és gazdasági szakemberben felötlött az a gondolat, hogy ennek a vidéknek külön mezőgazdasági kutató intézetre volna szüksége.

A múlttal és hagyományokkal rendelkező intézet abban a régióban dolgozik – kutat, oktat és szolgáltat – amely számára fajtát, technológiát, szaktanácsot ad, valamint részt vesz az agrárszakemberek és termelők elméleti és gyakorlati képzésében.

Ma a Kutató Központ a régió meghatározó agrárkutató intézete.

A Kutató Központ célja az intézmény, a Debreceni Egyetem, valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és az Észak-Alföldi régió középtávú stratégiáival összhangban a tradíciók az alapító okiratban foglaltak, a speciális lehetőségek és az EU-csatlakozás prioritásainak, valamint a változó piaci igényeknek figyelembevételével a kutatási tevékenység fejlesztése.

Az utóbbi időszakban a kutatási eredmények szélesebb körű felhasználás érdekében a Kutató Központ

jelentősen növelte innovációs tevékenységét. Ennek során a legfontosabb kutatási céljainak segítéséhez az ország élenjáró gazdaságainak bevonásával, jelentős összegű magántőkét is felhasznál. Felfogásunk szerint az állami szerepvállalás csökkenése után a jövőben a kutatáshoz szükséges anyagi biztonságot elsősorban az innovációs lánc kialakításával, a magántőke minél

nagyobb arányú bevonásával lehet biztosítani. Ennek érdekében tovább szélesítjük azt a felhasználói kört, amely a régióban, országosan és külföldön is egyre nagyobb mértékben használja a Kutató Központban nemesített fajtákat, és a különböző kutatási osztályok által létrehozott gyakorlatban is felhasználható kutatási eredményeket.

Főbb hazai és nemzetközi együttműködéseink

Intézmény	Az együttműködés területe
Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Budapest	Minősített fajták vizsgálata.
Újfehértói Gyümölcsstermesztési Kutató és Szaktanácsadó Kht.	Gyümölcs mikroszaporítás, Erwinia ellenállóság vizsgálata.
Szent István Egyetem Budapest Dísznövénytermesztési és Dendrológiai, valamint a Növénykórtani Tanszékek	Mikroszaporítás, Erwinia ellenállóság vizsgálata, lucerna nemesítés.
Szent István Egyetem, Gödöllő Növénynemesítési és Genetikai Tanszék	Regenerációs és molekuláris kutatások.
Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma	Agrotechnika, növénytermesztés, nemesítés.
Nyíregyházi Főiskola	Nemesítés, agrotechnika.
Veszprémi Egyetem	Rozsnemesítés.
Colorado State University Department of Horticulture University of Nebraska (USA)	Burgonyanemesítés, fajtafenntartás, nemesítési alapanyagcsere. Fenntartható gazdálkodás.
Justus Liebig Universität Giessen (Németország)	A napraforgó heteróznemesítés elméleti kérdéseinek kutatása.
Feldsaaten Freudenberger GmbH CoKG Krefeld (Németország)	Bükköny, szarvaskerep szaporítás Németországban.
Statiunea de Cercetari si Productie a Cartofului, Csíkszereda (Románia)	Burgonya vírusnemesítés in vitro növény és primergumó előállítás.
Újvidéki Kutatóintézet (Jugoszlávia)	Alternatív növények honosítása.
Oblastny Vyskumny Ustav Agroekológia Michalovce (Szlovákia)	Tájkutatási együttműködés.
Nagybaktai Kutató Intézet, Ukrajna	Tájkutatási együttműködés.
Nemesítő Állomás Horna Streda (Szlovákia)	Kölcsönös fajtakipróbálás honosítási céllal.
PBI (Plant Breeding International) Cambridge (Anglia)	Szárazbab fajták és vonalak kölcsönös cseréje honosítási céllal.
Rothamsted Experimental Station U.K. (Anglia)	A fenntartó talajhasználat kérdéseinek tanulmányozása tartamkísérletek alapján.
Nation Grassland Research Institute Nisinasno (Japán)	Takarmánynövények génmegőrzése és alapanyagcsereje.
COST 843 Akció	In vitro szaporítás, munkacsoport tagság, igazgatóbizottság tagság.
GREBS Gabriel Lipmann, Luxemburg	Burgonya in vitro kutatási együttműködés.
Panam France Reugny rue Pasteur	Napraforgó heteróznemesítés, vonalcseréje.

DEBRECENI TANGAZDASÁG ÉS TÁJKUTATÓ INTÉZET

Koncz Tibor

A TANÜZEM RÖVID TÖRTÉNETE

A Tangazdaság és Tájkutató Intézet kísérleti telepei és tanüzemi egységei folyamatos fejlődéssel alakultak ki. Hatékony működésük, az oktatás és a kutatás integrált továbbfejlesztése és új források fejlesztésekbe való bevonása szükségessé tette, hogy egységes irányítás valósuljon meg. 1999-ben a Debreceni Agrártudományi Egyetem tanácsa részben önálló szervezeti egységként létrehozta a Debreceni Tangazdaság és Tájkutató Intézetet (DTTI) az alábbi főbb feladatokkal:

- a különböző szakokon folyó agrármérnökképzés gyakorlati oktatásának differenciált megvalósítása,
- a működő bázisüzemi hálózat meghatározó funkcióinak átvállalása,
- a szaktanácsadás gyakorlati feladatai
- K + F feladatok, az innováció gyakorlati feladatainak megvalósítása,
- térségi fejlesztési feladatok,
- a mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó vidékfejlesztési feladatok támogatása.

A feladatok eredményes, hatékony megvalósítását szolgálja a DTTI strukturális felépítése, amelyben meghatározó szerepet játszanak a szaktanszékek. Az irányítási lépcsők redukált száma egyrészt a gyakorlati oktatás, másrészt a tangazdasági gazdálkodás hatékonyságát egyaránt szolgálja.

A DTTI a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum önálló egységként 2000-ben kezdte meg működését.

Alapvetően három, a mezőgazdaságot meghatározó szakterületen végeznek széleskörű tevékenységet a látóképi növénytermesztési, a kismacsi állattenyésztési és a pallagi kertészeti telepeken. A telepek közvetlen szakmai irányítását az illetékes tanszékek végzik, de rajtuk kívül hat tanszék kutatási háttérét is adják.

Fontos célkitűzés, hogy a hallgatók egyetemi szintű gyakorlati képzést kapjanak.

A DTTI VEZETŐ KUTATÓI ÉS SZAKEMBEREI

Az intézet vezetője Koncz Tibor intézetigazgató

Gazdasági vezető Dr. Kovács Lászlóné

Növénytermesztési Osztály vezetője Dr. Pepó Péter

Állattenyésztési Osztály vezetője Dr. Mihók Sándor

Kertészeti Osztály vezetője Dr. Gonda István Professoror

AZ INTÉZETBEN VÉGZETT FŐBB KUTATÁSI
TÉMÁK ÉS EREDMÉNYEK*Növénytermesztésben*

A Növénytermesztési Kísérleti Telepen a 1983-es létrehozásával egyidőben különböző szántóföldi tartamkísérletek kerültek beállításra, melyeket azóta is folyamatosan fenntartunk a tanszékek kutató pro-

fesszoraival együttműködve. Ezen tartam kísérletek közül a néhai Ruzsányi László professzor nevéhez fűződő polifaktoriális kísérlet a legkomplexebb. Ebben a kísérletben három vetésváltási modellben vizsgáljuk a kukorica, az őszi búza és a borsó tápanyag- és vízellátásának a termés mennyiségre és minőségre gyakorolt hatását számos egyéb termesztéstechnológiai elemet (tőszám, növényvédelem) kombinálva.

Másik jelentős tartamkísérletünk a különböző talajművelési rendszerek talajra és a kukorica terméseredményeire gyakorolt hatását vizsgálja a víz- és tápanyagellátás illetve a vetésváltás különböző kombinációiban. Ezenkívül a KITE Zrt.-vel évtizedek óta együttműködve vizsgáljuk a különböző kukorica és őszi búza genotípusok tulajdonságait eltérő tápanyag- és vízellátás mellett. A tartamkísérletek több évtizedes eredményeit felhasználva sikerült kutatóinknak faj- és fajta-, illetve – a Hajdúsági Lőszhátra adaptált – termőhelyspecifikus tápanyagellátást kidolgozni és folyamatosan fejleszteni a különböző kultúrákban. Ezen tartamkísérletekből nyert adatok és eredmények felhasználásával számos doktori disszertáció és fokozat szerzés valósult meg.

2004-ben Dr. Pepó Péter professzor a legmagasabb elismeréssel védte meg az Akadémiai Doktori disszertációját, aminek alapját a látóképen végzett kísérletei adták.

Jelenlegi kutatási témák

- Őszi búzafajták trágyareakciójának vizsgálata
- Multifunkcionális őszi búza kísérlet
- Polifaktoriális tartamkísérlet (Ruzsányi-féle tartamkísérlet)
- Repce polifaktoriális kísérlet
- Napraforgó termesztés technológiai kísérlet
- Őszi búza, kukorica, napraforgó növényvédelmi kísérletek

- Őszi búza, repce, napraforgó, kukorica tápanyagellátási kísérletek
- Őszi búza fajta- és hibridtesztelés technológiai kísérlet

Állattenyésztésben

A kutatások két területen a juhtenyésztésben és a pulykatenyésztésben folynak.

A juhtenyésztésben a debreceni szapora merinó kitenyésztése folyik. Emellett programozott kutatásokat és a cigája őshonos juhajt, valamint az őshonos bronzpulyka három színváltozatának génmegőrzését végezzük.

2008-ban teljesedik ki „A piaci igényeknek és az éghajlatnak megfelelő juhok tenyésztése és nemesítése” kutatási program, mivel a gyapjú árának tartós csökkenése miatt fellendülőben van szőrös és vedlőgyapjas juhok tenyésztése.

Konzorciumi tagként pályázati támogatással modern genetikai, biokémiai és biotechnikai módszerek alkalmazására kerül sor a „DNS szintű információ a juh tej- és hústermelési tulajdonságainak befolyásolására és a pulyka mellhústermelés mennyiségének és minőségének javítására” programban.

A Molekuláris Genetikai Laborban végezzük a pulyka hústermelőképességét befolyásoló kandidáns gének polimorfizmusának és kifejeződésének vizsgálatát.

Kertészetben

- Integrált és ökológiai gazdálkodásban fenntartott almaültetvények teljesítményének összehasonlító vizsgálata
- Csonthéjas gyümölcsfajok (cseresznye, meggy, őszibarack, kajszi, szilva) fajtagyűjteményeinek vizsgálata, a termesztett fajták választékának bővítése érdekében
- Gyümölcsültetvények technikai, szerkezeti ele-

meinek (jégvédőháló, esővédő fólia, fóliaházak) vizsgálata a termés mennyiség és minőség növekedése érdekében

- A 2003-ban telepített pomológiai bemutatókert reprezentálja a térségeinkben őshonos, vadontermő gyümölcsfajokat. Vizsgáljuk ezek változottságát és genetikai értékeit.

AZ INTÉZET SZEREPE AZ OKTATÁSBAN

A mezőgazdasági képzés gyakorlati oktatása a bázisüzemekben és a tangazdaságban történik.

Az alapot az intézet szakmai telepei jelentik, mivel itt a szorgalmi időben a teljes hallgatói állomány megjelenik három napos, egyhetes és kéthetes gyakorlatokon.

Szántóföldi növénytermesztésben és kertészetben a legkorszerűbb technikákat, technológiákat be tudjuk mutatni üzemkőzben, melyek üzemeltetésében a hallgatók is részt vesznek.

A Mezőgazdasági Tudományi Kar doktori iskolájának hallgatói számára a doktori cselekményük alapját a növénytermesztési, állattenyésztési és kertészeti telepeink kísérleti terei adják, az illetékes tanszékek koordinálásával.

Az utóbbi időben tovább bővültek a gyakorlati képzés feltételei azzal, hogy a centrum 100 %-os tulajdonosa lett a Lovasakadémia KHT-nek.

Itt biztosítjuk a hallgatók lovaglás oktatását és beindult a ménesgazda képzés, aminek bázisát a lovasakadémiai és az állattenyésztő telep jelentik.

AZ INTÉZET REGIONÁLIS SZEREPE, JELENTŐSÉGE

Az egyetemi kutatásokon és kísérleteken túlmenően jelentős kutatómunka folyik a különböző versenyszférában szereplő cégekkel karöltve.

Ezen kísérletekben egyrészt a cégek saját termékeik fejlesztését végzik, másrészt saját termékeiket mutatják

be a környezet gazdálkodói részére a telepeinken tartott nagyrendezvényeken.

A közösen beállított kísérletek egyben a szak-tanácsadói hálózatokat is ellátják a térségre adaptált információkkal.

A megyei kereteket is meghaladó jelentősége van a Növénytudományi Intézet szervezésében rendszeresen

Tartamkísérlet a látóképi telepen

tartott őszi búza , napraforgó és kukorica konferenciáknak, bemutatóknak. Ezen rendezvények résztvevőinek száma minden esetben több száz fő, akik elsősorban a térség legnagyobb és legmagasabb szakmai színvonalon gazdálkodók köreiből kerülnek ki.

Nagy érdeklődés övezi a „ Kertészeti Tanszék” által szervezett szakmai bemutatókat is, melyeket évente többször rendezünk a Pallagi kertészeti telepen.

AZ INTÉZET BELFÖLDI ÉS KÜLFÖLDI KAPCSOLATAI

Ezen kapcsolatok elsősorban a szántóföldi növénytermesztésben jelentősek.

A KITE ZRT-vel közösen beállított kísérletekben a napraforgó hibridek termés mennyiségét és minőségét, illetve kórtani problémáit vizsgáljuk a vetés idő, a tőszám és az alkalmazott növényvédelem függvényében. Őszi káposztarepcében a kutatások különböző talajművelési rendszerek, a vetés idő, a tápanyagellátás és a növényvédelem termésre gyakorolt kombinatív hatását vizsgáljuk.

Szerződéses alapon végzünk az MTA Martonvásári kutatóintézetének 2520 parcellán kukorica fajta összehasonlító kísérleteket.

Együttműködünk a Karcagi és a Nyíregyházi kutatóintézetekkel saját nemesítésű búza és tritikale fajtáik kísérletbe állításával.

A külföldiek közül legnagyobb partnereink a világ legjelentősebb növényvédőszer és vetőmag előállító cégei; a Dupont, a Syngenta és a Monsanto.

Részükre kísérleti területet biztosítunk és közös bemutatókat tartunk.

A Kertészeti telepen az ARYSTA-AGRO Kft-vel közösen végezzük kísérleti céllal a gyümölcsöseink növényvédelmét.

A 2000–2008 KÖZÖTT VÉGZETT JELENTŐSEBB BERUHÁZÁSOK ÉS FELÚJÍTÁSOK

Harsányiné Séllyei Ágnes

A Debreceni Egyetem Agrár és Műszaki Tudományok Centruma minden évben folytatja a hosszú távú egyetemi fejlesztési tervben szereplő intézményi beruházásokat, fejlesztéseket. A céltudatos, és több évre megfogalmazott fejlesztések célja, hogy az intézmény épületállománya, infrastruktúrája – mind a már meglévő, mind az újonnan létrehozott – megfeleljen a Debreceni Egyetem hírnevének.

2000. év

- A volt régi gazdasági épület átalakítására, felújítására került sor. Az épület az MTA kutató csoportjának biztosít megfelelő elhelyezési feltételeket. Irodahelyiségek, számítógépes szobák és műszer-szobák kerültek kialakításra.

MTA Regionális Kutatások Központja

Mezőgazdasági Szaktanácsadási Centrum

Fényház

2001. év

- Lengyel István tervező tervei alapján PHAR támogatásból megépült a Szaktanácsadási Központ más néven a „Fényház”. Az épület elsősorban oktatási célú, mely kiegészül szállást biztosító egységgel. Többnapos továbbképzés esetén 30 fő elszállásolására van lehetőség.
- Ebben az évben került megépítésre a Halbiológiai Oktatóbázis. Az oktatóbázison haltenyésztés oktatása, kutatása folyik. Az épület referencia szaktanácsadói központként is működik.

Halbiológiai Oktatóbázis

DE AMTC Táj- és Vidékfejlesztési Központ

2002. év

- Lengyel István és Kovács Péter tervezők tervei alapján a Táj- és Vidékfejlesztési Központ került átadásra. Az épület oktatási célú, melyben az egyetem új kara, az Agrár és Vidékfejlesztési Kar kapott helyet, a szükséges tanszéki, oktatási és a fő funkciókat kiszolgáló helyiségekkel.

2003. év

- A Böszörményi út 142. sz. alatt lévő, volt 32 tanári lakás teljes rekonstrukciója történt, mely során a funkciója is megváltozott: Diák-hotel épület, „Arany Sándor Diákapartman” nevet kapott. A Diák-hotel kialakításával a kollégiumi férőhelyek száma 128-al bővült.

Arany Sándor Diákapartman

Veres Péter Kollégium

2004. év

- A belső szervizút teljes rekonstrukciójára, valamint a térvilágítás felújítására került sor.
- „A” tanulmányi épület több éve tervezett tető-rekonstrukciós munkáira került sor, a beázások véglegesen megszűntek.
- A „B” tanulmányi épület aulájához kapcsolódó belső udvar lefedése, valamint aula burkolatának rekonstrukciója történt meg.
- Ebben az évben kezdődött el a Veres Péter Kollégium nyílászáróinak, vizesblokkjainak és lakóegységeinek rekonstrukciója.

2005. év

- A „B” tanulmányi épületben található Tanácsterem rekonstrukciós munkáira került sor.

A lefedett, felújított Aula

Elnöki Tanácsterem

2006. év

- A „B” tanulmányi épületben kezdetét vette az I-II emeleti Talajtani és Kémiai Tanszék teljes felújítása. A helyiségek klimatizálva és teljes bútorzat cserével kerültek kialakításra, figyelembe véve a tanszékek igényeit.

Talajtani és Kémiai Tanszék

Élelmiszertudományi oktatási épület

- Európai Unió támogatásból megépítésre került az Élelmiszertudományi Oktatási épület, és megvalósult az Informatikai Oktatóközpont teljes rekonstrukciója. Az épületekben az egyetem hallgatói létszámának növekedése miatt számítógépes oktató termek és élelmiszervizsgáló hallgatói laborok kerültek átadásra.
- A meglévő konyha-étterem épülethez kapcsolódóan reprezentatív étkező került kialakításra.

Informatikai Oktatóközpont

Élelmiszervizsgáló labor

2007. év

- Az „A” tanulmányi épület homlokzatának teljes felújítása, valamint a zsalugáteres nyílászárók cseréjére került sor. Ezzel a legrégebbi oktatási épületünk külső megjelenésében teljesen megújult.
- Az előző évekhez hasonlóan folytatódott a tanszéki felújítás. Ebben az évben a Növényvédelmi Tanszék helyiségei kerültek sorra.
- Megvalósult az „A” tanulmányi épületben található I. előadóterem rekonstrukciója nyílászárók cseréjével együtt.
- Az „A” tanulmányi épület főbejáratánál a lépcső, a pihenő, az oszlopok és a mennyezet burkolata teljesen megújult.
- Az „A” tanulmányi épület tetőszerkezete, valamint a homlokzat felújítása az elmúlt években befejeződött, így sor kerülhetett a belső szerviz út felőli parkoló és térburkolat térkövel történő kialakítására, mely megjelenésében, használhatóságában immár egyetemhez méltónak mondható.

Növényvédelmi Tanszék

2008. év

- A „B” tanulmányi épületben található IV. előadóterem teljes felújításának munkáira került sor a nyílászárók cseréjével együtt.
- Az „A” és „B” tanulmányi épületek közötti nyaktag üvegfala, a burkolás valamint a fűtés is megújult.

IV-es előadó

VISSZAEMLEKEZÉSEK

PARADIGMAVÁLTÁS – INTEGRÁCIÓ

Szász Gábor

A visszaemlékezés mindenkor lehetőséget biztosít a korábbi időszakokban lezajlott események megítélésére. A Debreceni Agrártudományi Egyetem egykori rektoraként azt az időszakot éltem át, amelyben a döntések következményei súlyosan érintették az azt követő időszakot. Ez a megállapítás a magyar felsőoktatás történetében bekövetkezett eseményekre is igen határozott formában erősíthető meg.

A diplomám a Kossuth Lajos Tudományegyetem Természettudományi Karán 1950-ben nyertem el, s majd ezt követően tíz éven át kutatóként az egyetem akkori Meteorológiai Intézetében dolgoztam. 1960-tól a Debreceni Agrártudományi Akadémián, illetve az Agrártudományi Egyetemen oktatóként és kutatóként végeztem feladataimat, melyek közül ki kell emelni a 140 évvel ezelőtt létesített nemzetközi klimatológiai kutatóállomás obszervatóriummá való átszervezését, melynek azóta is folyamatosan vezetője vagyok.

1970-80 években tudományos dékánhelyettesi tisztséget töltöttem be. Ez a tíz esztendő szolgált a hazai mezőgazdaság országos jelentőségének és problémáinak megismerésére. A széles ismeretségi körből szerzett tapasztalatok tárába történő betekintés jelentős mértékben segítette egy szakegyetem tudományos munkájában elérhető eredmények értékelését, továbbá a tennivalók sorrendjének megállapítását.

Már az 1970-es években közismertté vált, hogy a hazai egyetemek 1949 évi szakegyetemekre történő „szétszedése” olyan politikai tévedés volt, amely hosszú időn át lassította a felsőoktatás fejlődésének feltételeit. Ezzel egyidejűleg kristályosodott ki az a nézet, hogy a felsőoktatás

korszerűsítése keretében nem a régi egyetemi rendszer rekonstrukciója lehet a fő cél, hanem az, hogy egy új, modern, nemzetközi igényeket is kielégítő nagy ívű komplex, a korábrinál és az akkorinál sokkal jobban prosperáló egyetemet kell létesíteni. E kezdeményezés széleskörű viták nyomán leghatározottabb formában akkor a debreceni egyetemeken vált világossá és elfogadhatóvá.

Természetesen hangsúlyozni kell, hogy az említett – kezdetben illegális, majd később legális – törekvések heves viták keretében formálódtak, mivel valamennyi szakegyetemnek már korábról visszamaradt sajátos, önálló jövőképe volt, így érthető módon az új egyetemhez elvezető út mikéntjének lényege és módja világosan nem volt körvonalazható. Az utóbbiak széleskörű vitákat váltottak ki, amelyek – utólag áttekintve – szűkszerűek voltak, jelenleg is nyugton állítom, hogy a Debreceni Egyetem integrációjának sikere a széleskörű viták alapján kialakuló konszenzusokra épült fel. Az intézmények közötti és azok belső rendjére vonatkozó

nézetek rendkívül széles változatából csak többéves mérlegelés után vált lehetővé az az egységes nézet, amely az integráció békés és sikeres megvalósítását garantálta. Nem tekinthetünk el a különböző felügyelő minisztériumok egymástól eltérő nézetétől sem, amelyek inkább fékeztek az integráció kibontakozását, sem mint a segítség erőteljessé tételét.

Ebben a „sok minden lehetséges” időszakban, 1983-ban lettem a Debreceni Agrártudományi Egyetem rektora, viselve ennek összes gondját, nehézségét 6 éven át. Mivel valamennyi szakegyetem belső gondjának sajátossága mellett a pénztelenség volt a jellemző, az előrehaladás feltételének megteremtése egyrészt az intézmény vezetői aktivitása, másrészt pedig a felügyelő miniszter kegyes szándékától függött. E nehézség mérséklése céljából számos alkalommal váltottak szót e problémákról az egyidejű rektorok, azonban jelentős előrelépés nem következett be, inkább a támogatás csekélysege és annak bonyolult adminisztrációja volt tapasztalható.

Arra a kérdésre, hogy rektorságom idején milyen eredményeket sikerült elérni, nehéz pontos választ megfogalmazni. Egy egyetemi intézményben az elsőrendű munka az oktatás színvonala, amely minden körülmények között fejlesztést követelt meg. A DATE oktatási munkája költségigényes, ennek ellenére sikerült fejlesztése, jelentősen megerősödött a természettudományos alapok oktatási színvonalának emelése, az alkalmazott természettudomány oktatásának szükségé. Az általános képzés többrétűvé vált, az új szakirányú mérnökképzés egyre szélesebb skálán va-

lósult meg. Igen jelentős eseménynek tekinthető egy olyan modern növénytermesztési kísérleti tér kiépítése, melynek technikai fejlettsége hazánkban egyedüli. Elkészültek azok a kísérleti öntözőművek, amelyek a vízgazdálkodás további fejlesztését szolgálták, de sajnálattal állapítható meg utólag ennek a szakmai háttérnek a visszaszorítása. Ebben az időszakban kezdődött meg az állattenyésztési kutatások technikai előfeltételeinek kidolgozása. Az említett vezetési időszak alatt vált csaknem általánossá az informatika alapját biztosító számítógép-hálózat kiépítése és használata. A megvalósult törekvések nyomán a hallgatóság szakmai elmélyültségének mértéke fokozódott. Az 5 éves egyetemi képzés mellett a DATE három szakközépiskolával rendelkezett (Szarvas, Mezőtúr, Hódmezővásárhely).

A DATE-n az agrár-kutatásszervezés már az 1970-es években kezdetét vette, tárca-programok bevezetésének formájában, amely megalapozta a kutatástámogatás gazdaságos felhasználásának lehetőségét. Ezt követően a nyolcvanas években kormány-, illetve tárca-programok viszonylag széles köre biztosította a kutatások feltételeit, egyrészt a jó szervezeti irányítás formájában, illetve a finansziális támogatás koncentrációja útján. Ebben az időszakban megsokszorozódott a különböző akadémiai- és tárcaszintű kutatóintézetekkel való együttműködés, amelynek eszmei jelentőségét messzemenően el kell ismerni.

A rektori megbízatásom 1989-ben befejeződött, de nem szűnt meg. Az ezt követő három éven át az akkori rektor egyetlen helyetteseként továbbdolgoztam, így nem távoztam a vezetői körből.

VISSZAEMLEKEZÉS

Kozma András

1956. szeptemberétől vagyok polgára az intézménynek. Az elmúlt fél évszázad alatt sokféle hatás érte az agrár-felsőoktatást, de az intézmény mindig megmaradt az alapvető cél mellett: a földet és az azt művelő embert szerető és tisztelő gazdasági és agrárszakember képzés. Ebben a szellemben tanultam és dolgozok (oktatók és kutatók) még ma is az Intézmény falai között.

Az elmúlt ötven évből tizenkét évig különböző kari és egyetemi vezetői feladatokat is elláttam. Voltam dékánhelyettes, dékán, majd rektor a rendszerváltás időszakában. Egy ciklusban szolgáltam mint rektor, de kétszer választottak, először még a rendszerváltás előtt az egyetemi tanács a megbízáskor, másodszor a rendszerváltás után az oktatók, kutatók, hallgatók által megválasztott 100 fős küldöttgyűlés a megbízást megerősítette.

Nem volt egyszerű feladat a rendszerváltás időszakában arra vigyázni, figyelmet felhívni, hogy a szeméttel együtt ne seperjük ki az igazi értékeket is.

A termőföld körüli politikai viták idején a megfontolt döntésekre kívántam felhívni a döntéshozók figyelmét azzal, hogy 90/91. tanévnitő beszédemben idéztem Dr. Ruffy Varga Kálmán igazgató 1929-ben a tanévnitőn elhangzott szavait: *„Mert ez a rög... nemcsak azé, akire telekkönyvezve van, hanem sok vonatkozásban az ország érdekeié...”*.

Örömmel gondolok vissza azokra az erőfeszítésekre, amelyekkel sikerült a kutatás számára megmenteni és az Egyetemhez csatoltatni a végelszámolás alatt álló Vetőmag Vállalat kezelésében lévő Nyíregyházi Kutató Központot (a nagy múltú nyíregyházi Westsik Telepet és a kisvárdai Teichmann Telepet).

Ma már hihetetlennek tűnik, hogy csatározni kellett az akkori főhatóság, a Földművelésügyi Minisztérium vezetőivel, hogy elfogadják a debreceni agrár-felsőoktatás kettős kötődésének szükségességét. Azt, hogy kötődni kell az agrárágazathoz és a debreceni egyetemekhez egyaránt. Ezt a munkát siker koronázta, az országban elsőként a debreceni felsőoktatási intézmények – közöttük a debreceni Agrártudományi Egyetem – alapították meg az Univerzitas-t.

E visszaemlékezés írása előtt átnéztem az ünnepi tanácsuléseken elmondott beszédeimet. A 120. tanévet záró ünnepi tanácsulésen elhangzott – ma is aktuális – gondolatokat idézem:

„Ma már nem elég a magas színvonalú termelés, ma már alapvető követelmény, hogy olyan mezőgazdasági termékeket termeljünk, amit a piacon jövedelmezően el is tudunk adni...”

Meg kell szívlelnünk dr. Juhos Lajos, intézményünk hajdani igazgatója által – több mint fél évszázada – megfogalmazott, ma is aktuális gondolatokat, idézem:

„Belénk kell idegződni végre annak a gondolatnak, hogy minden fontos agrárpolitikai és termelési technikai kérdést éles üzemi bírálat tárgyává kell tenni, illetve jövedelmi megvilágításba kell helyezni”.

„Ma átalakuló világunkban még a nagy gyakorlati tapasztalattal rendelkező szakembereknek is nehéz eldönteni, hogy mit tartsanak meg a régiből és mi az amit el kell vetniük. Ezért ajánlom figyelmükbe Wesselényi Miklós megfontolt tanácsát:

„Ne vessünk meg és el semmit azért, hogy régi, de hányjuk messze magunktól, ha rossz, s már haszontalan akármely régi is. Ne ragadjunk hévvel semmit is csak azért, mivel újság: de ha jónak ismerünk el valamit, fogadjuk buzgó részvétellel, bár ezelőtt híre-helye sem volt, vagy ha régebbjeink azt nem kedvelték is”.

„Az egyetemi évek alatt a leendő gazdák, kisebb-nagyobb közösségek vezetői tanulhatják a demokratikus vezetés elveit és szabályait. Megismerhetik a döntés felelősségét és azt is, hogy:

- dönteni csak elvi alapon, megfontoltan, a távolabbi célok és a lehetőségek figyelembevételével szabad,
- a vitában meg kell szívelni, s gyakran el kell fogadni mások véleményét is,
- érdemi, hatékony vitát csak a tényeket és a megoldás gyakorlati feltételeit, lehetőségeit, jól ismerő, egymásban megbízó partnerek folytathatnak.

Nap-mint nap tapasztalhatják, hogy:

- a magunk alkotta szabályokat is be kell tartani,
- a magunk által meghatározott követelmények teljesítéséért is szívesen kell dolgozni,
- munka nélkül nem tudunk eredményeket elérni, igazi értékeket teremteni.

Megtanulhatják, hogy nem szabad soha elfelednünk Kölcsey intelmét: „...jog és kötelesség egymástól soha el nem választható!”

Remélem Kölcsey intelmét sokan megfogadták, s a mai ifjúság is ismeri és megszíveleli.

JUBILEUMI VISSZAEMLEKEZÉS

Loch Jakab

Az évforduló kapcsán szívesen emlékezem az intézmény fejlődésére a Felsőbb Gazdasági Tanintézet alapításától napjainkig. A legjelentősebb változásoknak magam is részese voltam, mivel 1959-ben kezdtem pályafutásomat a Mezőgazdasági Akadémián. A fejlődés kiemelkedő eseménye

volt a többkarú Debreceni Agrártudományi Egyetem megalakulása 1970-ben, melynek fontos szerepe volt a Tiszántúl mezőgazdaságának fejlesztésében.

A 125-ik tanév küszöbén neveztek ki a DATE rektorának. Ezt a feladatot két cikluson keresztül, 1992-től 1998-ig láttam el. A DATE rektoraként fő feladatommak tekintettem az agráregyetem küldetésének megfelelően az egyetem oktatási-kutatási és szaktanácsadási tevékenységének fejlesztését a Tiszántúl térségében. Aktívan vettem részt a debreceni felsőoktatási intézmények integrációjának előkészítésében, a Debreceni Egyetem megalapításában. Munkámat kiváló munkatársak segítették.

A DATE Mezőgazdaságtudományi egyetemi karával, a hódmezővásárhelyi és szarvasi főiskolai karokkal eredményesen járult hozzá a régió szakember ellátásához. Az egyetem karain és kutatóintézeteiben széleskörű kutatómunka bontakozott ki. Az intézmény kutatási-fejlesztési stratégiájában fő célként a fenntartható gazdálkodás feltételeinek kutatását jelöltük meg. A térségi feladatok megoldását segítette, hogy az egyetem különböző egységei a Tiszántúl

eltérő ökológiai adottságú területein helyezkedtek el. Az egyetem oktatói sikeresen pályáztak az új kutatáspályázati rendszerben, bővültek az egyetem külföldi kapcsolatai, a hazai FVM, OTKA és OMFB kutatástámogatáson kívül megnyíltak a nemzetközi források is.

Ebben az időszakban – a korábbi hagyományokra támaszkodva – egyre szorosabbra fűződött a debreceni felsőoktatási intézmények kapcsolata az Universitas Egyesülés keretében. A kilencvenes években indult meg a DOTE, DATE, KLTE együttműködésében a szakbiológus képzés, ekkor bontakozódtak részleteiben a közgazdászképzésre vonatkozó elképzelések. Mindezzel együtt járt a szellemi erők egyesítésnek erősödő gondolata, aminek legfőbb akadálya az volt, hogy a különböző intézmények más-más főhatósághoz tartoztak, eltérő volt finanszírozásuk.

Az intézmények, illetve az oktatók, hallgatók körében voltak fenntartások, sokan féltették a szerzett jogokat, az önállóság feladását látták az egyesítésben. Szoros vagy laza integráció valósuljon meg? Ez a kérdés állt a viták középpontjában. Szerencsésnek mondható, hogy Debrecenben, az integráció kérdéseiben nem máról holnapra kellett döntenet. A több éves, mondhatni évtizedes előkészítés időszakában formálódtak a nézetek, elképzelések. Az integráció eredményes megvalósításához nagyban hozzájárult, hogy a felsőoktatási törvényben

---

is rögzítették az agrártudományi és orvostudományi centrumok létesítésének lehetőségét, ami elősegítette az ágazati feladatok teljesítését.

Sikerként könyvelhető el, hogy a DATE, DOTE, KLTE rektora Bazsa György, Loch Jakab, Muszbek László meg tudtak állapodni az integráció gazdasági, szervezeti kérdéseiben, az irányítás alapelveiben, a

rektorok rotációjában, az egyetemi tanácsok képviseleti arányában. A kompromisszumos megoldások széleskörű elfogadtatása nem volt könnyű, de sikerült. Elismerés illeti mindazokat, akik a korábbi terveket, elképzeléseket megvalósították, a Debreceni Egyetem, az Agrártudományi Centrum fejlődéséhez hozzájárultak.

48 ÉV A 140-BŐL

Csizmazia Zoltán

Több mint 48 év, egy emberöltő, amit a Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centrumában, illetve annak jogelőd intézményében eltöltöttem. 1960 nyarán meghatározó gyakorlati háttérrel érkeztem az egyetemre, hiszen a szülői házban a mezőgazdasági munka minden válfaját

megtapasztaltam. Emellett két nyáron is traktorosként dolgoztam cséplőgép mellett. A középiskola elvégzése után három műszakban esztergályosként alkalmaztak a Győri Szerszámgépgyárban. Mindig büszke voltam arra, hogy honnan indultam és arra is, hogy a paraszti- és munkás élet nem könnyű területén is megálltam a helyem.

A tudás gyarapításában is mélyről vezetett az út. Győr-Moson-Sopron megye kis falujában, Bodonhelyen két osztályteremben tanult a falu nyolc osztálya. Innen egyenesen Győr egyik legerősebb középiskolájába a Győri Gépipari Technikumba kerültem és a kezdet kezdetén osztályfőnököm nem biztatta apámat, hogy ezt az iskolát el tudom végezni. Nem bizonyult jó jósnek. Az évek múlásával ledolgoztam behozhatatlannak tűnő hátrányomat és a középiskola utolsó osztályában már a legjobbak között voltam. Technikusnak tanultam, de az érettségi elnök azt mondta, „fiam te túlságosan jó szakember vagy ahhoz, hogy adminisztrálj, te kiváló esztergályos vagy”. Hálás vagyok neki, hogy javaslatára a három műszakos kihívásban is kipróbálhattam magam.

Az erős középiskola után a budapesti egyetemi éveim alatt már szakmai gondjaim nem voltak. A színház, a tárlatok,

a múzeumlátogatások, a mozi, a sport mind belefértek időbeosztásomba. Bele kellett férni viszont az éjszakai vagonkirakásoknak is, mert anyagilag csak így tudtam fenntartani magam.

Úgy gondolom, hogy mielőtt egyetemi vezetői tevékenységemről írnék, ezekről az előzményekről nem szabad elfeledkezniem.

Ezek az élmények, az itt szerzett tartás elkísérték egyetemi oktatói éveim alatt is. Végigjártam az oktatói ranglétra minden fokát. A fontosabb állomásokat még megemlítem. 1969-ben szereztem egyetemi doktori címet, ez alapján a Mezőgazdasági Gépkísérleti Intézet 4 évre meghívott gépvizsgálati munkára. 1976-ban német nyelvből középfokú nyelvvizsgát szereztem (60 évesen ezt egy angol középfokú nyelvvizsgával is megtoldottam). 1983-ban védtem meg kandidátusi értekezésemet és ennek eredményeként műtrágyaszóró gépet terveztem. A gépet közreműködéssel végzett folyamatos fejlesztések mellett ma is sorozatban gyártják és ez ideig több mint 5000 darabot értékesítettek belőle. 1985-ben nevezték ki egyetemi docensnek és bíztak meg a Géptani tanszék vezetésével. 17 éven át vezettem a tanszékot, fejlesztettük tovább az oktatást és alakítottunk ki egy erős tudományos iskolát. Az iskola keretében 11 fő szerzett vezetéssel PhD fokozatot. 1989-90-ben további két műtrágyaszóró gépet terveztem, amelyeket 1990-ben OMÉK nagydíjjal ismertek el. A gépeket a mai napig sorozatban gyártják. 1990-ben kaptam meg egyetemi tanári kinevezésemet.

1992-ben Dr. Loch Jakab rektor felkért oktatási rektor-helyettesi feladatok ellátására. A felkérést nagy megtisztetésnek tartottam és igyekeztem mindenben segíteni a rektori vezetés munkáját. Fontos feladat volt a hallgatói létszám növelése, mert az egyetemek finanszírozása hallgatófüggővé vált. Meg kellett oldani a szakok számának növelését, mert csak így volt elképzelhető a hallgatók érdeklődésének felkeltése. 1995-ben még csak egy szakon folyt a képzés, ezt követően jelentősen nőtt a szakok és a hallgatók száma. A következő jelentős feladatom az egyetem első akkreditációjának szervezése, előkészítése volt. Az akkreditált Debreceni Agrártudományi Egyetem három kara és két kutató intézete jelentős oktatási és kutatási potenciált jelentett. Hat éven át segítettem a rektori vezetés munkáját és ebből a távlatból is úgy ítélem meg, hogy az a hat év meghatározó volt az egyetem életébe és jó alapot teremtett ahhoz, hogy az integrációs folyamatban sikeresek lehettünk.

1998-ban az egyetem rektorává választottak. Rektorként fontos, az egyetem későbbi életére is kiható feladatokat kellett megoldani. Tovább kellett folytatni azt a munkát, amit a korábbi rektori vezetés az integrációval kapcsolatban kifejtett. Ma is úgy látom, hogy az akkori értelmes összefogás hosszútávon alapozta meg az agrár-felsőoktatást Debrecenben.

Kollégáink egy csoportja pályázatot nyert szaktanácsadói központ létesítésére. Felajánlották az egyetem számára a megvalósítást. Meghatározó döntésnek bizonyult, hogy a beruházásnak helyet biztosítottunk és jelentős anyagi támogatást nyújtottunk hozzá. Fényház nevet kapta a sikeres beruházás, és az eredeti feladata mellett jelentős bázisa lett a doktorképzésnek. Talán ezért is különösen illik rá a Fényház megnevezés.

Ugyancsak fontos döntést jelentett a színházterem nagy előadóvá történő átépítése, hiszen a szakok gyarapodásával igény merült fel a hasonló ismeretanyag közös oktatására, ehhez pedig nem volt megfelelő kapacitású előadó termünk. Ma a nagy előadó az összevont előadások

mellett helyet nyújt konferenciák, ünnepi megemlékezések és egyéb nagy rendezvények számára, tehát eredeti funkciója is megmaradt. Fontos beruházás volt az étterem átalakítása, amely ezzel méltóvá vált bálók és egyéb rendezvények színvonalas megtartására.

Itt kell megemlíteni, hogy annak az intézményfejlesztési tervnek a kidolgozásában, amely jelentős beruházásokhoz segítette a Debreceni Egyetemet, ezen belül szűkebb intézményünket is, nekem is szerepem volt, hiszen egyetemünk képviselőjeként tagja voltam annak a háromtagú bizottságnak, amely többek között az intézményfejlesztési terv elkészítését is koordinálta és jelentős mértékben maga végezte. Ebben az intézményfejlesztési tervben szerepeltettük az élettudományi központ megvalósítását, mely a Debreceni Egyetem leg-sikeresebb beruházásainak egyike és intézményünk néhány tanszékének elhelyezését és munkakörülményeinek javítását is biztosította. Itt fogalmaztuk meg az Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Intézet mai épületének létesítését, mely intézményünk jelentős beruházása volt az utóbbi időszakban.

Bár az integrációs folyamatban vidéki karainkat – rajtunk kívülálló okok miatt – elveszítettük, szükséges megemlíteni, hogy együttműködésünk eredményes volt és a jelen kor történései bizonyítják, hogy szervezetünkben sikeresebbek lehettek volna és főleg nagyobb biztonságban lettek volna. Kutatóintézeteinkkel jó együttműködést ápoltunk. Jelentős és sikeres pályázati tevékenységünk segítette anyagi biztonságunk megszilárdítását. Mindezek hozzásegítettek bennünket ahhoz, hogy mind oktatási, mind kutatási feladatainkat jó színvonalon tudtuk megoldani. Külön ki kell emelni az oktatói-kutatói utánpótlás eredményeit, hiszen jelentős számú tudományos fokozattal bíró fiatal oktató kutatási feltételeit sikerült megteremteni.

Összességében azt mondhatom, hogy a gyenge falusi iskolából induló szegény parasztyerek nagy erőfeszítések árán, de mindig saját erejéből jelentős tettekre volt képes. Ennek az életútnak a tanulságait ajánlom mostani hallgatóink figyelmébe.

EMLÉKEK DIÓHÉJBAN

Ertsey Imre

Szakmai munkásságom egybefonódik az intézmény történetével, hiszen 1970-ben az Agrártudományi Egyetemen szereztem diplomát, s az 1968-as gazdasági reform hatására választottam szűkebb szakterületet, az agrárökonómiát, illetve az ehhez kapcsolódó módszertant. A gazdaságpolitikai nyitás, különösen az élelmiszergazdaság látványos fejlődését eredményezte, s ez pozitívan hatott az agrár-felsőoktatási intézmények szerepvállalására is.

A rendszerváltás útkeresése a 90-es években nem volt stimuláló sem az agrárágazat, sem az agrár-felsőoktatásszámára: komolyan felmerült, hogy holland mintára egy agrárégyetemnek van létjogosultsága, s ez Gödöllő. Nem adtuk fel. Azt is tudtuk, hogy az európai munkamegosztás keretében Magyarország – természeti adottságaiból adódóan – fejlett agrár-gazdasággal rendelkezik majd, amely jól szervezett, világszínvonalú oktatási-kutatási háttérrel igényel, s ennek egyik centruma Debrecen kell legyen. A további fejlődésnek védelmet és lendületet az egyetemi integráció adott, amely eredményeként a debreceni agrár-felsőoktatástörténetében új fejezet kezdődött, és sikeres 8 évet tudhatunk magunk mögött, a társadalmi-gazdasági korlátok szabta keretek között. Csak néhány ezek közül: a felsőoktatás tömegessé vált, a normatív finanszírozás arra kényszeríti az egyeteme- ket, hogy csökkentsék a szelekciós nyomást, azaz a

közoktatás csökkenő színvonala ellenére megnyissák a kapukat a továbbtanulni vágyók előtt és a gyenge teljesítményű hallgatókat is a rendszerben tartják.

Átvettük az európai társadalmi konszenzust, amelyben a felsőoktatás szélesítése nemcsak a tudásalapú társadalom

megteremtésének az esélye, hanem a fiatalok munka-nélküliségének alternatívája is. Súlyosbítja a helyzetet a munkaerőpiac kereslete és a képzés kínálata közötti disszonancia, a kétciklusú képzés kritika nélküli átvétele, és a több szakaszos bevezetés anomáliái, amelyek kiigazítása véleményem szerint nem kerülhető meg. A gazdasági megszorítások, a kutatás alulfinanszírozottsága, az FVM szerepvállalásának csökkenése, illetve megszűnése az agrárkutatás finanszírozásában, erősítik a hallgatói létszám növelésének érdekeltégét és nem hatnak a minőség javításának, a korábbi egyetemi normák visszaállításának irányába.

Azért nemcsak felelősségünk, de sikereink is vannak, s erről egyrészt szívesebben beszélünk, másrészt ez is a valóság része, az elmúlt nyolc év történetéhez tartozik.

Engem soha nem vonzott az egyetemi adminisztráció az oktatás és kutatás szabadságát többre értékeltem az adminisztratív vezetés korlátainál és minden napos csatáinál. 2000-ben mégis gondolkodás nélkül vállaltam a felkínált centrumelnök helyettesi posztot, mert az integráció sikeres végrehajtása mindnyájunk

számára nagy kihívás volt, és úgy éreztem, hogy az intézményben eltöltött több mint harminc év kötelező rá, hogy vezetői felelősséggel vegyek részt ebben a munkában. Jó érzéssel gondolok vissza a jó légkörű vezetői, bizottsági, szenátusi ülésekre, ahol az integrált Debreceni Egyetem megszületett, illetve formálódott. Ezt az együttműködést, támogatást éreztem mint oktatási rektorhelyettes, illetve centrumelnök is. Megismertük és elfogadtuk egymást, közös céljaink voltak, és vannak. Azt hiszem ez a debreceni sikertörténet titka.

A K+F források biztosításában átütő sikere volt az ATC pályázati irodájának, amelyet a pályázatok figyelésére, a pályázatírás technikai segítésére, a nyertes pályázatok követésére hoztunk létre. Az integráció első éveiben a benyújtott pályázatok száma és az elnyert összeg évről-évre dinamikusan növekedett, a nyertes pályázatok aránya magasan az európai átlag fölött volt, amelyben nagy szerepe volt a Debreceni Egyetem súlyának, érdekérvényesítő képességének is.

Az Agrártudományi Centrum kutatóintézetekre olyan vezetési, gazdálkodási modellt dolgoztunk ki, amely az intézeteket érdekeltté tette kutatási eredményeik közvetlen hasznosításában, vállalkozói tevékenységük jövedelmét fejlesztésre, illetve kutatásaik finanszírozására fordíthatták. A Nyíregyházi Kutató Központ megbízott igazgatójaként lehetőségem volt az említett gazdálkodási modell gyakorlati bevezetésre, amely hatékonyan bizonyult.

Minden erőfeszítésünk ellenére sem könyvelhetjük el sikerként a Regionális szaktanácsadási rendszer beve-

zetését a gazdálkodás gyakorlatába, hiszen a regionális központok állami támogatás, illetve forráshiány miatt csak formálisan működnek.

Centrumelnöki megbízásom idejét a fejlesztés, az alkalmazkodás és versenyképességünk javítását célzó következetes intézkedések sorozata jellemezte sok belső egyeztetés és vita mellett.

A pályázati forrásokat és lehetőségeket kihasználva a beruházások, felújítások folytatódtak, a campus megújult, felépült az Élelmiszertudományi Épület, bővítettük, korszerűsítettük a Számítástechnikai Központot, a „B” tanulmányi épületet, – benne az aulát és a tanácstermet – felújítottuk, befejeződtek az étterem rekonstrukciós munkái, egy új 90 fős tanácstermet alakítottunk ki és folytattuk a Veres Péter Kollégium felújítását, hogy csak a jelentősebbeket említsem.

A gazdálkodási fegyelem és egyensúly, a látványos fejlődés vonzóvá tette a centrumot: 2006. július 1-től az ATC-hez csatlakozott a Műszaki Főiskolai Kar.

Az alkalmazkodás jegyében kidolgoztuk és bevezettük a BSc képzést. A létszámgazdálkodás központi megszigorításai nem javították a hangulatot és az oktatás-kutatás személyi feltételeit.

Nem volt és nem lesz könnyű versenyben maradni a globalizált világ oktatási piacán: ki kell használni előnyeinket és le kell dolgozni hátrányainkat. Az európai megfelelési kényszer helyett erőteljesebben kellene képviselni nemzeti érdekeinket és követni a pozitív példákat. Vannak ilyenek.

